

हर्शल व नेपच्यून

उर्फ

प्रजापति व. वरूण.

सोल एजन्ट

वि. ग. भागवत आणि मंडळी,
बुकसेलर्स, पुणे २.

माधवी-वसंत.

Co काळी-ईनामदार, दुधियापलाव.

नवसारी.

फलज्योतिषाचा नवीन अपूर्ण ग्रंथ विक्रीस तयार.

दैव-विचार किं. ४१२.

लेखक--ह. ने. काटवे.

विषयानुक्रमणिका.

१ उपोद्घात. २ दैव म्हणजे काय ? ३ दैवाची उत्पत्ति
दैवाचा परिपाक कसा होतो ? ५ दैवाची दिशा न समजवामुळे चुक-
णारे फलज्योतिष. ६ फलज्योतिष्यांस विनति. ७ गमतीचे विचार
व टोकताळे. ८ उपसंहार.

श्री. ज. स. करंदीकर, बी. ए., एल्. एल्. बी.,

संपादक केसरी, पुणे, याचा अभिप्राय.

रा. काटवे याचा या पुस्तकावरून ते परप्रत्ययनेय बुद्धीचे ज्योतिषी
नसून स्वतंत्र विचार करण्याची धडाडी त्याच्या अर्गी असल्याचे दिमून
येते. पत्रिकेत कित्येक शुभयोग उघड उघड दिसत असून शुभफल का
मिळत नाही यामुळे त्यांनी जी कारणे दिली आहेत ती बसत
खरी आहेत.

रा. काटवे यांनी लो. टिळकाच्या कुडलीवरून सायनराधाना जे प्रश्न
केले आहेत आणि सायनराद हा आमहमूलक असून फलज्योतिष्यांच्या
मूळ तत्त्वांस तो कसा सोडून आहे याविषयी जे विवेचन केले आहे, ते
अत्यंत मार्मिक आहे. त्याचप्रमाणे त्यांनी “ ज्योतिष्यांस विनति ”
म्हणून ज्या काही सूचना केल्या आहेत त्या मननीय आहेत. एकंदरीत
रा. काटवे यांची शोधबुद्धि या शाखात बरीच खोल जाऊ लागली
असून त्यावरून अनेक नवे शुभाशुभ योग उघडकीस येतील. ”

वि. ग. भागवत आणि मंडळी, बुकसेल्स, पुणे नं. २.

हर्शल व नेपच्यून

उर्फ

प्रजापति व वरूण.

(या दोन नव्या प्रश्नांचे सहाशष्ट अमूल्य कुंडलीसंग्रह व
तीन शतकांतील स्पष्टस्थितिसह फलवर्णन.)

लेखक आणि प्रकाशक:-माधवी-धसंत.

Co. फा. नं. १-ई. नामदार, दुधियातलाव.

नवसारी.

श्री लक्ष्मी इलेक्ट्रीक प्रि. प्रेस कं. लि. भाऊदाबेनी गलीमां पटेल छोटादालास
लालमार्ग प्रकाशकने माटे छाप्युं. ता. १०-६-२६.

किंमत दोन रुपये.

वाचकांस सविनय विनंती.

याच ग्रहाच्या फलाचें संशोधन दापुडेंहि लेखकाचें सुहृं टेरळें असून काहीं विशिष्ट-चमत्कारिक अशा अनुभवाच्या जन्मकुडल्या अथवा जन्मसून तागीव-वेळ स्पष्ट किंवा शके-मास-शुद्धि अन्वयास ज्याच्याजवळ असतील त्यांनीं पुरविण्याची तसदी घेतल्यास प्रत्यक्ष संशोधन कार्यास मदत केल्या सारखे होईल कार्य सर्वांचे आह. विशेषतः वेड फेंपरे धनुर्वात-जलोदर-अपघात पित्ताच्चक्षा, जारण माण, मंत्र तंत्र, जादुगरी गुणगुण शास्त्र (हिमाटोस्ट मेस्मेरिस्ट), खूनो-दरोडवोग, व्यभिचार, गुण्य रोग अशा अनुभवाच्या कुडल्या मिळाल्यास उत्तम नांव नसेल तरी चालेल परंतु पुस्त्य ही लिंग सूचक स्पष्टता असावी.

सायकरोस्टायर्डलर मुवाच्य इस्तलिखिन " जातक रहस्य " न वाचलो व ते ५ भाग आम्ही तयार करीत असून त्यापैकी ' ग्रहफलें ' हा प्रथम भाग क्रि. २०-२१ प्रसिद्ध झाला आहे दुसरा भाग प्रथम जातकाचा लवकरच प्रसिद्ध होईल. प्रति दरेक भगाच्या मनादित ह्यागचे ५० व ५०० सदर भाग ह्यागचे पाध्दनाच पौर्वा-२ फलचानह तील तदुवाचें फलविचयन व सारच होय. सर्व भाग २०-१० ग मिळतील परंतु २०-५ पाठवून नाव नोंधले पाहिजे. धीयुत रा. नवाये वि गो; ना स मराठ इत्यादिद्याच अभिप्राय आहेत विशेष माहितीसाठी पत्रक मागविणें

या शिब व फल जातक भविष्य फल, जन्मकुडली वहन तात्विक विवेचन सगैर महत्वाची व अभावदातीची कामे पापत्या वेळात मोबदला घेऊन आम्ही कातों

आत्मोद्धार.

सन १९१६ पासून या दोन नव्या ग्रहांच्या फलांके आमचें लक्ष्य वेधलें व सन १९१८ मध्ये ज्योतिर्विजय मासिकांत प्रथम थोटक फलें या ग्रहांचीं आम्हीं दीलीं होतीं; परंतु स्वतंत्र ग्रथ या दोन ग्रहांच्या फलांवर मराठी जातकवाडमयांत असेणें अनावश्यक वादन त्या मार्गानें शक्य तितकी माहिती संकलित केली. बहुतेक पाश्चात्य जातकज्ञांचीं मते विचारांत घेऊन व चिकित्सक दृष्टि आणि अनुभव यांची जोड देऊन ग्रंथ तयार केला. हा ग्रंथ वास्तविक १९२३ च्या आरंभासच प्रसिद्ध व्हावयाचा होता.

लेखाचा जन्म जरी पिढीजाद खानदान घराण्यांत झाला होता तरी याच पिढींत या घराण्यावर भयंकर आपत्त। कोसळ लागल्या होत्या अशास्थितींत हें कार्य नेटानें शेंवटास नेण्याचें ठरविलें होतेंच परंतु आपचा उत्साह व नेट ज्यस्त कीं अ पत्तीचे तडाखे ज्यास्त तीव्र याच्या परिक्षेची. वेळ सन १९२० पासून सुरू झाली घाण्याची सर्व जबाबदारी शिरावर घेऊन घराण्यात आलेल्या चोहौबाजूच्या आप- तींशीं तोंड देतांना हें कार्य रंगळून चाललें, मध्यंतरीं कित्येकवेळां निराशा झाली तरी पुन्हां पुन्हां कार्य घ्यावें पुन्हा अडचणीच्या परिस्थितीकडे लक्ष घावें असें करीत हें प्रकाशन आज शेंवटास जात आहे.

या कामीं आम्हांस कांहीं गृहस्थाची मदत व उत्साह मिळाला हणून हा ग्रंथ आज तरी प्रकाशित होत आहे. आमचे प्रेमळ स्नेही व जातकामिनी श्रीयुत रा. रा. हरगोवन ललुभाई तलाटी व नदीयाद येथील श्रीयुत रा. रा. रा. पां. कान्हेरे यांनीं वेळेवर अधिक मदत केली आहे त्याबद्दल त्यांचे आम्हीं ऋणीच आहोंत. या शिवाय येथील जातकज्ञ शेट अरदेशीर बांहीमोरीया, एम. ए. यांनीं आपल्या जवळ अस- लेल्या पाश्चात्य ज्योतिर्विद्याचा बराच चांगला संग्रह मजकुरितां सतत उघडा ठेवून नें या प्रवांतील फलविवेचन, तुलना व उपसदर लिहिण्यास फारच मदत झाली आहे. या ग्रथास चिकित्सक-स्पष्ट विचारात्मक व ग्रंथपरिक्षणात्मक प्रस्तावना 'ज्योतिर्माळा' संपादक श्रीयुत रा. रा. यशवंत केशव प्रधान यांनीं लिहून आम्हांस जसे अमारी केले त्याच प्रमाणें श्रीयुत रा. रा. चि. गो. नवाथे (कुंडली विज्ञान संपादक), श्रीयुत रा. रा. दा. स. मराठे (दर्शन संपादक), श्रीयुत रा. रा. दा. ना. आपटे, बी. ए. एल, एल, बी. इत्यादि फलजातकज्ञांनीं उत्साहजनक व प्रेमळ अभिप्राय ग्रंथ वाचून दीले या बद्दलहि त्यांचे आभार आम्हीं मानणें अवश्यक आहेत.

आमचे बडोद्याचे स्नेही प्रीयुत ए. ए. शंकरराव चव्हारीकर यांनी आम्ही अनेक अडचणी असतां आमच्या साठीं सनरादां प्रसक्तें घाब घेऊन छपाई-संपोज-ट्रुके पासून तों प्रकाशना पर्यंत फारच नितळपणें आम्हांस मदत केली आहे.

सदा प्रंगाची छपाई तीन प्रेसमज्जें झाली आहे त्यांत बडोद्याच्या लक्ष्मीइलेक्ट्रिक प्रेस कं. चे मॅनेजर छोटालाल लालभाई यांनीं फारच भ्रम व अडचण सोसलेली आहे.

या शिवाय कित्येकांकरून आम्हांस जन्महुडल्या भिव्याल्या आर्हेत व दुसरी पण फार मदद झाली आहे त्या सर्वांचे आम्हीं अभारी आहोंत.

ग्रंथ 'शास्त्रीय संशोधन व सत्य-चर्चात्मक विधाने' या एकाच प्येयान्य चिह्नून छिदिला आहे. ग्रह नवे, त्यादरील माहिती अनुभवाच्या पद्धत्या वसोटीस पूर्ण न उतरणारी भरी, फक्त कांहीं पाश्चात्य ग्रंथ या रूपानें असलेली, आमची परिस्थिति, अडबणी व नाना विघ्ने, त्यांत अदुभंगांसाठीं कुडल्या जमविषयाचा उपयोग वगैरे सर्व गोष्टी लक्ष्यात घेऊन वाचकांनीय व विद्वानांनीं दोपाकडे नजर न देतां प्रेमळ दृष्टीनें ग्रंथाचें महत्त्व ठरवावें एवढीच विनंती आमची आहे. पुनर्मुद्रणाचा उपयोग भवितव्यतेचें आशिन्यास शुद्धाशुद्धें व विचारसरणि अणि जास्त स्वानुभव या बाबतींत ग्रंथ ज्यास्त निर्दोष करण्याकडे आमचें लक्ष्य राहिल.

ज्येष्ठ शुक्र १
सके १८४८
शुक्रवार.

आपला,
माधवी-घसांत.

या ग्रंथावरील महत्वाचे अभिप्राय.

(१)

रा. रा. माधवी घसंत, कान्ही इनामदार बांसः—

सा. न. वि. आपण पाठविलेले हर्शल-नेपच्यून हे पुस्तक पावले.

आपण हे पुस्तक शक्य तितक्या पुऱ्या व शोधपूर्वक माहितीने आधुनिक पद्धतीने लिहिलेले असल्यामुळे ज्ञानवर्धक झालेले आहे, व आपण ज्योतिष वाङ्मयांत चर्चिनचर्चण न करिता नवीन भर टाकलेली आहे यांत शंका नाही. हे ग्रह नवीन असल्यामुळे हिंदुस्थानातील ज्योतिषीवर्गस त्यांची कल्पनाहि नव्हती. हर्शल-नेपच्यून म्हणजेच राहु व केतु अशीहि पुष्कळांची समजूत झालेली होती. अकस्मिकता, अद्भुतता, अपूर्वता, लोकविलक्षण शक्ति, अतींद्रिय ज्ञान इत्यादि बुद्धीच्या कार्यक्षेत्राच्या पलीकडील कल्पनातीत गुण पूर्वाच्या सात ग्रहां पैकी एकाहि ग्रहांत नहीत यामुळे अमुक बालक पुढे अद्भुत समर्थ्याचे होईल व ह्याचे आयुष्य चमत्कामय होईल याची शरोवर कल्पना होण्यास मार्ग नव्हता. ही उणीव या ग्रहांनी भरून काढलेली असल्यामुळे त्यांची मिश्रित तिनकी माहिती ज्योतिष वाङ्मयात समहित होणे अवश्यक होते. हे काम आपण अत्यंत धमने व बुद्धिचातुर्याने केले असल्यामुळे सर्व महाराष्ट्र वाचकांवर आपले उपकार झालेले आहेत असें माी समजतो.

कलाचे लोभ असया हे वि.

(म.) विष्णु गोपाळ नशाये.

कुंडलिविज्ञान संवादक.

(२)

इतर सर्व शास्त्रप्रमाणे परीक्षणाच्या मर्यात घालून तावून मुळावून मुखावून पैग्याचा प्रमेय सांप्रत ज्योतिषशास्त्रालाहि आला आहे. इज्जारी वर्षेपर्यंत हिंदुस्तान इजिप्त वगैरे देशांतून फलज्योतिषाचा जो अभ्यास चालत आला आहे, तो केवळ कांही लोकांच्या मानसिक उन्मादाने लक्ष्य होय किंवा त्या उन्मादाने अथवा वेदांत कांही पद्धत पाहे याचा निर्णय करण्याचे काम इती मुळ झाले आहे. अशावेदी या

The Astrological Studio, Navsari,

Dear Mr Madhavi Vasant,

I have gone through your Marathi Book on Herschel & Neptune and I am pleased to say that it certainly is the first book of its kind in Marathi. There is one such brochure in Hindi, published by a Ruttam Astrologer but your book is very exhaustive in as much as your suppositions of the influence of the two mystic planets are supported by a number of kundalies, and you have treated the planets in their genethical and mundane aspects.

Your book contains a fund of information for practical students of Astrology, and it requires careful and attentive study, rather than a cursory reading.

I feel sure it will prove useful to astrological students and will be appreciated as it ought to be.

Wishing you success

Your sincerely

Sd. A. N. Billimoria M. A.

Navsari

अनुक्रमणिका.

हर्शल उर्फ प्रजापति भाग १ ला.

प्रकरण १	ले बाध व स्थूल निरीक्षण	१
२	रे प्रजापतीची साधारण फळे ...	४
३	रे प्रजापति व इतर ग्रह...	१२
४	थे प्रजापतीचा राशी परत्वे विचार. ..	१७
५	वे स्थानपरत्वे प्रजापतीचे निरीक्षण . . .	२३

नेपचून उर्फ वरुण भाग २ रा.

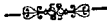
प्रकरण १	ले प्रास्ताविक माहिती व निरीक्षण ...	३०
२	रे साधरण फलविवरण व तुलना . . .	३३
३	र वरुण व इतरग्रह	३९
४	थे स्थानपरत्वे वरुण चे निरीक्षण ..	४२

भाग ३ रा.

१	ल स्व माहिती व विचार	५१
२	र मंदनीय ज्योतिष दृष्ट्या प्रजापति व वरुणाचे निरीक्षण	५५
३	रे प्रजापति-वरुणाचा तुलना मर विचार ...	६३

परिशिष्ट १	७ ८ सामन कुंडलि सघट	
२	र कुंडलिग्रहाची स्थला	
३	रे तीन रातहातील वैशामिक स्व प्रजापति.	
४	थे तीन रातहातील वैशामिक स्व वरुण	
५	थे दशाच्या व शहांच्या राशी.	
६	वे मोक्षच्या महाच्या युत्वा प्रार्थुचावेद्यल	
७	वे क्षमण उर्फ भारत याची रपथस्थिति	
८	वे जिनिक कुंडल्यातील शिषिष्ट प्रमयाचे गौर प्र	
९	वे या प्रशविपर्या पात्रिलमाची मते.	

शुद्धिपत्र.

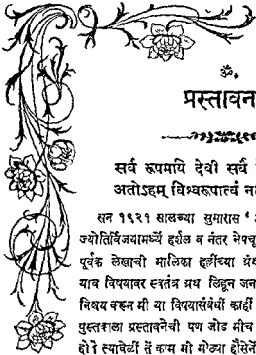

(प्रथमप्रकाशन व कंभोज गुनराधी प्रेसमध्ये झाले आहे व दोनदोनदां तीन तीनदां पुढे तपासूनदि न्हस्व दोषादि शुद्धाशुद्धे सुग्राण्यात प्रधाच्या अध्यां पृष्ठाची जोर देणे भाग आहे म्हणून तो मार्ग सोडून शास्त्रीय शुद्धेच महत्वाची अर्शां दीली आहेत)

पृष्ठ.	ओळ.	अशुद्ध	शु .
३	६	प्राणीजनास	प्राणीजाम
८	१ (टीप)	रसीत	इसिन्

परिशिष्ट १ ले.

१३	कु ने ३७	मगळ कन्या १९	द्वितीय स्थान मिह २७
६	" १७.	गुरू तूल २६-३ वत्री.	
"	" १८	शुक्र कर्क	१७
१०	, ३६	रवि	मिह १२-३५
१९	" ५५	द्वितीय स्थान क १९,	षष्ठस्थान कुंभ २
१३	" ३९	राहु मीन २७-४ मगळ मेष, २३-१०, चंद्र वृषभ ५, बुध धनू ०-२२, शुक्र धनू १६-३१, पट स्थान कन्या २६	
१९	" ५६	रवि कर्क २०	
१९	" ५७	सू पूर्वी १ कलाक.	
१२		उपसहार रत्न वृषभ २-३८	

ॐ,

प्रस्तावना.

सर्व रूपमपि देवी सर्व देवीमयं जगत् ।
अतोऽहम् विश्वरूपात्वं नमाभि परमेश्वरीम् ॥ १ ॥

सन १९२१ सालच्या सुमारास 'माधवी घसत' या सरीने ज्योतिर्विजयामध्ये हर्शल व नंतर नेपचून या दोन महावर एक विचार-पूर्वक लेखाची मालिका हर्शलच्या प्रयत्नातून सुरू केली होती, पुढे याच विषयावर स्वतंत्र ग्रंथ लिहून जनसमाजापुढे देण्याचा लेखकाने निश्चय करून मी या विषयासंबंधी काही सूचना करण्यार व या भावी पुस्तकाला प्रस्तावनेची पण जोड मीच द्यावी असे सुचविण्यांत आले होते त्यावेळीं तें काम मी मोठ्या हौसेने करीन असे प्रयत्नास बळवून त्यांच्या पुस्तकाचे फारं जसे जसे छापून तयार होतील तसतसे माझ्याकडे पाठविल्यास किंवा समग्र पुस्तक छापून माल्यावर माझ्याकडे पाठविल्यास मी आठवार दिवसांत जे काही विचार सुचतील ते लिहीन असे कळविले.

हर्शल (प्रजापति) मह आहे किंवा नाही त्याच प्रमाणे नेपचून (वरुण) दिसतो किंवा नाही, आर्यवाडमवांत याचा उल्लेख केलेला नाहीं झणून किंवा ते यवनानीं शोधून काढल्यामुळे आमपे सोवळे शास्त्र त्यांच्यायोगे कसे विटल्यावे असल्या छुद्र विचारांचे गाठोडे उरारीं बाळगणाऱ्यांकरितां प्रस्तुतचा ग्रंथ नसून प्रागर्तिक मनु ज्यांस आपले पत्न्योतिपशास्त्राच्या ज्ञानाचे असलेले भोवबल अपुरे आहे असे वाटत असेल असल्या विद्यार्थ्यांकरितां हा ग्रंथ आहे; स्वयंमन्य झनलेल्या पंडितांकरितां नाही तुमचे हे हर्शल आणि नेपचून दणजे आमच्या ग्रंथामध्ये सांगितलेले राहु-कतु किंवा धूम्रादि अत्र उचित प्रहापेक्षांच आहेत ना? अशा तऱ्हेचे अज्ञान प्रदर्शक व सुच्छ-चट प्रप्र विचारणाऱ्या लोकांना प्रस्तुतग्रंथाच्या वाचनाने पुच्छकच माहिती मिटेल यांत संशय नाही. इतकेच नसते तर ह्या ग्रंथामध्ये प्रघिन्न केलेले विचार चांगल्या ज्योतिर्विज्ञानाची विचार काव्यासारखे आहेत. विशेषतः प्रत्येकाने प्रजापति-घटनांच्या

शुद्धिपत्र.

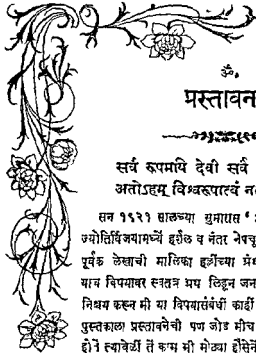

(ग्रंथप्रकाशन व कंपोज गुनराधी प्रेसमध्ये झाले आहे व दोनदोनदा तीन तीनदा पुंफे तपासूनटि न्दस्व दीर्घादि शुद्धाशुद्धे सुगारण्यात प्रयाच्या अर्च्या पृथाची जोड देणे भाग आहे म्हणून तो मार्ग सोडून शास्त्रीय शुद्धेच महत्वाची अर्धी दीली आहेत)

पृष्ठ.	ओळ.	अशुद्ध.	शु .
३	६	प्राणीजनाम	प्राणीनाम
८	१ (टीप)	खीन	इक्षिन्

परिशिष्ट १ ले.

१३	कु न ३७	भगव कन्या १९	द्वितीय स्थान सिंह २७
६	" १७.	गुरु तूळ २६-३ वडी.	
"	" १८	शुक्र कर्क	१७
१३	" ३६	रवि	सिंह १२-३५
१९	" ५५	द्वितीय स्थान क १९,	षष्ठस्थान कुंभ २
१३	" ३९	राहु मीन २७-४	मंगळ मेष, २२-१०, चंद्र वृषभ ५, बुध धनु ०-२२, शुक्र धनु १६- ३१, षष्ठ स्थान कन्या २६.
१९	" ५६	रवि कर्क २०	
१९	" ५७	सू पूर्वी १ कलाक.	
१२		उपसहार रम वृत्त २-१८	

ॐ.

प्रस्तावना.

सर्वं रूपमपि देवी सर्वं देवीमयं जगत् ।
अतोऽहम् विश्वरूपात्वं नमाभि परमेश्वरीम् ॥ १ ॥

सन १९२१ सालच्या शुभाष्ट ' माधवी यस्त ' या सद्गुरूं ज्योतिर्विजयामध्ये हर्शल व नंतर नेपचून या दोन प्रहावर एक विचारपूर्वक लेखाची मालिका हर्शलच्या प्रबंधकाराने सुरू केली होती, पुढे याच विषयावर स्वतंत्र ग्रंथ लिहून जनसमाजापुढे ठेवण्याचा लेखकारने निश्चय करून मी या विषयासंबंधी काही सूचना करायला व या भावी पुस्तकाला प्रस्तावनेची पण जोड मीच द्यावी असे सुचविण्यात आले होते त्यावेळीं ते काम मी मोठ्या हौसेने करीन असे प्रबंधकारास कळवून त्याच्या पुस्तकाचे फार्म जसे जसे छापून तयार होतील तसतसे माझ्याकडे पाठविल्यास किंवा समग्र पुस्तक छापून माल्यावर गाठ्याकडे पाठविल्यास मी आठवारा दिवसांत जे काही विचार सुचतील ते लिहीन असे कळविले.

हर्शल (प्रजापति) ग्रह आहे किंवा नाही त्याच प्रमाणे नेपचून (वरुण) दिसतो किंवा नाही, आर्यवादामयांत याचा उल्लेख केलेला नाही दृष्टान्त किंवा ते यवनानी शोधून काढल्यामुळे आमचे घोवळे शास्त्र त्यांच्यायोगे इमे विटाळवे असल्या धुन विचारांचे गाठोठे वरतीं राष्ट्रगान्याकरितां प्रस्तुतचा ग्रंथ नवून प्रागतिक मनु ज्यास आपले परज्योतिषशास्त्राच्या शलाचे असलेले भांडवल धरुं आहे असे वाटत असेल असल्या विद्यार्थ्याकरितां हा ग्रंथ आहे; स्वयंमन्य वनलेल्या पंडितांकरितां नाही तुमचे हे हर्शल आणि नेपचून दृष्टान्त आमच्या ग्रंथामध्ये सांगितलेले राहु-केतु किंवा धूमादि अग्रहाशित प्रहापैदींच आहेत ना ? अशा तऱ्हेचे अज्ञान प्रदर्शक व सुल्ल-चट प्रथ विचारगान्या लोकांनी प्रस्तुत ग्रंथाच्या वाचनाने पुच्छळच माहिती मिळेल यांत शक्य नाही. इतकेच नव्हे तर ह्या ग्रंथामध्ये ग्रंथिद केलेले विचार चांगल्या ज्योति-र्विदोसही विचार काण्यासारखे आहेत. विशेषतः प्रत्येकारने प्रजापति घटनां कया

फलांची तुलना हा शोधटचा भाग फार चारकाईने घाचाया इतका तो मार्मिक व चौकसपणाने लिहिला आहे. हर्शल नेपचूनचे काय बंड आहे याचा आस्थावादीक अभ्यास करणाऱांना या पुस्तकाने अनेक पाश्चिमात्य ज्योतिर्विदांचा अनुभव पहावयास मिळेल, गेल्या ४०-५० वर्षांमध्ये या ग्रहा संबंधी झालेले विचार विनिमय व त्यावरून सिद्धांतरूपाने बाहेर पडलेले विचार या पुस्तकात साररूपाने आलेले असल्या कारणाने प्रस्तुतचा ग्रंथ ज्योतिर्वाङ्मयामध्ये फार उपयुक्त झालेला आहे.

सुमारे १२।१४ वर्षां पूर्वीच प्रथमतः या ग्रहाकडे आमचे लक्ष्य लागले व आपणा मध्ये या ग्रहाविषयी फार अधुका कल्पना आहे असे वाटल्यावरून अॅलन लिओ व इतर एक दोन युरोपिअन ग्रहकारांच्या सहायाने कुंडलिविज्ञान मासिकामध्ये या विषयावर सन १९०१।१० मध्ये एक लेख प्रसिद्ध केल्याचे आठवून येईल, व पुन्हा एकदां ज्योतिर्मासेमध्ये या दोन ग्रहांसंबंधी सविस्तर विवेचन केलेले आहे, तरी देखील अद्यापि या ग्रहासंबंधाने चर्चा निघाली असता फारच दास्यास्पद कल्पना पहावयास मिळतात हा अनुभव आमचाच आहे असे नमून तो सर्व सायन ज्योतिर्विदांस योज्या बहुत प्रमाणाने पहावयास मिळत असेच हर्शल किंवा प्रजापति व नेपचून अथवा वरून यांचे अस्तित्त्व ग्रहमालेमध्ये दुर्किणीच्या सहायाने सहज सिद्ध होते, व ते फल ज्योतिषशास्त्रात घेतल्यास फले कशी अनुभवांत येतात व कित्येक दुर्बोध फलास कशी सुबोधता येते हे स्वानुभवावरूनच सिद्ध होईल, व त्याद्वारांनी या ग्रहांत सकलित् केलेली माहिती फार उपयुक्त आहे ग्रंथकाराने तीन शतकांतील केषुत्वादी दिवसाची या ग्रहाची स्पष्ट स्थिति वाढण्यास जी काष्टेकें दीर्घ आहेत ती फार उपयुक्त आहेत. फलादेश पहाण्याकरितां निवडक ठळक आणि प्रसिद्ध व्यक्तींच्या ६६ जन्मकुंडल्या ग्रहकाराने जोडल्या आहेत त्या फल निरीक्षणच्या बाबतीत संप्रह या दृष्टीने अमूल्य आहेत, व फलाचा पढताळा आणि अनुभव ठाडिण्यास महत्त्वाचे साधन झाले आहे. ग्रंथांत कुंडल्या व ग्रहांची स्थिति सायन पद्धतीची आहे म्हणून प्रथम प्रथम सायनवाद्यांच्याच बापजायांची मिरास व निरयन बाधाम अतएव त्याच असेल कुरिसत विचार आणण्याचे प्रयोजन नाहीं सौंदर्य व हल्लींच्या अयनाशांच्या सांबळ्या गौरव्यांच्या अहर्चणीत हीच दीक्षा ग्रंथकाराने स्वीकारणे योग्य आहे. • अयनांशेषासून १८।२२।२३ वगैरे वाटेल तितके अयनांश याच सायनस्वरूपाने घेतिले वगैरे करून नियम स्थिति मिळणे कठीण नाहीं. ग्रंथकाराने केलेले धर्म, इतस्तत पसरलेली शोचक माहिती एकत्र सूत्ररूपांत आणून व त्याला स्वतांच्या चिकीत्सक विवेचनाची दिलेली ओढ पडून या ग्रंथासारखा

माहितीने भरलेला व मार्मिक विवेचनाने परिष्कृत असलेला ग्रंथ हिंदी-मराठी व गुजराती भाषेत अजून आमच्या पहाण्यांत नाही. या ग्रंथाचा महाराष्ट्राचाक फार प्रेमामाने आदर करून ग्रंथकाराच्या या स्तुत्य कृतीला प्रोत्साहन देऊन ग्रंथकारास फलज्योति-पशास्त्ररूप देवतेची आणखी अशीच सेवा करण्याचा मांगलिक छुयोग आणून देतील अशी आम्हांस फार आशा आहे.

फल ज्योतिषशास्त्रांत १२ राशी व ९ ग्रह हेच मुख्य असून यांचाच चांगला तत्त्वशुद्ध पायावर आभ्यास होणे इष्ट आहे. फलज्योतिषशास्त्राच्या संशोधन कार्यांत हे काम फार महत्त्वाचें आहे. सायननिरयनाचा धिंगाणा दिवा कुंडल्यांचा संप्रहृत्करणेचा भलनेच खूळ माजविण्यापेक्षा या सारख्या उपयुक्त कार्याला सुरवात होईल तर फार बरे. परंतु या विषयाकडे अद्यापि आमचे मुळीच लक्ष गेलेले नाही पुण्यास झालेला फलज्योतीष परिषदेमधून निर्माण झालेले भारतीय ज्योतिर्मंडळ या कामाकडे लक्ष देईल असे वाटत होते परंतु अद्यापि याकडे कोणाचें लक्षच नाही. पाश्चिमात्य ज्योतिर्विदानांनी या संबंधानें बरीच धडपड चालविली आहे असे पाह्यावयास मिळते.

मंडळाच्या सभासदानें किंवा प्रत्येक ज्योतिर्विदानें एकूण राशि घेऊन त्यासंबंधी असलेली सर्व माहिती गोळा केल्या नंतर त्यास आपल्या अनुमशाची व चिह्नित्वतेची जोड द्यावी व नंतर ती माहिती मंडळापुढे किंवा ज्योतिर्विदानांपुढे चर्चेकरिता व वादविवादाकरिता मांडावी. असे केले असता संशोधनाचे कामांत पाच महत्त्व होणाऱ्या आहेत. कारण याच वादविवादाचे वेळी नवीन प्रमेये व अनुभव साहेर पडणे शक्य असते. ज्यांच्या कुंडलीमध्ये वी राशी किंवा जो ग्रह विशेष प्रबल असेल त्यांनी तीच राशी किंवा तोच ग्रह विचार करण्याकरिता घ्यावा. प्रबळ असलेल्या ग्रहाचे किंवा राशीचे गुणधर्म असल्या व्यक्तींना विशेष चांगले दृष्टतात, असा आमचा अनुभव आहे. संशोधनाचे कार्य फार दीर्घ थमाचें व मेहेनतीचे आहे. प्रसिद्ध ग्रंथकार वॉलन लिओ हे गेल्या २०-२५ वर्षांमध्ये सुसत्या प्रजापतीच्या गुणधर्मांचे सूत्र निरिक्षण करीत होते; तरी त्यांस या महत्त्वाच्या फलशास्त्राचा धाव पेटां आला नाही. तीच स्थिति आमची आहे. सन १९१० पासून या दोन महत्त्वाच्या फलशास्त्राकडे आमचे लक्ष आहे, तरी त्यांच्या सर्व स्थानपरत्वे व राशीपरत्वे सूत्र फलांचा अनुभव आला आहे असे इंग्रजन नाही. संशोधनाचे कार्य एखा व्यक्तिके नाही. ही कामे संपत्तीच्या जोरावर व राश्याची आहेत अशा तऱ्हेने प्रयत्न सुरू केल्यास सर्वदरच आपणास प्रत्येक महत्त्वा व राशीवर अनुभवजन्य ज्ञानाने परिष्कृत असलेले निरनिराळे निबंध किंवा ग्रंथ पाह्यावयास मिळतील. या प्रकारच्या संशोधन कार्याला आमचे महाराष्ट्र ज्योतिर्विद-

बहु सुरवात करतील अशी भाशा आहे. अशाच तऱ्हेचे प्रयत्न पाश्चिमात्य देशांत चालू आहेत. मॉडर्न अस्ट्रॉलॉजीचे संपादक ज्योतिर्विद जॅल्न लिओ यानी 'मार्स धी वार लार्ड' 'सॅटर्न धी रीपर,' 'जुपीटर धी ग्रिझव्हॅर,' या प्रमाणे प्रत्येक ग्रहावर एक एक स्वतंत्र पुस्तक प्रसिद्ध करण्याचा उपक्रम केला होता. त्याचें अकार्ळी निधन झालें नसतें तर हर्शलवर 'युरेनस धी रीफॉर्मर' किंवा 'अवेकनर' या नावाचें पुस्तक पहाण्यास मिळालें असतें.

हर्शल उर्फ प्रजापति यास सत्वरजतमाच्या त्रयींत ओढण्यापेक्षा त्याच्यामध्ये कोणकोणत्या ग्रहाचे गुणधर्म पहाण्यास मिळतात हें पाहीलें असता फलादेशाचे काम पुष्कळ सुलभ होईल. बहुतेक आरुल ग्रथकार व लेखक या ग्रहाला तीव्रबुध (आक्टोव्ह ऑफ मर्क्युरी) मानतात. सगीत शास्त्रामध्ये पहिल्या सप्तकांतील तोच स्वर दुसऱ्या सप्तकात ज्याप्रमाणें अति केमल किंवा अतितीव्र होतो त्याच अर्थानें प्रजापतिलां अक्टोव्ह ऑफ मर्क्युरी म्हटलें आहे. नेपचूनला त्याच न्यायानें (आक्टोव्ह ऑफ व्हीनस) तीव्र शुक्र मानण्याची पुष्कळ ज्योतिर्विदांची विचारसरणी आहे. पुष्कळ पाश्चिमात्य ज्योतिर्विद व विशेषत जॅल्न लिओ, सपेरीअल, डेली बगैरे ग्रथकार हर्शल हा सूर्याचा प्रतिग्रह तर नेपचून चंद्राचा प्रतिग्रह मानत त. फलज्योतिषशास्त्रामध्ये वस्तुतः ग्रहाचा विचार होतो. रवि हा ग्रह नाही. पृथ्वी कातिवृतात फिरत असतां ती ज्या टिकाणी असते त्याच्या विरुद्ध १८० अंशांवर सूर्य असल्याचा आपणास भास होतो व ही पृथ्वीची स्थिति आपण कुडलमध्ये रवीने दर्शवीत आहोत. रवि हा तारा असून त्याच्याभोवतीं आपली पृथ्वी इतर ग्रहासहित फिरत आहे. त्याचप्रमाणें चंद्र हा पृथ्वीचा उपग्रह आहे. जर आपण फलज्योतिषशास्त्रामध्ये इतर ग्रहाच्या उपग्रहाचा विचार करीत नाही तर चंद्राचाही काय म्हणून विचार करावा असा प्रश्न नैसर्गिकच उत्पन्न होतो. म्हणून या दोन गोलांना प्रत्यक्ष्य ग्रहाच्या यादींतून काढून जर त्यांच्या टिकाणीं ग्रहाचीच योजना वरणें असेल तर रवीच्या टिकाणीं हर्शल उर्फ प्रजापति व चंद्राच्या जागीं नेपचून उर्फ बरुण यांची योजना अयोग्य होणार गाहीं. म्हणजे रवीचे बरेच गुणधर्म तर प्रजापतिमध्ये तर चंद्राचे बरेच गुणधर्म नेपचूनमध्ये पहावयास मिळतात; व साधारणें आमचा अनुभव पण असाच आहे.

हर्शलचीं फलें बऱ्याच कुंडल्यामध्ये नेपचूनपेक्षा ज्यास्त स्पष्ट व तीव्रतेनें पाहण्यास मिळतात. हा ग्रह रवीच्या धर्माप्रमाणें मानसमान, कीर्ति, अस्मिक मोठाले तापतिक लग्न, पदव्या व इतक्य उन्नति किंवा अधिकार देतो. या ग्रहामध्ये रंवि, मगळ, बुध या तीन ग्रहाचे गुणधर्म संकलित झालेले दृष्टीस पडतात. हा ग्रह

इलेक्ट्रीक वर्क्स, रेलवे, हायर मेकॅनिक्स याचा कारक मानण्यास हरकत नाही. मगळामुळे एकादास यंत्रेवला येईल. परंतु चमत्कृतिजनक नवीन यंत्ररचना मगळाकडून होणार नाही. तेथे हर्शलच्याच कीरणाची अवशक्यता आहे.

हर्शल हा ग्रह शनि इतका खलग्रह आहे असे अनुभवास येत नाही, व त्या मुळे त्याला पापग्रह म्हणावे किंवा नाही या विद्यार्थी आमच्या मनात जबरदस्त शंका उत्पन्न होते. स्वतंत्रपणे हर्शलच्या योगाने मृत्यु आलेला आम्हास अद्यापि पहावयास मिळाला नाही. याचे उलट नेपचून, शनि किंवा मंगळाचे पहावयास मिळते. हर्शलची फले मात्र फार तीव्र व क्रांतितत्वाला धरून राहणारी आहेत. हे कोणासही सहज अजमाविता येईल. नवीन सुधारणा किंवा नवमतवाद पुढे येण्यास घडामोडी व जुन्या मताच्या किंवा आचरणाच्या टिकत्या उडाल्या पाहीजेत. हे उघड आहे. हर्शल याला रीपॅर्मर (सुधारक) किंवा अवेकनर (जागृति करणारा) हे नाव त्याच्या शीलार्थी पुढेच जुळते आहे. स्वता हा ग्रह तमोगुणी म्हणण्यापेक्षां बुधाप्रमाणे ज्या ग्रहाने तो युक्त-दृष्ट-संबधित असतो त्याप्रमाणे फले स्पर्शने अनुभवास देतो हे विधान ज्यास्त अनुभवास येते. हर्शल हा इलेक्ट्रीक वरट (विद्यु-प्रवाह) आहे तो डोंगराच्या टिकत्या उडविल तर जगढव्याळ कारखाने चालवील. बटन दाबल्यास क्षणात भयंकर स्फोट करून संहाराही करील. विद्यच्छाक्ति जशी ज्या कार्या वापरली जाते तशी ती काम करू शकते तद्वत हर्शल ज्या ग्रहाने संबधित असेल त्या मानाने व तशी फलाची तीव्रता तो वाढवितो यांत संशय नाही.

हा ग्रह वैशाखिक साधने किंवा बाधा दाखवितो किंवा काय या संबधाने अनुभवान्यतिरिक्त आम्हास काहीच सागता येत नाही. परंतु तिकडे हा ग्रह रक्ष वेधील असे आम्हास वाटत नाही. याला पाश्चिमात्पानी गुप्त (Occult) झटले आहे झणून तो असल्या साधनाकडे मनाचा कल करील असे दावता येत नाही. शनि-राहु व केतु याचा पिशाचबाधेबरोबर असलेला स्वध पुढेच वेढ्या पाहण्यास मिळतो, किंवा त्यासारख्या तऱ्हेचा नेपचूनचा स्वध पहाऊ नसू मिळतो अदृश्य कोटीमध्ये राहणाराचे पिशाच-गुप्तक-गर्भव-यक्ष व विद्वान् वीरे प्रमाणे आमच्या ग्रंथकारानी भेद कल्पिलेले आहेत त्यांतील इत्यका कोन्ही रहु-केतु किंवा शनीचा स्वध असेल तसा वरुणाचा मात्र नसेल. हर्शल हा चमत्कृतिग्रह ग्रह आहे, असल्यामुळे हर्शलदर्शित माणसे सिद्धिप्रिय किंवा त्यार्थाच्या दडन करणारी असू शकतील. यां ग्रहाला नुसत्या निम्नळ अभ्यासग्रन्थाच्यापेक्षा अजड पार नाहीत, त्याबरोबर त्याला चमत्काराची पण फार आवड आहे.

हा प्रह स्वतंत्रप्रिय व स्वैरवर्तनाचा उरल्याहुळे व त्याच्या अनिश्चितपणा त्याचेमध्ये पसवेगिरीची छटा असल्यास नव्हळ हा प्रह अनिश्चित व लहरी झणून पसवेगिरीचे वर्तन टोबीलें असें झणवत नाही जे अटल छोट (Strollers) त्याच्या कुडलीत हर्शल हा गुण दाखवीत असेल असे दिसत नसून उलट नेपचूनमध्ये हा गुण पुढे प्रमाणात आढळून येतो पसवेगिरीचे व गुप्तवास्त्यानी वर्तन वरुणात (Deceptive tendency) पाहण्यास मिळते प्रजापति स्वैरवर्तनाचा पुतळा असल्यामुळे, विवाह संबंधित कार्तीत याचे वर्तन विविध पाहण्यास मिळते कुडली-मध्ये ज्या स्थानात हा प्रह आहे त्या स्थानासबधी त्यानें खळमळाट उडवून दिला नाही असें वचवित घडते हा प्रहाचे शत्रू मित्रत्व या संबंधी अनुभवाच्या अभावीं निश्चित मत देता नाही, तरी एकाद्याच्या कुडलीत हर्शल ज्या राशीत असेल त्याच राशीत किंवा उबळजवळ त्याच उशत दुसऱ्याचा रवि-चंद्र किंवा लग्न असल्यास किंवा शुक्र असल्यास या दोघात पार सख्य व स्नेह जुळतो, व स्त्रीपुरुषाच्या स्नेहाचे प्रेमात रूपांतर होतें, झणजे हा एक नैसर्गिक आकर्षणाचा परिणाम आहे. आपल्याकडे विवाह इच्छितांना ही गोष्ट जरूर विचारात घेण्याइतकी ती अत्यावश्यक आहे हर्शलचा शुक्र-चंद्राशी योग असता एकाद्या स्त्रीला फूसलावुन नेलेली आहे असें पहाण्यात येत नाही, दोघे जाणूनबुजून प्रेमाशीत उष्या घेतात उलट नेपचून मात्र तसें करू शकतो विवाह न लावता प्रेमासुळे राजरोस छातीठोवपणे व गणे प्रजापति-मुळे घडून येईल तर फूसलावुन अथवा थापा देऊन एकाद्या स्त्रीला फूसवुन पळविण्यांत नेपचूनचा हात असलेला पहाण्यात येईल साराश Love Elopment (स्त्रीनें अथवा स्वेच्छा म्हणून हात धरून राहणे-जाणे) आणि The girl was seduced (फूस लावूनपळविण) या दोन बावयारतका या दोन प्रहात भेद आहे

नेपचून किंवा वरुण या प्रहासबधी आज निश्चित असें काहीं प्रतिपादन करता येत नाही पाश्चिमात्य ज्योतिर्विदानीं याना आक्टोम्ह ऑफ व्हीनस (तीव्र शुक्र) म्हटले आहे हा प्रह शुक्राची जलें मात्र ज्यास्त तीव्र प्रमाणांत दर्शवीतो-सर्वच टिकाणीं शुक्राचीं शुभफलें जतीं दृष्टीस पडत नाहीत तसेंच या पण प्रहाचे आहे या प्रहाचीं वडुकेलें बोकडा ८० प्रमाणांत आमच्या नजरेत आली आहेत या वरुण हा शुभप्रह किंवा पापप्रह ज्याचे त्यानें अनुभवानीं ठरवावे विषयसेवनेचे निघप्रकार पसवेगिरीचे धंद, गुप्तकारस्थाने, मादक पदार्थ सवनाचा अतिरेक वगैरे गुण नेपचून प्रभुती माणसांत असलेले आमचे पहाण्यात आले आहेत कित्यक अटल दाखवाव असतात तर काहीं बोकडें खाणारे अथवा भोरपीयाचे इ-जेवणान व्यमनाकरिता

कसून घेणारे पण आढळतात. नेपचूनच्या योगाने विवारी औषधे पोटांत गेल्यामुळे भृत्य झालेले पहाण्यास मिळतात नेपचूनच्या योगाने चांगले गुण उत्पन्न होतच नाहीत असे म्हणण्याचा आमचा मुळीच उद्देश नाही कुंडलीत नेपचून शुभसंबंधित असता जिनही चांगली फळे दर्शविने त्याचेपेक्षा अशुभसंबंधित असता वाईट फळे जास्तच दर्शवीतो व ती फार निघ प्रकारची असतात. एवढेच येथे सांगायचे आहे. प्रत्येक प्रहामध्ये शुभ आणि अशुभ असे दोन्ही ही धर्म अगल्यामुळे व ते ज्या स्थानाचे अधिपति व इतर ग्रहांने संबंधित जसे असतात त्या प्रमाणे शुभ किंवा अशुभफळे दर्शवितात या सर्वमान्य नियमाला नेपचून अपवादरूप आहे असे म्हणण्याचा आमचा उद्देश नाही. मानवी स्वभावाप्रमाणे आपण ग्रहाची शुभाशुभ कल्पना केली आहे व त्या दृष्टिने थोडावयाचे असता नेपचून हा शुभ आहे असे दणवत नाही कारण शुभफळे मिळण्यास हा ग्रह कुंडलीमध्ये चांगला बलवान व शुभसंबंधित असावा लागतो.

राशिफलावेक्षां स्थानफले ही अधिक अनुभवास येतात. शुभग्रह ज्यास्थाना-मध्ये असतो त्या त्या स्थानाची तो वृद्धि किंवा भरभराट करतो व अशुभ ग्रह त्या स्थानाची हानी करतो या सर्वशास्त्राण नियमाने नेपचूनची शुभफले आमच्या अनु-याय शेंकडा १० सुद्धा आली नाहीत. धनस्थानातील नेपचूनमुळे एकाद्याच्या सांपत्तिक स्थितीचा होलारा पोकळ होऊन कोसळला नाही, किंवा अनेक भानगडीमुळे पैशाची हानी झाली नाही, तो चतुर्पात अमता स्यावर मिळकतीचा बोजवारा उडाला नाही, पंचमात असता संततिसंबंधी विविध अनुभव दिला नाही किंवा विषयवामनेच्या तृप्ती करिता निघ प्रकार घडले नाहीत असले अनुभव जर शुभ व उन्नति दर्शक असतील तर हा ग्रह गुरु किंवा गुरुबंध्युति प्रमाणे शुभ फल दणारा मानावा. या बाबतीत अनुभवजन्य ज्ञान व कल्पना यांची ओढाताणही होणारच. येइक्यात दणवयाचे असता नेपचूनच्या फलउद्देशासंबंधी विचार करतेवेळी तो फार जपून केला पाहिजे.

हरील व नेपचून यांच्या स्वग्रहाशि कोणत्या व याना कोणत्या राशी राशिमध्ये उचत्व प्राप्त होते या संबंधाने अजून सर्व ज्योतिर्विदांची एक वाक्यता नाही हरील हा कुंभ, तुला, मिथुन या राशिमध्ये व नेपचून कर्क व मीन बलवान असल्याचे पाहण्यास मिळते हे ग्रह अद्यापि अमुकस्थानाचे अधिपति आहेत किंवा अमुक एका स्थानावर अमुक एक राशि उदित आहे झाले हे ग्रह त्या स्थानाचे अधिपति आहेत असे मानून फलदेश करण्याचा प्रचार फार क्वचित् पहावयास मिळतो. या ग्रहाच्या स्थानफलाचा व दृष्टिकलाचाच विचार करण्याची सर्व ज्योतिर्विदांची पद्धति आहे.

ग्रह व मुहूर्त ज्योतिष या मध्ये या ग्रहांना विचार करावा किंवा नाही असा नैगर्गिक प्रश्न उत्पन्न होणे साहजिक आहे. अमच्यामते ज्योतिषशास्त्राचा सर्व शास्त्र-

मध्ये या ग्रहाचा विचार होणे आवश्यक आहे. प्रश्न-मैदनीय किंवा राष्ट्रीय, ध्यापाप ईत्यादिक ज्योतिषशास्त्राच्या सर्व अगामध्ये या दोन ग्रहांची फळे पाहण्यास मिळाली आहेत. हे प्रह कोणकोणत्या गोष्टींचे कारक आहेत हे लक्षात घेतले असता या दोन ग्रहाचा फलादेश निरनिराळ्या ज्योतिषस्वदामध्ये काय मिळेल याची कल्पना सहज कोणालाही करिता येईल

दिवसाचा सरासरी एक तासाचा होरा या भागामध्ये या ग्रहाचा विचार होऊ शकेल किंवा नाही तसेच या ग्रहानी कोणते वार दर्शविले जातात वगैरे प्रश्न आज मुण्णे कठीण आहेत. हर्षल हा रवीचा प्रतिग्रह माडला असता रविवाराचा व नेपचून चंद्राचा प्रतिग्रह घेतला असता सोमवाराचा संबध येऊ शकेल. अनुभवजन्य दृष्टीने बोलाव्याचे असता ज्याच्या कुडल्यामध्ये हर्षल बलवान असता त्यास बुधवार व एनिशर चागळे जातात, व त्या दृष्टीने या माणसास बुधाचा होरा विशेष महत्त्वाचा असणे शक्य आहे. नेपचूनचा जरी अनुभव पाहण्यांत नाही तरी सोमवार (चंद्राचा होरा) व शुक्रवार (शुक्राचा होरा) याचा संबध पाहण्यास मिळवा

कुडलीमध्ये हे प्रह बिघडले असता काय करावे, किंवा हे प्रह अनिष्ट आले असता कोणत्या देवताची उपासना करावी वगैरे प्रश्न महत्त्वाचे आहेत व हे अनुभवाने सोडविले पाहिजेत. आमच्यामते प्रजापतिकरिता गायत्री मनजप किंवा पुरधरण रविवाग करिता सांगितलेली दाने, उन्हात तापलेल्या पाण्याचे स्नान करावे वरूणा करिता वरुणाराधना, उदकशांति, समुद्रपूजन, धीसूक्त अथवा लक्ष्मीसूक्ताचे पाठ, शंकरावर स्त्राभिवेक, शिवमंत्रजप-पुरधरण, चंद्राकरिता सांगितलेली दाने, गध, कस्तुरी, जायफल खसखस चदनमिश्रित उदकाने स्नान करावे.

मदगति ग्रहाचे षडाष्टक-खडाष्टक किंवा द्विद्वीदश योग महत्त्वाचे नाहीत असे वाटते. षडाष्टक वगैरे खोटे आहे असे म्हणण्याचा उद्देश नाही. मदगतिग्रहांमध्ये हे योग फार दीर्घकाल राहणारे असल्यामुळे मदगतिग्रहांमध्ये होणाऱ्या कोणत्याही दृष्टियोगाच्या बाबतीत फलाचा विचार फार जपून केला पाहिजे. दृष्टियोगाच्या बाबतीत फलज्योतिषशास्त्रमय अज्ञान अपुरे आहे यावनी किंवा पाश्चिमात्य ग्रहांत वर्णन केलेल्या प्रत्यक्षस्नेहा (त्रिवेण), गुप्तस्नेहा (तृतिवेकादश), गुप्तशत्रु (केंद्र), प्रत्यक्षशत्रुदृष्टि (प्रतियोग) व आर्य ग्रहांतील सांगितलेल्या दृष्टि भिन्न आहेत. कुडलिमध्ये दृष्टियोग अगदीच नसण्यापेक्षा दृष्टियोग असणे फार चांगले असे सिद्ध होत आहे. कुछ दर्शलाचा योग नसण्यापेक्षा अनुभवेगहि असणे बरे, त्यापासून बुद्धिची तीव्रता वाढते व या दृष्टीने ज्योतीर्विद सफारियल व प्रो. शंकराव भिसे (भिसोटाईंगचे उपाधक) याच्या कुडल्या पदाब्यात सर्वच

ग्रहांचें केंद्रयोग व प्रतियोग चाईद आहेत किंवा काय हा चाद भ्रजून भिनाव याचा आहे

सर्व ग्रहांचा स्थानपरतवें फलांचा चागटयात हेन विचार करिता येतो तरी एकेका स्थानावर पांच पाच सहा सहा राशींचा बोध होत असल्याने त्या स्थानाच्या भ्रमुक वास्तर्तात भ्रमुक नवी फल ठरविणें सध्या फार दठीण जात आहे म्हणून स्थानफलात सुक्ष्मता येणें जरूर आहे, तिकडे सशोधक ज्योतिर्विदांनी लक्ष्य देणें जरूर आहे. राशीफलाची पण तीच स्थिती असून प्रत्येक ग्रहाची विशिष्ट राशीत भिन्नभिन्न फलें अजून समजावयाची आहेत राशीपेक्षा नक्षत्रांनं ज्यास्त सुक्ष्मता येते परंतु यातही बोच शोध व्हावयाच आहेत. कांहीं नक्षत्रामधील विशिष्ट फले सध्या ज्योतिर्विदांच्या लक्षात आली आहेत आर्यग्रथकारांनी ध्रुव-स्थिर, चर-चल अथ, उग्र दूर, लघु, क्षिप्र, मृदु मैत्र किंवा तिक्ष्ण दारुण वगैरे जे नक्षत्राचे भेद केले आहेत तें कांहीं तरी मसून विचारणीय आहेत. प्रत्येक ग्रह द्रेष्काणनवमांशात कपा आहे हे पहाणें अत्यावश्यक असून पाश्चिमाय ज्योतिर्विदांनं लक्ष या आर्यविभागांरुडे लागले आहे. मद्गतिग्रहाची राशीफलपेक्षा द्रेष्काण नवमांश फलांरुडे लक्ष्य दिलें पाहिजे राशीगत प्रत्येक अशापरतवें ग्रहफलनिरीक्षण करता वेईल तर फलाची सुक्ष्मता ज्यास्त निश्चित होईल असा प्रयत्न ५१२ पाश्चिमात्यांनी व आपल्याकड थ्रीयुत रा. रा. विष्णु गोपाळ नघाये धानी केला आहे, व त्याची राश्यशा विभाग पद्धति कांहीं अशी तत्वात घरून आहे मेपास पहिला अश मेघ, वृषमेचा पहिला अथ वृषन अशी ती क्रमवार गणना आहे व मेपचे १२ अश एडदा १२ राशीला दील्यावर १३ वा २६ वा पण अश मेपचाच येतो अशी ती गणना आहे वेलन लिओची गणना वर-यापक्षां भिन्न आहे तरी ती तत्वाला घरून आहे प्रथमतः अग्नि पृथिव-वायु-जल या तत्त्वानुसार राशींचें वर्गीकरण करून नंतर राशींच्या अशाश त्याच तत्व-या चर राशीपासून आरंभ कला आहे मय-सिंह-धनु या अग्नि-राशि आहेत, या तीन राशींचा आद्यांश चरामिराशि मेपपासून केल्यार मय दुसरा वृषम या प्रमाणें ह्यानें थम ठेवला आहे; व हें वर्णन त्यांच्या ग्रंथात (Astrology for all, part I) पहावयास मिळेल. याशिवाय चाहवळ या क्लेररव्हायन्टने (दिव्यदृष्टि असलेल्या माणसानें) आपल्या ' राश्यशालक्षण ' ग्रंथात (Degrees of the zodiac symbolized) दीलेले अशवर्णन व त्याच ग्रंथात छापलेले एका प्रेंच ज्योतिर्विदांचे अशवर्णन विचार करण्यासारखें आहे. या गिनाय दक्कन मॅकनॉटम् हा ज्योतिर्विद राश्यशाफलें ठरविण्याचा दावी प्रयत्न करीत आहे, तो प्रत्यक्नें एकवार पहावा

या प्रयात ' जज ' मा प्रकाशित प्रहाषट् दिलेडी माहिती सुचीची व ती सुधारणे अत्यावश्यक आहे. आयसिस यालाच प्रयत्न इजिप्त बर्क आवर्त ' असें पृष्ठ ३२ वर म्हणत असून तो मंगळ-गुरुमधील लघुप्रहापेकी दर्शविण्याकरिता योजला आहे असें केलेले विधान खोटे आहे, हा प्रत्यक्ष प्रह असून तो नेपचूनच्या पलिकडे आहे असें मानतात परंतु दुर्बिणीच्या ताराख्यांत तो अजून सापडला नाही. डॉ. सिगेनाईटच्या ' आरकानाचा ' व आमचा १०१२ बवे जो परिचय आहे त्या अर्थाने या प्रहाचा दशमबिंदुखरोबर असलेली फले आढळली नाहीत, कदाचित नव्या अचूकमध्यें असल्यास नकळे आयसिसचा शोध प्रथम जी. इ. सटलीफ या गणितज्ञ ज्योतिर्विदानें लावला व याबद्दल सविस्तर माहिती ' मोंडने अस्ट्रोलॉजी ' नावाच्या मासिकात सन १९०६ साली प्रसिद्ध झाली आहे या प्रहाला आयसिस म्हणतात व त्याचे १९१८ असे इज शब्द पुन्हां पुन्हां लिहील्याने-दशांश अपूर्णकांत पुन्हां पुन्हा येणाऱ्या आढळ्यावर आवर्त चिन्ह कातात व तील्य आवर्त सख्या म्हणतात-म्हणून या प्रहास आवर्त नांव देतांना या प्रहाच्याविशिष्ट गुणांचा व शोधकानें नामाभिधान करतेवेळीं विचारामध्यें घेतलेल्या इजिप्तपुराणांमधील आयसिस देवतेचा वाद्य होत नाही, व त्या दृष्ट्या हें नाव अयोग्य आहे स्वपुत्रां नांव दगच्या-धोच्या ठेवण्याच्या निवृद्धकरण्या प्रजापतीला वरुण तर नेपचूनला इद्र व आयसिसला आवर्त म्हणावयाचे असेल तर म्हणावें, परंतु हा मार्ग शास्त्रीय नव्हे मिस्टर सटलीफ यानें इजिप्त पुराणांतील आयसीस देवतेचें नाव या प्रहाला दिले आहे व या देवतेची माहिती मॅडम ' ग्लावटस्की 'च्या ' आयसीस अन्वडेल्ड ' या प्रयात सांपडेल मिस्टर सटलीफच्या या चार अप्रकाशित प्रहांनी माहिती खालीलप्रमाणे असून ते नेपचूनच्या पलिकडे आहेत.

अप्रकाशित चार प्रह.

क्र.सं.	नांव.	सूर्यपृष्ठीम- धील १ अंतर प्रमाणे	प्रदक्षिणा काल वर्षे.	वार्षिक गति अं. क. वि	१९०६ जानेवारी- तील स्पष्टस्थिति.
१	१९१९	५००९०६	३६०	१-१०-०	मेघ ०-४६
२	Asiris	९९-३४०	९९००११३९६	०-२१-४९	तुल ३-१-४९
३	दीर्घनाडी	१९००१७७	२२०००३३७६८	०- ९-४९	मीन २८-९-४९
४	,,	३१७०५४७	५६५८०९३१५८	०- ३-४९	कन्या २२-५-४८

या शिवाय अप्रकाशित प्रज्ञासंबंधी पुढील कल्पना आहेत चारवेल क्रम-
 व्हायलन्ट नेपचूनच्या पलिइहे Ovo व La Croix असे दोन ग्रह देतो. पहील्यास
 २९७ वर्षे सूर्य प्रदक्षिणेस लागतात व त्याची वार्षिक गति १ अंश १२ कला आहे
 तर दुसऱ्यास ३४० वर्षे ४२ दिवस लागतात व त्याची वार्षिक गति १ अंश ३
 कला ३२ विकला आहे. १८२६ च्या नव्हेंबर ९ तारखेला 'ओओ' वृश्चिक
 १२-४३ अंशांत आणि 'लक्रो' हा मकर १२ अंशांत होता. ओओ हा दीर्घायुष्य
 व आकर्षण शक्ति देणारा आहे. हा ग्रह पृथ्वीप्रमाणे असून प्रसव, फलोत्पादक व
 कल्पनाप्रचुर असा शुभग्रह आहे. लक्रो या ग्रहांत मंगळमधील सर्व दैवी सामर्थ्य
 साठविलेले असून तो विजयी आहे. चारवेलचा लक्रो व सटलीरुचा आयसिम एकच
 वांटतात. यासंबंधी लिहित बसल्यास विस्तृत ग्रंथच लिहावा लागेल.

असो 'मीया मूभर व दाडी हातभर' या क्षणी प्रमाणे प्रस्तुतचा प्रास्ताविक
 लेख लांबला आहे. हा ग्रंथ अगदी नवीन अशा ग्रहांवर प्रथमच येत असल्यामुळे
 आमचा अनुभव प्रस्तावनेत मांडला असता तो एण टपयुक्त होईल क्षणून दर्शल्याच
 धर्माप्रमाणे पूर्वप्रदाय सोडून जे विचार सूचले ते मांडले आहेत. आमचा अनुभव
 पण थोडाच आहे परंतु भावी पिढीला उपयुक्त व्हावा क्षणून होला आहे. शारिरिक-
 भौतिक मानसिक नैतिक-धार्मिक अथवा आर्थिकदृष्ट्या ग्रहांचे परिणाम राशीस्थान-
 परत्वे कसे होतात या गेष्टीला महत्त्व देऊन संशोधन कार्याचा प्रयत्न केला पाहिजे व
 मनांत येते किंवा वाटते क्षणून कांही तरी लिहिणे योग्य नाही. प्रत्येक गोष्ट अनुभ-
 वासा पटली पाहिजे व तेवढ्याकरितां व्यवस्थितपणे व विशिष्ट प्रकारच्या कुंडल्या
 माहितोसह संग्रहित होणे जरूर आहे. गेल्या १५ वर्षांत पुढील कुंडल्या प्रकाशित
 झाल्या आहेत परंतु त्यांचेमुद्दी वर्गीकरण झाले नाही, मग संशोधनाचा प्रश्न नकोच
 व त्या व्यतिरिक्त ईतस्ततः भराभर प्रकाशनाने कांही फायदा होणार नाही हे स्पष्ट
 आहे व ते प्रत्येक ज्योतिर्विद्याप्यानिं लक्षांत घेणे जरूर आहे.

ज्योतिर्माळा ऑफीस, दादर-मुम्बई नं. १४ }
 ता २१ २-१९२३.

यशवंत केशव प्रधान
 संपादक-ज्योतिर्माळा.

हर्शल ऊर्फ प्रजापति.

भाग १ ला.

प्रकरण पहिलें

वाह्य व स्थूल खगोल निरीक्षण.

हर्शल हा ग्रह नवीन असून शनीच्या पलीकडच्या कक्षेतून सूर्याच्या-भोंवती फिरत असतो व तो नुसत्या नेत्रांनी स्पष्ट दिसणें अशक्य आहे तरी खगोल शास्त्रज्ञांना त्यानें बरोबर स्थळ माहीत असल्यास ६ व्या प्रताच्या बारीक ताऱ्या एवढ्या आकाराचा तो दिसू शकतो हर्शल नावाच्या पाश्चिमात्य खगोलज्ञानें सन १७८१ च्या मार्च १३ च्या तारखेस हा विक्षिप्त ग्रह मिथून राशीत भ्रमण करीत असता आपल्या २२७ प्रभावाच्या दुर्बाणीच्या सहाय्यानें पकडला व त्याला जुरेनस (सॅटर्न-शनीचा व जुपीटर-गुरूचा पितानह) अशी सज्ञा दिली, परंतु हें नाव विशेष सूळ न हाता त्याच्या गोपकचेर नांव या ग्रहास मिळालें, प्रसिद्ध ज्योतिषा कै वा रा जगर्दन बाळाजी मोडक यांनी या ग्रहाच्या गुणधर्मानुसार हर्शलास ' प्रजापति ' हें नाव सार्प दिलें असून तो याच नांवानें आपल्याकडे ओळखिला जाणें संयुक्तिक आहे ज्यातर्ग-पिति रा व्यकटेश बापुजी नेतकर हे, या ग्रहास " वरुण " वा नांवानें संबोधतात परंतु हें नाव हर्शलच्या प्रवृत्तिधर्मांला सहन होणारें नाहीं

प्रजापतिस सूर्याभोंवती एक प्रदक्षिणा करावयास साधारणपणें ८४ वर्षे म्हणजे जवळ जवळ शनीच्या तिप्पट काळ लागतो सूर्यापासून प्रजापति १०८ कोटी २० लक्ष मैलांच्या अंतरावर आहे त्याचा व्यास ३५ हजार मैल म्हणजे पृथ्वीच्या पाचपठ आहे या ग्रहावर पृथ्वीच्या ३ विरल द्रव्य आहे दुर्बाणीतून हा ग्रह हिरवट वर्णाचा दिसत असून त्यावर अनेक पटे उठलेले दृश्येलाती

येतात. प्रजापति आपल्या 'स्वतांच्या' भोंवती एक प्रदक्षिणा १० पासून १२ तासांत करितो म्हणजे पृथ्वीच्या स्वताच्या प्रदक्षिणा कालाच्या अर्ध्या कालांत या ग्रहाची स्वताभोंवतालची प्रदक्षिणा पूर्ण होते, व गति फार शांप्त असल्यामुळे या ग्रहाच्या घुवाची टोकें भ्रमणाच्या द्रुत वेगानें बरीच चापट झाली आहेत गुरु व शनी प्रमाणे या ग्रहावरील वातावरण मेघाच्छादितच आहे: प्रजापतीला चार उपग्रह ऊर्फ चंद्र आहेत व त्यांच्या फिरण्याच्या कक्षा त्यांच्या आसारी फक्त आठ अंशांच्या कोनावर आहेत. त्याचप्रमाणें क्रांतिवृत्ताशी या चंद्राचा ९८ अंशाचा कोन आहे. ही परिस्थिति प्रजापतीच्या धर्माप्रमाणेंच विचित्रच आहे कारण या प्रकारामुळे सूर्यमालेतील ग्रह व उपग्रहाप्रमाणें पश्चिमेकडून पूर्वेकडे हे चंद्र न फिरता पूर्वेकडून पश्चिमेकडे उलट फिरतात व प्रजापतीवरी दीशाचा विचार करिता हे चंद्र तर दक्षिणेकडून उत्तरेस फिरतात. प्रजापति व त्याचे चंद्र यांच्या पातळात ८ अशाचाच कोन असल्यामुळे प्रजापति व त्याचे चंद्र एकाच पातळांतून फिरत असल्यासारखें वाटते व हा दक्षाचा पहाणारास फारच चमत्कारिक दिसतो. प्रजापतिच्या चंद्रास प्रजापतिभोंवती एक प्रदक्षिणा करावयास अनुक्रमें २॥-४-८॥-१३॥ असे दिवस लागतात आपल्या पृथ्वीच्या चंद्राच्या एक प्रदक्षिणेंस सुमारे २७॥ दिवस लागतात त्या मानानें पहाता ही प्रजापतीच्या चंद्राची गति फारच शांप्त आहे. या चंद्रसर्वधानें अजून जास्त माहिती उपलब्ध झाली नाही परंतु शनि प्रमाणेंच प्रजापति ही सूर्यमालिकेप्रमाणें एक स्वतंत्र उपमालिका समजवयास हरकत नाही. प्रजापतीची अमावास्या ३९९-६६ दिवसांनी होते. आपल्या भूगोलाच्या अमावास्यास सुमारे २९॥ दिवस लागतात त्याच्या चारपटीच्या कालानें प्रजापतीचा अमावास्या होते. प्रजापतीला सूर्याभोंवती एक प्रदक्षिणा करावयास मध्यम मानानें ८३ वर्ष ११ महिने आणि ४ दिवस लागतात म्हणजे प्रत्येक राशी आक्रमण करण्यास प्रजापतीस, सुमारे सात वर्षे लागतात शनीला एक राशी आक्रमण्यास २॥ वर्षे लागत असल्यामुळे जन्म चंद्र राशीला पाडा करण्याचा शनीचा ७॥ वर्षांचा काल घेऊन "शनीची साडेसाती" म्हणण्यांत येतें तर "प्रजापतीची एकविशी" पल्लजात्काल घराची लगेत प्रजापतीचा वार्षिक मध्यम गति ४॥ अथव महिन्याचा मध्यम गति ३५ अंश आहे. ११२ वर्षांनी प्रजापतीचा १ अंश कक्षापात होतो

हा ग्रह फार दूर अंतरावर असल्यामुळे व शनीच्या प्रकाशाच्या ८० वा हिस्सा ह्या ग्रहाचा प्रकाश असल्यामुळे या ग्रहावरील सूक्ष्म द्रव्याचें परीक्षण करणे फार कठीण झालें आहे. परंतु प्रकारा लेखन कलेच्या सहायानें पाथिमाल्य

खगोल शास्त्रज्ञानी गेल्या १०-१२ वर्षांत या ग्रहावरील मुख्य घटक द्रव्य शोधून काढिलें आहे. या ग्रहावरील सर्व वातावरण हायड्रोजन वायूचेंच आहे. ह्याणजे ह्याच वायु या ग्रहाच्या वातावरणाचा घटक आहे, नायट्रोजन, कॉबॅन किंवा ऑक्सीजन अथवा पाण्याची वाफ या पकीं एकाह द्रव्याचें वास्तव्य या वातावरणात दिसून येत नाहीं. ऑक्सीजन (प्राणवायू आपल्या भूगोलाच्या वातावरणाचा मुख्य घटक आहे) हर्शलवर तो मुळींच नाहीं, यामुळें प्राणीजनांस राहण्यास हा ग्रह पूर्ण गालायक आहे. प्राणीमात्राचो वस्ती या ग्रहावर असणें शक्य आहे हायड्रोजन व ऑक्सीजन वायू एकत्रावस्थेंत सलोख्यानें राहू शकत नाहींत त्यांच्या एकत्रावस्थेंत थोडेंसें घर्षण अथवा ठिणगीं शिरली तर त्याचा फार मोठा स्फोटक भडका होतो हें सर्वास सुरुषाच्या बटुवीच्या दारू-वरून समजण्यासारखें आहे. ऑक्सीजन व हायड्रोजन या वायूमध्यें मोठी खडाईर्ग उडविण्यास एक अमोची वारंकि ठिणगी पुरी हाते. हायड्रोजनसारख्या स्फोटक वायूची हर्शे ह्री देवताच समजली पाहिजे अशा स्थितीत आपली ऑक्सीजन वायूची पृथ्वी या ग्रहाच्या वातावरणाकडे जाईल तर मोठा भडका होऊन तांच्या ठिक-या ठिक-या होतील. उत्पत्ति-स्थिता आणि लय अशा विश्वाच्या तीन आवस्था असून त्यांच्या प्रज्ञ-विष्णु आणि श्री शंकर अशा देवता मानण्यात येतात. प्रजापतीचा गुणधर्म दाडग्या कातीतत्वाकडे ह्याणजे पूर्वस्थितीच्या नाशाकडेच आहे हें यावरून सहज समजेल. याच तत्वाची-उत्पत्तीचा लय करणारी-देवता-श्रीशंकर ऊर्फ ह्रद्र आहे. व या देवताचा गुण-धर्म आणि प्रगृत्ति पशता प्रजापतीच्या गुणधर्माशीं चरेंच साम्य असलेलें आढ-ळून येईल अशीं पुराणातर्गत वर्णनें प्रजापतीच्या गुणधर्मांचांच दिसून येतात शंकराचा ह्या तिसरा नेत्र ह्याणजे हायड्रोजनी प्रजापति तर नसेल ना ?

प्रकरण २ रे.

प्रजापतिची साधारण फळे.

हा शनि प्रमाणे पापग्रह असून त्याच्या ठिकाणी अकस्मिकपणा, अनि-
 क्षितपणा, स्थित्यंतर अथवा क्रांति, कल्पनाचातुर्य, लहरीपणा, स्वार्थपरायणता
 असे गुणधर्म उत्पन्न करणाची प्रवृत्ति दिसून येते. काही ठिकाणी प्रजापतिचा
 परिणाम विशिष्टपणा आणि अकस्मिकपणाच्या सहायाने स्पष्ट ओळखीता येतो.
 प्रत्यक्ष प्रमाण व अनुभव मिळविण्यास लागणारा दीर्घकाळ याच्या अभावी
 फलशास्त्रांत या ग्रहाविषयी विविक्षित आणि स्पष्ट आढाखे निर्णयारमक तत्वावर
 अद्वय बसले गेले नाहीत. पाश्चिमात्य ज्योतिषाची धडपड या बाबतीत सारखी
 चालून राहिली आहे व त्याची उपलब्ध साधने घेऊन चिकित्सकपणे फलांची
 अनुमाने आम्हास बसविणे भाग पडले आहे. उठतां वसता प्रत्येक बलवान्
 कुंडलीतील बलवान योगाचा अथवा साधारण जन्मकुंडल्यातील अनीष्ट योगांचा
 संबंध प्रजापतिशी लावणाची प्रवृत्ति बऱ्याच वेळा दिसून येते ती प्रवृत्ति लेखकास
 हास्यास्पद वाटते अशा वेळी मॅदुवर या ग्रहाचा अमल होतो म्हणा किंवा अनु-
 करणाचा मोह दृष्टीवर येतो म्हणा, परंतु बरीच मार्गांनी प्रजापतिच्या खऱ्यागु-
 णधर्मांचे अथवा फलांचे संशोधन होणार नाही. भूतकालीन अनीष्ट व चमत्कारिक
 अनुभव एकत्र करून त्यापैकी किती ठिकाणी या ग्रहाचा संबंध लागतो हे
 चिकित्सक आणि सूक्ष्मदृष्ट्या पाहून मग या ग्रहाच्या फलाचा निश्चितपणा ठरविणे
 यरे, हा मार्ग दीर्घ प्रयत्न आणि त्रासाचा आहे एवढेच नव्हे तर बरीच मार्गांनी
 जरी प्रजापतिच्या फलांचे निरीक्षण करून तदनुसार भविष्यकथन करण्यात आले
 तरी त्या फलिताचे आढाखे साफ कुवविष्याची अनिश्चित फुसवेगिरी या ग्रहाच्या
 अंगी पूर्ण आहे यात संशय नाही. गोबरीचा दुर्शल विचारामध्ये घेऊन देवी,
 गोंबर, वैधव्य, साधांचे रोग, अपघात, सडले, खून आणि आकास्मिक आपाति
 वेगरे फुलांचे मूळ प्रजापति आणि वरुण-नेत्रच्यून या दोन ग्रहांच्या बुडाला
 हात घालून पहाण्याची हींथ फुलनिर्वात फुसविल्या शिवाय राहणार नाही.

एवढेच लेखकाचें स्पष्ट मत आहे. त्यात वरून—नेपच्यून हा आणखी एक गूढ ग्रह सापडल्यामुळे फलनिर्णयातील गूढत्व उकलण्यात ज्यास्तच जबाबदारी आणि अडचण उत्पन्न झाली आहे प्रजापताचें गोचरप्रमण फलितामध्ये अत्यंत महत्त्वाचें आहे हे निर्विवाद आहे परंतु प्रजापतीचा स्वाभाविक गुणधर्म ओळखून आणि ऐतिहासिक कालातील ग्रमणातील फळे पाहून मग त्याविषयी फलाचा निश्चितपणा करणें श्रेयस्कर होय या शिवाय दुसरा मार्ग सध्या नाहीं व लेखकाजोहि पण सौच दशा' स्वीकारली आहे आणि वरील मार्गानें विचार करण्यास सहाय होईल एवढ्याच तत्वावर या ग्रहाचा उभारणी केली आहे.

हर्शल ऊर्फ प्रजापति ह्या ग्रहाचा संबंध तर्कशास्त्रज्ञां बरोच दिसून येतो क्षणजे बुद्धावर त्याचा परिणाम झाल्याशिवाय राहत नाहीं. काही बुद्धिमान लोकांच्या कुडल्यात हा ग्रह फार बलवान् असलेला पहाण्यात यतः स्वभावात हा ग्रह फार गूढ आहे व तो गूढशास्त्रें आणि विद्या याचा फारच भोक्ता आहे मंत्र-तंत्र, जारण मारण उच्चाटण, प्रयोगसिद्धा पशाचिक्रविद्या, मानसिक व अध्यात्मिकविद्या, मेस्मेरीझम-दिप्राटीझम चंगैरे शुरळ पाडणारी शास्त्रें पिशाच-सवाद आणि टेलीपथी चंगैरे गूढ शास्त्राकडे प्रजापतीचा फार ओढा आहे अथे विद्वान् प्रतिपादन करितात हा ग्रह शनिप्रमाणें वायूतत्वाचा असून कुंभराशि त्याचें स्वगृह मानण्यात येतें. वाफ व वाफ संबंधीन वस्तू द्रवत्वा हवा व वायू, वेल्झाइन-सोडावाटर चंगैरे फसफसणारे पदार्थ, आकाशायनें आणि आकाशस्थ वातावरण यांवर प्रजापतीचा अमल असतो अस समजण्यात येतें गॅस व वाफेचा आणि विद्युच्छक्तीचा यत्रे व कारस्थानें, आगगाच्या, मोटारें ही प्रजापतीचीं वाहनें समजतात, हर्शलच्या अमलाखाली क्षय, देवी-गोंवर, अपस्मार, वायूचे झटके, वेड, फेफरे, हिस्टेरिया (हर्पवायू), वायु प्रकोप, अर्धांग वायू, प्लेग, कॅलिरा वेगुद्धी इतके रोग आहेत आणि मारामारी, खून, चोऱ्या, छूट, आश्चर्य-चकित जागा आणि कृत्यें स्मरण, भयान स्थानें, गुप्तस्थानें-भूयारें-गुरा, जुगारखान हे प्रकार प्रजापतामुळे घडतात असें पण समजण्यात येतें, वारेंदी प्रजापतीचा अमल कोणाकाणावर प्रत्यक्ष असूं शकेल आणि कोणाकोणावर अप्रत्यक्ष असतो त्याचाच विचार प्रथम केला पाहिजे.

विद्या आणि शास्त्रें या बाबतीत प्रजापतीचा विचार करिताना जेव्हां गूढत्वाच्या सदराखाली येतें तेव्हां प्रजापतीकडे ओढावयाचें हा दृष्टी बरोबर नाही. हर्शल हा ग्रह शनि प्रमाणें पूर्ण तमोगुणी आहे त्याच्यामध्ये सतिव

प्रकरण २ रें.

प्रजापतिची साधारण फळे.

हा शनि प्रमाणे पापग्रह असून त्याच्या ठिकाणी अकास्मिकपणा, अनि-
 धितपणा, स्थिर्यंतर अथवा माति, कल्पनाचातुर्य, लहरीपणा, स्वार्थपरायणता
 असे गुणधर्म उत्पन्न करणाची प्रवृत्ति दिसून येते. काही ठिकाणी प्रजापतिचा
 परिणाम विक्षिप्तपणा आणि अकस्मिकपणाच्या सहायाने स्पष्ट ओळखीता येतो.
 प्रत्यक्ष प्रमाण व अनुभव मिळविण्यास लागणारा दार्ढ्यकाळ याच्या अभावी
 फलशास्त्रात या ग्रहाविषयी विविक्षित आणि स्पष्ट आढाखे निर्णयात्मक तत्वावर
 अज्ञान बसले गेले नाहीत. पाश्चिमात्य ज्योतिषाची धडपड या बाबतीत सारखी
 चालून राहिली आहे व त्याची उपलब्ध साधने घेऊन चिकित्सकपणे फलांची
 अनुमाने आम्हास बसविणे भाग पडले आहे. उठता वसतां प्रत्येक बलवान्
 कुंडलीतील बलवान योगाचा अथवा साधारण जन्मकुंडल्यातील अनीष्ट योगाचा
 संबंध प्रजापतिचा लावणाची प्रवृत्ति बऱ्याच वेळा दिसून येते ती प्रवृत्ति लेखकास
 हास्यास्पद वाटत. अशा वेळी मंदुवर ना ग्रहाचा अमल हांतो म्हणा किंवा अनु-
 क्रमाचा मोह दृष्टिपर येतो म्हणा, परंतु वरील मार्गाने प्रजापतिच्या सव्यागु-
 णधर्मांचे अथवा फलांचे संशोधन होणार नाही. भूतकालीन अनीष्ट व चमत्कारिक
 अनुभव एकत्र करून त्यापैकी किती ठिकाणी या ग्रहाचा संबंध लागतो हे
 चिकित्सक आणि सूक्ष्मदृष्ट्या पाहून मग या ग्रहाच्या फलाचा निश्चितपणा ठरविणे
 परे; हा मार्ग दीर्घ प्रयत्न आणि त्रासाचा आहे एवढेच नव्हे तर वरील मार्गाने
 जरी प्रजापतिच्या फलांचे निरीक्षण करून तदनुसार भविष्यकथन करण्यात आले
 तरी त्या फलिताचे आढाखे साफ चुकविण्याची अनिश्चित फुसवेगिरी या ग्रहाच्या
 अंगी पूर्ण आहे यांत संशय नाही. गोचरीचा हर्शल विचारामध्ये घेऊन देवी,
 गौवर, वैधव्य, सांधीचे रोग, अपघात, सडले, खून आणि आकास्मिक आपत्ति
 घेते फलांचे मूळ प्रजापति आणि धरुण-नेपच्यून या दोन ग्रहांच्या बुडाला
 हात धालून पहाण्याची हीस फूलनिर्णयांत फुसविल्या शिवाय राहणार नाही.

एवढेंच लेखकाचें स्पष्ट मत आहे. त्यात वरून-नेपच्यून हा भाणरी एक गूढ ग्रह सापडल्यामुळे फलनिर्णयातील गूढत्व उकलण्यांत ज्यास्तच जबाबदारी आणि अटबण उत्पन्न झाली आहे प्रजापताचें गोचरभ्रमण फलितामध्ये अत्यंत महत्वाचें आहे हें निर्विवाद आहे परंतु प्रजापतीचा स्वाभाविक गुणधर्म ओळखून आणि ऐतिहासिक कालांतील भ्रमणातील फलें पाहून मग व्याविषयी फलांचा निश्चितपणा करणें श्रेयस्कर होय. या शिवाय दुसरा मार्ग सध्या नाही व लेखकानेंहि पण तीच दिशा स्वीकारली आहे आणि वरील मार्गानें विचार करण्यास सहाय होईल एवढ्यांच तत्वावर या ग्रंथाचा उभारणी केली आहे.

हर्शल ऊर्फ प्रजापति ह्या ग्रहाचा संबंध तर्कशास्त्रीं बराच दिसून येतो ध्रुवजे मुद्दांवर त्याचा परिणाम सात्याशीवाय राहत नाही. काहीं मुद्दिमान् लोकांच्या कुडल्यात हा ग्रह फार बलवान् असलेला पहाण्यात येतो स्वभागत हा ग्रह फार गूढ आहे व तो गूढशास्त्रे आणि विद्या याचा फारच भोक्ता आहे मंत्र-तंत्र, जारण मारण उच्चाटण, प्रयोगसिद्धी, पेशाधिकविद्या, मानसिक व अध्यात्मिकविद्या, मेस्मेरीझम-दिप्राटीझम् वगैरे भुरळ पाडणारी शास्त्रे पिशाच-सवाद आणि टेलीपथी वगैरे गूढ शास्त्राकडे प्रजापतीचा फार ओढा आहे असे विद्वान प्रतिपादन करितात हा ग्रह शनिप्रमाणें वायूतत्वाचा असून कुंभराशि न्याचे स्वगृह मानण्यांत येतें, वाफ व वाफ संवधीन वस्तू द्रवरूपां हवा व वायू, बेल्झाइन-सोडावाटर वगैरे फसफसणारे पदार्थ, आकाशयानें आणि आकाशस्थ वातावरण यावर प्रजापतीचा अमल असतो असे समजण्यात येतें गॅस व वाफेचा आणि विद्युच्छक्तींचा यंत्रें व कारस्थानें, आगणाच्या, मोटार्स ही प्रजापतीचीं वाहनें समजतात, हर्शलच्या अमलाखाली क्षय, देखी-गोंवर, अपस्मार, वायूचे झटके, वेड, फेंकरे, हिस्टेरिया (हर्षवायू), वायु प्रकोप, अर्धांग वायु, हॅग, कॅन्सरा बेझुद्धी इतके रोग आहेत आणि मारामारें, खून, नोन्या, छट, आश्चर्य-चकित जाया आणि ठळें स्मरणें, गथाण स्थानें, गुप्तस्थानें-भूयारें-गुरा, जुगारखाने हे प्रकार प्रजापतागुळें पडतात असें पण समजण्यात येतें, याचेंही प्रजापतीचा अमल कोणाकोणावर प्रत्यक्ष असूं शकेल आणि कोणाकोणावर अप्रत्यक्ष असतो त्याचाच विचार प्रथम केला पाहिजे.

विद्या आणि शास्त्रे या बाबतींत प्रजापतीचा विचार करिताना जेवढें गूढाचाच्या सदराखाली येतें तेवढें प्रजापतीकडे ओढावयाचें ही दृष्टी बरोबर नाही. हर्शल हा ग्रह शनिप्रमाणें पूर्ण तमोयुगी आहे त्याच्यामध्ये सात्विक

हर्शल उर्फ प्रजापीत.

गुणाचा अंश संपन्न कठीण आहे. तो अस्मिकपणा आणि विशिष्टपणा या दोन मुख्य गुणांचा कारक असून वायू तत्वाचा आहे एकदम क्रांति घटवून अणुप्याचे सामर्थ्य त्याच्या उर्मा असून ती क्रांति घाततेच्या तत्वावर नसून नाश गुणान-खळबळ-स्फोट अशा दुःखदायक तत्वाचा-संहार तत्वाचा आहे. त्याचा वर्ष फिकका हिरषट आणि निद्रसर आहे याच दृष्टीने हर्शलच्या फालिताचा विचार केला पाहिजे य व्यतिरिक्त दुसऱ्या गुणधर्माचे गूढत्व वरूप-नेपच्छून या प्रहाकडे येणे वराल दृष्टि कायम ठेउन पाहिल्याससर्व विद्या-शास्त्रे कला, वस्तू स्थाने हर्शलच्या अमलाखाली येऊ शकणार नाहीत.

विद्या-शास्त्रे अणि कला याचा विचार केल्यास पेशाचिक सिद्ध साधने आणि सामासिक शास्त्रे (भद्र-तन-जारण-मारण, गहडी विद्या) प्रजापतीच्या अमलाखाली येऊ शकतात आजपर्यंत पिशाचबधा आणि प्रयोग, जारण-मारणादि समोगुणप्रधान साधने अणि क्रिया विचार करिताना शनि-राहु-शुक या तीन ग्रहांसच ज्योतिषाद महत्व देत होते, परंतु घरील गोष्टींचा विचार करिताना प्रजापतीकडे विशेष लक्ष दिले पाहिजे असे लेखनास वाटते. घरील गण्टेकडे प्रजापतीचा पार कल असतो शुक हा ग्रह गुप्त कारस्थाने आणि कृत्ये याचा कारक आहे तर परंतु देत्याचा गुरू शुक ह्या दृष्ट्या शुक स्वता घरील प्रकरणे साधन अथवा कृति करण्यांत स्वार्थ-परायणता कधीही ठेवणारा नसून बहु जनसमाज हित अथवा लोकसमूहापैठी एका पक्षाच्या सामुदायिक-हिताखाली नियम व गूढ साधने आणि कारस्थाने करण्याकडे त्याची प्रवृत्ति घडेल, शुक हा उदार आणि पक्षाभिमान-मतवादी आहे, त्याचा अंगी ही कृत्ये केवळ स्वार्थाकरिता किंवा व्याकावषयक हिताकरिता करावयाच शील नाही. हे शील स्वार्थपरायण हर्शलचे आहे, कारण तो जन्मत स्वार्थी, एककटा असून भयकर आणि निद्रकृति गुप्तस्थाने करून दाखविण्यात प्रवीण आहे. शुक आध्या-विश्वास ठेवणारा तर हर्शल स्वतावरहि विश्वास न ठेवणारा आहे. शुकाने शील कारस्थाने करण्याचे आहे परंतु विश्वासपात करणाचे नाही, विश्वासपात करण्यात पुरवार्थ मानणारा असा कळू हर्शल हा ग्रह आहे. नियमाधने आणि सामस कृति केवळ स्वताच्याच नियमकृति-गलने-कृति करण्यांत प्रजापति पुढे येणे सधुष्टिक आहे तर सामुदायिकहिताखाली आणि एकापक्षाची बाजू राखण्याकरिता सामुदायिक कारस्थाने आणि प्रातिकार हाणून पाहण्याची प्रवृत्ति शुकाने आहे. थोडक्यांत म्हणावयाचे म्हणजे अनीच ह्याच हर्शलच्या

चंद्रगुप्ताच्या वेळेस राजकीयकारस्थानें हाणून पाडणाऱ्या आर्य चाणाक्याप्रमाणे शुक्राची वृत्ति आहे किंवा हल्लींच्या काळची जर्मन राजनीति पण हेंच दर्शवू शकेल. हर्शलच्या स्वभावानें वरील बाबतीत असेंच उत्कृष्ट उदाहरण पहावयाचे असल्यास बादशाहा औरंगझेब याचें आहे. बेटुक साधन, मूठ मारणें, पेशाचिक साधवें अथवा सिद्धि मिळविणें, तामसगुणप्रधानदेवीत्ताधनें संपादन करणें, पिशाचच बाधा होणे किंवा प्रकार शुक्रापेक्षा प्रजापतिकडे ओढणे जास्त समुक्तिक आहे आणि अशा वेळीं राहू-शनीची दुकळल जरूर विचारात घेतली पाहिजे, कारण वरील कार्यांत ही दुकळल सायादार किंवा साध्यकारी या नात्याने पुढें घेत असते.

बौद्धिकप्रगतिमध्ये हर्शलचा विचार, आचार व सूक्ष्म कल्पना अथवा अनुमान एवढया पुरताच केलेला वरा. या प्रहाची तर्कशक्ति बिनचूक अनुमानें काटण्यात प्रवीण आहे. हर्शल हा जरी मूठ ग्रह आहे व त्याचे बिनचूक अनुमान करण्याची शैली अप्रतीम आहे तरि तो एखादा सर्व मूठ विद्या आणि शास्त्रें यास कारणाभूत होणार नाहीं, अशावेळीं त्या त्या विद्येच्या कारक ग्रहाची मदत त्याला अवश्यरू आहे, पणवढेंच नव्हे तर त्या त्या कारक ग्रहाशी तो शुभसंबंधीत असेल तर त्या त्या विद्येच्या बाबतात प्रगतीला तो फार सहाय्य करील. अध्यात्मिक शास्त्राशी हर्शलचा संबंध विशेष नसून नेपच्यूनचा संबंध विशेष पोषकपणाचा आहे. हर्शल मदतगार या नप्तानें थोडी फार मदत करील, मेसोरीझम आणि हिन्पाटाझम या विद्या संघपणें गुंगी आणणाऱ्या आहेत व त्या नेपच्यूनच्या अंमल खाली आणणे संयुक्तिक आहे. एखादा मनुष्य पिशाच्याने एकदम पछाडला जाण्यात हर्शलचा हात असू शकेल परंतु वरील विद्या हर्शलच्या नव्हेत. ज्योतिष शास्त्र मूठ आहे परंतु ज्योतिष शास्त्राला हर्शल ग्रह एकटा धारणाभूत होणें अशक्य आहे. सुध-मंगळ अधवा शुक्राची परिस्थिति ज्योतिष शास्त्राची उरगादक आहे व हर्शल फक्त त्या विद्येत प्रगति करण्यास पोषक होईल टेलीपथी आणि पिशाचसंवाद ही विद्या हर्शलच्या अंमलाखाली यणे जरूर आहे; कारण ही कला नेपच्यूनत्वाची मूठ आहे. वाफ आणि वाफेची यंत्रे याच्याशी एकट्या प्रजापताचा संघष अमणे अशक्य दिसतें. यान्त्रिककलेंत मुख्यतः वाफ-गॅस-विद्युत असें तीन भाग पडतात. या तीन शास्त्रांचा उपयोग यंत्रशास्त्रांत होतो, या तिन्ही शक्ति प्रजापति खाली यणे शक्य नाहीं. तिन्ही शक्तिची उत्पत्ति बारकाईने पाहून विचार करितां असें

आटयून येईल की या तिन्ही शक्तीच्या बुडाला मंगळा * सारखा उष्ण तत्वाचा प्रह लागवा लागतो त्याशिवाय या तीन शक्तिंपैकी एकही शक्ति निर्माण होणे कठीण आहे. वरील तीन्ही शक्तिंपैकी मॅस शक्ति प्रजापतीच्या अंमलाखाली मॅसे संयुक्तिक आहे व त्या दृष्ट्या पहाता विमानविद्या हर्शलशी थोडीबहुत संबंधित आहे परंतु मंगळाची जोड पाहिजे. विद्युच्छक्तीशी हर्शलचा संबंध लागू राहत नाही. लावावयाचाच असल्यास नेपच्यूनशी संबंध लावणे जास्त चांगले, पण अशा वेळी मंगळाचे सहाय पाहिजे. मॅसाअस शक्तीशी मंगळ-शनि आणि प्रजापति याचा संबंध आहे. एकटा हर्शल गॅसीअस शक्तीचा कारक होणार नाही. वाफेच्या शक्तीशी मंगळ-हर्शल व जल तत्वाचा प्रह याचा संबंध येतो. एकटा हर्शल वाफेचा कारक होऊं शकणार नाही. विद्युच्छर्मात्म्य दोन पोटभाग पडतात. घर्षणाने वियुत उत्पन्न करण्यास मंगळ-नेपच्यून हर्शल किंवा शनि पाहिजेत. स्थिर बॅटरीने उत्पन्न होणाऱ्या विद्युच्छक्तीशी मंगळ-नेपच्यून्याचाच संबंध येऊ शकतो व अशा दृष्टीने शक्तीय विभित्तिबुद्धीने पृथक्करण करून या प्रहाचे कारकत्व सिद्ध करून पुन्हा ते अनुभवाती सरे ठरल्यावरच फल संशोधन होऊं शकेल.

* याच प्रकार उष्ण तत्वाचा आणखी एक १९१९ रक्षांज-आवर्त नावाचा प्रह बुकतांच पाश्चिमात्य खगोलशास्त्री शोधून काढला असून तो दरसाल फक्त एक अशा प्रमाणे ३६० वर्षांत तो बारा राशि आक्रमण करतो. तांनिख २१ मार्च १९०६ रोजी हा प्रह मॅसेत १ अंश पूर्ण करून होता व इथी तो मॅसेतच १६-व्या अशांत आहे. मंगळ प्रमाणे या प्रहाचे गुणधर्म असून शुक्राला हा प्रह विशेषत कारणीभूत होता. वैमानिकाच्ये बुडल्यात मंगळ्याचा या प्रहाशी केंद्र योग झालेला पाहण्यात येतो. यान्मून विमानविद्येशी या प्रहाचा संबंध असावा असे पाश्चिमात्यांचे दृष्टीने आहे. रणसामुथ्री व सामिरपोट याचा हा प्रह कारक आहे असे दृष्टीने आणतात. आपल्या फ्लिंतांत मुद्या हा कल्पित प्रह दर वर्षास एक राशि या प्रमाण भ्रमण करितो त्यापेक्षा वरील तिन्ही प्रह किति दोष काल किरण्यास घेतात हे दिसून येईल. दोक कुंडलींत या प्रहास दाखल करून फल निरीक्षण करितां यांचे धारणे आवर्ताच्या भ्रमणपरिघातीचे पत्रक शेवटी परिशिष्टमध्ये दिले आहे, ते बरेच स्पष्ट आहे.

रसायन, गणित आणि युद्धकला या शास्त्रात मंगळ हा मुख्य ग्रह आहे व हर्शल वरील शास्त्राची प्रगति करण्यास मदत करू शकेल एवढेंच; फस-फसणारे सर्व पदार्थ प्रजापतिच्या अंमलाखाली येणे बरोबर आहे. आकाशस्थ चातावरणावर प्रजापतिचा अंमल काही अंशापर्यंत असतो असे वाटतून आले आहे वाहनामध्ये गॅस शक्तीने चालणारी मोटारीसारखी वाहने हर्शलच्या अंमलाखाली येऊ शकतात; त्याचप्रमाणे धातुसिकल व आकाशयने ही पण हर्शलची वाहने असून चालनायास हरकत नाही. आगगोट सचमरीन वगैरे जलवाहने हर्शलची नसून ती नेपच्यून-मंगळाची असावीत असे लेखकाला वाटते. युद्धकलेत विपारी गॅसशी हर्शलचा संबंध आहे. स्फोटक दारू (ज्यांत पोटॅश फ्लोरेट वगैरे स्फोटक पदार्थ येतात व एकदम भडका होतो) बॉबशेल्स वगैरे पदार्थांवर हर्शल-मंगळाचा अंमल असला पाहिजे. रसायनविद्येशी एकट्या हर्शलचा संबंध येणे वठीण आहे; मंगळाची मदत गणित व रसायनाला पाहिजे. गणित व रसायन या विद्या उत्पन्न कारणे मंगळात सामर्थ्य आहे व त्यात दांडगी प्रगति करून देण्यास हर्शल मदत करणारा आहे. विद्युच्छक्तीशी हर्शलचा फार संबंध आहे असे कांहींचे मत आहे परंतु एकट्या हर्शलच्याअंगी ती शक्ति नाही असे लेखकाचे स्पष्ट मत आहे. चित्रकलेचा कारक ग्रह शुक्र परंतु चित्रकलेत हल्ली अनेक भाग पडले आहेत. सिनेमेटोग्राफी, लिथोग्राफी, फोटोग्राफी, पेन्टिंग, स्ट्रुप्टरींग, एनप्रोव्हॉग, ब्लॉकमेकिंग अशा अनेक शाखा ह्या चित्रकलेत आहेत, त्या सर्वे शुक्राच्याच अंमलाखालच्या समजून चालणे कठीण आहे. फोटोग्राफीत शुक्र व हर्शल यांची मदत पाहिजे. शुक्र चित्रकलेची उत्पाद्य शक्ति किंवा कारकत्व म्हणून समजावी व नंतर इतर ग्रहांचे असे योग शुक्राशी होतील तदनुसार निश्चित अनुमाने बसविली पाहिजेत. सिनेमेटोग्राफीत शुक्राबरोबर नेपच्यूनची आवश्यकता फार आहे; असी. कलाशास्त्र व विद्या यांच्या शाखा, उपशाखा फार निघाल्या आहेत तेव्हा प्रत्यक्ष अनुभवव्यतिरिक्त अनुमाने प्रगट करणे योग्य नव्हे. लेखकाने विचार करण्याची दीक्षा दर्शविली आहे व त्याप्रमाणे अनेक कुंडल्या पाहून निश्चितपणा आणणे बरे, एवढेंच मला येथे सुचवावयाचे आहे.

रोगांचा विचारही वरील प्रमाणेच केला पाहिजे. हर्शलच्या अंमलाखाली पुष्कळ रोग येतात व न्याची लांबलचक यादाहि दर्श्यात येते हे बरोबर नाही. हर्शलच्या अंगी सरोत्तर स्वतंत्रपणे रोग उत्पन्न करण्याची शक्ति फारच थोडी आहे. फेफरे अपवा किशू येणे, चक्र येऊन पडेणे, घात होणे अपवा

वेढे होणे या बाबतीत हर्शलचे परिणाम जितके स्पष्ट दिसून येतील तितके क्षय, हिस्टेरीया, अर्धांगवायू, आर्तवविकार वगैरे अनेक रोगांत दिसून येणार नाहीत. हर्शल हा ग्रह फार उत्तेजक स्वभावाचा आहे. कोणत्याही योगाचा कळस करणे यात हर्शलचे चा फार असू शकते व तितकेच महत्त्व त्याला देणे बरे. क्षयाच्या बाबतीत चंद्राची स्थिति प्रथम लक्षांत घेऊन मग प्रजापतीच्या परिस्थितीचा विचार केला पाहिजे. आर्तवविकारात चंद्र-मगळ व सप्तमेश यास प्रथम प्राधान्य देऊन मग त्याची अनिष्टता प्रजापति किती वाढवील हे पाहिले पाहिजे. देवी व गोंबर यांच्या बाबतीत मगळ उत्पाद्य ग्रह समजून मग प्रजापतीचा विचार करावा हें बरे. वायूचे रोग मात्र हर्शल उत्पन्न करतील परंतु अशा वेळीं बुद्धा त्याला दुसऱ्या ग्रहाची मदत लागणेच, आजारपणात वायू होऊन त्रुफान करणे अथवा बगळणे याला हर्शल फार मदत करितो यात संशय नाही परंतु गोचर चंद्राची परिस्थिति त्यालापण लागते इन्फ्लुएन्झा ही साथ उत्पन्न करण्यात प्रजापति बराच पुढे येऊ पहातो यांत संशय नाही परंतु अशा-वेळीं त्याला मगळाचें सहाय्य लागतेंच केलें हा रोग हर्शलमुळे फार फैलावला जातो ही गोष्ट खरी आहे, परंतु जलरासांत तो असून पट्टमस्थान त्यानें पीडित झाले पाहिजे किंवा चंद्राशी त्याचा अनुभव सवष असला पाहिजे हें उघड आहे. बरील प्रमाणें हर्शलचा विचार रोगाच्या बाबतीत करणे सशुचित्त आहे प्रजापतीचे स्वतंत्र असे रोग नाहीत, असल्यास ते दोन तीनच होऊं शकतील.

स्वभावतः हा ग्रह फार तमोगुणी आहे आणि फार क्रूर असून त्याच्यात अनिश्चितपणा, अकस्मिकपणा व लहर हे तीन गुण प्रमुख आहेत, एवढे लक्षात घेऊन या ग्रहाच्या फल निरीक्षणाकडे लक्ष द्यावे. त्याचप्रमाणें हा ग्रह फार विश्वासघातकी आहे फलांच्या बाबतीत कित्येक वेळा हा ग्रह फसगत करवितो, एक ठिकाणी आलेला अनुभव दुसऱ्या ठिकाणी त्याच परिस्थिति-मध्ये तो देईल असे अनुमान करण्यांत बुद्धी हा ग्रह फसवितो तेव्हां विशेषतः काळजी घेऊन फले पहाणे बरे. हर्शलच्या अमलाखालची माणसे विश्वास ठेवण्यास पूर्ण नालायक असतात ही गोष्ट खरी आहे परंतु त्याला अपवाद आहे. कुमेचा हर्शल लगीं जर असला तर बरील अनुभव न मिळता उत्तर असा मनुष्य विलक्षण बुद्धीचा पहावयास मिळेल. विशेषतः जलरासांत हर्शल बरील अविश्वासपणाचे अनुभव देईल व चिडखोरपणा पण उत्पन्न करतील. जहाल राशीतील हर्शलच्या अमलाखालची माणसे अत्यंत तडपी असतात परंतु जोडे किरल्यास आवेशांत मळतेंच करण्याचा पण प्रवृत्ति त्यांच्यांत अगते

हा ग्रह शनि प्रमाणे पापग्रह आहे, व मिथुन, तूल आणि कुम राशीत तो असल्यास बलवान् असून चांगली फलें उत्पन्न करीतो, कुम राशीत तो फारच बलवान असतो व हीच राशि त्याचे स्वग्रह आहे या ग्रहाच्याअर्गी तर्क शक्ति आणि कल्पना जबरदस्त असल्यामुळे वरील बौद्धिक राशि त्याला फार उत्तेजक आहेत. या ग्रहाची वृत्ति मात्र बुधा प्रमाणे सगतिसस्कार प्रिय आहे. स्वतंत्र रीत्या स्वतंत्र फलें हा ग्रह स्पष्टपणे देऊ शकत नाही. ज्या ज्या ग्रहाशी त्याच्या योग होतो त्या त्या ग्रहाच्या सहवासाच्या परिणाम या ग्रहावर होतात आणि त्या ग्रहाच्या परीणामाला हा ग्रह उत्तेजक या नात्याने फार मदत करीतो, किंवा त्या परीणामात विचित्र अनुभव देतो. ग्रहाप्रमाणे राशीच्या गुणधर्मांच्या संस्कारहि या ग्रहावर फार होतो. परिणामाच्या मुळच्या बाजाचा दाडगा विस्तार करणे, अथवा मूळचा परीणामाच्या कळस करणे हा प्रजापतीचा सहज धर्म आहे. स्वतंत्र फलें अथवा स्वतंत्र परीणाम उत्पन्न करणात बुधाचे जितके महत्त्व मानण्यात येते तितकेच महत्त्व या ग्रहाचे वरील बाबतीत मानणे बरे, मात्र बुधापेक्षा हा ग्रह दाडग्या सामर्थ्याचा आहे हें मात्र विसरता कामा नये रवि, मंगळ, शनि हे ग्रह अगदी स्वतंत्र फलें उत्पन्न करितात तशीं फलें हा ग्रह स्वतंत्रपणे उत्पन्न करणार नाही हा ग्रह बिघडलेल्या अथवा शुभ असलेल्या ग्रहाच्या परिणामास उच्छृंखल करणारा, प्रोत्साहन देणारा, किंवा त्या ग्रहास प्रमोदित करणारा ग्रह असून अशा प्रत्येक परीणामात विचित्रपणा, गूढत्व, अकास्मिकपणा अथवा असामान्यता या पैकीं एकाद्या गुणाचे प्रतिबिंब तो पाडल्या शिवाय राहत नाही

प्रकरण ३ रे.

प्रजापति व इतर ग्रह.

वारकाईने पाहिल्यास प्रजापतीचे एकव्या युधाशिवाय दुसऱ्या प्रहाशी फारसे पटत नाही, कारण हा ग्रह फार स्वच्छदी आणि लहरी आहे व बुध हा ग्रह समजूतदार आणि शातवृत्तीचा असल्यामुळे प्रजापतीलाहि तो पटवून घेतो. शनि वायुतत्वाचा व प्रजापतिहि वायुतत्वाचा झणून या दोन ग्रहांचा फार मैत्री असावी असे अनुमान अनुभवार्ती खरे ठरणारे नाही दोन्ही ग्रह पापी वृत्तीचे व दुष्ट स्वभावाचे असल्यामुळे ते जो समानगुणधर्माय असले तरी अनुकूल परिस्थितिपुरतेच लक्षाच्यांत राह्य रहावयाचे व उरव्या परिस्थितीत दोघाच्या दुष्टपणाचा कळसच व्हावयाचा हें उघड आहे; व अशावेळी एकाच्या दुष्टपणात दुसऱ्याच्या दुष्टपणाची भर पडून अनीष्टपणाच वाढणार असे दिसून येईल. त्यातल्यात्यात एकाच्या अग्नी बिचिन लहर आणि अनिधितपणा जर वास करीत आहे तर त्याचे दुसऱ्याशी केव्हा विनसेल याचा भरवसा बाळगता येणे कठीण आहे.

शनिरी हा प्रजापति जर अनुभव* सबाधित असेल तर अनीष्ट फलांचे तडाखे फारच तीव्र असतात आणि शनि ज्या स्थानाचा स्वामी असेल किंवा शनि, प्रजापति ज्या स्थानात असतील तथोदक गोष्टीत वरील फलांचा अनुभव मिळतो व अशा वेळी जलराशात अथवा ज्वालराशात योग होईल तर फलांचा तीव्रता ज्यास्त वाढेल उदाहरणार्थ एकाचच्या घटात शनि व सप्तमात प्रजापति आहे तर हा योग सुलता-सुलता, दारू, पत्नीसौख्य यास वाईट आहे व तोच शनि

* लेखन सौकर्य आणि सक्षितपणा यासाठी शुभ सबध व अशुभ सबंध किंवा पीडीत असे शब्द या ग्रथात वापरले आहेत. शुभ सबध झणजे दोन किंवा तीन ग्रहात ३११, १५५, ११, ३१९ असे योग होत असल्यास समजणे. अशुभ सबध अथवा पीडीत होणे म्हणजे ग्रहामध्ये परस्पर ११०, ४१२, ११४, २१२ असे सबंध अथवा योग असले तर समजावे. हे सबंध दृष्टियोगाचे आहेत व ग्रहांमार्गे स्थानांसहि लागू आहेत. युति व प्रतियुति या योगांचा स्वतंत्र स्पष्ट उल्लेख जागजागी केला आहेच.

जर तृतीयेश असेल तर बंधुभगिनी सुखालाहि तो मारक होणारच; व याच दृष्टीने प्रजापतीच्या फलांचा विचार करणे बरे. शनि-प्रजापति यांच्यातील अशुभ योग कैद, उंचावरून पडणे, जव्वर नुकसान होणे, खटले होणे, नोकरीत नेहमी अपयश येणे या पैकी फलें अनुभवांस येतात. त्यांतल्यात्यांत ११७; ४१९० हे योग चांगले नाहींत. शनि प्रजापतीची युति व प्रतियुति चांगल्यापेक्षा वाईट परिणामच जास्त उत्पन्न करते. बौद्धिक राशीतील युति मात्र चांगली फलें देतांना आढळते. शनि व प्रजापति यांमध्ये जन्मतः अशुभ योग असेल व पुन्हां गोचरीने अशुभ योग या प्रहात होऊं लागतात तेव्हा त्या त्या स्थानाविषयी फार वाईट फलें मिळतात. या दोन प्रहातील अशुभ योगानें होणारे गोचर भ्रमण फार वाईट असतें. या दोन प्रहांत शुभ योग असल्यास वरच्या उलट फलें मिळतात. तर्कशक्ति, गूढ विचारशक्ति, मार्मिक परीक्षण व अनुमान, कल्पना-नाविन्य, नौकरी, कायदा यांत अप्रतीम प्रगति झालेली दृष्टीस पडते. कुंभ राशीत हर्शल शनीची युति उत्तम फलें देते परंतु तीलाहि स्थानमहत्त्वं लागतेंच.

शनिपेशां प्रजापतीने मंगळाशी बरेच वैर आहे. खूनशी व घाबशीपणा कलहाची होस, मातमारी व खून, तापटपणा व आवेशाचा अतिरेक, जाळपोळ व अपघात, रुधिरस्त्राव अशा प्रकारचे परीणाम हर्शल व प्रजापति मधील अशुभ योग उत्पन्न करतात या दोन्ही प्रहामध्ये शुभ योग झाल्यास महत्वाकांक्षा, दांडगा उत्साह व कामाची तडफ, भिडिदरी-सर्जरी-रसायन अथवा शस्त्र विद्येत उत्कृष्ट अशी फलें उत्पन्न होतात. रोगाच्या बाबतीत या प्रहातील अशुभ योग देवि-गोंवर, दाहजन्याविकार, हृन्पल्लुंझा उत्पन्न करितात; त्या प्रमाणें ऑपरेशन करण्यांत येणाऱ्या रोगाची उत्पत्ति या योगातहि असतें. एकवेळ शनि-प्रजापति मधील अशुभ योग पुरवतो परंतु मंगळ-प्रजापती मधील अशुभ-योग अत्यंत घातुक आहे. प्रजापति व शनि मधील योग दीर्घकाल टिकतो तर मंगळ प्रजापतिमधील योग अल्पावधीची पण फारच तीव्र फलें उत्पन्न करतात. प्रजापति क्रूर, स्वतंत्र लहरीचा आणि अत्यंत कपटी आहे तर मंगळ क्रूर, हठी पण भोक्क्या मानाचा आहे. एकाच्या क्रूर हठीपणाला दुसऱ्याच्या क्रूर लहरीपणानें दळण लावणें अशक्य आहे.

प्रजापतीचे जलतत्त्वप्रधान प्रहांशी पण पदत नाहीं. एवढेंच की फलांची तीव्रता मंगळ-शनिपेशां कमी असते, जलतत्त्वाचे मुख्य ग्रह ह्यणजे चंद्र व नेपच्युत होत, चंद्र आणि प्रजापति यांमध्ये अशुभ योग असल्यास 'वात्या-

वस्थेत दुःख प्राप्त होतें; मनाचा हलकेपणा आणि क्षुद्रबुद्धि, चंचलता आणि उतावळीपणा, विक्षिप्तपणा आणि लहर, नेहेमी रखडपट्टी व फिरत राहणें, बहुजनसमाजापासून त्रास, जलापासून अपघात, मातृमुखाची कमतरता, मातेस कष्ट अशीं फलें पहावयास मिळतात. चंद्र-हर्शल युति अथवा प्रतियुति जन्मतः जहाल राशीत अथवा तीव्र नक्षत्रात झाली असेल तर प्रसुतीचा व लहानपणाचा काल मातेला इटकून अनीष्ट जातो व बालकाची प्रकृति पण अनीष्ट होते. मातेला वायुचे क्षटके अथवा वात होणें अथवा मूर्च्छा होणें हीं फलें कांहीं ठिकाणी पहावयास सांपडतात. चंद्र व प्रजापति यांमधील शुभ योग समाज-सेवेकडे प्रवृत्ति बळवितो व नवा उरसाहू दरेक कामात राहतो. चंद्र प्रजापतीचा अशुभ योग ११४।६।८।१२ या स्थानात होणें, अथवा क्षीण चंद्र वरील स्थानांत असून तो प्रजापतीनें पीडित होणें चांगलें नव्हे. क्षय आणि हृदय विकार उत्पन्न होतात. चंद्र प्रजापतीच्या शुभ योगापेक्षा अशुभ योगाचीं फलें फार तीव्र असतात.

प्रजापति व बुध यांच्यामध्ये साधारणपणें मिश्रत्वाचा संबंध असल्यामुळे या दोन ग्रहांमधील युति अथवा प्रतियुति अगदीं अनीष्ट फलें उत्पन्न करणारी नसून कित्येक वेळेवर (बौद्धिक राशीत असता) बौद्धिक सामर्थ्यास उलट पोषकहि झालेली पहावयास सांपडेल, या दोन ग्रहांमधील अशुभ योग मज्जातंतूगताविकार, मेंदूचा द्विगकसपणा अथवा मठ्ठपणा, अविचार, वाणीचा दुरुपयोग अथवा बाष्कळ बलगना अशीं फलें उत्पन्न होतात. साधारणपणें या ग्रहांमधील २।१२, ६।८, १।४ हे योग चांगले नाहींत, व व्यापाऱ्यांस अशा प्रसंगीं फारच गुकसान होण्याचा संभव होतो. बुध-प्रजापतिमधील बलवान शुभ योग वक्तृत्व फार चांगलेहि देतो, बहुधृतपणाला तो पोषकहि होतो. स्थानापेक्षा बुधप्रजापतिमधील योग राशीपरतें जे होतात तिकडे जास्त लक्ष्य देणें संयुक्तिक आहे. तृतीय स्थानातीस कुंभेतील बुधहर्शलची युति अत्यंत महत्त्वाची आहे. या दोन ग्रहांतील शुभ योग प्रथकार (विशेषतः निबंधकार) व कवि यांस फार उपयुक्त आहे. त्यांस नव्या कल्पना, वाचनाभिरुची, स्वतंत्र विचार, लेखनकुशलता यांपासून फार लौकिक मिळणें शक्य आहे.

प्रजापति गुरुशीं सम अथवा उदासीन धरून चालण्यास हरकत नाही कारण या ग्रहांमध्ये स्वभावतः वैरहि नाही व विशेष मिश्रत्व पण नाही. हर्शल व गुरु यामधील अशुभ योग सांपत्तिक अडचणी आणतो धर्मावर अभद्रा, नास्तिक्य, संततीपासून दुःख, विश्वार्चनाच्या मार्गांत अडबळे अशीं पण फलें

उत्पन्न होतात. रोगाच्या दृष्ट्या जलराशीतून गुरु-प्रजापतीचा होणारा अशुभ योग जलोदर उत्पन्न करू शकेल. या दोन ग्रहांतील अशुभयोगापेक्षा शुभ-योगाची फळे फारच अप्रतीम दर्जाची असतात. सपत्तीच्या बाबतीत अनेक लाभ होतात, वारसाई अथवा लॉटरी या मार्गांनीहि धनलाभ एकदम होतो. हर्शल व गुरु याजमध्ये जन्मत शुभ योग असून गोचरीने पुन्हा गुरु हर्शलमध्ये जेव्हा जेव्हा शुभ योग घडत जातो तेव्हा तेव्हा काहीना काही लाभ होत जातात व पुढे पाऊल पडत जाते. धार्मिक श्रुति वाढते, सार्वजनिक संस्था उभारण्याच्याकामी अप्रतीम यश येते, नावलौकिक वाढतो, नोकरीत व घंघ्यात उत्कर्ष होतो. या दोन ग्रहांतील त्रिकाणेयोग फार महत्त्वाचा आहे हर्शल व गुरुची युति व प्रतियुति काही राशीत व स्थानांतच शुभ फळे देते त्या व्यतिरिक्त अशुभफळेच वाट्यास येतात

प्रजापति व गुरु याजमध्ये गुरु इतकेच ऐनय समजाव, एवढेच की गुरु आणि प्रजापति याजमधील अशुभ योगांची फळे फारच तीव्र असतात, तितकी तीव्रता शुभ फळात नसते सनिमगळाच्या सालोखाल दर्जाची फळे या दोन ग्रहामधील अशुभ संबंध उत्पन्न करितात. ससारसौख्याची हानी, चैन व विलासापणा, छानछोकीपणात कालाचा व पैशाचा व्यय, दाद वगैरे मादक पदार्थांची व्यसनं व त्यापासून अंध पात, नाट्यजुगार-शर्यति आणि तमाशे यांपासून होणारा नाश, व्यभिचारप्रवृत्ति, भस्तर, स्त्रीसमाजाकडून होणारा तिरस्कार व निर्भत्सना, पत्नीचे गर्भवर्तन अशा अनेक दुष्ट फलांची परंपराच लागते. रोगाच्या बाबतीत व्यसनातिरेक व व्यभिचारजन्य रोग उत्पन्न होतात. हर्शल शुक्राची युति आणि प्रतियुति अशुभ फळेच जास्त उत्पन्न करते. शुक्र-प्रजापतीमधील शुभ योग प्रेम व प्रणयांत अप्रतीम यश, गावन-नाट्य आणि चित्रकला अशा ललितकलात नैपुण्य, सृष्टिसौंदर्याचे मार्मिकपरीक्षण, स्वच्छता, सौंदर्य व मीटनेटकपणाविषयी दक्षता, नादलुब्धता, मनाची कोमलता असे धर्म उत्पन्न करितात. ललितकामिन्न लोक, गट, चित्रकार, कादंबरीकार यांस असले योग फारच उपयुक्त आहेत, त्याचप्रमाणे शुभ योग शर्यति-लोट्या व स्त्रीया यांपासून संपत्ति पण देऊ शकतो. हे योग मन-तंन-साधनाविषयी पण आवड उत्पन्न करवितात.

रवि हा आत्मकारक ग्रह आहे रवि प्रजापतीने पंडित असणे, चांगले नाही जन्मभर त्रास होतो. सश्रुति व शील विषडणं, पित्यापासून दुःख होणे,

पितृशाला आपात्ति भोगण्यास लागणें, पितृसुखाची कमतरता, सरकारी नोकरी व अधिकारीवर्ग यांपासून प्राप्त होणें, राजकारणामुळे आपात्ति येणें असे परिणाम रविप्रजापतिमधील अशुभ योग उत्पन्न करितात रविपासून प्रजापति ६।८ स्थानी असल्यास आयुष्यांतील उत्तम चंगला जात नाही. रवीच्या दशमांतील हर्शल चंगला नाही आयुष्यात बरीच क्रांति होते, त्यात वार्डेट फलेंच विशेष दृष्टीस पडतात. रवीच्या नवमातील हर्शल भाग्योदय करणारा आहे व प्रजापतीच्या नवमातील रवि राजापासून मानमरातब व भाग्योदय करूं शकतो. या दोन ग्रहांतील शुभ योग दृष्टयोगी लोकांस अत्यंत महत्त्वाचा आहे. रविहर्शलयुति थोड्या प्रसंगी शुभ फलें देते परंतु दुसऱ्या सुखाचा नाशही होतो. प्रतियुति चंगली नसून तापदायकच होते, पितृशाला ती फार विघातक आहे व राजसंकटाची ती जननी पण होते.

हर्शल राहू याचे ऐक्य नसतें उलट फारच वार्डेट फलें काहीं प्रसंगी पहावयास मिळतात. अशुभ योग असल्यास सर्पदंशापासून व उपमृत्यूपासून भय असतें. त्याचप्रमाणें विशाचबाधा, जारण-मारणापासून भयसहि होतो. शुभ संबंध असल्यास, लाभस साधने व पैशाधिक निष्किया करण्याकडे प्रवृत्ति उत्पन्न होते व त्यांत यशही येतें. याशिवाय स्पष्ट अशीं फलें अजून विशेष पहाण्यात आलेला नाहीत. राहू हा मारक ग्रह आहे व प्रजापति पण मारकच ग्रह आहे व या दोन ग्रहामधील युति आणि प्रतियुति अत्यंत वार्डेट फलें उत्पन्न करणारी आहे. १।२।५।७।९।१० या स्थानातील युति चंगली नाही, त्यांतल्या ह्यास ती तीव्र नक्षत्रात जन्मत होणें अत्यंत वार्डेट आहे.

प्रकरण ४ थें.

प्रजापतीचा राशीपरत्वे विचार.

हर्शलचे परिणाम राशीपरत्वे कमी ज्यास्त तीव्र होतात असें दिसून आते आहे. क्षणून या प्रकरणांत थोडेबहुत तसें निरीक्षण करण्यांत येत आहे. प्रजापतीस जलराशि पार भ्रमीय आहेत; त्याचप्रमाणे अग्निराशीमुद्धां त्याला चांगल्य नाहींत; फक्त वायुराशी प्रजापतीला पार प्रिय आहेत व त्यात तो असतांन पुष्कळ शुभ फलें उत्पन्न करितो. अग्निराशीत तो असल्यास कौर्य, दुष्टपणा नैष्ठुर्य, जहालपणा, दांडग्या मनोभावना, विकाराची तीव्रता, अस्थैर्य, कलह जाळपोळ, अपघात, व्रांति अशीं फलें उत्पन्न होतात, आग्ने आणि वायु यांचा मिलाफ झणजे अग्नि संहाराचे माहेरघरच समजलें पाहिजे त्यात प्रजापतीवर हायदोजनसारखा स्फोटक वायूच आहे त्याला अग्निराशी मिळणें झणजे दांडगी क्रांतीच होणें असें समजावयास हरकत नाहीं. अग्निराशीतील कुर नक्षत्र प्रजापतीला फारच वाईट समजलें पाहिजे अनीष्ट फलाची तीव्रताच वाढेल. ज्याच्या लमी हर्शल, मंगळ व शनीनें पीडीत आहे किंवा प्रजापति अग्निराशीत असून ६।७।८।१२ यापैकीं एकाद्या स्थानात असून मंगळ शनीनें दुरीत असल्यास अशा लोकानीं वाफ आणि गॅसची यंत्रें व कारखाने यापासून अलिप्त राहणें बरें, अपघात होण्याचे फार संभव असतात. जाळपोळ, दुखापत अशीं फलें अग्निराशिस्थित प्रजापतीचीं असतात; व ज्या स्थानात तो असतो त्या स्थानदर्शक अवयवास इजा होते. अग्निराशीतील प्रजापति मंगळानें शुभदृष्ट असून स्थानबलि असेल तर सर्जरी, रसायन, युद्धकला, यात्रिक कारखाने यापासून मनुष्याचा फार उत्कर्ष पण होतो; अशीं माणसें आपल्या सहाध्यायांस मागे रेंवून पुढें येतात. अग्निराशिस्थित प्रजापतीचीं ज्या ज्या ग्रहाचा शुभयोग होतो त्या त्या ग्रहाच्या अंमलाखालची विद्या तो सदैव जागृत ठेवतो, व त्या विद्येचा व्यासंग करावयास लावण्यास त्याला स्थानबलाची जरूरी असते.

मेघस्थ प्रजापति मस्तकावर फार परीणाम करील, शुभस्थितीत असेल तर बुद्धि फार कुशाग्र होते व ज्या त्या कामांत दाढगा उत्साह व तडफ दिसून येते ह्याच प्रजापति तृतीयेशानें पीडीत असेल किंवा तृतीयेश या प्रजापतीनें

पीडीत असेल तर उतावीळपणाने फार नुकसान होतें, मजाततूवर फार परीणाम होतो, बुद्धिचा दुरुपयोगहि होतो, हाच प्रजापति मंगळने दुपित असून ३१।८।-१२ यापैकी एकाचा स्थानी असल्यास अपघात सूचवीतो; व हे अपघात मंगळाच्या धर्माप्रमाणे अग्नि व आघात या स्वरूपाचे असतात, मेघ ही राशी जहाल आहे खरी परंतु या राशीचा धर्म हृदीपणा व मानीपणा असा आहे व ही राशी प्रजापतीला चांगली नाही. उतावीळणा, हुडपणा, दंभ व दुराभिमान, पोक्कळी आणि पोरकटपणा असे सहज परिणाम मेघस्थ प्रजापतीचे आहेत.

मेघपेशां सिंहस्थ प्रजापतीची फळे फारच तीव्र भयतात. शुभस्थितीतील प्रजापतीचीं फळे आयुष्याच्या प्रगतीला फार पोषक आहेत. अशी माणसें कर्तव्यगार निपत्तात. औदार्य-धाडसीपणा-स्वातन्त्र्यप्रीयता-दृढ निश्चय-आत्मविश्वास दाढगे कार्यप्रवर्तक सामर्थ्य अशी सिंहस्थ प्रजापतीचे शुभ धर्म आहेत. मेघेंत गविष्टपणा व अविचार दृष्टोत्पत्तीस येईल तर सिंहस्थ प्रजापतीत आत्मविश्वास, विचार गाभीर्य व प्रत्यक्ष कार्य करून दाखविण्याची हातोटी दिसून येते. सिंहस्थ* अशुभ संबंधित प्रजापति जठरार्मबर्वांचे रोग उत्पन्न करवितो, पितृसुख देत नाही सिंहचा प्रदापति तृतीय स्थानी असणे फार चांगले व अशावेळा तो तृतीयेशानें शुभ संबंधित असणे फारच उत्तम समजावें, कर्तृत्व, पुढारीपणा, पराक्रम याला तो फार पोषक आहे चतुर्धातीस सिंहचा प्रजापति दु खालाच फार मारणीभूत होतो, व अशावेळी तो चंद्र-रवि-चतुर्थेश यापैकी एकां अशुभ संबंधित असेल तर जन्मभर दु खाचो मापे पदरात दाखीत असतो. सिंह राशी फार जहाल आणि राशिचक्रातील फार बलवान राशि आहे, या राशीतील प्रजापति फार जहाल असतो व तो दशमव्ययापासून अशुभ स्थानी किंवा दशमेश अथवा रवीने अशुभ दृष्ट असणे चांगले नाही, राजकारण व राजसंक्रापासून फार त्रास होतो व मंगळ-शनीचा अशुभ योग या दु खाचा बळस केल्याशिवाय राहणार नाही.

घनराशिस्थित प्रजापति मेघप्रमाणें तडपी व जहाल असतो. मर्दानी खेळाची आवड व त्यात नैपुण्य, उत्तम शारिरीक संपत्ति मिळविण्याची लालसा, व्यायाम करण्याची हाँस, दबडण्याचा नाद अशी घनस्थ प्रजापताची शुभ फळे

* शुभ स्थिति याचा अर्थ ग्रह स्थानबलि किंवा लग्न चंद्र-रवि याच्याशी शुभ दृष्टि करणे असा धरावा.

आहेत. या राशीतील प्रजापति अशुभ दृष्ट (विशेषतः शनि मंगळाने) असतां वाहनापासून अपघात होतात, पायाला व गुळप्यास इजा होते, रफ अशुद्ध राहणें, पाय धनुर्वाताने धरलें जाणें, साथे दुखणें असे अशुभ परिणाम उत्पन्न होतात, व अशा स्थितीत तो ३।८ स्थानांत असल्यास काहीं तरी स्पष्ट आणि तीव्र फलें उत्पन्न झाल्याशिवाय राहण नाहींत. वरील राशीस्थित तृतीयांतील प्रजापति रक्तक्षोप आणि उष्णता यामुळें मज्जातंतूचे विकार उत्पन्न करितो. लग्नस्य धनूराशीतील प्रजापति शरीरघाति उंच व कांटक देतो, अवयव लाबट असतात आणि वाहनापेशां चालून सजल मारणें फार प्रिय वाटतें.

जलराशीतील प्रजापति पण अशुभ फले ज्यास्त उत्पन्न करितो व अमिराशांच्या खालोखाल अशीं तीव्र फलें असतात. पाणी आणि वायू यांच्या संयोगाने वादळ, तुफान व सळबळ उत्पन्न होते तद्वतच जलराशिस्थित प्रजापतीचीं फलें पहाण्याकडे लक्ष्य ठेवणें बरें. स्थित्यंतरें व वारंवार होत असलेल्या घडामोडी जलराशीतील प्रजापति करित असतो.

जलराशी पैशीं बर्के राशी प्रजापतीला सगळ्यात ज्यास्त वाईट आहे. याल्यावस्थेंतील दिवस त्रासदायक जाणें, मातृसुखाची कमतरता, मातेच्या प्रकृतीविषयी काळजी, मनाची चंचलप्रवृत्ति व क्षणिक बदलणारे विकार, चिडखोरपणा व तक्रारी स्वभाव, हृदय व फुफ्फुसांचे विकार (हार्ट डीझीझ) अशीं अशुभ फलें पहावयास मिळतात व फलांची ज्यास्त स्पष्टता चंद्राशीं हाच प्रजापति अशुभ संबंधित असल्यास आढळून येईल ही राशि अत्यंत चंचल व संगति संस्कार प्रिय आहे, व या राशीतील प्रजापति रवि-चंद्र अथवा लग्नेश यांच्याशीं अशुभ योग करित असल्यास त्या माणसावर आजूबाजूच्या परिस्थितीचा फारच परिणाम घडतो. मनाला चिंता विनाकारण लागते व मन फार दुर्बल बनतें. शेतकरी व वागाईत वर्गास चंद्र-रवि विवा शुद्धानें मिघडलेला कर्कस्थ प्रजापति फार नुकसान करणारा आहे.

वृश्चिक राशि संसर्गजन्य रोगाची जननी असून तांच्या अमल गुहेंद्रियावर आहे. ही राशि अत्यंत गूढ व खूनशी आहे. लग्नात वृश्चिकचा प्रजापति असून बलवान् बुध्वाशी त्याचा संबंध असेल किंवा बुध प्रजापति याची युति लग्नी असेल तर मनुष्याला खुजेपणा प्राप्त होणे शक्य आहे. वृश्चिकचा प्रजापति रविचंद्र व शनीनें अशुभ संबंधित असल्यास चौर्यकापट्य, स्वभावाची गूढता, अंतर्गामी सूडाच्या कल्पना अशीं फलें उत्पन्न होतात, या राशीतील स्थानबलि व शुभदृष्ट

पीडीत असेल तर उतावीळपणाने फार नुकसान होतें, मज्जातत्वर फार परीणाम होतो, बुद्धिचा दुरुपयोगहि होतो, हाच प्रजापति मंगळाने दुपित असून ३१।८।८-१२ यापैकी एकाद्या स्थानी असल्यास अपघात सूचवीतो, व हे अपघात मंगळाच्या धर्माप्रमाणें अग्नि व आघात या स्वटपाचे असतात, मेघ ही राशी जहाल आहे खरी परंतु या राशीचा धर्म हृद्योपणा व मानीपणा असा आहे व ही राशी प्रजापतीला चांगली नाही. उतावीळणा, हुडपणा, दंभ व दुराभिमान, पोकळ बोल आणि पोरकटपणा असे सहज परिणाम मेघस्थ प्रजापतीचे आहेत.

मेघपेक्षा सिंहस्थ प्रजापतीची फलें फारच तीव्र अमतात. शुभस्थितीतील प्रजापतीची फलें आयुष्याच्या प्रगतीला फार पोषक आहेत. अशीं माणसें कर्तव्यगार निघतात. औदार्य-धाडसीपणा-स्वातंत्र्यप्रीयता-दृढ निश्चय-आत्मविश्वास दाडगे कार्यप्रवर्तक सामर्थ्य अशी सिंहस्थ प्रजापतीचे शुभ धर्म आहेत. मेघेस गविष्टपणा व अदिचार दृष्टोत्पत्तीस येईल तर सिंहस्थ प्रजापतीत आत्मविश्वास, विचार गभीर्य व प्रत्यक्ष कार्य करून दाखविण्याची हातोटी दिसून येते. सिंहस्थ* अशुभ सवधित प्रजापति जठरासवधाचे रोग उत्पन्न करवितो, पितृसुख देत नाही सिंहचा प्रदापति मृतीय स्थानी असणे फार चांगलें व अशावेळीं तो तृतायेशाने शुभ सवधित असण फारच उत्तम समजाव, कर्तृत्व, पुढारीपणा, पराक्रम याला तो फार पोषक आहे चतुर्थातीस सिंहचा प्रजापति दु खालाच फार धारणीभूत होतो, व अशावेळीं तो चंद्र-रवि-चतुर्थेश यापैकी एकाने अशुभ सवधित असेल तर जन्मभर दु खाचीं मापें पदरात टाकीत असतो सिंह राशी फार जहाल आणि राशिचक्रातील फार बलवान राशि आहे, या राशीतील प्रजापति फार जहाल असतो व तो दशमव्ययापासून अशुभ स्थानी किंवा दशमेश अथवा रवीने अशुभ दृष्ट असणे चांगलें नाही, राजकारण व राजसकटापासून फार त्रास होतो व मंगळ-शनीचा अशुभ योग या दु खाचा बळस केल्याशिवाय राहणार नाही.

घनराशिस्थित प्रजापति मेघेप्रमाणें तळपी व जहाल असतो. मदींनी खेळाची आवड व त्यांत नैपुण्य, उत्तम शारिरीक संपत्ति मिळविण्याची लालसा, व्यायाम करण्याची हांस, दबडण्याचा नाद अशी घनस्थ प्रजापतीची शुभ फलें

* शुभ स्थिति याचा अर्थ ग्रह स्थानबलि किंवा लग्न चंद्र-रवि यांच्याशी शुभ दृष्टि करणे असा घरावा.

प्रजापति सर्जरी व रसायन या शास्त्रात अप्रतीम प्रावीण्य देतो. या राशीतील अशुभदृष्ट प्रजापति मृत्नाशय, मुशेंद्रिये या संबधीचे रोग उत्पन्न करवीतो व तो ६१७८ या स्थानी जर असेल तर अतिसार, संप्रहृणी, कॅलेरा, मूळव्याध वगैरे रोग उत्पन्न करील.

मीनस्थ प्रजापति अशुभ संबंधित असेल तर जलापासून अपघात होतात. हा राशी जर अनुकरणप्रिय आहे व या राशीतील प्रजापति अनुकरणात फारध नेपुण्य देणारा आहे. मीनस्थ दुसऱ्या महानें पीडीत प्रजापति आढस व अस्थैर्य देतो, पायास ईजा होणें, एक तंत्रीपणाने वागणें असे परीणाम दृष्टीस पडतात या राशीतील प्रजापति शुभ फलापेक्षा अशुभ फलें ज्यास्त उत्पन्न करणारा आहे तो जर स्थानबलि असून गुरु शुक्र-चंद्र-रवी यांनी शुभ दृष्ट असेल तर मन फार कोमल राहतें, व कोमल वृत्तीचा चांगला परिपोष होतो, भक्तिरसाला हा योग उत्तम आहे. नादलुब्धता व एकच त्हर आणि तंद्री असे शुभ परिणामहि दृष्टीस पडतील. मूक्या जनावराबद्दल फार आवड उत्पन्न होते दीर्घ वयत्नाच्या बाबतीत हा राशी निरुपयोगी आहे व तेथे प्रजापति जर पीडीत असेल तर अनुकरण, शीघ्र संस्कार, आलस्य, विकारवशता अशीं फलें आढळून येतील या राशीतील मंगळ प्रजापतियुति अथवा प्रतियुति विद्युच्छास्त्रिपासून ईजा कराविते. मीनस्थ शुक्रानें संबंधित प्रजापति अद्भुत कथानकें रचणें अथवा तीं प्रिय असणें, अद्भुतकार्योक्ते प्रवृत्ति होणें व त्यात विपरीत अनुभव देणें अशीं फलें निर्माण करू शकतो त्याचप्रमाणें प्रजापति-शुक्रयोगामध्ये नेपच्यूनची भर पडल्यास गुणी येणारी मद्यप्राशनवगैरे व्यसनें पण लागतात मीनस्थ प्रजापति शनिग्रहानें अथवा मंगळाने अशुभ दृष्ट असता पायात काहीतरी व्यंग, पायास ईजा, चलाण्याची पद्धत तद्देबाईक व हास्यास्पद असे पण प्रकार नजरेंस येतात व या फलाची स्पष्टता व्यवस्थानी दृष्टून पहावयास मिळेल.

भूमाराशें दर्शालास अप्रिय नाहींत त्यानप्रमाणें सा विशेष प्रियहि नाहींत. या राशीतील प्रजापति एकदा असल्यास उदासीनच असतो व फलेंहि स्वतंत्र व तीं असतात. भूमिकांप होणें, जमीनविर सोसाट्याचा वारा सुटला असता धुळीची वर्तुलें वरपर्यंत जाणें वगैरे गोष्टींशी प्रजापतीचा संबंध थोडा घट्ट असतो. खनीज द्रव्यांपैकी वायूतत्वाचीं द्रव्यें प्रजापतीच्या अंमलाखालची घसून चालावयास हरकत नाहीं आणि या द्रव्यात केरोसीन-पेट्रोलियम व ईंधेजीत ज्यांस Mineral water म्हणतात तीं असतात. दगडी कोळसा, तेजाब

गान्ध्याशा प्रजापतीचा कांही तरी संबंध असावा असें लेखकांस वाटतें. व्यक्तिवि-
पयक जन्मकुंडलींत पृथ्वी तत्वाच्या राशींत प्रजापति असून तो गुरु-शुक्र अथवा
द्वितीवेश यानें शुभ संबंधित असल्यास आकस्मिक द्रव्यलाभ होणें शक्य आहे.
हाच प्रजापति चंद्रशुक्रानें व चतुर्थेशानें शुभ दृष्ट असतां शेतकरी व बागाईत-
वाले यांस तो फायदेशीर होईल, त्यांतल्या त्यांत * वृषभेचा प्रजापति जरूर
विचारांत घ्यावा. कन्या राशि हस्तकौशल्य व नक्षत्रवैगरेकामाकरिता प्रसिद्ध
आहे व या राशीतील बुध शुक्र-शुभ संबंधित प्रजापति अशा कालामध्ये फारच
उत्कर्ष करणारा आहे. वीणकाम, कलाचतू वगैरे हस्तकलाकुसरीची कामें या
सदरांत येतात. पृथ्वीराशी पैकी मकरराशी प्रजापतीला मुख्यच महत्त्वाची
नाही व मकरातील प्रजापति असून नसून सारखाच असतो; उलट पीडीत अस-
ल्यास फार त्रास होतो. अंधश्रद्धा, कर्मठपणा, एककल्ली स्वभाव अशी कले
उत्पन्न होतात.

सर्व राशीमध्ये प्रजापतीला बौद्धिक राशि फार प्रिय आहेत व त्याच
वायुतावाच्या पण असल्यामुळे त्या राशींत हर्शल फारच बलवान असलेला
दिसून येतो; आणि कित्येक वेळा फारच दाडगी शुभ फले पण दृष्टोत्पत्तीस
येतात. कुंभराशी तर प्रजापतीचें स्वगृहच समजण्यात येतें व तितका बलवान
तो या राशींत असतो. वायु तत्वाच्या राशि बौद्धिक सामर्थ्याच्या आहेत आणि
प्रजापतीचा संबंधहि तर्कशक्तीशीं फार आहे. करमना, तर्क आणि अनुमान हे
गुण विशेषतः हर्शलच्या अंगी आहेत व ती बौद्धिकराशींत असल्यास या
गुणाचा परिपोष झालेला दृष्टीस पडतो.

मिथुन राशि विशेषतः पाठांतर व स्मरणशक्तीची द्योतक आहे व या
राशीतील प्रजापति पाठांतर शक्ति दाडगी देऊं शकतो, व तोच बुधाने अथवा
गुरूने शुभ दृष्ट निंवा युत असल्यास आणि तृतीय स्थानात योग धरून आल्यास
असामान्य स्मरण शक्ति दाल्याशिवाय राहणार नाही. मिथुनेचा अंमल श्वास-
नलिकेवर आहे व या राशीतील बलवान हर्शल प्राणायाम करणाऱ्या योगी
लोकांस फारच उपयुक्त आहे. हाच प्रजापति पाठांतरे फार करवितो व ग्रंथच्या-
ग्रंथहि सुखोद्भूत होऊं शकतात, त्याचप्रमाणें पाठांतर करण्यास फार कालहि

* वृषभ राशि प्रजापतीची उर्ध्वीची राशि मानण्याचा प्रघात कांही
ठिकाणी आहे परंतु त्याविषयी लेखकाचें निश्चित मत नाही कारण प्रजापतीचें
उच्चरव क्षोणत्या राशींत असूं शकेल हें अनुभवाच्या कसोटीनेंच सिद्ध होणें वरें.

लागत नाही. मिथुनस्थ प्रजापति शनि-मंगळ-बुध अथवा चंद्राने अशुभ संबंधित असल्यास दमा-श्वस किंवा कफप्रधान रोगाची वाढहि तो केल्याशिवाय राहणार नाही, त्याचप्रमाणे बुद्धि कुशाग्र असताना तीचा दुरुपयोग होणे, मेंदूवर विचारांचे फार दडपण पडल्यामुळे भ्रमिष्टपणा उत्पन्न होणे असेहि परिणाम दिसून येतात. या राशीतील प्रजापति शुभ फले ज्यास्त देतो.

तूल राशि मनाचा समतोलपणा ठेवून चिकित्सा कर्णारी दोन्ही बाजूकडे लक्ष ठेवून निरीक्षण करणारी आहे, मात्र मनाच्या चाबतीत घोटीशी चचलता पण ही राशि ठेवते. कोणतेही अनुमान व मत समतोलपणाने प्रगट करण्यात तूलेचा प्रजापती मोठा पटाईत असतो, व हा गुण निबंधकार लेखक न्यायाधीश आणि उच्च अधिकारी वर्गाला फार अत्यावश्यक आहे, अग्रमालाच चमत्कारिक भासणारी अनुमाने विलक्षण रित्या खरा ठरविण्यात हा प्रजापति महत्त्वाचा आहे अशा माणसाची मैत्री व्यवहारात फारच उपयुक्त व हितबद्द होते. तूलराशी शास्त्रीय आहे तरी तीचा कल विद्येपेक्षा ललितकलांकडे विशेष आहे तुलस्थ हर्शल अशुभ संबंधित असेल तर मूत्राशय, मेह रोग उत्पन्न होतात, वर्तन शुद्ध राहत नाही व चंद्र-शुक्राचा अशुभ योग व्यभिचार प्रवृत्ति उत्पन्न करणारा आहे, त्याचप्रमाणे तुलस्थ रवि आणि प्रजापतीची युति पंच-सप्तमात झाल्यास व्यभिचारी वर्तन दृढकून घडण्याचा समभव असतो.

कुभस्थ प्रजापति अत्यंत अशुभ, गूढ अशा विषयांत बुद्धि चांगली चालवितो. वेदातासारखे गहन विषय फार प्रिय होतात. गणितासारख्या कठीण विषयांतहि विलक्षण नैपुण्य मिळते कल्पनानामिन्य, गूढ व स्थिरविचार, खोल निरीक्षण असे परीणामहि दर्शवून पडतात, आणि अशीं माणसे वैदिक समर्थ्यांत सर्वांच्या पुढे आल्याशिवाय राहत नाही. कुभस्थ प्रजापतीला शनीच्या शुभ योगाची जोड मिळाल्यास गूढ विद्येत लोकेतर येश मिळते. राशिचक्रात ही एकच राशि अशा आहे का प्रजापतिविषयां शुभ फलेच विशेषतः देत व तमाम वर्गांच्या लोकांन कुभस्थ प्रजापति पुढे आणणारा आहे मात्र त्याला स्थानबल व प्रहाच्या शुभ योगाची आवश्यकता पाहीजे. वकील बॅरीस्टरवर्गांस या प्रजापतीला शनाची जोड पाहीजे, लेखक व वक्ते यांस बुधाचा योगही पाहीजे, गणित-रसायन वैद्य-डाक्टर यांस मंगळाच्या शुभ योगाची जरूर आहे व याप्रमाणे कुभस्थ प्रजापतीशी त्या त्या प्रहांचे शुभ योग झाले तर त्या त्या वर्गाला फार उपयुक्त आहेत

प्रकरण ५ वें.

स्थानपरत्वें प्रजापतीचें निरीक्षण.

लग्नस्य प्रजापति वराच महत्वाचा असतो; व तो जर ३।७।११ या राशीत असेल तर त्या मनुष्याची बुद्धि फार तीव्र असते व अशा वेळीं रवि-चंद्र अथवा बुध या ग्रहांनी तो शुभ दृष्ट असलेला दिसून अल्यास दाढगी कल्पना-शक्ति दिसून येईल. लग्नस्य प्रजापति शनिमंगळानें अशुभ दृष्ट अहं नये, दुखापत व संकटें फार येतात मस्तकाला फार प्रास होतो. नुसत्या प्रजापतीचीं माणभें फार हट्टी, आपलेच खरें करणारी, लहरी आणि स्वतःप्रिय असतात. हा प्रजापति शुभ स्थितींत असलेला वरा, नाश तर जन्मभर सकटाचा परंपरा लागते हा हर्शल प्राय मजगूत शरीरयष्टि देतो व स्नायू फार बळकट देतो. लग्नस्य प्रजापति असलेल्या लोकांचें आयुष्य विशेष घटामोडीचें जाते. याची अशुभ फलें म्हटली म्हणजे रीतरीवाज नसणें, क्षणोक्षणी आचाराविचारात बदल राहणें, आत्मप्रौढता, विशिष्टपणा, निर्लज्जपणा अशी आहेत. अस्थिर राशीतील लग्नस्य प्रजापति असलेल्या माणसावर विशेष भरवंता राखणें चांगले नाहीं. त्यातल्या त्यात वृथिकेचा लग्नस्य प्रजापति संगनीला फारश घातुक समजावा.

द्वितीयस्य प्रजापति पैशाच्या देवघेवांत व उत्पन्नाच्या बाबतींत बरीच स्थिरतरें करीतो व बुटंब (घराणें आणि आत्मस्वकीय) यापासून सुख मिळणें कठीण जातें व तो द्वितीयेशानें जर बिघडला असेल तर बरील फलें स्पष्टच दिसून येतात त्याचप्रमाण द्वितीयस्थानदर्शक बाबतीत न्यूनता असते द्वितीयस्य प्रजापति अग्निराशीत असून द्वितीयेशानें अशुभदृष्ट असल्यास उष्णता व दुखापत यापासून नेत्रास पाडा होते, तोच जळराशीत असेल तर जेज्यातून नेहमी पाणी गळणें, प्रकाशाकडे पाहता न येणें, तोंडातून लाळ वाहणें, जीभ जड होऊन घाणीत क्षोप उत्पन्न होणें, राताधळें प्राप्त होणें अशीं फलें दृष्टोत्पत्तीस येतात, व तोंच मंगळाने पडिलेले असल्यास ऑपरेशन नेत्रास करण्याचा सुद्धा प्रसंग येणें शक्य आहे. द्वितीयस्य बळवान राशीतील प्रजापति सप्तमेशानें शुभ संबंधित असल्यास विवादानंतर श्वशुरगृहांकडून चांगली धन-प्राप्ती होते; विवादानंतर वर्कप्राप्ति होतो; परंतु तोच प्रजापति सप्तम-नवम-दशम

आणि लाभेश यांनी अनुभ संबंधांत असेल तर प्राप्ती व धनसंचय या बाबतीत फार अपयश येते व बुडत्याचा पाय खोलात अशी परिस्थिति मुद्दां उत्पन्न होते. अग्नि राशीतील द्वितीयस्थ मंगळप्रजापतियोग नेत्रास अपाय केल्याशिवाय राहणार नाही. हाच प्रजापति मिथुनेत असून बुधानैयुक्त अथवा शुभ दृष्ट असेल तर वक्तृत्वकलेत अप्रतीम यश येईल. द्वितीयस्थ रविप्रजापतियुति वडीलोपार्जितसंपर्कांत फार घोंटाळे माजविते. द्वितीयस्थ प्रजापति द्वितीयेश, रवि, चंद्र, गुरू, भाग्य लाभेश यांनी अनुभ संबंधित असल्यास अठरा विश्वे दारिद्र्य, कर्जवाजारीपणा, पैशाची नेहमी टंचाई, उघळेपणा अशी फळे निवृत्त लागतात, व अशा लोकांनी पैसाचा व्यवहार करिताना फारच दक्षता बाळगणे अत्यावश्यक आहे.

तृतीयस्थ प्रजापती अग्निराशीत असून मंगळाने पीडीत असेल तर रेलने प्रवासपासून अरघात होतात. हा दृशाल चंद्राने विघडला गेला असेल तर बुद्धीचा दुरुपयोग होतो, वाईट तऱ्हेच्या कार्यांत बुद्धि खर्च होते, मेंदुलाहि त्रास होतो, मनाची शांति राहत नाहीं. हाच प्रजापति बौद्धिक राशीत असून बुध-गुरुने शुभ दृष्ट अथवा युत असल्यास वाढमयसेवा, प्रयत्नेसून व्यवसाय आणि वाचन यात प्रगति करवीतो. तृतीयस्थ चरराशीतील प्रजापती प्रवास करावतो व चंद्राच्या योगाची जोड मिळाल्यास एक ठिकाणी दीर्घकाल पाउल राहत नाही. तृतीयस्थ पीडीतप्रजापति भ्रतृकलह, भ्रातृभगिनिमुखाची कमतरता, शेजाऱ्यापाजाऱ्यापासून त्रास, कान व मेंदूला इजा, प्रवासापासून नुकसान अशी फळे उत्पन्न करणारा आहे. या स्थानाचा संबध बुद्धि व मेंदुकडे असून त्यातील प्रजापति व इतर ग्रहांची परिस्थिति मनुष्याच्या बुद्धिचा परिपाक करणारी आहे.

चतुर्थस्थान प्रजापतीला चांगले नाही, वाईट फळेच ज्यास्त अनुभवणस येतात. जल व अग्निराशीतील चतुर्थस्थप्रजापति मातेला कष्टप्रद असतो, स्वताला हृद्रोग चिंता लागते, माता व पिता याचे स्वभाव जुळत नाहीत व दरामस्थनाला पीडा होते. चतुर्थातील कुंभचा हर्षल असणाऱ्याची माता फार बुद्धिवान असू शकेल, हेच फल मिथून तूलेचा प्रजापति पण देईल. अग्निराशीतील प्रजापति मंगळाने अनुभ दृष्ट असल्यास किंवा चंद्राशी त्याचा अनुभ योग दृशाल असल्यास मातेची प्रकृति चांगली नसते एकादा कायमचा रोग तीला असतो त्यात प्रदर-डिस्टेरीया किंवा फिट्स् बगरे रोग प्रामुख्याने येतात. चतुर्थातील जल व पृथ्वीतत्वाच्या राशीतील दृशाल चंद्र-शुक्राने शुभदृष्ट असल्यास जमिनदार-

शेतकरीवर्ग यास फायदेशीर होतो त्याच प्रमाणें भूमीराशीतील प्रजापति मगळाने शुभ दृष्ट असल्यास खनिज पारखाद्वारास किफायतशीर असतो या स्थानातील पंडित प्रजापति उतार वयात फार त्रास देतो

पंचमस्थ वैदिक राशातील प्रजापति बुद्धि, विद्या संपादनास फार महत्त्वाचा आहे तो सतति पण बुद्धिवान् देतो परंतु पंचमेशानेंहि तो शुभ संबंधित असला पाहीजे हा प्रजापति गूढशास्त्रें व विद्या देणारा असून मंत्र तंत्र विद्यासुद्धा देऊ शकतो, परंतु मगळ-शनि-राहूने पीडात असल्यास या विद्या उलट अगावर येतात पैशाचिह्नसिद्धिविद्या पूर्ण साध्य कावयास पंचमस्थ प्रजापतीस शनि-राहू अथवा शुक्राची पण मदत लागते पंचमातील दृशेळ वरील पापप्रहानी दूषित असल्यास विशेषा दुष्पयोग निय कर्मांत कष्टायासहि तो शुकणार नाहीं, त्याच प्रमाणें सततीसुखाचे विचित्र अनुभव पण ता देईल पाश्चिमात्य ज्योतिषी पंचमावरून सौडत-लॅटरी-सर्पति पासून मिळणारा धनलाभ, मनोरंजक कला व व्यभिचारप्रवृत्ति-नाख्यप्राविण्य यांचा विचार पंचमावर करू पडातात तसें असल्यास पंचमस्थ अनुराधा-रोहणा चित्र नक्षत्रातील प्रजापति व्यभिचार प्रवृत्ति निर्माण करू शकेल किंवा नाहीं याचा विचारहि अनुभवाती करण्याची सूचना आहे नुमता पंचमस्थ प्रजापति असे परीणाम उत्पन्न करू शकणार नाहीं असे लक्षकाचें मत आहे मगळ-शुक्र व शनि यांच्याशी संबंध असावा लागतो तर वरील कांहीं अनुभव दृष्टोत्पत्तीस यत्नास या स्थानातील प्रजापति सतातसुधाला विघातच असतो व तो मगळाच्या राशीत असण फारच वाईट आहे

एकटा षष्ठस्थ प्रजापति रोगाच्या बाबतीत विचित्र अनुभव देऊ शकणार नाहीं रागाच्या बाबतात रावचंद्राची स्थिति, मगळ-शनि यांचा संबंध ज्या प्रमाणे विचारात घेण अवश्य आहे त्याच प्रमाणे षष्ठेश, षष्ठस्थ प्रजापताची राशि याचा विचार करण अत्यावश्यक आहे षष्ठस्थ प्रजापति राव-चंद्र आणि शनि यांनी अद्युभसबाधत असल्यास एकादा कायमचा रोग पाठामाग लागता, किंवा प्रकृताला स्वास्थ मळत नाहीं षष्ठस्थ प्रजापति विशेषत जठर व पंचनेंद्रिय यावर अमल करणारा आहे व तो जर जलराशीत चंद्रने पंडित असेल तर खाण्यापिण्याविषयी फारच काळजां घेतली पाहीन कारण अपचनादिविकारापासून हटकून त्रास होतो मेंदू, उदर-रोग व अतिसार किंवा हृगबण अशी फळे पहावयास मिळतील व अशा

माणमानों हलका आहार ठेवणें बरें. षष्ठ्य अग्निराशीतील प्रजापति चांगला नाही., तो मंगळानें पीडीत असल्यास अपघातहि होतात. दुखापति होतात. शत्रूंच्या वावर्तीत षष्ठ्य प्रजापति फार विचित्र अनुभव देतो मात्र शत्रूंचेच बरेंच नुकसान करण्याकडे त्याची प्रवृत्ति असते. षष्ठ्य प्रजापति असलेल्या माणसानां गुप्त शत्रूही फार होतात व ते कित्येक वेळां न कळतां नुकसान करण्याच्याही खटपटींत असतात. अशा माणसानां फार दक्षता व दुर्दसापणा ठेवून बाळगणें अगदीं जरूर असते. षष्ठ्य बलवान् गृह दगमावर फार अंमल करोतात कारण दशमाचें त्रिकोण स्थान हें आहे. आर्यज्योतिषात षष्ठ्यग्रह निरुपयोगी समजण्याची चाल आहे य.ने कारण हे स्थान रोग-आजार व अपयज्ञाचें आहे. परंतु शत्रूंच्या वावर्तीत आणि दशमाच्या वावर्तीत हें स्थान महत्त्वाचें आहे. या स्थानातील बलवान् ग्रह नोकरी-भंडा यासंबंधि पुष्कळ स्पष्ट फलें देताना आढळतात. डॉक्टर लोके व सर्जरी या वर्गाला षष्ठ्य मंगळ फारच मदत करतो अगें आढळून येते व याच दृष्टीने षष्ठ्य प्रजापतीचा विचार करणें जरूर आहे. उदाहरणार्थ दशमात मेपेत उरचीचा रवि असून षष्ठांत भेनुसारहया जहाल राशीत प्रजापति रविशी त्रिकोण करीत असेल तर तो प्रजापती रबीला व दशमस्थानच्या फलदा अर्थत पोषक व प्रोत्साहनकारकच होईल. षष्ठ्य मंगळ असलेल्या माणसाच्या स्वभावात फारच तडक दिसून येते " एक धाव व दोन तुकडे " अशाच तत्वाचा तो स्वीकार करतात व याला प्रजापतिची जोड मिळाल्यास ज्यस्त तीन कळे भिळतात षष्ठ्य प्रजापति बुधानें पीडीत असल्यास मज्जातंतुचें रोग उत्पन्न करील व मानसिकधनामुळीं त्रासहि होतो. षष्ठ्य बलवान् प्रजापति शत्रूंचें सर्व नुकसान करणारा आहे

सप्तमस्य प्रजापति चांगला नाही हा प्रजापति अनेक दुष्कारिणाम उत्पन्न करणारा आहे; व तो बलवान असला तर उत्तम नाही तर अति त्रास देणारा होतो; प्रतिस्पर्धी, कोटांचे दावे, समार वैवाहिक मुल यासंबंधि अनेक घोंटाळे उत्पन्न होतात. प्रजापति स्वभावात; विशाहमुखाला फार प्रतिशूलच असतो व तो रवि (शत्रूंच्या वावर्तीत)-शुक्र (पुरुषांच्या वापतात विशेष) शुक्र, चंद्र किंवा ग्रहमेघानें विषदळ गेल्यास अथवा अशुभसंबंधित असल्यास वैवाहिक मुलाचे कडु अनुभव दिस्यानिवाय राहत नाही. त्यातल्यात्यात तो अमितरुत असल्यास फलदाची तीव्रता फारच निळणार आहे. अकस्मिकराला विवाह जमविजे, तो एकदम किसकावेजे, पत्नीस एकादा चायमुचा रोग जडणे, पत्नी भोडून स्वतंत्र राहणे तीचा स्वभाव तन्देवाईक असणें अशाप्रकारचे हे बहु

अनुभव असतात दाव्याच्या वधर्तात जोगचे प्रतिस्पर्धा भेटून नुकसानदि फार वारतात, लान्चप्रमाणे लमावर याच प्रजापतीची दृष्टि असल्यामुळे स्वतान्या शरीरावर व स्वभावावर हे हा प्रजापति पारिणाम केल्याशिवाय राहत नाही आम राशीतील सप्तमस्थमगळान पाडोत प्रजापति पत्नीची प्रकृति - णतमुळे विघडवितो तशात चद्राचा किंवा अष्टमेशाचा अनुभवसवर असल्यात तीला उगतेमुळे रज ह्यावाचे विकारदि होतात पुरुषाच्या वावर्तीतदि गुनाशयाचे रोग नस्पन होतात. हाच प्रजापति शुक्र शनि राहू यांना अनुभवसवधित असेल, किंवा तो अनुराधा वगैर नक्षत्रात असून रासमेशाने अनुभवदृष्ट असून गुरुचा शुभ पारिणाम होत नसेल तर पत्नाचे वर्तन गद्यमार्गाकड हाते किंवा स्वताचीदि प्रवृत्ति तशी होते रासमस्थ चरराशाताळ प्रजापात फर फिरावयास लवतो हाच प्रजापति शनिशीं शुभसवधित अस-पास चोटत अप्रतिम यश मिळते व समयसूचकता गुणदि दिसून येते. सप्तमात रावे प्रजापतीची युति, शुक्र लागलीच पुढ व शनि मागे अशा परिस्थितीत व्यभिचार प्रकृति, लेखकाच्या नजरस आली आहे.

अष्टमस्थ अनुभवदृष्ट प्रजापति मरणाची अनियमित व चमत्कारिक-स्थिती दर्शविणारा आहे ज्या ग्रहाने अष्टमस्थ प्रजापति अनुभव दृष्ट असल त्याोतक पळे मृत्यावस्थेत दृष्टोत्पत्तीस येतात वधिकेचा अष्टमस्थ प्रजापति अत्यंत वाईट समजावा कारण मृत्यू फरच वाईट आणि शोचनीय प्रकारे होण्याचा संभव असतो तीक्ष्ण राशाताळ अष्टमस्थ प्रजापति मगळाने अनुभव सवधित, प्रतिशुतीत अथवा युतीत अमेल तर अघघाताने मरण येते किंवा अत्म पात करून घेण्याकडेदि प्रगति ता वळविणवस करणाभूत हाता हे मृत्युस्थान असल्यामुळे आर्यज्योतिषांत फार वाईट गणले गेले आहे परंतु अष्टमांती वलवान् ग्रह वारसाई व गुप्तधनाच्या वावतात महत्त्वाच असतात. अष्टमस्थ पृथ्वीराशीतील प्रजापति अष्टमेश, गुरु अथवा शुक्राने शुभसवधित असल्यास भूमिगत द्रव्यावादि लाभ होऊ शकतो, त्याचप्रमाणे मृत्युपत्र अथवा वारसाई-दृष्टाने अकस्मात मिळणारा लाभदि अष्टमस्थ अथवा अष्टमाच्या त्रिकोण राशी-तील वलवान् दर्शल देऊ शकतो अष्टमांतील अल्प विघडलेल व पापग्रहांनी मिडीत असलेल्या प्रजापति अत्यंत वाईट असून वाईट प्रकारे मरण देणारा आहे.

नवमरघानातील बौद्धिक राशीतील प्रजापति उत्तरीच्या वावतात अत्यंत महत्त्वाचा आहे. बुद्धि (तृतीय) स्थान च्या समोर हे स्थान असून शिवाय सप्तमचमाच्या त्रिकोणातील स्थान पण हेच आहे या स्थानांतील ग्रहा

परिणाम ११३।५।७।११ इतक्या महत्वाच्या स्थानावर कमीअधिक प्रमाणात करीत अमनात. तृतीयावस्थे मनुष्याच्या बुद्धिची वृद्धता करिता येईल तर नवम वृद्धता त्या बुद्धिचा प्रयत्न विकाम किती ज्ञान हे कळेल व त्यावरून मनुष्याच्या जीवाची आणि आत्म्याची सृष्टी समजून येण्यासारखी आहे. नवमस्थे ही गूढ विद्या व शास्त्रे यात प्रत्यक्ष मंहेनत करावयास लाविले नवमस्थे मीहीत अशुभ संबंधितप्रजापति ताममगति, बुद्धीचा निरुत्कर्मात उपशोग हट्टादि लक्ष्मीपणा, विवाहानंतर आत्मनर्ग्यापासून त्रास, देवताशोभ, धर्मभ्रष्टता नास्तिक्य, भूतपिशाच-जारण-मारणापासून आपत्ति असो वाईट फळे उत्पन्न करणारा आहे. नवमस्थे बलवान प्रजापति बलवान प्रहारी शुभ योग करी असल्यास सिद्ध-साधन, योग व अध्यात्मिक विद्या याकडे प्रगति वळवीत मात्र इतर प्रहाराच्या स्वभावाप्रमाणे दोषां ठेवीत तिहेसारख्या सामर्थ्यावा राशीतील नवमस्थे प्रजापति रवीशीही शुभ संबंधित अगत्याम आत्मोक्षां फारच लवकर तो करील व हटयोग किंवा कर्मयोग याला बळकटी वाणील. या स्थानातील विषडलेला प्रजापति मात्र जन्मभर दुःख दणारा हो व फार फिरवितो. कर्क मनेचा नवमस्थे प्रजापति चंद्राने अशुभसंबंधित असल्यास आयुष्याची खराबी करणारा आहे, भयाण स्वप्ने पडून त्यामुळे मनोभीता उत्पन्न होणे, सपत भीतिने खडबडून ओरडणे, जागं होणे, बरडणे, रडणे अने सुद्धा प्रकार घडतात.

दशमस्थे प्रजापति मनुष्याला अनेक उलाढाल्या करावयास लावीतो अशी माणसे कधीही स्वस्थ बसून राहत नाहीत. दशमस्थे कुंभस्थे प्रजापति रवीने शुभ संघघात असल्यास राजकारण-राजसन्मान, राजनोकरा अथवा अंमलदारी येतो दशमस्थे मिथेचा प्रजापति फारच खटपटी करविणारा अस व ही जर रवीने शुभ दृष्ट असेल तर त्यात चालले यशही येते. प्रयत्न दृश्यजगात व्यवहार करण्यात दशमस्थे प्रजापतीचे महत्त्व फार आहे व यथे वर्षे २४ ते ३ पर्यंतचा काल फार घडामोडीचा जातो. हा प्रजापति चंद्राने पीडिला जा मुत्ताला विघातक होतो. दशमस्थे रविवेचंद्राने अशुभ दृष्ट प्रजापति पितृमुखा कमतरता देतो व त्यांत चमत्कारिक अनुभव पण देतो दशमस्थे अग्नि राशीतील अथवा तीव्र नक्षत्रातील रवि मंगळाने दुपित अगत्याच्या प्रजापातकडून पित्या अपघात होतात, तेच घनाने दूरित झाल्याम पित्यावर गळटे येतात व स्वतां राजकीयामुळे आपणां भोगण्याची पाळी येते. दशमस्थे जर न वृद्धिमान राशीतील प्रजापति हजार भेदे व नोक्या बदलावयास लावीत, " एक घड :

भारभर चिंध्या ” किंवा “ अठरा धान्याचें कडबोळें ” अशी परिस्थिति होते. दशमांतील प्रजापति आयुष्यांत फारच स्थित्यंतरें घडविणारा आहे, तो शुभ स्थितीत असल्यास महत्पदाच्या शिखराला पोहोंचविणारा आहे व विघडला गेल्यास अवनतीच्या खड्यातही लोटावयास तो बमी करीत नाही. दशमस्थानांतून प्रजापतीचें गोचर भ्रमण होत असेल व दशमांत असलेली राशि जशी असेल त्या प्रमाणें तेवढ्या काळांत कांहीं तरी स्थित्यंतर घडल्या शिवाय राहत नाही.

एकादशस्थ प्रजापति स्वकष्टार्जित प्राप्ती व लाभ या बाबतींत ज्याप्रमाणें विशिष्ट फलें देतो त्याप्रमाणें पंचमाच्या समोरचें हेंच स्थान असल्यामुळे त्यावरहि याच्या दृष्टीचा परीणाम फार होतो. हा प्रजापति ३५५७१११ या स्थानाधिपतींनी अशुभसंबंधित असूं नये. ज्या भावेशाशी त्याचा शुभ बलवान् योग होतो त्याच्या गुणधर्मानुसार लाभ होतात; व ज्या भावेशाशी तो अशुभ संबंधित असेल त्या भावेशानुसार नुकसान होतें संततीच्या बाबतींत एकादशस्थ 'पीडीत प्रजापति चागला नाही; त्याच प्रमाणे मातेचा अंतकालहि तो वाईट दर्शवीतो.

द्वादशातील रविचंद्रानें अनुभूत प्रजापति प्रवासापासून नुकसान देतो; अशा स्थितींत मंगळ-शानें तो दूषित असल्यास प्रवासात अपघात व संकटें देतो, राजसंघटामुळे वैदेत जाणें, खर्चाचे मोठाले अकस्मिक प्रसंग येणें व त्यामुळे सापत्तिक स्थिति निकृष्ट दशेला येणें अशी फलें उत्पन्न होतात. जड राशातील द्वादशस्थ प्रजापति ज्याच्या जन्म कुडळीत असतो त्यानी जड प्रवास व जलशयापासून दूर राहणे बरें. त्याचप्रमाणें तो अग्निराजान अगून मंगळ शानें दूषित असेल तर पायाला दुखापतहि होते किंवा पायांत व्यंगहि उत्पन्न होतें द्वादशस्थस्य प्रजापति ज्यांच्या जन्मकुंडल्यांत वलवान अगती अशी माणसे चालण्यावद्दनिहि ओळखूं येतात. चालताना अनियमित गतीने पावलें टाकणें, तुर तुर पावले टाकणें, दुडक्या चालीने चालणें, चालताना मर्कट-चेष्टा करणें, पाय थोटे अमणें, किंवा पायाला लाकडी जोड पाय असणें असले प्रकार आढळून येतील; त्याच प्रमाणें अशा मंडळीत एक तर फार जलदी चालवेसे वाटतें किंवा चालताना रोज्या कराव्याद्या वाटतात. दशमाच्या तृतीयांत हे स्थान येतें यामुळे राजभय, राजदंड याचे वट्ट अनुभव द्वादशस्थ प्रजापति देवं शकतो; त्याच प्रमाणें फार दूरचे प्रवासहि तो करवीतो. द्वादशावस्त्र गुप्त शत्रूंचा विचार करावयाचा असेल तर द्वादस्यस्थ प्रजापति जरूर त्या बाबतीत लक्षांत येणें अत्यावश्यक आहे. भाळवंद-प्रतिस्वर्गी-भार्गादार यांच्याशी हा प्रजापति शत्रूता करावयासहि लावतो.

अशा ग्रहास फलजातकात घेऊन जातकात ज्यास्त श्रिष्टता वाढविण्यानारखें होईल तसाच प्रकार इतर लघु ग्रहाचा आहे. मंगळ व गुरु यामधाल सर्ग लघु ग्रह मिळून एक काल्पनिक शक्तिज नावाचा ग्रह पश्चिमात्य खगोलज्ञानी मानण्याचा सुरवात केली आहे किंवा काय हे समजत नाही परंतु दर वर्षाला १ अंश चालणारा असा एक शक्तिज-आवर्त ग्रह-पाश्चिमात्य ज्योतिषी फलजातकात घेऊ लागले आहेत हें. सिमोनाइट याच्या अर्झना या सर्वमान्य ग्रंथांत या आवर्ताचे दशम बिंदूशी ह्यणान्या योगाचे तर परिणाम देण्याचा प्रयत्न झाला आहे. नेपच्यून ऊर्फ वरुण सापडल्यापासून पार दिवस झाले नाहीत, त्याच प्रमाणे या ग्रहाची गति फार दार्ढ्य कालाचा असल्यामुळे त्याच्या गतीत गणितमानाने प्रत्यक्ष परक पडलेला आढळून येण्यास बराच काल व्यगणर तो पावेना त्या बाबतीत आझास विचार करावयास नकोच

वरुण इ स १८४६ मध्ये सापडला तोंच पाश्चिमात्य ज्योतिषी त्याला फलजातकात लागून बसवू लागले व त्या प्रमाणे त्याचे निरीक्षणहि होऊ लागले. प्रत्यक्ष वेध आणि संपत्तित कार्य करण्यांत आनची पीच्छेहाट असल्यामुळे त्यांच्याच फलिताची ही सध्या आढण जरी भाग आहे तरी लेखकाने पाश्चिमात्य व पौरात्य जातकाविषयी शक्य तितकी समतोल वृत्ति ठेवून चिकित्सक शास्त्रीय विवेचनाची जोड दीली आहे व कित्येक ठिकाणी आपले स्पष्ट मतहि दिले आहे. गेल्या ४१५ वर्षांचा स्वतांचा अनुभव याची जोड दीली आहे परंतु त्यांची, 'वेशा या दोन ग्रहाच्या फलनिरीक्षणावषयी दाढगा प्रयत्न झाला पाहिजे अगदीच मराठा ज्योतिषांच्यात स्वतंत्र ग्रथ झणून या दोन नव्या ग्रहाची सुकलित फल नाहीत झणून हा प्रयत्न ज्या प्रमाणे केला आहे त्याचप्रमाणे पुढील कार्याचा पाया झणूनहि या ग्रहाचा उपयोग होणार आहे.

प्रकरण २ रे.

साधारण फलविवेचन व तुलना.

प्रजापति हा ग्रह असामान्यता, अकारिप्रकृपा, विचित्रता व लहरीपणा या गुणाचा पोषक आहे, व तो वायुतत्वाचा असल्यामुळे कुंभराशि त्याच स्वग्रह बनले. वरुण ऊर्फ नेपच्यून जलतत्वाची देवता असून तीच्याअर्धी असामान्यता-अलौकिकता आहे व तीचें स्वग्रह मीन ही जलराशि समजण्यात येते. प्रहाचा क्रम पहाता गुरुला धनु, शनीला मकर, प्रजापतीला कुंभ व वरुणाला मीन अशा रीतीनें त्या त्या क्रमानें राशि ज्या प्रमाणें देण्यात आल्या त्याचप्रमाणें राशीचे व प्रहाचे गुणधर्म पहाता ही वाटणी गैर झालेली नाहीं असें पण आढळून येईल.

प्रजापतीच्या अर्धी असलेले सर्वेचसें गुण शनीच्या गुणधर्माकडे कलें आहेत परंतु वरुणाचे गुणधर्म गुरु व चंद्र याच्या गुणधर्मागारसें आहेत असें अंगदीं धारफार्डनें पाहिल्यास आढळून येईल, शनि पाप व खलग्रह आहे तसाच प्रजापति पण पाप आणि खलग्रह मानाव्यास हरकत नाहीं परंतु वरुणाला पाप-ग्रह मानण्याची कांही ज्योतिर्विदांची कल्पना लेखकास समत नाहीं. वरुणाचें कांही अनीष्ट व दुर्धर अनुभव पाहून त्याला खल ग्रहाच्या पंक्तिर्मध्ये आणवून वसविण्यापूर्वी त्याच्या पापीशीलाची तपासणी अनेक अनुभवाच्या कसोटीवर झाली पाहिजे. अनीष्टफले पापग्रहच उत्पन्न करोतात असें नसून पुण्य व शुभ-ग्रह शुद्धा अनीष्ट फले उत्पन्न करोतात व ते जर २१६१८१२ स्थानात असले किंवा २१९२, ६१८; किंवा केंद्र योग करोत गेल्यास त्याचा अनुभवहि मिळतो तसाच विचार वरुणाच्या फलाच्या बाबतीत झाला पाहिजे. लेखकाला ह्येळींच्या परीक्षितोत तो पाप ग्रह निदान वाटत नाहीं. या प्रहाची चागली फले मिळण्यास तो स्थान व राशिबाले पाहिजे किंवा इतर प्रहाशी त्याचा शुभ संबंध असला पाहिजे. ज्या प्रहांस फिरण्याला दीर्घ काल लागतो त्याच्या फलिगारा विचार राशीपरतें न होतां अंशपरतें होईल तर ते ग्रह फलिगाराच्या कामां बरीच मदत करतील यांत संशय नाहीं परंतु त्याला बराच काळाचापे लागेल.

नेपच्यून उर्फ वरण हा ग्रह प्रजापतिपेशां अत्यंत गूढ असून कोणत्याही दृश्यवस्तूची दृश्यआकारपूर्वची अव्यक्तस्थिती कशी असावी याची कल्पना देणारा हा ग्रह आहे. व हाच मुख्य गुण लक्ष्यांत ठेवून त्याच्या फलांचें निरीक्षण झालें पाहिजे. मनुष्याला आत्म्याचें, आत्मसंस्कृतीचें अथवा शालाचें अनुमान बांधण्यास जन्मकुंडलींत रवीची परिस्थिति पहाण्याचा प्रघात आहे. आमच्यामते या बाबतीत रविपेशा वरण ज्यास्त स्पष्टता व विनच्छूकपणा देईल, असें घाटते; व अशा प्रसंगां हा ग्रह दृश्याघात आहे किंवा अदृश्याघात आहे, रवीशी त्यांचा कसा योग आहे, तो कोणत्या घर्मांच्या राशींत व स्थानांत आहे, तो ११५१९ या स्थाना पासून कोठें आहे एवढें लक्ष्यांत घेऊन विचार केल्यास बरील बाबतीचा खुलासा ज्यास्त स्पष्ट होईल शकेल. मनुष्याच्या आत्म्याचा विकास, त्याची पुर्वजन्माची संस्कृति व शील, त्यानें संचोत व कर्म व पुढें त्याचो होणारा प्रगति याचें यथायोग्य परीक्षण वरणाच्या स्थिती नुसार स्वार्थानें करिता येईल, व्यासंग मात्र दाडगा पाहांजे. सत्व-रज-तम वा त्रिगुणात्मक प्रकृतीच्या मनुष्याच्या कुंडल्यात रवि व वरण यांची स्थिति पण त्रिविध असली पाहिजे. स्थानांचा विचार केला तर २१६१८१९२ ही स्थाने तमविध घटून चालत्यास, ३१७१०१९१ ही स्थाने रजोधर्माची, ११५१९ सत्वप्रधान आणि चतुर्थस्थान लय अथवा मोक्ष असें जर घरीलें व मग वरणाच्या स्थितीचा काहीसा विचार करीत गेलें तर बराच बोध विद्वानास झाल्याशिवाय राहणार नाही. स्थानाची त्रिगुणात्मक विभागणी ज्या प्रमाणें करावयाची त्याच प्रमाणें राशीची तत्त्वांचा वाटणी करून बरील परीक्षणाला जोड देण्यांत येईल तर ज्यास्तच मुलभला प्राप्त होईल. ही सूचना लेखकानें केवळ चिकित्सकांच्याच्या पायावर अव्यक्त स्वरूपात ज्योतिर्विदापुढें मांडली आहे, व अनुभव आणि प्रत्यक्ष प्रमाणांचा आधार मिळाल्याशिवाय त्या कल्पनेला दृश्य स्वरूप येणें अशक्य आहे हें उघड आहे.

प्रजापतिप्रमाणें हा ग्रह गोचरीनें ज्या ज्या स्थानात येतो अथवा ज्या स्थानांत जन्मतः असतो त्या त्या स्थानांविषयी वाईट फलें विशेषतः उत्पन्न करीतो असें कित्येकांचें मत आहे, परंतु वास्तविक तशी स्थिति नसून उलट वरण ११३१५१९१९ या स्थानात चांगला राशीफलें असेल तर शुभच फलें ज्यास्त उत्पन्न करतील असें आमचें मत आहे. प्रजापति हा तमोगुणी अमृत श्याति तत्त्वाचा भोक्ता आहे तर वरण हा दैवी ग्रह असून तो उत्क्रांति तत्त्वाचा भोक्ता आहे एवढा भेद भेदेमी या दोन ग्रहांमध्ये ठेवूनच विचार करणें

संयुक्तिक आहे. दोघेही असामान्य सामर्थ्यांचे आहेत, दोघांतही गूढता आहे, दोघातही अलौकिकता आहे परंतु दोघातील हे समानधर्म निरनिराळ्या पायावर उभे आहेत. प्रजापति जडजगाशी (Materialism) बराच निगडत आहे; त्याला भौतिकवादाचे प्रिय हार्डल तर वदण अध्यात्मिकचैतन्याशी (Spiritualism) संबंध ठेवू पहातो. दोघांमध्ये दाडगी जीवनशक्ति आहे. परंतु एकाच्या जीवनशक्तीचा उपयोग प्रत्यक्ष जगाच्या उलाढालीत भाग घेईल व त्यात काति (एकदम वातावरण शुद्ध होऊन बदल होणे या अर्थी हा शब्द वापरला आहे) तत्वाचे वास्तव्य दिसून येईल तर दुसऱ्याच्या जीवनशक्तीचा उपयोग गूढ-भ्रंशत अशा प्रगतीला घडून उरताति (शातपणे व धुंधता न होता समजूतदारी-ज्ञानाच्या जोरावर एकदम अथवा हळुहळु बदल होणे) करणाऱ्या कामी खर्च होईल असा या दोन प्रहात सूक्ष्मतेचा भेद आहे. सामर्थ्याचाच विचार करावयाचा असेल तर वदण प्रजापतिपेक्षा ज्यास्त सामर्थ्यावान आहे. कारण भौतिकवादापेक्षा अध्यात्मिकशीले केव्हाही ज्यास्त बलवानच राहणार प्रजापतिमध्ये शीघ्रसंस्कार हा गुण आहे त्याच प्रमाणे तो वदणातही आहे परंतु एकाचा शीघ्रसंस्कार अविचारीपणाचा व उतावीळपणाचा असू शकेल तर दुसऱ्याचा शीघ्र संस्कार समय व दुर्दशीपणाला चिकटू पाहील. दोघाच्या दैवी सामर्थ्याचा विचार करितानामुद्धा बरील विचारसंपि ठेवारी रागेल. 'दैवी सामर्थ्यात पहिल्याची माघने तामसी अथवा राजस प्रकृतिधर्माळ चिटवून राहू पहातात तर दुसऱ्याची साधने शस्य तितकी सात्विक प्रकृतीला चिटवून राहतील. दुसरा मोठा भेद दोघात आहे तो ह्याला क्षणत्र प्रजापति स्वभावतः एकत्रही व कठोर-निर्दय-मनाचा आहे वदणाची शक्ति फार कोमल व प्रेमळ आहे, व विल्येकवेळा तो एकलकोंडा न राहता गमाज व जनसमूहातही वावरताना दृष्टान पडेल. एक विघडला तर शनिप्रमाणे अनीष्ट आणि तीव्ररुलाचे तडाखे मारताना थोडीशी मुद्धा दया ठेवणार नाही; दुसरा भियडला तरी तीव्र कले देताना थोडी तरी दया हृदयात बाळगेल. जातीचा विचार करिताना प्रजापति पुरय प्रह समन्या किंवा शनियुधाप्रमाणे तो नपुंसक समजावा या विषयी स्पष्ट-मत निश्चितपणे देता येणे असक्य आहे. परंतु लेसद्याला तो पुरय प्रकृतीचा असारा असे वाटते. वदणाच्या बाबतीत मात्र तशी अनिश्चितता नमून वरन हा स्वीप्रह मानावयास मुळीच हरकत नाही. वालाविक पहाता हा प्रह जड-वादाच्या पलीकडच्या गुण धर्मांचे आहेत. अशा गूढ व अज्ञात प्रहास पुरय-ची अशी संज्ञा प्र-यश येणे कठीण आहे. जडदेह जोपर्यंत आहे तोपर्यंत पुरय-त्री

असें भेद स्यात्प्रमाणं राहू शक्यत नाही तें एक चैतन्यच समजलें जातें, तरी या दोन ग्रहाची स्थिति आश्राला घाटते फलजतकांत व विशेषतः प्रजापतिकांत या दोन ग्रहाचे लिंगभेद मानजे जरूरच घाटल्यास प्रजापति पुरुषग्रह व वरुण स्त्रीग्रह असे धर्मच चालाव्यास हरकन नाही व्यसनें या बाबतीतहि दोघाची तुलना करणे जरूर आहे. दोघासहि व्यसनें प्रिय आहेत व दोघाचा अमलहि मादक पदार्थावर आहे परंतु प्रजापतीचा अमल ज्या द्रव्यांत वायू-उष्णता वास भरत आहे अशा स्पीरीटसारख्या द्रव्यावर (दारु-त्रेन्डी वगैरे) असूं शकेल तर वरुणाचा अंमल ज्या द्रव्यांत थंडता असेल असल्या मादक पदार्थावर (भाग) असूं शकत. प्रजापति हा गोल यम लोकाचा असून त्यावर प्रयत्न पितृधवे (मानवाचे-प्राण्याचे) लिंग देहानें वास्तव्य असूं शकेल तर वरुण हा गोल मोक्षपदाचा अथवा इन्द्र-लोकाचा असूं शकेल व त्याचा संबंध या जड सृष्टीशी फार घोळ्यांच प्रमाणांत येऊं शकेल. वरीलप्रमाणें ह्या दोन ग्रहाची जी तुलना केली आहे ती एवढ्याच उद्देशाने की प्रजापतिप्रमाणे वरुणाचा पापग्रह ह्मी तरी समजण्यात येऊं नये, निदान लेखकाची या बाबतीत जी चिकित्सक विचारसरणी आहे ती स्पष्टपणे ज्योतिर्विदांपुढे मांडल्यावाचून लेखकाची जबाबदारी पूर्ण होत नाही म्हणून ही तुलना केली आहे या दोन ग्रहांमधील भेदाच्या स्वरुपाची बरील प्रमाणे जी रूपरेखा आखली आहे ती सर्वस्वी खरी आहे असा लेखकाचा हट नाही एवढेच नव्हे तर कालांतराने अनेक अनुभवाच्या साक्षानें या दोन ग्रहाचे सूक्ष्म प्रकृतिधर्म समजून आल्यावर बरील तुलनेत फरकहि पडणे शक्य आहे आणि तसा फरक पडला तरी तोहि लेखकाला सत्यसमीधनन्यायानें, केव्हाही माध्यम होईल या दोन ग्रहांच्या फलामध्ये विविधितप्रकारचे भेद आहेत व ते पण जगजागी आहेत प्रगट करीत आहोंत.

प्रजापतिप्रमाणे या ग्रहांच्या अर्गो अगदीं स्वतंत्र फलें निर्माण करण्याचे सामर्थ्य फारच थोडें आहे. मूळच्या गुणाचा पूर्ण विकास करावयाचा किंवा मूळच्या प्रकृतिमध्ये दाडगीउत्काति करावयाची हाच या ग्रहाचा मुख्य धर्म असून राशि-स्थान इतर ग्रहयोगपार्वे उत्पन्न होणाऱ्या फलामध्ये हे तत्व दृष्टोत्पत्तीग आल्यावाचून राहत नाही या ग्रहाच्याअर्गो काही विशिष्टफले निर्माण करण्याचे सामर्थ्य थोड्या प्रमाणात आहे परंतु तेवढ्याकरिता स्वतंत्रपणे चिकित्सा न करिता त्या त्या स्थली त्याचा उद्देश करणार अस्तन्याशुके राशीपरत्वे विचार करीत आहोंत.

त्याचप्रमाणे प्रसंगानुसार स्नेह पण धरीतात, त्या प्रमाणात त्यांचे वरुणाशां शत्रुत्व मानू नसते. राहु-शनि-मंगळ आणि प्रजापति ह्यांच्याशी वरुणांचे मात्र पटत नाही व ते वरुणांचे शत्रू मानण्यात मोठी चूक होणार नाही. चंद्र व गुरु यांच्याशी शुभयोग करिताना वरुण वारच दाडणी शुभफळे देतो. तितक्या दर्जाची शुभफळे तो शैवटच्या चार प्रहाराशी शुभयोग करिताना देताना आडवून नाही.

रवि हा स्वभावतः प्रखर व तापट प्रकृतिचा स्वयंप्रकाशांत असा आत्म-कारक ग्रह आहे, याच्याशी वरुण जसा योग करील त्या प्रमाणे मनुष्याच्या आत्म्याची संस्कृति झालेली समजेल. वेदान्त-अध्यात्म व योगी यास रवि नेपच्यूनच्या शुभयोगाची फार अवशक्यता आहे, तसा तो नसेल व उलट या दोन ग्रहांमध्ये अनुभ योग असेल तर आत्मोन्नतीच्या मार्गात तो एक मोठा अडथळा निदान या जन्मात आहे अस समजून चालावे. रवि आत्म्याचे प्रत्यक्षबीज तर नेपच्यून त्या बीजाचा प्रत्यक्ष विकास करणारा शक्ति असा या दोन ग्रहांत सबंध आहे. मनुष्याच्या आत्मसंस्कृतीचा छडा या दोन ग्रहांच्या सहाय्याने चांगल्या रीतीने लावता येणे शक्य आहे. रवि प्रजापति प्रमाणेच रवि नेपच्यून युति अथवा प्रतियुति हटयोगांम उत्तम आहे, परंतु सिंह (कुम्भ) या राशीतच ती ज्यास्त फलरूप होईल. इतरांच्या वावरीत हा योग इतर ग्रहांनी दूषित नसेल तर नोकरा-धरा-राजराजमान यात उत्तम फळे देणारा होऊ शकेल ही युति अथवा प्रतियुति वाईट समजण्याचा प्रघात आहे तो लेखकाला परतत नाही. एवढी गोष्ट मात्र खरा का, हा योग जर दुस-या पाप-ग्रहांनी दूषित असेल तर फळे वाईट मिळतील. रवि-नेपच्यूनचा त्रिकोणयोग वरुणा योगापेक्षा ज्यास्त महत्त्वाचा आहे. मेषाचा रवि-सिंहेचा वरुण व धनुचा गुरु असा त्रिकोणयोग जर होईल तर त्या मनुष्याला या सृष्टीत कशाचीहि कमतरता भलणार नाही मात्र तो स्थान-शक्ति पण पाहीजे. रवि-नेपच्यून मधाल शुभ योग अध्यात्मविद्या देणारा आहे, स्वभाव मात्र कठोर पण उदार आणि निष्पटी आहेतो, त्याचप्रमाणे अर्गा निस्पृहता पण असते. हाच शुभ योग राजरूपेपासून अस्मिन्नाभिहि देणारा आहे. रवि-नेपच्यूनमध्ये जशुभ योग असणे फार वाईट आहे, एकतर आत्मसंस्कृतीला विघातक आहे, विद्व-मुखाळ तो प्रतिबंधक आहे, व नोकरीमध्ये तो अपयश देणारा आहे, त्याच-प्रमाणे राजापासून तो छपद्रवहि देऊ शकतो.

चंद्र हा ग्रह मनाचा कारक असून जल तत्व प्रधान असल्यामुळे वरुणाशी समानधर्मीय म्हणून त्याचा मैत्री फार आहे. चंद्रनेपच्यूनयुति चांगली फळे

उत्पन्न करणारी आहे तशी प्रतियुक्ति नसून ती उलट अशुभ फलेच उत्पन्न करिते, ही युक्ति मानसिक विचारशक्तीची स्थित्यंतरं करणारी आहे व ती कर्क-मीनेत होईल तर फारच स्पष्ट फलं अनुभवाय येतील. हे दोन्ही ग्रह जलनत्वाचे असून जलराशीत एकत्र जमणें फारच महत्वाचे आहे, मात्र अशा माणसांस संगति-संस्कार फारच त्रासदायकहि होतात, वरुण हा स्वभावातः अनुकरणप्रिय ग्रह आहे, चंद्र ही मनाची देवता व मन फार चंचल-विकारी असतें या मुळे या मंडळीच्या मनावर आजूबाजूच्या परिस्थितीचे फार परिणाम होणान, भावना क्षणोक्षणी बदलतात, हा योग कविवर्गाला फारच महत्वाचा आहे त्याचप्रमाणें स्फूर्तीच्या जोरावर अप्रतीमकार्ये करणारासहि हा योग फार उपयुक्त आहे. नुसती चंद्रनेपच्यूनयुक्ति मुळा स्फूर्तिदायक होते. या दोन ग्रहामध्ये शुभयोग झाल्यास कल्पनाचातुर्य, गायनवादनान जलवाद्याची आवड, जलप्रसंग व जलनेहाराविषया प्रियता, आणि पुढील परिस्थितीची रपरेत्या आंखणारी सूचन-स्वप्न ही फले दृष्टोत्पत्तीम येतील चंद्रवरुणामधील शुभयोग कनि-नट आणि वादकरीकारास फारच पोषण होईल यात संशय नाही या दोन ग्रहामध्ये शुभ-योग झाल्यास नैरीदपनाद नैतिक गात्राचें शैथिल्य, मनाची अस्थिरता, मादक पदार्थाविषयीची च्यसनं, क्षणोक्षणी बदलणाऱ्या लहरी, मातृसुखाची कमतरता अशी फले उत्पन्न होतात. नेपच्यूनचंद्रयुक्ति स्वप्नं फार देते व हे योग १।३।९ या स्थानात झाल्यास स्वप्नगृहीत मनुष्य वावरताना दृष्टीस पडतो, निद्रारोग व स्वप्नात एकाही क्रीया करीत राहणें अशीं फले मुळा उत्पन्न होतात. अशा मंडळीचे स्वप्नगृहीतील घाटमय व विचार फारच असामान्य व चमत्कारिक असे उत्पन्न होऊं शकतील मेस्मेरीझम अथवा हिप्नाटीझम करणारे व ज्याच्यावर हे प्रयोग करावयाचे अशा लोकास बरील योग महत्वाचे आहेत.

नेपच्यूनचे मगळार्शी विशेष जमत नाही व या दोन ग्रहातील अशुभ-योग अतिवाईट फलें देताना दृष्टीस पडतात. मगळनेपच्यूनयुक्ति व प्रतियुक्ति शुभपरीणामावेक्षा अशुभफलाचे तडारे ज्यास्त देते. मादक व रसायनिक द्र यापासून त्रास व अपघात, अनियमितपणा, जखम होणें, कोणत्याहि गोष्टीचा अतिरेक होणे असे परीणाम घडतात, अशीं माणसें सुनची, तापट, विडखोर व हद्दी असतात. जलराशाताल युक्ति व प्रतियुक्ति विजेपासून अपघात दर्शवितें. या दोन ग्रहातील त्रिकोणयोग फारच शुभपळे देणारा आहे व हा योग ज्यांच्या कुंडल्यात आडळतो ती मंडळी स्वस्थ वसून राहावयाची नाहीत. अशा फार दादगी जीवनशक्ति व तडफ असते व प्रागृष्टिक तत्वाला धरून हमेशा पुढें

पाऊळ टाकण्यात ते पटाईत असतात, वृद्धिक राशीतील मंगळ-नेपच्यूनयुति फार अनोष्टफळे उत्पन्न करणारी आहे व ती ११३।७।८।९।१२ स्थानात होणे ज्यास्तच वाईट आहे. बांज व विद्युच्छक्ति याच्याशी या दोन प्रहाचा मुख्यतः संबंध असावा असें लेखकास वाटते, व अशावेळी हे ग्रह जल आणि अमिराशीत असून संबंधित पाहिजेत.

बुध या ग्रहाला नेपच्यूनची संगत स्नेहभावपूर्ण वाटते नेपच्यून बुध यांचा शुभयोग मानसिक व बौद्धिक सामर्थ्य वाढविणारा असून कवित्वशक्ति, तनुव व प्रीयता, विद्याभ्यास आणि वाचनाभिरुचि व लेखन व्यवसाय देणारा आहे. या दोन ग्रहांमध्ये अशुभयोग असल्यास अस्थिरपणा, मज्जातंतूचे विकार मानसिक दौर्बल्य, टोंगी व कृत्रिमपणाचा तो योत्क आहे. नेपच्यूनबुधयुति व प्रतियुति शुभफल देणारा आहे परंतु राशिकलि पाहिजे, व हेच योग जनसमाज रुढीच्या विरुद्ध वर्तन ठेवण्यासहि लावितात नेपच्यूनबुधयुति भियनेत व ३।५.९ या स्थानी झाल्यास अशी माणसें लेखनव्यवसाय आणि बुद्धिमामर्थ्य याच्या सहाय्यानें हटकून पुढें येतात. कर्केतील द्वितीयस्थ नेपच्यूनबुधयुति वाचाळपणा फार देते, अशी माणसें फारच बोलकी आडकून येतल, त्या प्रमाणात कृति मात्र दिसून यावयाची नाही हर्षल-नेपच्यून आणि बुध यांमधील शुभयोग छापसानेवात्मास उत्तम व पोषक होतात. जहाल व तीन नक्षत्रातील बुध-नेपच्यून मधील अशुभ योग भेंदुचा धोमहि करितात, डोकें फिरते, भ्रम होतो.

नेपच्यून आणि गुरू यामध्ये स्वभवत सहाय धरून चालवयास हरकत नाही. विशेषतः गुरू-नेपच्यूनयुति हा योग अत्यंत महत्त्वाचा असून स्थानपरतें तो आयुष्यांत स्पष्ट फलें देणारा आहे व गोचर गुरू पुन्हा जेव्हा १२ वर्षांनीं जन्मस्थ नेपच्यूनशी पुन्हा युति करीत आतो तेंव्हा तेंव्हा हीं फले अवश्य नजरेंत आल्याशिवाय राहत नाही. ही युति भीनेत आल्यास 'अधिकस्य अधिकं फलम्' असें समजण्यास हरकत नाही, त्याच प्रमाणे ती ३।५।९. ११ या स्थानात होणे ज्यास्त चांगलें युतिप्रमाणें प्रतियुतीची फले तितकी तीव्र नसतात व राशेपरतें अशुभ फलें पण देतात. दुसरा या दोन ग्रहांतील चांगल योग म्हणून धरणे ३।९ हा होय हा योग विशेषतः भाग्य कीर्ति आणि आत्म संस्कृति याबाबतीत फारच भ्रष्ट आहे कर्केतील गुरूनेपच्यूनयुति ५।९ या स्थानांत झाल्यास असा मनुष्य देवीसामर्थ्याचा अथवा असामान्य मानसिक शक्तीचा पहावयास मिळेल नेपच्यून व गुरू यामधील अशुभयोग्य सांपत्तिक

अहंचणी, धर्मप्रवृत्तीचा व्हास अपयश देणारा आहे. या दोन प्रहांतील शुभ-योगांच्या फलांत जितकी तीव्रता असते तितकी तीव्रता अशुभ योगांच्या फलांत दिसून येत नाही.

शुक व नेपच्यून या दोन प्रहात मैत्रीहि नाही व शत्रुत्वही पण नसून नेपच्यूनशी शुक समनात्याने वागतो. शुभयोग या दोन प्रहांत असल्यास फलें फारच तीव्र असतात. अशुभ योग झाल्यासहि अशुभ फलें इतकी तीव्र नसतात शुक नेपच्यूनची युति व प्रतियुति शुभफलापेक्षां अशुभ फलेंच जास्त देणारी आहे व ती अभिहाशीत किंवा तीव्र नक्षत्रात ज्यास्त तीव्रता वाढवील तूळ राशीतील युति अशुभ फलापेक्षां शुभफलें ज्यास्त देईल असे वाटते. या दोन प्रहांत अशुभ योग असल्यास विषयवासना व त्यापासून होणारे अनाचार, मद्यपदार्थ व अंमळराजी एवढेंच नव्हे तर सर्व चाज्यांत प्रबलता, पत्नीसुखाची कमतरता शृंगार व रलिता भिडनिपासून नुकसान, पैशाचिकसाधने व त्यापासून उत्पन्न होणारे, दुष्परिणाम अशी फलें उत्पन्न करितात नेपच्यूनशुक यांमधील शुभ-योग चित्रकार, वादपरीकार, गवई, व दाय प्रवीण लोक आणि नट यास फारच पोषक होणारा आहे. या शुभयोगात सृष्टिसौंदर्याचें मार्मिक परीक्षण हा गुण साठविलेला आहे. त्याचप्रमाणें टापटाप, स्वच्छता, नीटनेटकेपणा, सौंदर्या-विषयी उच्च उत्पत्ता, शृंगारप्रीयता, नकसकामें इत्यादि गुण या योगात आहेत अशाच्या कुंडल्यात सत्पमेशहि शुभसंबंधित असेल तर पत्नीपण चांगल्या गुणाची पहावयास मिळेल.

नेपच्यूनशी शनीचें कर्षाच पडत नाही उलट या दोन प्रहात हाडवैर धरून चालणें बरें. एकाच्या भावना अत्यंत उत्तुंग तर दुसऱ्याच्या नीच, एकाच्या हृदयात प्रेमाची ज्योत पेटलेली तर दुसऱ्याच्या हृदयांत मुरता अशी ही जोडी आहे. या दोन प्रहातील शुभयोगापेक्षा अशुभ योग फलांची तीव्रता अत्यंत वाढवितात, व पुन्हा ते तीव्र नक्षत्रात असल्यास मनुष्याचें जीवित म्हणजे संकटांचा आखाडाच बनतो. या दोन प्रहांमधील युति अथवा प्रतियुति अनिष्ट फलें देणारी आहेत. या दोन प्रहांत शुभयोग असल्यास कठोरपणा, चिंताही, प्रीतिपणानें काम पार पाडण्याचा स्वभाव, आपलेंच यत्न करून दाखविण्याची हीस, मनाचा लय व एकतंत्रीपणा हीं फलें उत्पन्न होतात. अशुभ योग झाल्यास अविश्वासानें होणारे जबर नुकसान, कैद अथवा तुहंगवास, गुलामगिरी व तीचे कट्ट अशुभव, अपयश व अपमान, जें करावें त्यांत उरेंकर बसणें, दैवाचा

रसवा अमे परिणाम उत्पन्न होतात. दीर्घकाल होणारा रोगहि जडतो. कर्क-
मकर राशीतील नेपच्यून शनीया प्रतियोग सर्व आयुष्य क्रांतितत्वाला धरुणच
न्यावसास लागतो.

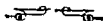
राहूची फले शनिप्रमाणेंच समजावीत. अशुभ योग फार तीव्र अस-
ल्यास व ते ६।८।१२ स्थानातून होत असल्यास मृत्यू वार्ड तन्हेने येणे,
विश्वासघातानें मृत्यू हीणे, सर्प बगिरे प्राण्याच्या दंशाचा उपद्रव हीणे असें
परीणाम हि दृष्टोत्पत्तीस येतील. राहू-नेपच्यून व। हर्शल नेपच्यून किंवा शनि-
नेपच्यून यांमधील शुभयोग मात्रिक व गारुडी यांस फार पोषक होतील.

हर्शल व नेपच्यून यांच्या गुणधर्मांची तुलनात्मक चिकित्सा भागे केली
आहेच त्याच धोरणानें फलें पाहिलीं पाहिलेजत. या दोन ग्रहांतील अशुभ योग
अतिप्रासदायक होतात. अस्मिन् प्रसंग येऊन आपत्तींची परंपरा वाढते,
जीवित निरासजनक वाटणें, परस्पर विरोधक भावना व त्यांनी मनांत पाहुर
माजणें, जित्ताची अस्वस्थता, विश्वास घात, अरथात अशी दुष्ट फले उत्पन्न
होतात. शुभ फलें प्रगतीला फार पोषक आहेत, व ही मंडळी वाटेल त्या
परिस्थितीत पुढें आल्याशिवाय राहत नाहीत. दैवि सामर्थ्य वाढविणारा हा
योग समजावा. या ग्रहामधील युति व प्रतियुति अलंत वार्ड समजून चालणें
बरे. त्यांत कर्केचा नेपच्यून-मकरेचा प्रजापति ही प्रतियुति चांगली नाही. या
दोन ग्रहांमधील द्विर्दांशयोग अशुभ असून फार वार्ड आहे.

प्रकरण ४ थें.

स्थानपरत्ये धरुणाचें निरीक्षण.

हा ग्रह ज्या स्थानांत असतो त्या स्थानयौतक बाबतीत स्पष्ट फले देण्यास
तो कारणीभूत असतो अशा वेळी तो जलराशींत आणि बौद्धिक राशींत असल्यास
व त्या स्थानेराशी शुभ योग करित असल्यास शुभ फलें उत्पन्न करील या
व्यतिरिक्त तो अशुभ फलें उत्पन्न करण्यास प्रवृत्त होतो. विशेषतः स्थानेस
दुष-गुरु अथवा चंद्र यांपैकी एकादा ग्रह असून पुन्हां दोघांत शुभ योग असेल
तर कारच उत्तम फलें पहावयास मिळतील. स्थानाच्या दृष्ट्या ११२।५।१।११

ही स्थाने नेपच्यूनान्त विशेष बलवान् असतात व ४११२१२।६।८ ही स्थाने विशेष बलवान् नाहींत. दशमस्थान घरणास इतर ग्रहांचे अथवा रवि किंवा दशमेघ यांचे शुभ योग असल्यास किंवा तो राशिबलि असल्यास उत्तम, नाहीं तर वार्डेट फळे तो देण्यास प्रवृत्त होतो.

लग्नस्थ घरण मध्यम प्रांभा (लग्नस्थ प्रजापति एभाक्तः उच्च शरिरयष्टि देणारा आहे), वर्ण गौर पण त्यात नील वर्णाची सोडीली छाक, नेत्र माजरासारखे व मधील कृष्णवर्तुळ स्पष्ट दिसणारे, सुदेवर गूढपणाची छात्र, कपडालता व स्वतांच्या वस्तू विषयी विशेष काळजी आणि नीटनेटकेपणा, जलप्रवासाची आवड अशातऱ्हेचे परीणाम उत्पन्न करीतो. लग्नस्थ नेपच्यूनान्ती माणसें फार शीघ्र संस्कारो असतात व जलराशीत असल्यास हा गुण उत्कृष्टच असतो चंद्र, घरण-युति पण वरील फल देणारा आहे. लग्नस्थ अथवा तृतीयस्थ घरण श्लोपेत बरळणारी व निद्रारोगी असणे शंभम आहे. हा ग्रह दैवी सामर्थ्याचा आहे व तो लग्नांत असून बुध-गुरु-रवीनें शुभ संबंधित असेल तर तो योग अध्यात्म, योग, वेदांत अथवा गूढशास्त्रे यात द्रवति परवीतो लग्नस्थ घरणाचीं माणसें वरींच नादलुब्ध व एकतंत्रीची पण असतात मनाचा लय लवकर लागतो, हेंच फल तो चंद्राशीयुति करून असेल तर तो देईल. लग्नस्थ घरण लग्ना-चंद्र अथवा रवीनें अशुभसंबंधित असल्यास मनाची अदिधरता, चंचलता, लहर, उदासीन-युति, नैरीश्यवाद, बुद्धिमाय, छादिष्टपणा अथवा नाद अशीं फळे उत्पन्न करील, लग्नस्थ घरण पाप व खलग्रहानें पीडित असल्यास तो आत्मघात सुद्धा करवील, व अशावेळीं पुन्हा तो अष्टमेश किंवा व्ययेशानें अशुभ संबंधित असूं नये.

द्वितीयस्थ घरण चांगल्यापेक्षा वार्डेट फळेच अनुभववास देतो. अशा मंड-र्गीच्या कुटुंबातील माणसाची हानी होणे, सापत्तिक अडचणी येणे, घरण्याच्या वायवील स्थिरबंतर किंवा घडामोड होणे अशी फळे विशेषतः पहावयास मिळतील. द्वितीयस्थ नेपच्यूनयुधयोग वस्तुत्व देणारा आहे. त्याचप्रमाणें हाच घरण द्वितीयेशानें पीडित असल्यास नेत्र-कंड-बाणी यात व्यंग असणे, स्त्रीचा मृत्यु अकस्मात होणे (अशावेळीं घरण तीव्र नक्षत्रांत असेल तर फळें ज्यास्त स्पष्ट मिळतील), भागीदारांचे व प्रतिस्पर्धी यांचे मृत्यू, कर्ज, दारिद्र्य ही फळे उत्पन्न होतात. हाच, घरण द्वितीयेशानें अथवा गुरुनें शुभसंबंधित असल्यास धनप्राप्ती अथवा लग्न पण करवील. द्वितीयस्थ घरण अष्टमेशानें अशुभ दृष्ट असा-ल्यास अल्पायुत्व देतो.

तृतीयस्थ वरुणाची फळे विशेषतः चांगलीच पहावयास मिळतील. तृतीयस्थ वरुण, जल-बौद्धिक राशीत असताना व लग्न तृतीय, पंचम, नवम किंवा लग्न, या स्थानेशाशी शुभसंबंधित असल्यास आयुष्य प्रगतिपरच होतें. तृतीयेशानें शुभसंबंधित असल्यास कल्पना, चातुर्य, बुद्धिमत्ता, प्रवासापासून फायदे, मानसिक विचारांची प्रगल्भता असे गुणधर्म उत्पन्न करवितो. जल राशीतील तृतीयस्थ वरुण भावना, स्फूर्ती वाढविण्यास कारणीभूत होतो. अशा मंडळीच्याहांतून भावनेच्या विचा स्फूर्तीच्या जोरांत ज्यास्त कार्य होतें. शिवाय या मंडळीस सूक्ष्मस्वर्णेंहि पार पडतात, या स्थानाचा संबंध मनुष्याच्या मेंदुशी फार आहे व तृतीयस्थ वरुण तृतीयेश अथवा चंद्रानें पीडीत असणे चांगलें नाही, मेंदुला विकृति होतें, मातृसुखालाहि तो विघातक होतो. तृतीयस्थ वरुण नवमेशानें शुभदृष्ट असल्यास फारच उच्च दर्जाची फळे पहावयास मिळतील, स्वताच्या कर्तव्यगारीच्या जोरावर असा मनुष्य पुढें आल्याशिवाय राहत नाही. तृतीयशतील मकर वृश्चिकेचा वरुण अशुभ फळें देणारा आहे. बुद्धीचा दुरुपयोग करवितो.

चतुर्थस्थ वरुण मातृसुख, मातेला आजार, पिडा व त्यामुळें होणारा खर्च, रथावर इस्टेटची वाताहात, हृद्रोग, आयुष्यातील वेवटके दिवस एकांतांत व चिंतेंत जाणें वगैरे बाबतींत फळें देण्यास कारणीभूत होतो. या वरुणाची प्रवृत्ति विशेषतः कटुफलांचाच अनुभव ज्यास्त देतें. चतुर्थस्थ वरुण बौद्धिक राशींत असून चंद्र अथवा चतुर्थेशानें शुभसंबंधित असल्यास फळे चांगली मिळतात व फलाच्या बाबतींत जलद्रव्यापासून उत्कर्ष, मनाचा लय लागणें, माता बुद्धिवान व प्रेमळ असणें, स्वमचात स्फूर्तीचें प्रमाण ज्यास्त असणें, संस्कार व संगत यांचा परिणाम होणें अशी फळें उपपन्न होतात चतुर्थस्थ स्थिर, राशीतील वरुण जर पापग्रहानें पिडीत असेल तर छातीमध्यें रोग उपपन्न होतो. व कित्तेक वेळां तो कायमचा पण असतो. जर राशीचा चतुर्थस्थ वरुण राहण्याच्या जागा बदलावयास धारदार लावतो, फिटसू येणें अंत करण वीमळ असल्यानें त्याच्यावर आजूबाजूच्या परिस्थितीचा परिणाम होणें, दैवी प्रकोप, अशी फळें पण मिळतात. परंतु अशा वेळीं तो प्रजापति, शनि अथवा राहुनें पिडीत असावा लागतो. साधारणपणें जल राशिस्थित वरुण चतुर्थांत असून तो जर चंद्र-गुरु अथवा शुक्रानें शुभ दृष्ट असेल तर तो हितावह असून शेतकी-बागाईत आणि रानीज प्रवृत्तीवर उपजिवीका करणारास उत्तम समजावा. चतुर्थस्थ वरुण अग्निराशींत असून चतुर्थेश-चंद्र मंगळ किंवा शनि यांनी पिडीत असेल तर मातृसुख न

मिळणे, मातेची प्रकृति व मृत्यु अगदी वाईट तऱ्हेने होणे किंवा स्वताला छोतीचा रोग होणे संभवनीय असते.

पंचमस्थ वरुणाची फळे विशेषतः चांगलीच दृष्टीत्वत्तीस येतात. अशांच्या कुंडलीत विया, संताति व उपासना या बाबतीत फार चमत्कारिक फळे पहावयास मिळतील. अशांपैकी कोही मंत्रतंत्र विद्येची फार भोक्ते असतात पण प्रत्यक्ष त्यांत चांगले यश मिळण्यास शुक्र अथवा शनीची मदत लागते. लग्नस्थ वरुण तिसऱ्या प्रतीची मानासिक प्रगति दर्शवील तर पंचमस्थ वरुण दुसऱ्या प्रतीची मानासिक प्रगतीची आवस्था दर्शवीतो; आणि नवमस्थ वरुण तर पहिल्या प्रतीची मानासिक प्रगति करवील. मात्र तो राशिबलि पाहिजे. पंचमस्थ वरुण बहुप्रसवराशीत असल्यास फार संतति देऊन मातापितरास संततीच्या वाढत्या संख्येचा वीट मुद्धा आणुं शकिले. त्यांतल्यात्यात तो बहु प्रसवराशीत असून पंचमेश अथवा गुरूने युक्त किंवा शुभदृष्ट असल्यास वरील अनुभव दृढकून मिळेल. पंचमस्थ जल किंवा आग्निराशीतील नेपच्यून शुक्राने संबंधित असल्यास तो व्यभिचारप्रवृत्ति आणि व्यसनं वाढविण्यास कारणीभूत होतो. याच भावावरून शर्यति-लोट्या अशा मार्गाने अकस्मात होणाऱ्या खमाचा विचार पाधिमस्थ करितात व तसे मान्य केल्यास पंचमस्थ वरुण जर पंचमेश-शुक्र अथवा गुरूने शुभ दृष्ट स्थितीत असेल व गोशरीने पुन्हां वरील ग्रह शुभयोग जेव्हां जेव्हां करत जातील तेव्हां तेव्हा त्या मार्गाने प्राप्त होण्याचा संभव आहे व त्याचवेळी प्रयत्न केल्यास यश येईल हे उपाड आहे. पंचमस्थ जलराशीतील पापग्रहांनी दुषित वरुण दृढकून व्यसनं लागील. त्याचप्रमाणे तो जठराचे रोग पण उत्पन्न करणारा असून विशेषतः जलोदराचा प्रादुर्भाव होणे संभवनीय असते. साधारणपणे जलराशीतील पंचमघटातील वरुणाच्या मंडळींनी खाण्यापिण्यांत फार दक्ष व नेमस्त राहणे बरे. नाहीतर अतिसार, अपचन, संग्रहणी अशा रोगांपासून त्रास होतो.

षष्ठस्थ वरुणाची प्रवृत्ति वाईट फळे देण्याकडेच ज्यास्त आहे व हा वरुण रवि-चंद्र यांनी अशुभ असतां जठर, आतडी व मूत्राशयावरील भागांत विकार उत्पन्न करवीता. षष्ठस्थ वरुणाच्या मंडळींनी संसर्गजन्य रोगांपासून फार लाब राहीले पाहिजे कारण या लोकावर अशा रोगाचा परिणाम फारच लवकर होतो. हगवण; कंग्लेरा, संग्रहणी, पोदशूल वगैरे रोगाची उत्पत्ति या स्थानावरून होते. तृतीय षष्ठस्थ पापग्रह कौलरा, पटकी अथवा रक्तांत्या यांची

उत्पत्ति करवितात जठर व पयनेन्द्रिये, वस्ती याचा विचार पटस्थावरून करावयास हरकत नाही रोगाची उत्पत्ति बहुश जठर व पयनेन्द्रियांत विघाड प्रथमतः झाल्याने होते व झणून घटस्थान हें रोगस्थान मानण्यात येतें पटस्थ पीडीत घरुण नोक्याचाकरापासून घ्रास देववीतो त्याचप्रमाणें नोकर व शत्रू याकडून पसवेगिरी होते शत्रूविषयी कल्पनामुद्रा करिता येत नाही पद्यातील घरुण वृथिक राशीत असल्यास फलाची तीव्रता वाढवील पटस्थ घरुणाची मडळी दुसऱ्याची सेवाचाकरी करण्यात हुशारहि असतात, यात शनीदी त्याचा शुभ सबध असावा लागतो

सप्तमस्थान घरुणाला इतकें चांगलें नाही या स्थानात तो असून अमिराशीत असेल तर फलें वाईटच मिळतात, या स्थानातील घरुणामुळे स्त्रीला व्यगत्व येतें (स्त्रीयाच्या कुडलीत पतीला) त्याचप्रमाणें हा घरुण विवाहसौर्य, सघार, भागदारी धद आणि दावे एकज्याबाबतीत फार प्रतिकूल फलें देणारा आहे सप्तमस्थ पापग्रहानें दुषित घरुण लग्न अथवा सप्तमेशानें अशुभ दृष्ट असल्यास पतिपत्नी या दोघातहि व्यगें दर्शवितो. जलराशीचा सप्तमस्थ घरुण स्त्रीगोरी, घान्या डोळ्याची व किंचित ठेंगणी अशी देईल व तोच शुक्र भगळानें शुभ दृष्ट असल्यास स्त्रीचा बेहेरा व काति फार तेजस्वीपण ठेवाल, स्त्राच्या अर्गी जीवनशक्ति चांगली असून त्यात स्फूर्ति असते या घरुणाशीं मगळ्याचा सबध असेल किंवा तो मगळ्याच्या राशीत असेल तर स्त्रीचें केंस पिंगट व बेहेरा ज्यास्त लात्वर्णाचा असतो या स्थानातल घरुण अग्निराशित असून तो पापग्रहानों पीडीत असल्यास ससाराचें मातरें होतें आयुष्यातील मधला काल फार त्रासाचा जातो, कोटांत खटले होउन नुकसान होत, भागीदारांकडून घ्रास होतो प्रवासात अरयश आणि सकळ देतो हाच घरुण मगळ-शनीच्या राशीत, मगळ-शुक्रां अशुभ सबधित, सप्तमेशहि प्रजापति शनीनें विघडलेला, चंद्राशीं पापग्रहाचा अशुभ सबध असे उत्तरोत्तर वाढते योग स्वताला किंवा स्त्रीग व्यभिचारी बनवितात व त्यात शुभपणा असतो सप्तमस्थ घरुण पापग्रहानों पीडीत असल्यास बहुभार्यायोग, विवाहित स्त्री व्यतिरिक्त परज्याच्या भ्रमपाशांत पडल्यानें होणारे नुकसान अशी फलें देतो सप्तमस्थ घरुण स्त्रीसुखराशीत, स्त्रीग्रहानों शभसबधित असल्यास स्त्रीयापासून अशक्तिमक लाभहि होतात

अष्टमस्थ घरुण पापग्रहानें पाडीत अथवा अमिराशीत किंवा अष्टमेशानें युत अथवा प्रतियुत असल्यास, मृत्यू अकरिमक रीत्या येणें जलराशीदिवत असा

असल्यास जलप्रवास व जलापासून अपघात होण, अभिराशिरिपित असा अतल्यास रसायन, अभि जाळपोळ किंवा शस्त्रघातापासून अपघात होणे किंवा विद्युच्छस-
कीपासून त्रास होणे असे परिणाम उत्पन्न होणत अष्टमस्थ अनुमदष्ट वरुण
मृत्यूसमधी चमत्कारिक फळे देतो. पूर्णमृत्यू झाला नसता लोकांनी मृत सम-
जून अत्यविधीच्या तयारीस लागणे अर्मांत-किंवा थारोच्छवासास प्रतिरोध
होऊन शुद्धमरून मृत्यू सुद्धा येतो, त्याचप्रमाणे मृत्यूनंतर वारसाई हकदष्टया
इस्टेटीचा पण फार भागगड उत्पन्न होणे, भागदार, पत्नीचा खचिकस्वभाव
वगैरे फळे पण क्वचित्प्रसंगी दृष्टोत्पत्तीस येतात हाच वरुण अष्टमेशने शुभ दष्ट,
द्वितीयेश, चतुर्थेश दशमेशानी शुभसंबधित असल्यास भूमीगत द्रव्य, वारसाई-
रणने होणारा लाभ, राजदरवार अथवा नोदरीत उन्नति असे लाभ मिळू
शकतात साधरणपणे या स्थानातील वरुणाची प्रवृत्ति अशुभफळे देण्याकडेसच
जास्त आहे

नवमस्थ वरुण आत्मोन्नतीच्या बाबतीत विशिष्ट दक्षांची फळे देणारा
आहे वारा स्थानामध्ये हे एकच स्थान वरुणाला फार अप्रतीम आहे व या
स्थानातील वरुण पुष्कळ चांगली फळे देतो, मात्र इतर ग्रह आणि राशिबल
याच्या स्थितीवरून फलाच्या परिणामाचे प्रमाण चढते असते नवमस्थ
वरुणाच्या मडळीस स्वप्ने फार पडतात व ता फार सूचक असतात, तो जल
राशीत असल्यास स्वप्नसृष्टीतील अनुभव जास्त चमत्कारिक असतात. याशिवाय
आणखी चंद्राची भर अपेक्षे तर स्वप्नसृष्टीतील चमत्कार, मानसिक उन्नति, स्फूर्ति
व भावना यांची फळे तीव्र दिसून येतील धर्माविषयी व गूढ शास्त्राविषयी या
मडळीची मते फार गूढ मुद्देसुद्ध व अखेरीस खरी ठरणारी असतात. नवमस्थ
वरुण नवमेशाने अथवा शनि प्रजापतीने पीडित असल्यास नास्तिक्य, अश्रद्धा,
सुधारकपणा, नवा पथ, ऐहिक अवनति अशी फळे पहावयास मिळतील नवमस्थ
वरुणाचा चंद्र-बुधाशी असलेला शुभ संबध बौद्धिक सामर्थ्य-तर्कशास्त्र व अनुमान
या बाबतीत फार महत्त्वाचा आहे या स्थानातील वरुण पत्नी व नातेवाईक
याचे स्वभाव चमत्कारिक दर्शवितो ज मत मनुष्यप्रणी गन जन्मातील कर्मा-
नुसार ज शील अथवा आत्मसंस्कृति बरोबर घेऊन येतो त्याविषयी कल्पना
ज-मकुडालिखत करणाचे हे स्थान व यानांल वरुण यावरूनच करता येईल,
व म्हणून या स्थानास भाग्यस्थान ही सहा आहे नवमस्थातील बौद्धिक-
राशीती व वरुण आत्मसंस्कृति फार दाडगी करवी व, योगी विद्वान् शोधक मानिक
यांस असा वरुण फार महत्त्वाचा आहे चरराशिस्य हा वरुण प्रवास फार

करवितो. या स्थानातील पीडीत वरुण मेंदूचे विकार उत्पन्न करवील तृतीय-
नवमस्थ वरुणाभासून ज्या ज्या वेळीं गोचरीचे प्रदृ जातात किंवा शुभ संबंध
करितात त्यावेळेस स्पष्ट फलें हटकून मिळतात. रविचंद्राचे भ्रमणमुद्धा लक्षांत
ठेवण्यास हरधन नाही. तृतीयनवमांतील तुलेचा व शुक्रशुभसंबंधित वरुण
लक्षित व गायनकलेत अलौकिक गुण देणारा आहे.

दशमस्थ पीडीत वरुण आळस, ध्याची उलाढाल व त्यात अपयश,
मानापमान, अपवीर्ति, नोकरीत जन्वर ठोकर व नित्याचा अकस्मात मृत्यू
इतक्या गोष्टीत प्रमुखगणें फलें देणारा आहे. दशमस्थ जलराशीतील अथवा
बौद्धिक राशीतील दशमेश, लाभेश, नवमेश किंवा रवि-चंद्र-बुध-गुरु यापैकी
एकाचा प्रहानें शुभ दृष्ट असा वरुण दशमस्थानाविषयी उन्नतिदर्शक फल
दिल्या वाचून रहाणार नाही. दशमस्थ वरुणाच्या मंडळींच्या आयुष्यातील ३६
ते ८८ वर्षांचा काल महाराचा व उलाढालीचा गेल्या ह्योत्पत्तीस येतो. दशमस्थ
आग्नि राशीतील वरुण उच्च स्थितीवरून अकस्मात नीच द्योत पतन करवितो
व लाला घाणही कित्येक वेळा अगदां चमत्कारिक व क्षुल्लहि असतें. दशमा-
तील रविनेपच्यूनयुति राशिबली (सिंह अथवा वायुराशि) असल्यास राजकारण व
राजनोकरीत अप्रतीम यश देणारी आहे, प्रतियुति मान अशुभ आहे. दशमातील
वरुण मंगळ-शनि-राहू किंवा प्रजापतिने जन्मत अशुभदृष्ट किंवा पीडीत असूं
नये, खात्रीने आयुष्यातील काल संकटमय जातो व प्रत्येक चळवळीत नुकसान व
त्रास होतो. दशमस्थ वरुण जाल्या घडामोडी करविणारा आहे, त्याचप्रमाणें तो
ज्या भावेशाने व स्वभावद्योतक प्रहानें शुभ दृष्ट असतो सद्योदक धेंद्यांत अप्रतीम
यश व लाभ देतो अशा वरुण शुक्रानें शुभ दृष्ट असल्यास शुक्रदर्शकचित्रकला,
वाद्य-नायन, नकस व कोतरकाम वंगरे कलेत अभिवृद्धि करवील परंतु अशाच्या
खाजगी वर्तनाबद्दलहि गवगवा पण होतो. एकाद्याच्या धेंद्याचा अथवा प्रत्यक्ष
संपत्ति मिळविण्याचा मार्ग कोणता हें दशम स्थानगतराशि आणि प्रहाची स्थिती
यांचा विचार करिताना दशमस्थानस्थवरुण विसरता कामा नये दशमातील
अशुभ वरुण प्हास व पतन केल्याशिवाय राहत नाही. हें स्थान आयुष्यातील
प्रत्यक्ष घडामोडींचें व स्वस्वास्तिक विषयीचें आहे.

एकादस्य पीडीत वरुण मित्र व पुत्रसुखाला विघातक, मित्रांभासून शुभ
रीत्या नुकसान, मित्राच्या बाबतीत शारिरीक व्यंगें, फायदा करिता जें कृत्य
करावें तें नुकसानाचें ठरणें अशीं फलें ह्योत्पत्तीस येतात. मित्र व्यसनी निघून
त्याच्या संगतीनें कुमार्ग प्रवृत्ति सुरू होते. अशा वेळीं हा वरुण शुभ-शनि

अथवा प्रजापतीने अशुभ संबंधित असल्यास वील फलें जास्त स्पष्ट मिळून संततीच्या बाबतीतीहि अशीच फलें दृष्टोत्पत्तीस येतात, त्याचप्रमाणें सूना व जावई यांचा पण विचार याच स्थानावरून होत असतो. वरुण ज्या ग्रहांने या स्थानांत असून शुभदृष्ट असेल त्या ग्रहाच्या प्रवृत्तिधर्मानुसार लाभ व यश मिळते. चंद्रानें युक्त अथवा शुभदृष्ट वरुण तात्कालिक लाभ. पार देतो त्याच-प्रमाणें टेलीपथी, हिन्वाटीशन वगैरे अशात गूढविषयापासूनहि लाभ तो देखील. हें स्थान पंचमाच्या समोरचें, नवमाचें तृतीय, वशमाचें द्वितीय तृतीयाचे नवग-स्थान आहे व त्या दृष्टपाच त्याचा विचार केला पाहिजे प्रत्यक्ष पराक्रमापासून उदयारा येणें, स्वदृष्ट व नोकरीपासून रापति मिळविणें व नशिवाची करामत कितपत आहे इतक्या गोष्टी या स्थानावरून पहाणें चरें; अर्थात दशमाच्या खालेखाल तिसऱ्या नंबरचें हें स्थान वरुणाच्या बाबतीत आहे, संताति आणि विया या बाबतीत एकादशस्थ वरुणाचा परीणाम दृष्टचून झालेला दृष्टोत्पत्तीस येतो रशिवलि व पंचमेशानें शुभदृष्ट असल्यास शुभफळ तो देणारा आहे. जहाल राशीतील व पापग्रहांनी एकादशस्थ वरुण पंचम स्थानाविषयी विररीत व वाईट फलें देणारा आहे.

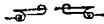
द्वादशस्थ वरुण एक ठिफणी बसू देत नाही, नेहेमी फिावयास लावतो. जलराशीत असल्यास जलप्रवासाहि घडवितो पण अशवेळीं चंद्र व पापग्रहांनी तो दुपित असल्यास त्या प्रवासापासून नुकसान व संकटें देतो, मीनेचा वरुण गुरुने शुभदृष्ट अथवा युक्त असेल तर जलप्रवासापासून फार उन्नति तो करविल व गोचर गुरु तर ज्यास्तच महत्वाचा समजला पाहिजे, अशा स्थितीत देशातरानें भाग्यो-दय होऊं शकतो. द्वादशस्थ वरुण जर अग्निराशीत असेल किंवा पापग्रहांनी फार पीडीत असेल तर गुप्त शत्रुत्व, कैद, दंड, वगैरे वाईट फलें उत्पन्न होतात प्रवासात दुखापत किंवा त्रास होतो. द्वादशस्थ वरुण प्रजापतीने पीडीला जाऊं नये, आपेष्टा-हाल व दुःखें याची परंपरा वाढते व आयुष्याचा शेवट फारच वाईट प्रकारें निराशेंत होतो. या स्थानातील वरुण जनसमाजापासून मतभेद करवीतो. हाच वरुण दशमेश-नवमेश अथवा लाभेश यांनी शुभ संबंधित अथवा शनीने शुभ दृष्ट असल्यास पोलीस व गुप्त पोलीस खात्यातून उन्नति करवीतो, किंवा हॉस्पिटलें, रेस्पिटली इस्पितळें, जुर्जम, अशा कारागृहां नोकरीत नश देतो; पण इस्पितळां-च्या बाबतीत त्याला मंगळाची जोड पाहिजे. द्वादशस्थ जल राशीतील चंद्रानें शुभदृष्ट वरुण नौकाखात्यातून उत्कर्ष करवाील. पायुषशी स्थित असून शनि

किंवा प्रजापतीने शुभदृष्ट असल्यास वैमानिककलेत तो उत्कर्ष करविणारा आहे. दशमाचे हें पराक्रमस्थान आहे व त्याहि दृष्ट्या द्वादशस्य वरुणाचा विचार करणे अत्यावश्यक आहे. द्वादशस्य वरुणाची मंडळी एकातवास पराकरणारी पण असतात, हें स्थान अष्टमस्थानच्या त्रिकोणापैकी एक असून ४१८१२ स्थानातील ग्रह मनुष्याचा अंतकाल व शेवटचे दिवस यावर हटकून परीणाम केल्याशिवाय राहत नाहीत. त्याचप्रमाणे व्ययस्थानातील ग्रहस्थिती मनुष्याच्या शारिरीक व मानसिक शक्तीचा व्यय करणारी असून या जन्मातील व्यय पुढल्या जन्माच्या वर्मांनी सामुग्री एकत्र करणारा असतो हेहि लक्षांत ठेवले पाहिजे.

भाग ३ रा.

प्रकरण १ ले.

स्फुट माहिती व विचार.

राशिपेशा नक्षत्रें हा भाग फलिताच्या बाबतीत ज्यास्त सूक्ष्मतेचा आहे आणि वैदिक आर्यज्योतिषांत फलजातकाचा विचार फक्त नक्षत्रपरतें पहाण्याचा प्रघात होता व मुद्दूर्तफलिताचा उगम जसा नक्षत्रातून झाला आहे त्याचप्रमाणें त्यावेळीं संस्कार होमहवनक्रीया करण्याची पद्धतही नाक्षत्रिक-गोचरोर्नेच सुरू होती राशी आमच्या नसून आझीं त्या यावनीज्योतिषशास्त्रारून घेतल्या असोत किंवा त्या अन्यमार्गे आमच्या ज्योतिषांत आल्या असोत. राशिपेशा नक्षत्रें हा भाग जास्त सूक्ष्मतेचा व स्पष्टतेचा आहे. *

नक्षत्र पटातील भरणी, चित्रा, विशाखा, कृत्तिका, जेष्ठा, मूळ, धनिष्ठा, आश्लेषा, मघा, आर्द्रा अशीं दहा नक्षत्रें तामस प्रकृतीची मानण्याचा प्रघात आहे

* हल्लीं ३५।४० वर्षे सायन-निरयन वाद घराय जोरां चालूं आहे त्या वादाचा फलनिर्णयाच्या वामी होणारा निकाल नक्षत्र परतें निरीक्षणच ठरकर लावुं शकेंत सायन-निरयन वादाच्या बाबतीत नक्षत्र दृष्ट्या वीड पासून पावणे-दोन नक्षत्राचा फरक आहे व हा फरक १।२ अंशाचा नसून १० पासून २३ अंशाचा आहे व तो फलजातकाला सहन होणें शक्य नाहीं. तेव्हा या वादाचा निकाल कसोशीनें व स्वातुभवांनें अगर्हा बिनतोड करावयाचा असल्यास नक्षत्रात्मक ग्रहजातक दाहून राशोधन विद्वानांनीं करणें अत्यावश्यक आहे आणि भारत-फलसरोधन कमेटीनें खास ही दृष्टि ठेवण्याविषयी लेखकाची नम्र सूचना आहे.

आमच्यामते अश्विनी, कृत्तिका, विशाखा, ज्येष्ठा, मूळ, धनिष्ठा, आश्लेषा आणि मघा व घोडे बहुत आर्त्री अशी नऊ नक्षत्रे तामस प्रकृतीची मानण्यास हरकत नाही. यापैकी विशाखा, ज्येष्ठा, मूळ धनिष्ठा, मघा विशाखा, कृत्तिका, आश्लेषा अशा उत्तरच्या पायरीने ही नक्षत्रे कमी तीव्रतेची आहेत. त्यातल्यात्यांत पहिली चार नक्षत्रे पूर्ण जहाल व क्रूर आहेत. स्वभावतः जे क्रूर ग्रह आहेत ते या नक्षत्रांत जन्मत असल्यास त्यांच्या मूळच्या क्रूरपणात ज्यास्तच भर पडणार ही गोष्ट निर्विवाद आहे. वरील दृष्टीने विचार करता प्रजापति उर्फ हर्शल हा ग्रह जाला क्रूर व तामसी स्वभावाचा आहे अर्थात् या नक्षत्रांत तो असल्यास त्याचा मूळचा गुण द्विगुणीत होणार हे उघड आहे. वरुण उर्फ नेपच्यून हा ग्रह क्रूर नसून गूढ असा दैवी ग्रह आहे व त्याचे फळ वरील तीम नक्षत्रात तो असताना ज्यास्त तीमतेने अनुभवास येईल. या दोन ग्रहांची स्वाभाविक फळे व स्वभाव-धर्म सुरवातीलाच आम्ही पूर्णपणे वर्णन केले आहेत

ज्या स्थानांत अशा क्रूर नक्षत्रात प्रजापति असेल त्या स्थानाला तो मारकच होतो, व फलाची तीमता पण दांडगी असते. वरुणाचा गुणधर्म तितका मारक नसून आपल्या स्वाभाविक फलांत तो तीमता फक्त उत्पन्न कर-विणारा आहे. बांदी स्थाने अशी असतात की त्या स्थानांतील क्रूर नक्षत्रातील प्रजापति आयुष्यकार्याला पोषकहि होती. कारण अशी माणसे अनेक उलाढाल्या करून पुढे आल्याशिवाय राहत नाहीत ही स्थाने म्हटली म्हणजे २-६-१२ ही होत, मान काही बाबतीत असा प्रजापति सुकसानहि देणारा आहे, अशाप्रसंगी त्या त्या स्थानेशाने तो जर सुमसंबोधित असेल तर फळे चांगली मिळतील वरुण क्रूरतेपेक्षा दैवी फळे ज्यास्त उत्पन्न करणारा आहे क्रूर नक्षत्रांतील प्रजापति व वरुण मनुष्याला स्वस्थ करीत विसू देत नाहीत स्वभाव फार चञ्चल असावयाचा व कामाची विलक्षण तडक, दांडगी जीवनशक्ति आणि अश्याहत-धम करण्याचा नवा उत्साह ही फळे वरील नक्षत्रातील प्रजापति व वरुण दैव्य-शिवाय राहणार नाहीत, व अशा बाबतात योग्य स्थाने आणि ग्रहांच्या योगाची जोड मिळाल्यास वरील फळे स्पष्ट दृष्टीतर्तीस येतील. जन्मत अष्टमस्थानातील क्रूर नक्षत्रातील हर्शल-नेपच्यून चांगले नसून आयुष्याला ते विघातक आहेत, व अशा स्थितीत रविचंद्राची स्थिति समाधानकारक नसल्यास ह्याची फळे तीमच असतात.

अश्लेषा हें नक्षत्र कर्कच्या शेवटच्या भागांत असून यातील प्रजापति संयत्नाइतकी दुष्ट फळे देणारा आहे वरुण मात्र कार्य करण्यास ज्यास्त उत्तेजक वरुण चालण्यास हरकत नाही. मघा हें नक्षत्र वरुणास चागलें नसून वाईट आहे. मघा नक्षत्रातील हशूल अथवा नेपच्यून तृतीयस्थानी असणें फार उत्तम व अश्लेषेकी रवीचाही शुभ संबध असल्यास हा योग पराक्रमाला फार पोषक पण भातृमुखाला विघातक आहे,

राजस प्रकारची नक्षत्रें प्रजापति व वरुण यास महत्वाची नाहीत रात्व प्रधान नक्षत्रें प्रजापतिशेष वरुणास फारच उत्तम आहेत व तो अशा नक्षत्रात असल्यास गुरुच्या खालील फळें देऊ शकतो सत्वप्रधान नक्षत्रातील प्रजापति आपली तामसवृत्ति बरीच कमी करितो असें पण पहाण्यात येते स्वाति हे सात्विक नक्षत्र वरुणाला फार अप्रतीम आहे. अनुराधा हें नक्षत्र प्रजापतीला चागलें नाही बाकीच्या नक्षत्रातील या दोन प्रहाचीं फळे विशिष्ट दर्जाची पहावयास क्वचित् सांपडतात.

या दोन प्रहास पडवर्गांत भसवावें किंवा नाहा कारण जर ते आर्ष-जातकात ध्यावयाचें तर पडवर्गांत त्यास का ओढू नये असा प्रश्न सहाजिक उत्पन्न होतो, वास्तविक हे दोन प्रह पडवर्गांत आणावयास अजून त्याचें राशीगत सूक्ष्म परीक्षण ज्यास्त झालें पाहिजे सध्या प्रजापतीच्या वावर्तीत शुभ स्वरुह मानून व मिथून आणि तूल या त्याच्या मित्रराशी मानण्यापर्यंत हरकत नाही वरुणाच्या वावर्तीत मीन हें त्याचें स्वरुह मानून कर्क ही राशि त्याला उच्च मानण्यात गैर होणार नाहा. हशूलचें उच्च शुभ राशि काही माननात परंतु खानापूर्वक सांगता येणे आजच्या परिस्थितीत कठीण आहे. हशूलची उच्च राशी वृषभ धारिल्यास त्याची नीचराशी निबमा प्रवाणें शुध्दिक येणे व शुध्दिकेतील त्याची फळे वाईट नितका असतात तितकीच कर्केंत भसताना तो देऊ शकतो असें लेखनाला वाटते. वरुणाचें उच्च कर्क मानलें तर गुरुचा उच्च राशापण हाच येंत व वरुणाचे त्या नियमानें मकर नीच राशी येते व मकरेंत ते असताना त्याची वाईट फळे दृष्टोत्पत्तीस येतात त्यापेक्षा दुसऱ्या एकाद्या राशीत तो असताना ज्यास्त वाईट फळें दृष्टोत्पत्तीस येतात किंवा नाहीं हे ठरविलें पाहिजे.

नैसर्गिक मैत्रीच्या वावर्तीत विचार करिता प्रजापती मित्र जसा प्रह शुभ एकठाच आहे बाकीच्याशी या स्वारीचे पटत नाहीं त्यातल्या त्यात शनि

मंगल व वरुण यांच्याशी प्रजापतीचे शत्रुत्व धरून चालण्यास हरकत नाही. शुक्र हा ग्रह प्रजापतीशी समतन राहू शकतो वरुणाचे चंद्र-गुरु यांच्याशी बरेच पटेत व ते त्याचे मित्र समजणे थोर दिसत नाही. नेपच्यूनचे मंगळ, शनि, व प्रजापतीशी वैरच आहे शुक्र-बुध आणि रवी समनास्ताने वरुणाशी वागू शकतात.

प्रभ्रजातकांतहि या ग्रहास घेणे अवश्यक आहे प्रभ्रजातकात या दोन ग्रहाची विशिष्ट फळे अशा दृष्टीने लेखकाने परीक्षण स्वतंत्रपणे फारसे केले नाही तरी दीशा दाखविण्या इतकी सुचना एवढीच की जलराशीतील प्रजापति क्षुब्धता वाढविणारा तर वरुण उरसाहक शुभ फळे देणारा, आगिराशीतील प्रजापति व वरुण दोन्ही कांति करणारे पृथ्वीराशीतील हे दोन्ही ग्रह उदासीन व सुगंधता धारण करणारे, वायुराशीतील प्रजापति उरसाहक शुभ फळे देणारा व वरुण साधारणपणे उदासीन व सुगंधता स्वीकारणारा असे समजून त्या त्या स्थानातील ग्रहाच्या परिस्थित्यानुषंग विचार करावयास हरकत नाही. हे दोन्ही ग्रह गूढ आहेत परंतु प्रजापती तामसी आणि विश्वासघातशी व अस्थिर प्रकृतीचा व वरुण स्थिर-धोमा व शुभ प्रकृतीचा ग्रह धरून चालणे बरे हे ग्रह फार दीर्घ परिभ्रमण करणारे आहेत व प्रभ्रजातकात त्या दृष्ट्या त्यास तितक्यापुरते महत्व द्यावयाचे आहे

होराजतकात या दोन ग्रहांत वाणाव किंवा नाही हा एक प्रभ्र उत्पन्न होतो. आजपर्यंत सात ग्रहांचे (घारांचे) सात होरे असून ते अनुक्रमाने दर साराळा बदलतात नवे ग्रह जर हों-यांमध्ये येऊन जागा आडवु लागले तर होराधिपति ज्यास्त होऊन होरागणना अर्थात विस्फूर्त होणार व ती नव्याप्रकारे सुरुंगत आणि अनुभवात्मक तरावर कशी घडायची हा प्रभ्र सोडविणे थिकट असून तो सध्यातरी सुटणे अशक्य आहे शोथ विवेका अगदी चमत्कारिक आणि विसंगत अथवा अशुभ स्वप्ने पडणे, रोचक्या व्यवहारांत एम्दम एक दिवसात गोष्ट घडून येणे, बगरे गोष्टीं स्वरोत्तर प्रजापतीचा रावव अमला पाटीने असे लेखाकास आढळून शाले आहे, या बाबतीत स्वतंत्र अनुभव व निरीक्षण होणे अवश्यक आहे

कालनिर्णय पद्धति पंकी द्वारा पद्धतीत या दोन ग्रहांस कसे वाणावे, न वाणावे तर या ग्रहांचा फळे स्पष्ट अनुभवास येतात. वाणावे तर वर्षगणना कशी करावी असे अनेक प्रभ्र उत्पन्न होतात. बाकीच्या बहुतेक कालनिर्णय

पद्धतीत हे दोन ग्रह विचारात घेतले जातात मग दशा पद्धतीत त्यास कां घेऊं नये असे कित्येकांचे मत सयुक्तिक आहे पण या ग्रहास दशा पद्धतीत कसें आण-
वून बसवावे त्याचा निर्णय कालांतराने लागेल असा भरवसा ठेवण्यापुरताच उल्लेख येथें करावा लागतो खरोखर योग्य मार्गांनीं दशापद्धतीत हे दोन ग्रह येतील तर दशापद्धतीतील दुवे हातीं येणें समवनीय आहे.

प्रकरण २ रे.

भेदनीय ज्योतिष दृष्ट्या प्रजापति व धरणाचें निरीक्षण.

•यक्ति विषयक फल जातरूपेक्षा भेदनीय ज्योतिषात या दोन ग्रहांचे पराणामाच्या बाबतात प्रावृत्त्य फार आहे • जापतीचें चांगले परीणाम म्हटले म्हणजे नवें शास्त्रीय शोध, न०श सस्था, ज्योतिष वगैरे गूढ विद्याची अभिवृद्धि, वायु व वाष्पप्रधान यंत्रें, वैमानिकला हे होत. वाईट परीणाम म्हटले म्हणजे सांथीचे रोग, रोगधोषे, मागमाऱ्या, अवर्षणापासून उत्पन्न, होणारे दुष्काळ, तुफान, वादळें, अत्याचार, वेड्याची इक्षिपतळे, माथेफिह लोरु, नास्तिकपणा वगैरे होत

नेपच्यून उर्फ धरणा अंगीं देवी-सामर्थ्य, दाडगी जीवनशक्ति, साक्षात्कार, गूढ वेदांत, विद्युच्छक्ति प्रधान यंत्रें, नोकाशास्त्र, चिरस्थायी सस्था वगैरे सुपरीमाण उत्पन्न करण्याचे सामर्थ्य आहे. त्याच्या दुष्परीणामाच्या यादीत अति-श्रुतिमुळें झालेला ओला दुष्काळ, पूर, पुर्वतयारीनें व सद्यशक्तीनें केलेले अत्याचार व विद्युच्छक्तिपासून अभाव वगैरे परीणाम येतात. वर वर पहाणारास दोन ग्रहाच्या फलांमध्ये विशेष फरक दिसणार नाही, परंतु फलाच्या बुडाला वराच फरक आहे व भेदनीय ज्योतिषदृष्ट्या त्याचा विचार करिताना काहीं ठिकाणीं लेखकास पुनरोच्चार करावा लागणार आहे.

दोन्ही ग्रह उत्पन्न करू शकतात, परंतु प्रजापति उर्फ दर्शल वायु तत्वाचा शुद्ध ग्रह आहे. तो पाण्यापेक्षा एक चतुर्थांश विरल द्रव्ययुक्त असल्यामुळें हा गोल पाण्यावर तरंगत जाईल दर्शनमुळें जे दुष्काळ पडावयाचे ते अवर्षण, पाण्याची टंचाई, पर्जन्याचा अभाव त्यामुळें पडतील, वरुण उर्फ नेपच्यून हा

ग्रह जलतत्वाचा आहे. व तो विषडल्यास अतिवृष्टि, अकाली वराच पर्जन्य पडून पीकाची नासाढा वरणें, उदरस्थानें वाहून जाणे, पूर येणें अशा रीतीनें ओले दुष्काळ उत्पन्न करतील.

प्रलय महासागरावर नेपच्यूनचा अंमल आहे. परंतु त्यावर फिरणाऱ्या बाष्प नांकावर आणि वायूवर प्रजापतीचा अंमल जाई. वायु व जल यामध्ये सलोत्सा अनियमित असतो. एकाचा जोर वाडला की दुसऱ्यात खळबळ उडवते. हर्शल-नेपच्यून परस्पर पीडीत झाले तर वारा सोसाऱ्याचा वाहून तुफान उत्पन्न होते. व जलात अवघात होतात.

साथीच्या रोगाच्या बाबतीत कॉलेरा, आतिसार व पटकी असे रोग वरुणाच्या भागास येऊ शकतात तर प्लेग, इन्फ्लुअेंसा व दाहजन्य विचार प्रजापतीकडे येऊ शकतात. जो बरवान् अथवा फुरजास्त त्याच्या गुणधर्माप्रमाणे रोगाच्या साथी उत्पन्न होतात, व ज्याचा फक्त अंशुम संबंध असतो तो वराल साथीला ज्यास्त प्रोत्साहन देऊन तीव्रता वाढवीतो. नेपच्यूनकडे मऱ्याच काल टिकणाऱ्या रोगांसाठी क्षय, सर्दव्याधि, जलोदर असे रोग येऊ शकतात. तर प्रजापतीकडे अर्धांगवायु, दमा अथवा श्याम, वायुचे सटके, फेफरे असे रोग येतात प्रजापतीचा अंमल मेंदु व पुष्पुसें यावर चालतो तर वरुणाचा अंमल प्राणशक्ति (चैतन्य) आणि रुधिराभिसरण व जठर यावर आहे.

हर्शल हा ग्रह स्वतंत्रताप्रिय आणि अगदी लहरी ग्रह आहे याच्याशी दुसऱ्याचे पटत नाही. दुसऱ्यावर सत्त अरेरावीपणाने चालविणे किंवा तशी परिस्थिती नसल्यास गुलाम बनून विश्वासघातकी वर्तन ठेवणे असा त्याच्या अंशी गुण आहे. मिळून निसळून संपशक्तीने कार्य करण्याचे शील या ग्रहात नाही. यामुळे माधेफिरपणा, अलान्चार, अरेरावी, एनशापणा वगैरे प्रकारच्या मोठी प्रजापति एकट्याच्याच आविचारी लहरीच्या जवानदारीवर करण्यास प्रवृत्त होतो. वरुणाचे कार्य सामुदायिक, पुर्ण तयारीचे व धीमेपणाचे असते व त्यांत नेवळ स्वतांची लहर नसते. एकटे कार्य करण्यास प्रजापतीची जहर लागते. संघ शक्तीने कार्य करण्यास वरुणाचे पाठबळ असणे आवश्यक आहे.

प्रजापतीच्या अंमलाखाली स्थापन झालेल्या संस्था अगदी अस्थिर व लवकरच विलयास पावतात, व त्या स्वार्थपरायणतेवर आणि अविश्वासूपावर उभ्या असतात. वरुणाच्या अंमलाखालच्या संस्था विरकाल टिकणे शक्य आहे.

व त्यांच्या घुडाशीं सामुदायिक हितहि असूं शकतें. प्रजापति क्रूर, कपटी, अत्याचारी, स्वार्थी, आहूंचितमतवादि, कल्पनाचतुर, पण विश्वास घातकी असेल तर वरण उदार प्रकृतीचा, निष्कपटी, सामर्थ्यवान, गंभीर, विचार करणारा व सामुदायिक हितप्रिय असा आहे.

हर्शल पुरुषास जितका हितप्रद दिसून येतो तितका क्रियांस नुकसान कारक होतो. वरणाचे प्रमाण या बाबतीत व्यस्त आहे. प्रजापति कठोर प्रकृतीचा व विचारवश असून प्रणयो जनास तापदायक होतो, त्याच्यामुळे अत्याचार व खूनहि बळात्कारानें होतात. वरणांच कार्य संव, स्वधुषीचे व उदार प्रकृतीचे असें होईल असें वाटतें. हर्शल प्रणयो जनाचा अंत, कठोरपणा, वैताग नैष्ठुर्य व अविचार धात करवीतो, वरुण स्वाचा अंत, शात-उदार विचार, पण अंतरयामा घसत असलेल्या निराशेंत समजूतदारीनें करवोल.

राष्ट्रांचे इतिहास बदलविण्यास, त्याचा उत्कर्षापर्य करण्यास अनेक मोठीं स्थित्यंतरे व जात्या घडवून आणण्यास या दोन ग्रहाचीं गोचरभ्रमणे फारच महत्वाचा आहेत. राष्ट्रांचे आद्युष्य मानवाच्या पांढींच्या मापानेंच मोजावें खगते व तदनुसार या दोन ग्रहाचीं भ्रमणे दोषकालयोतक असल्यामुळे त्यांचे सामर्थ्यहि दाडगें असतें व या दोन ग्रहांचे इतर ग्रहाशीं होणारे शुभाशुभ-योग मेदनीय जातकात महत्वाचे आहेत. मेदनीय ज्योतिषात प्रत्येक ग्रहाचा अंमल खालील प्रमाणें असतो व त्या ग्रहाशीं जसा या दोन ग्रहाचा योग होत जातो त्या धर्माचीं फले उत्पन्न होतात.

रवि.—राजघराणें, राजकीय सत्ता व संस्था, राजकीय मोठा अधिकारी वर्ग.

चंद्र.—प्रजा, जनसमाज, स्त्रीसमाज, सामुदायिक हिताच्यासंस्था, संतति, वाळवर्ग.

मंगळ.—सेना व सेनाधिकारी, युद्धकला, डोकटर-सर्जन, वारमार व आरमारी लोक, रसायनशास्त्र, खून, अग्निशलय, चिराफाडी हॉस्पिटलें, अपघात, वाणयने.

बुध.—धौदिक व मानसिक, प्रगति, वाटमयवृद्धि व ग्रंथलेखन आणि वक्तृत्व, व्यापार, नेदात, कठीण व गूढात्मक शास्त्रे, लेखक-प्रकाशक, परराष्ट्रीय वकील व मंत्री.

गुद — न्यायाधीशी, वकील, पेढीवाले, सावकारी खजिने, बँका, सरकारी टाकसाळ, धर्म व धार्मिकसंस्था, विद्यालयें, जन्मनोद व संख्या, मनीमडळ

शुक -- कलाकौशिल्य, ललितकला, व ललितवाङ्मय, गायन-वादन नाट्यकला, विवाहोत्सव, व्यभिचार आणि कामप्रवृत्ति, इंगार-विलास-व्यसनें, सौंदर्य, कुटिलनीति, बागवगीचे व बागार्दत.

शनि -- वृद्ध मनुष्यें, जमीनदार, शेतकरी, मजुरवर्ग, खाणी व खनीज, पदार्थ, कावाडकष्ट करणारा वर्ग, नीच जाति, कैदखाने-तुरुंग, फौजदारी खदले व पोलीस खाते.

वरील प्रमाणें प्रहाचें कारकत्व आहे व प्रजापति आणि वरुण याचे पुमाद्युभ संबंध ज्या प्रहाशी होतात त्या प्रहाच्या कारकत्वानुसार गोटींत फले दृष्टोत्पत्तीस येतात.

प्रहाप्रमाणें देशाच्या राशि व शहराच्या राशि लक्षात घेऊन या प्रहाचें मोचर भ्रमण त्या त्या देशाच्या व शहराच्या कोणत्या स्थानामधून होत आहे व इतर प्रहाशी त्याचा कया संबंध आहे तें पण पहावें लागतें सर्व देशाच्या व शहराच्या राशि जातीपूर्वक अन्न ठरल्या गेल्या नाहीं, कांहीं मान नको ठरल्या आहेत व त्या परिनिश्चयत दिल्या आहेत.

प्रहाचे कारकत्व ज्याप्रमाणें विचारात घ्यावें त्याचप्रमाणें राष्ट्रीय ज्योतिषात स्थान (भाव) कारकत्व पण पहावें लागतात, स्थानपरत्वे खाली-प्रमाणें कारकत्व पहाण्यात येतें.

प्रथम — प्रतः व प्रजेची शारिरीक स्वस्थता, आरोग्य, देशांतील सामान्य लोक व त्याचा सन्नाह वर्गरे.

द्वितीयः—देशाची मावसिक स्थिति, द्रव्यनिधी-खाजिना-बँका-टांकसाळी, सावकारी पेन्ना, जमाबंदी व जमीन महेसुल खातें पैसाच्या देवघे-वंचे व्यवहार, व्यापार व व्यापारविषयकपनसप्रह

तृतीय — रेलवे-पोष्ट आणि टेलिग्राफ खाती, मोगर-सायकलस वर्गरे यात्रिक वाहनें, प्रयकार, छापखाना बौद्धिकप्रगति, तरुणपिढी

चतुर्थः—शेतकी-बागार्दत व वृषिकर्म, अभिकल्पर खातें, खाणी व खनिज पदार्थ, सुख-अशान्ति, वातावरण, सार्वजनिकइमारती, अधिकारी वर्गाशी विरोध करणारा पक्ष.

पंचमः--बालवर्ग, प्रधोत्पत्ति व जन्म नोंद, जुगार-शर्यति-लॅटन्या, नाट्य व शौकिनकला, विद्या व विद्यालयें, व्यभिचारप्रवृत्ति (पाधिमात्र मते).

षष्ठः--रोगराई, सामान्य मजुरवर्ग व कावाडकष्ट करणारे लोक सैन्य व आरमार.

सप्तमः--युद्ध, परराष्ट्रीय संबंध, आपापसातील वादवीकलह, विवाहसमारंभ, व पटस्फोट, कामप्रवृत्ति, हायकोर्ट, दावे, वादविवाद, चर्चा.

अष्टमः--मृत्युसंख्या व मरणनोंद, रून-आत्मइत्या, त्रिंहीकौन्सिले, गुप्तहेर व सी.आय.डी खाते, भूमीगत द्रव्यकोप,

नवमः--धर्म-धार्मिक सस्था-सुधारणा, नोंतिमत्ता-तत्वज्ञान, शास्त्रीय शोध, गोदीखाते, परराष्ट्रीयव्यापार.

दशमः--राजा-राजरस्ता, राजकुटुंब, सरदार व मोठे अधिकारी, प्रजासत्ताकचा प्रेसिडेंट, लोनायस्त्व, हाऊस ऑफ लॉर्ड्स.

एकादश--कायदेकौन्सिल व लोकनियुक्त सभानद, हाऊस ऑफ कामन्स, सर्व-साधारण देशाला होणारा लाभ.

द्वादश--तुरंग, दवाखाने, गुन्हे व गुन्हेगार, गुप्त सनू अराजक सस्था, खर्च, चिरफाडी हॉस्पिटलें, बँडे, वेळाची इतिपत्ते

वर दर्शविल्याप्रमाणें प्रत्येक स्थानावरून फलें ज्या त्या देशाच्या राशि-कुंडलिवरून गोचर ग्रहाच्या स्थित्यानुसृत पहाण्याचा प्रघात आहे. वरील स्थानापैकी मेदनीय ज्योतिषांत केंद्र स्थानें (१-४ ७-१०) फार बलवान असतात व यातील गोचर भ्रमणें राष्ट्रांत स्थित्यंतरे करावतात, राष्ट्राच्या उन्नतिदर्शक अशीं स्थानें ३१/५१/११ हीं होत व या स्थानातील ग्रह गोचर भ्रमणें प्रगतीच्या दृष्ट्या फार महत्वाचीं आहेत. द्वितीय, अष्टम व एकादश हीं स्थानें राष्ट्राच्या सापत्तिक स्थितीचीं उल्लासल करणारी आहेत तर ६-१२ हीं स्थानें राष्ट्राची अवनतीचें प्रमाण दर्शविणारी आहेत. पन्नापत्ति व वरुण यांची वरील स्थानातून होणारी गोचर भ्रमणें मेदनीय ज्योतिषांत फारच महत्वाचीं आहेत.

वरील दोन ग्रहाच्या भ्रमणाचा विचार करितां हे दोन ग्रह राशिबली असून ३१/५१/११ अशा स्थानातून भ्रमण करित असल्यास त्या राष्ट्राची उन्नति व प्रगति ते सप्तपन्नां करितात व इतर ग्रहाची मदत असण्यास फलांचा तीमपण्य अधिक वाढतो, साधारणपणें या दोन्ही ग्रहास २१/६८/१२ हीं स्थानें

प्रकरण ३ रें.

प्रजापति-वरुणाचा तुलनात्मक विचार.

आणी

डारिक्शन्स.

इतर प्रत्येक ग्रह एकाद्या गुणांत श्रेष्ठ असलेला आढळून येतो. हशंल उर्फ प्रजापति हा ग्रह त्रिगुणात्म दिसून येतो व स्वभाव-कृति-विचारपरंपरा या तीनही गुणांत त्याचें प्रतिबिंब आढळून येतें. प्रजापतीच्या अंमलाखालील माणसें अगदीं स्वतंत्र विचाराचीं, बाण्याचीं, कल्पनावैचित्र्याचीं, दुसऱ्याशीं मिळून-मिसळून न वागणारी व स्वतंत्रपणें कार्य करणारी असून त्यांस कोणाचाही वरचढपणा व ताबेदारी सहन होत नाहीं नेपचून उर्फ वरुणाच्या अंमलाखालचीं माणसें जनसमाजाशीं मिळून-मिसळून वागणारी व संघशक्तीनें कामकरणारी असतात; दुसऱ्याचें मार्ग व विचार तीं स्वीकारतात, अनुसरतात व दुराग्रही पण नसतात. प्रजापतीचा रवीशीं शुभसंबंध असेल तर राजकारण व पुढारीपणा आणि लोकनायकत्व देतो, सरकारदरबारातून मान्यता देववीतो, ऐहिकसुखाच्या उन्नति करिता मनुष्यप्राणी क्षत रहातो; रवीशीं वरुणाचा जोरदार शुभ याग असल्यास तो योगाभ्यास-आत्मचिंतन-आभ्यात्मकसृष्टि-आत्मोन्नतिकडे प्रवृत्ति वळवितो आणि ऐहिकसुखाला मान्यता व महत्व देत नाहीं. जगाच्या ऐहिकतत्त्वसंशोधनाला प्रजापति पोषक असून तो ऐहिकोत्कर्ष करवितो तर जगाच्या आभ्यात्मिकोन्नतिला वरुण पोषक होत असतो. प्रजापतिचा प्रवास भूमाग्रीनें व रेलवे वगैरे वाहानानीं केवळ बदल व नाविन्यनिरीक्षण-भौतिक शास्त्रजन्य शोधास्तव होतात; वरुणाचा प्रवास जलमार्गाचा असून स्थानें जलाशयाजवळचीं असतात व हे प्रवास सृष्टिसौंदर्यपरीक्षण, निसर्गाच्या रमणीयक्रीडा व कृति पाहाण्या करितां किंवा एकांतवास व अध्यात्मिक अभ्यासासाठीं होतात. रोगांच्या बाबतींत प्रजापति बुद्धिभ्रंशता देतो व मंद आणि मजातंतूशीं त्याचा पार संबंध आहे तर वरुणाचा अंमल हृदय अथवा वाळीज यावर असून स्थिराभिसरण आणि रक्षसंचय याच्याशीं त्याचा पार संबंध आहे; प्रजापति शुभ रोगांवर अंमल करतो परंतु त्यांत उष्ण व दाहजन्य विचार व वायुप्रवैपाचें वास्तव्य अर्हू शकते, निसिक्वेळां हे रोग परीक्षा करतां येत नाहींत व मनुष्य प्राणी खंगत शिजून मरतो किंवा रोगाचा जोर अकस्मात वाढून अथवा अपघाताचा आघात होऊन मरण प्राप्त

होते. नेपचूनचे रोग जल व सदी प्रधान असून दांतखीळ बसणे, आकुंचन व अवयव आंखडणे, रक्त गोठणे असे पण प्रकार घडतात तर प्रजापति वायुप्रकोपाने वरळप्यास व तूपन माजविप्यास तयार होतो प्रजापतीच्या अंगी प्रसरणशक्ति वास करते व कोणत्याहि पदार्थाचे प्रसरण करून त्याची मर्यादा विस्तृत करितो तर वरुणाच्या अंगी आकुंचनशक्ति असून कोणत्याहि पदार्थाचे तो आकुंचन करित जातो. एक केंद्रच्युतिपासून वर्तुलाकारात प्रसरण पावतो तर दुसरा वर्तुल-वरून केंद्रस्थितिप्रत येऊन पोहोचतो. प्रजापतीच्या अंगी उरसाह दांडगा असून अगदी अंतकालच्या शेवटच्या क्षणापर्यंत त्याच्या उरसाहाची लाट खळखळत असते व अव्याहत धम करण्याची त्याला हीस असते तर वरुणाचा उरसाह भावनाप्रिय असल्यामुळे त्याच्या उरसाहाची जोराची लाट काही काल उसळणारी आहे. प्रजापतीच्या अंमळाखाली वाष्प व वायुप्रधान यंत्रे व घर्तू येतात तर नेपचूनची सत्ता विद्युच्छक्ति-प्रमाणे अदृश्य व अज्ञात सामभ्यावर असून त्याचे तत्व रेडीयम समजावयास हरकत नाही. विद्युच्छक्ति दर्शिल्या अंमलाखाली आहे असे पाश्चिमात्य समजतात परंतु लेखकाला तसे निश्चित आज वाटत नाही तरी निश्चयात्मक अनुभववाच्यतिरिक्त फाहीच निर्णय आज देता येत नाही, व विद्वानास त्या विषयी ज्यास्त सूक्ष्मनिरीक्षण करण्याची आमची विनंती आहे.

दर्शल पुरुषपतत्वाचा व सूर्याखालील सर्व गुणात भेष्ट व बलवान असून त्याची शक्ति नेहेमी धन (Positive) आहे तर वरुण स्त्री प्रकृतीचा व ज्यांत चंद्र-शुक्रांचे गुण एकवटलेले आहेत असा ऋण (Negative) शक्तीचा आहे. अगदी सूक्ष्मपणे विचार केल्यास मंगळ-बुध-शनि याचे एकवटलेले गुणधर्म प्रजापतिमध्ये आहेत व चंद्र-गुरू-शुक याचे एकवटलेले गुणधर्म वरुणांमध्ये आढळून येतील. प्रजापतीला पाश्चिमात्य 'जागृति देणारा' (Awakener) म्हणतात याचे कारण वातितत्वानुसार सृष्टीतील प्रत्येक आवस्थेत घडा मोड करून परिस्थिति बदलवित असतो व त्या बाबताती दुःखाची व नाशाची भर त्याच्या संहारकशक्तिमध्ये असल्यामुळे मनुष्य प्राण्याचा, दुराभिमान-ताडा नाहीसा करून त्याच्या अंगी परमेश्वराविषयी आस्तिक्य बुद्धि व पूज्यता आणून कन्या ज्ञानाकडे तो जाणवितो. वरुणाला 'गुप्त' (Mystic) ही संज्ञा असून त्याचा अंमल अज्ञात व गढप्यशक्तिधर असल्यामुळे चैतन्य देऊन आत्मोज्ज्वलित तो करीत असतो. प्रजापतीचा संबंध जडजगाशी जसा फार येतो त्याचप्रमाणे वरुणाचा संबंध आत्मिकसृष्टीशी फार येतो. प्रजापति बौद्धिक शक्तीला पोषक

अथवा नाशक (अशुभ व पीडीत असल्यास) होतो तर वरुण मानसिक अथवा आत्मिकप्रगतीला पोषक अथवा नाशक होतो. प्रजापति रसायनशास्त्रज्ञ-इन्जिनिअर्स-शोधक-कल्पक वगैरे भौतिकशास्त्रज्ञास फार महत्वाचा आहे तर वरुणाचा संबंध हृदयाशी व भावनाशी असल्यामुळे तो नाट्यकार-नट-कवि-वेदांती सूक्ष्म व चिकित्सक प्रथवार-अध्यात्मिक लोक यांस फार महत्त्वाचा आहे. वरुणाची स्फूर्ती फार दैवी असून तीच्यात ओजस्व-गंभीर्य भरलेले असून त्यात सहृदयेतेची आणखी भर पडते तर प्रजापति उग्र-गंभीर व गुदरेसूद असतो. एखाद्या अमल सत्तेने व सहायपणाच्या जोरावर चालतो तर दुसऱ्याचा अंमल गुणांनी व प्रेमळपणा आणि सहानुभूतीच्या जोरावर चालतो.

अर्थात दोन्ही ग्रहाचे कार्य फार विरुद्ध व महत्त्वाचे आहे; व ह्यांनून त्यांस प्रमाणे धन व ऋणशक्तीचे (Positive and negative forces) म्हणतात प्रजापति जडजगाशी (Materialism) निगडीत असल्यामुळे तो राजयोग स्वीकाराल तर वरुण केवळ विश्वव्यापक असल्यामुळे भक्तियोग स्वीकारील. वरुणाच्या अमल युद्धलिमध्ये त्रिकोणस्थानावर फार चालतो. प्रजापतीचा अमल १-३-१०-११ या स्थानावर फार चालतो. प्रजापति एकलकोंडा व स्वतंत्रपणे फटकून घागणारा तर वरुण मिळून-मिसळून वागणारा व ज्याला सर्व जगाच्या हिताची काळजी आहे धरा आहे. प्रजापति स्वतांचीच आत्मोन्नति व रताना जगाकडे पहात नाही व हटयोगाला शिकवून राहून तो निष्काळजी-कठोर व बेपर्वा असू शकतो तर वरुण आत्मोन्नति करीत असताना सर्वजगाचे हित पहाणारा-प्रेमळ व विश्वधूत्याची कल्पना उराशी बाळगणारा आहे व सर्व जग त्याचा संसार तो समजतो; त्याचे हृदय आई व कोमल आणि दुसऱ्याच्या सुखदुःखाविषयी सहानुभूतिदर्शक असते. प्रजापति हठी व निग्रहग्रह असून त्याच्या बोव्यात तिट्टिल बसण्यास अल्पसे वारंणहि पुरे पडते तर वरुण सयप्रकृतीचा समभूतदार असून सहनशील आहे. स्त्री जातीचे सर्व नैसर्गिक गुण वरुणात आहेत तर पुरुषजातीचे सर्व नैसर्गिक गुण प्रजापतिमध्ये आहेत. स्त्रीजातीला वरुण तितका पोषक त्यापेक्षा प्रजापति ज्यास्त घातक आहे व आजपर्यंत ज्याप्रमाणे विवाह जमाविताना मंगळ पहाण्याचा प्रघात एक आहे त्याचप्रमाणे प्रजापति पण पहाणे अत्यंत आवश्यक आहे. जटाराशीतिल सप्तमस्य प्रजापतीची स्त्री धर्म्य धरून चालणे बरे, शिवाय सप्तमात शनि-प्रजापति प्रजापति-शुक्र, प्रजापति-मंगळ असे योगहि अगदी वार्डेट पले देणारे आहेत तरी त्या बरोबर राशीना पण विचार केल्या शिवाय पत्नीस प्राधान्य घेत नाही हे उघड आहे.

प्रजापतींचा स्वभाव तदुर्फा असल्यामुळे उतावीळपणाने पण कामाचा नि काल त्वरित लावण्याकडे त्याची प्रवृत्ति असू शकेल तर वरुणाचे कार्य सद्यपणाचे व कालाला योग सबलत देणारे असते. वरुणाच्या अंगा नाद लुब्धता अत्यंत असून त्याप्रमाणे तो गायनवादनाचा जसा भोक्ता आहे त्याचप्रमाणे गुणी आणि णाच्या पेयाची पण त्याला आवड आहे.

वरील प्रमाणे आणि ज्यास्त स्पष्टविचार या दोन ग्रहा विषयी तुलनात्मक पद्धतीने पुढे ठेवण्यात प्रजापति व वरुणाविषयी यथायोग्य कल्पना देण्याचा उद्देश आहे, कारण दोन्ही ग्रह गूढ असल्यामुळे गूढ व अकस्मिक परिणामाच्या बाबतात कित्येक वेळा हे ग्रह चांगल्या ज्योतिषालासुद्धा चुककळ्यात पाडतात पाश्चिमात्यांची व काही अमेरिकन ज्योतिषाची मजल या दोन ग्रहाच्या जातका विषयी फार पुढे काही बाबतीत गेया आहे परंतु ता सर्व चिकित्सक विचार- म लिका असून अनुभवाच्या कसोटीने उतरल्यावाचून देण्यात व्यर्थ बालश्रेय व प्रथविस्तार होता म्हणून ज्यास्त दौली नाही

दुसरी एक महत्त्वाची सूचना करणे अगत्याच वाटते हर्शल व नेपचून या दोन ग्रहांची वर्णन केलेली फल दरेक कुडलीत कधीच सापडणार नाहीत हर्शल व नेपचूनच्या विशिष्ट फलाच्या कुडल्या शेकडा ३० फार तर सापडू शकतील व बाकीच्या कुडल्यात ते निर्जीव असलेले आढळून येतील किंवा स्वतः फले देण्यास ते असमर्थ असतात वरील ३० कुडल्यात २० कुडल्या प्रजापती- च्या विशिष्ट फलाच्या तर फक्त १० कुडल्या नेपचूनच्या विशिष्ट फलांच्या आढळतिल त्यात पुन्हा फलाचा तीनपणा स्थान व राशिपरतंत्रेच आढळून येईल. अशुभ फले शुभफलापेक्षा ज्यास्त दृष्टोत्पत्तास येतात, व तदनुसार दृष्टि ठेवून या दोन ग्रहाची फले पहाणे श्रेयस्कर होय. दरेक कुडलीत या दोन ग्रहांची विशिष्ट फले पहाण्याचा मार्ग सुयुक्त तरे नाहीच परंतु ता विचारदाशा पण बदलविण शक्य आहे. विशेषतः हे ग्रह स्थान व राशिबलि असून इतर ग्रहाशी जोरदार योग करितात तेव्हाच त्यांची स्पष्ट फले आढळून येतात. कित्येकवेळा या ग्रहांची जन्मस्था स्थिति जोरदार नसूनही गोचरीने अथवा डायरेक्शनने त्यांची फले फार जोरदार व तीव्र असलेली पण दिसून येतात.

डायरेक्शन संबंधी,

डायरेक्शन दृष्टि निर्णयात्मक स्वरूप ची विस्तृत अनुभवात्मक फले फार उपलब्ध झाली नाहीत. डायरेक्शनने जेव्हा हर्शल-नेपचूनचे शुभाशुभ योग इतर ग्रहांशी होतात व जन्मत जे योग असतात तेच योग डायरेक्शनने अथवा

गोचरीने जेव्हा या ग्रहांचे होतात तो काल आयुष्यांत फार घडामोडांचा व क्रांतिस्वाचा असतो ही गोष्ट निश्चित ज्ञात्यासरखी आहे. डायरेक्शनमध्ये स्वतंत्रफले निर्माण करण्याचे सामर्थ्य या दोन ग्रहांत फारच थोडे आहे. ज्या ग्रहाशी त्यांचो डायरेक्शन गुरू हाते त्या ग्रहाच्या धर्माप्रमाणे व ज्या स्थानांत हाते तस्थानसंबंधी फलांतच या घडामोडां होत असतात. सगळ्यांत मंगळ रवि व शनीशी या ग्रहांच्या होणाऱ्या अशुभ डायरेक्शन संकटें, अपघात, पैशांचें नुकमान व सांपत्तिक-व्हास, वारागृहवास, आरोप, कजेदलाली हे दुष्परिणाम उत्पन्न करतात व आयुष्यांतिल अडचणींशीं सारखें शगडावे लागतें. वरील ग्रहांच्या डायरेक्शनस जेव्हा लागोपाठ एकामागून येतात तेव्हा आयुष्य म्हणजे संकटांचा व जिवित दुर्बलतेचा आखाडाच आहे असे वाटतें इतकी संकटपरंपरा वाढते. या डायरेक्शनचे परीणाम पण दीर्घकाल टांपतात. चंद्र-बुध-गुरू व शुक्र यांच्याशा ह्रील-नेपचूनच्या झालेल्या अशुभ डायरेक्शन वरील डायरेक्शन इतक्या तीव्र नमतात; एवढेच कीं सुखानो कमतरता, पैशांचा टंन्नाई, कळजां व चिंतामरतता वर्गरे फळे मात्र उत्पन्न होतात. चंद्राचा होणाऱ्या या दोन ग्रहांच्या डायरेक्शनची पळे दीर्घकाल टिकत नाहीत. शुभ डायरेक्शनच्या बाबतींत या ग्रहांच्या रवि-शनि-गुरू यांच्याशा झालेल्या डायरेक्शनस उत्तिला पोषक असून उत्कर्ष फार क्षपाव्याने त्या करणाऱ्या आहेत तथाच त्या आत्मोन्नतीला पोषक होतात वारसाई-सट्टे-खेड्या किंवा दुसऱ्या मार्गाने वाढसत धनदौलत मिळण्यास या दोन ग्रहांच्या शुभ डायरेक्शनस फार कारणीभूत होतात; त्यातल्याल्यांत ह्या ग्रहांची त्रिंशणाचा डायरेक्शन फार उत्तम व यत्नान असून ती उच्चत फार क्षपाव्याने करवितें. संघटित अथवा व्यक्तिवियमक पण मोठाली कार्ये या डायरेक्शनशालीं पायदशीर अशीं होतात, मान्यता वाढते. अशुभ डायरेक्शनमध्ये प्रतियुक्ति व वैश्रयोग्याच्या या दोन ग्रहांच्या इतर ग्रहांशीं होणाऱ्या डायरेक्शनस अखंत पीडादायक हेतात चोहोंबाजूंनीं व्हास होतो व त्यांचे परीणाम दीर्घकालाचे असून मनुष्याची परिस्थिति फार भयंकर व निराशाजनक होते. असल्या डायरेक्शनमध्ये कोणतेहि कार्यं नुफसाविचें माप पदरांत टाफते. कुटुंबातील माणसं मृत्यू पावणे, नोकरी-ध्यापार बुडणे, स्थान बदलणे, अपटिन प्रसंगचे अनुभव घेणे, अपघात होणे असे अनेक अनुभव प्रत्ययात येतात. यापेक्षा डायरेक्शनच्या बाबतींत ज्यास्त व गूढ फले व विवेचन आजच्या परिस्थितींत वेबळ कल्पनांच्या व अनुमानांच्या भरघव करवें अधोग्य आहे, व तथाच जिज्ञासूची इच्छा असल्यास डेलन लि.ओ-रॅफेल-डॉड-

काल-सफायरेल याचे प्रथम इंद्रजी जाणगारांनी पहावेत; परंतु त्या प्रथातहि इतर प्रदाच्या डायरेक्शन्सची फोडे जितकी सूक्ष्म व अनुभवात्मक दाली आहेत तितकी या दोन प्रदांच्या डायरेक्शन्सची दाली नाहीत असेच आटळून देईल. खेळन लिओसारख्या विस्तृत व विविधरु लेखकांचीं फले सुद्धां वरील प्रमणेच गोवलेलीं परंतु योगपरत्वे शब्दस्वरुभादाने वर्णन केलेलीं फले आहेत. याचे कारण अजून डायरेक्शनच्या दृष्ट्या व सुभवजन्य सामुग्री अपूरी आहे हेच होय.

आदित्याया ग्रहाः सर्वे सनक्षत्राः सप्तारविः
कुर्वन्तु मंगला सर्वे ज्ञानेनापि न श्रावणम्॥

हरीलबूनेपचून
उर्फ
प्रजपति व
वस्तु.

गर्वि मीय फ र विपि

किंमन

लेखक-नाथी बसत, कान्ही-मान्दर

क-शा

पाश्चिमात्य ग्रहदृष्टि स्पष्टिकरण.

ग्रहांमधील अंशालांक	नांव	शुभाशुभ	चिन्ह	दिशा
३०°	सेमि-सेन्स्टाईल	शुभ	∨	द्विदिशा
४२°	सेमि स्केअर	अशुभ	<	-
६०°	सेन्स्टाईल	शुभ	*	५
७२°	क्रिंटाइल	मध्यमशुभ	९	-
९०°	स्केअर	अशुभ	□	केंद्र
१२०°	टाईल	शुभ	△	त्रिकोण
१३५°	सेमिक्रिंटाइल	अशुभ	∩	-
१४४°	कापकिन्टाइल	शुभ	±	-
१८०°	क्रिंकन्स	अशुभ	∩	पछाट
१८०°	आपेक्षितान	अशुभ	∩	प्रतियोग
	पॅरेलल	मध्यम	P	समझांति
०°	कंजंक्शन	मध्यम	∅	युधि

पाश्चिमात्य हत्ती आणखी पुष्कळ दृष्टियोग निभावे ओढत पण ते फार महत्त्वाचे नाहीत.

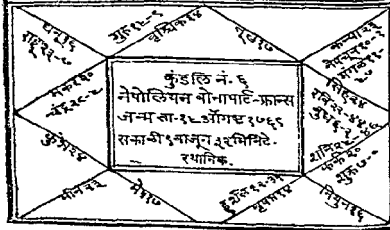
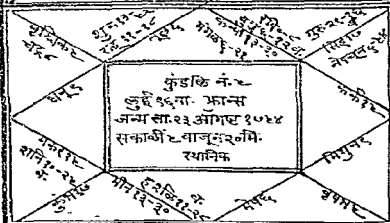
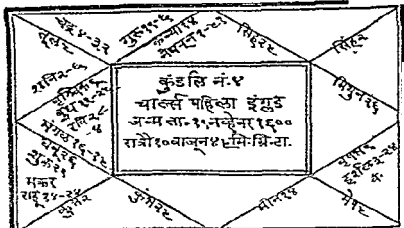
ग्रहांची चिन्हे:

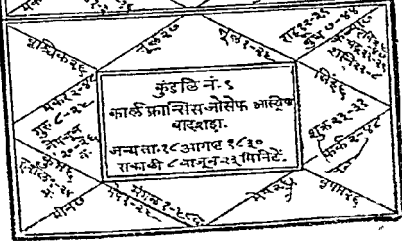
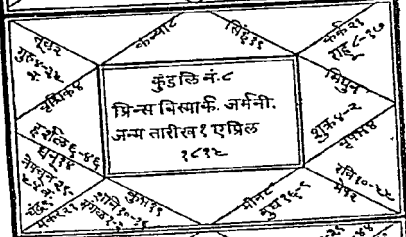
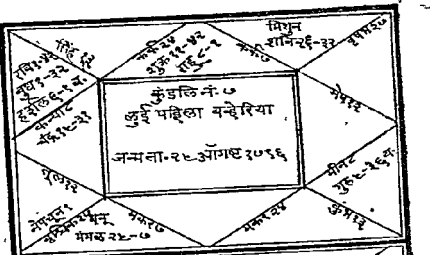
पृथ्वीपासून मेल

कारण दिशात.

ग्रह	चिन्ह	पृथ्वीपासून मेल	कारण दिशात
रवि	०	१ कोटी ३० लक्ष	पृथ्वीला अशुभ
चंद्र	☾	३ कोटी ६० लक्ष	८८
मंगळ	♂	६ कोटी ७० लक्ष	२२५
बुध	♁	१४ कोटी १० लक्ष	६८७
गुरू	♃	४८ कोटी ३० लक्ष	४९३३
शुक्र	♁	८८ कोटी ६० लक्ष	१००५९
शनि	♄	प्रजापति १०८ कोटी २० लक्ष	३५८७
प्रजापति	♃	२०९ कोटी ३० लक्ष	९८१२०
वरुण	♃	२ लक्ष ३८ हजार	२०३
राहू	♃		
केतू	♃		

<p>राहू १४-३ सिंह २३ दुर्गल २०-२०</p>	<p>कक २४</p>	<p>केक ०-२६</p>	<p>सुभा २८ वेद १४-२१</p>
<p>कन्या २४ शनि २३-२५ वक्रि</p>	<p>कुंडलि नं ३ श्री शिवछत्रपति महाराज जन्म ता. १० एप्रिल १६२७ सकाळी १० वाजून ४ मिनिटें</p>		<p>शुक्र १६-७ गुरु २०-२१</p>
<p>वृश्चि २४ शुक्र २३-२५ मकर २०-२६</p>	<p>मकर २४</p>	<p>मंगळ २०-२१</p>	<p>शनि २४ शुक्र २०-२१</p>
<p>शनि २३-२५ मकर २०-२६</p>	<p>मकर २४</p>	<p>मंगळ २०-२१</p>	<p>शनि २४ कन्या २४</p>
<p>शनि २३</p>	<p>शुक्र २३ शनि २३-२५</p>	<p>वृश्चि २४</p>	<p>शनि २४-२६ कन्या २४</p>
<p>राहू २-२८ मकर २३ शुक्र २३-२५ शनि २३-२५ वक्रि</p>	<p>कुंडलि नं २ श्री संभाजी महाराज छत्रपति जन्म ता. २७ जून १६५७ दुपारी १२ वाजून २८ मिनिटें</p>		<p>सिंह २३ शुक्र २३-२५ शनि २३-२५ कक २४</p>
<p>शुक्र २३-२५ वृश्चि २४</p>	<p>मकर २४</p>	<p>मंगळ २०-२१</p>	<p>शुक्र २३-२५ गुरु २०-२१</p>
<p>कन्या २४ शुक्र २३-२५ वृश्चि २४</p>	<p>सिंह २३ शुक्र २३-२५</p>	<p>केक ०-२६</p>	<p>शनि २४-२६</p>
<p>शुक्र २३-२५ वृश्चि २४</p>	<p>कुंडलि नं ३ श्री छत्रपति राजाराम महाराज जन्म ता. ११ एप्रिल १६५१ सकाळ ११ वाजून ८१ मिनिटें</p>		<p>शुक्र २३-२५ गुरु २०-२१</p>
<p>शुक्र २३-२५ वृश्चि २४</p>	<p>सिंह २३ शुक्र २३-२५</p>	<p>केक ०-२६</p>	<p>शनि २४-२६</p>
<p>शुक्र २३-२५ वृश्चि २४</p>	<p>मकर २४</p>	<p>मंगळ २०-२१</p>	<p>शुक्र २३-२५ गुरु २०-२१</p>
<p>शुक्र २३-२५ वृश्चि २४</p>	<p>सिंह २३ शुक्र २३-२५</p>	<p>केक ०-२६</p>	<p>शनि २४-२६</p>

कुंडलिनं १३
 बुध ३ मकर
 जन्म तारीख १ मे १८५२

सिंह २५
 मकर २०
 कुंभ २५
 मेष २५
 मीन २०
 मकर २०
 कुंभ २५
 मेष २५
 मीन २०

कुंडलिनं १४
 बुधलियम कैसर-जर्मनी
 वादशाहा
 जन्म तारीख २० जानेवारी १८८३

सिंह २४
 मकर २०
 कुंभ २५
 मेष २५
 मीन २०
 मकर २०
 कुंभ २५
 मेष २५
 मीन २०

कुंडलिनं १५
 अन्वहियक फौज फर्दिउ
 ऑस्ट्रिया
 जन्म तारीख १८ डिसेंबर १८६३

सिंह २४
 मकर २०
 कुंभ २५
 मेष २५
 मीन २०
 मकर २०
 कुंभ २५
 मेष २५
 मीन २०

कुंड़लि नं. १६

जन्म तारीख २६ मार्च १८६८

पहोटे ४ वाजून २८ मि.

शुक्रि ३४
तुल १८
शनि ३-४
बकि

मंगळ २०-४५
मेष २३-०
रवि २७-४४

शुक्रि ३४
तुल १८
शनि ३-४
बकि

मंगळ २०-४५
मेष २३-०
रवि २७-४४

कुंड़लि नं. १७

श्रीमंत सयाजीराव महाराज

जन्म तारीख १९ मार्च १८६९

रात्री २ वाजून १३ मिनिटे

बडोदे.

शुक्रि ३४
तुल १८
शनि ३-४
बकि

मंगळ १-२५
मिथुन ५
रवि १५-२०
शुक्रि ३४

शुक्रि ३४
तुल १८
शनि ३-४
बकि

मंगळ १-२५
मिथुन ५
रवि १५-२०
शुक्रि ३४

कुंड़लि नं. १८

युवराज प्रतापसिंह बडोदे

जन्म तारीख २५ जून १९०८

पहोटे ४ वाजून २८ मि.

शुक्रि ३४
तुल १८
शनि ३-४
बकि

मंगळ २०-४५
मेष २३-०
रवि २७-४४

शुक्रि ३४
तुल १८
शनि ३-४
बकि

मंगळ २०-४५
मेष २३-०
रवि २७-४४

मेष २२-१०
 बुध २२-१०
 शनि २२-१०
 मीन २२-१०
 कुम्भ २२-१०
 मकर २२-१०
 राह २२-१०
 शनि २२-१०

कुंडलिनं. १९
 ब्रिटीश सेनापती ड्युक
 ऑफ वेल्सिंगटन.
 जन्म तारीख १७६९

धनु २२-१०
 बुध २२-१०
 शनि २२-१०
 मेष २२-१०
 कुम्भ २२-१०
 मकर २२-१०
 राह २२-१०
 शनि २२-१०

कुम्भ २२-१०
 मेष २२-१०
 कुम्भ २२-१०
 मकर २२-१०
 राह २२-१०
 शनि २२-१०

कुंडलिनं २०
 श्रीमत्सावराम महाराज
 जन्म तारीख १ एप्रिल १७७६
 सकाळी ८ नाजून २० मि.

धनु २२-१०
 बुध २२-१०
 शनि २२-१०
 मेष २२-१०
 कुम्भ २२-१०
 मकर २२-१०
 राह २२-१०
 शनि २२-१०

मेष २२-१०
 बुध २२-१०
 शनि २२-१०
 मीन २२-१०
 कुम्भ २२-१०
 मकर २२-१०
 राह २२-१०
 शनि २२-१०

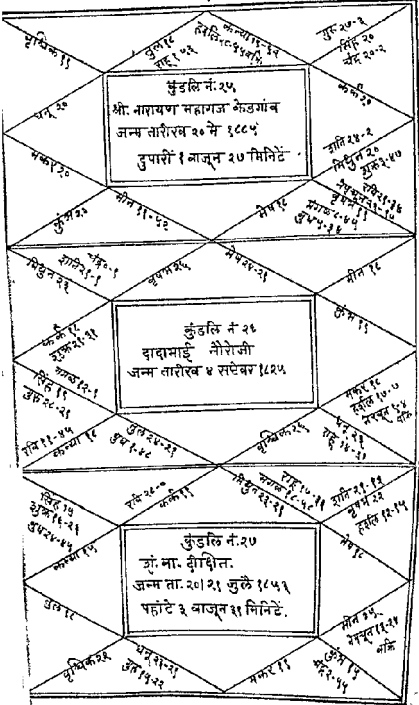
कुंडलीन. २१
 श्रीमद्गणकृष्ण परमहंस.
 जन्म तारीख २० फेब्रुवारी
 १८३३
 पुणे नगर १ कलाक २६ मिनिटे
 कलाक सा.

धनु २२-१०
 बुध २२-१०
 शनि २२-१०
 मेष २२-१०
 कुम्भ २२-१०
 मकर २२-१०
 राह २२-१०
 शनि २२-१०

मीन २७
 मेष २८
 नेचून १-२५
 नाळ २८-२९
 कुंभ २९-३०
 मकर १६-३८
 कुंभ २९-३०
 रवि २९-३०
 धनु ३१-३०
 शुक्र २९-३०
 शनि २९-३०
 बुध २९-३०
 मंगळ २९-३०
 वृश्चिक २७
 कुंडली न. २२
 श्रीमद्विपेकातद
 जन्म तारीख १२ जानेवारी १९५३
 सुर्भोदिवापुरी २० मिनिटे कलकत्ता

राहू ८-१०
 मिथुन २६
 वृश्चिक २७
 मीन २७
 कुंभ २९
 मकर २९-३०
 कुंभ २९
 मेष २८
 नेचून १-२५
 नाळ २८-२९
 कुंभ २९-३०
 मकर १६-३८
 कुंभ २९-३०
 रवि २९-३०
 धनु ३१-३०
 शुक २९-३०
 शनि २९-३०
 बुध २९-३०
 मंगळ २९-३०
 वृश्चिक २७
 कुंडली न. २३
 अरविद बानू शिप
 जन्म तारीख १८ ऑगस्ट १९०२
 रात्रौ १५ वा नून २२ मि. स्थानिक.

मिथुन ७
 राहू ८-२५
 वृश्चिक २७
 मीन २७
 कुंभ २९
 मकर २९-३०
 कुंभ २९
 मेष २८
 नेचून १-२५
 नाळ २८-२९
 कुंभ २९-३०
 मकर १६-३८
 कुंभ २९-३०
 रवि २९-३०
 धनु ३१-३०
 शुक २९-३०
 शनि २९-३०
 बुध २९-३०
 मंगळ २९-३०
 वृश्चिक २७
 कुंडली न. २४
 श्रीमत्बामी रामतीर्थ
 जन्म तारीख २२ आभयेवर
 १९७३

कुंडलि नं. २५
 श्री. नारायण महागज केडगांव
 जन्म तारीख २० मे १८८५
 दुपारी १ वाजून २० मिनिटे

कुंडलि नं २६
 दादामाई नौरोजी
 जन्म तारीख ४ सप्टेबर १८२५

कुंडलि नं. २७
 अं. ना. दीक्षित.
 जन्म ता. २० २१ जुलै १८५१
 पहांटे ३ वाजून ३१ मिनिटे.

शुक्र २०-२

शनि २०

मकर २०

कुंभ २०

सिंह २३

कं १८

सिंह १६

शनि ११-४५

सिंह १७

उष २४-४५

उल १८

शुक्र २३

जुल १८

कन्या १५-५२

सिंह २०

कं २०

शनि २४-२

सिंह २०

मकर २-४०

शनि २१-३६

मंगळ ८-४५

शनि १६

कं १६

मकर १८

शुक्र १०-७

शनि १०-७

शनि ११-४५

कन्या १८

उष २४-२३

शुक्र १५-२१

उष २४-४५

कन्या १५

उल १८

शनि २१-१३

शुक्र २२

शनि १२-१५

मकर १६

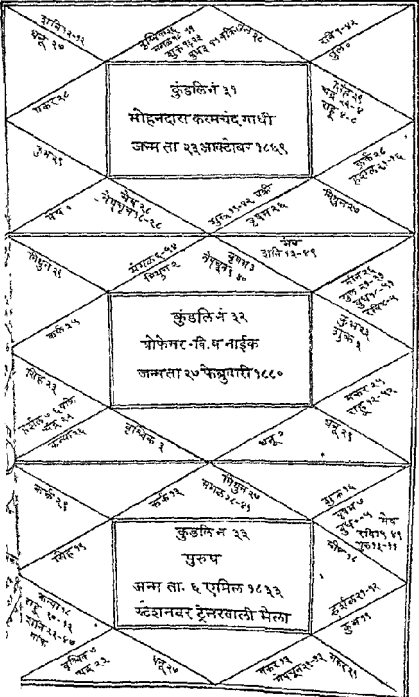
शनि २५

मकर १३-१४

शनि १५

शनि १५

कुंडलिनं ३१
 मोहनदारा करमचंद गाधी
 जन्म ता २३ अक्टोबर १८६९

कुंडलिनं ३२
 त्रोफेनर-वि. व. नाईक
 जन्म ता २० फेब्रुवारी १८८०

कुंडलिनं ३३
 पुरुष
 जन्म ता. ६ एप्रिल १८३३
 स्टेशनवर ट्रेनरवाली भैला

शनि २-१२
शुक्र १०

शुक्रिका २० ११
शुक्र ११-२२
शुक्र ११-२२

शनि १-१२
शुक्र ०

शक्र २८

शनि २९
शक्र २९-४
शुक्र ४-०

शुक्र २९

शक्र २८
शुक्र २९-१५

शक्र २८
शुक्र ११-२२
शुक्र ११-२२

शुक्र ११-२२
शुक्र २९

शुक्र २०

शुक्र २९

शुक्र २९-१५
शुक्र २

शुक्र ३
शुक्र १२-१९

शुक्र २९
शुक्र २९-१५
शुक्र २९-१५

शुक्र २५

कुंडलिनं ३२
त्रोफेनर-वि. व. नाईक
जन्म ता २० फेब्रुवारी १८८०

शुक्र २
शुक्र २५

शुक्र २२

शुक्र २५
शुक्र २५

शुक्र ३

शुक्र ०

शुक्र २५
शुक्र २२-१९

शुक्र २९

शुक्र २६

शुक्र २९

शुक्र २५
शुक्र २८-२९

शुक्र २५

शुक्र २५
शुक्र २५
शुक्र २५

शुक्र २५

कुंडलिनं ३३
पुरुष

शुक्र २५

शुक्र २५
शुक्र २५-१२
शुक्र २२-१५

शुक्र २५
शुक्र २२

शुक्र २५

शुक्र २५
शुक्र २५-१२
शुक्र २५

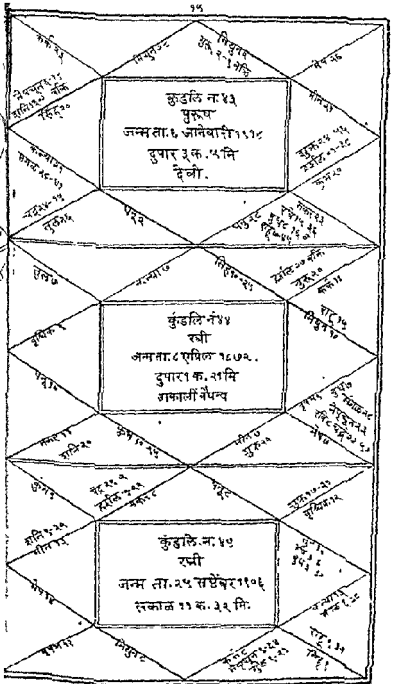
शुक्र २५
शुक्र २५

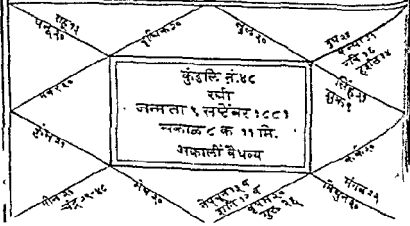
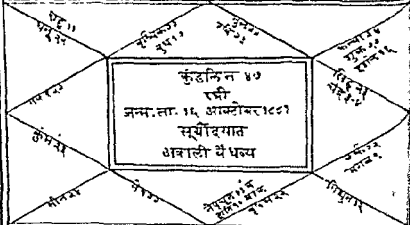
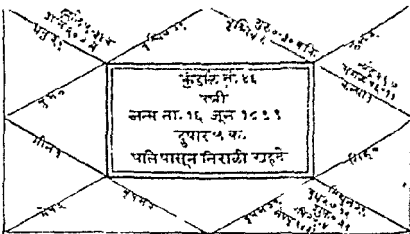

कुंडलिनं ४९
 लंडन कोच्चा पीथ
 जन्म तारीख २८ जानेवारी
 १८७६

कन्या १२
 सिंह ११
 मकर २८
 मृगशिरा २५-२६
 कुम्भ १
 मकर २८
 मृगशिरा २५-२६
 कुम्भ १
 मकर २८
 मृगशिरा २५-२६
 कुम्भ १

कुंडलिनं ५०
 पुस्तक
 जन्म तारीख १ नोवंबर १८६२
 सकाळी ५ रात्री ५४ मिनिट
 लक्षाधिपति

धनु १
 राशि १०-११
 कुम्भ १
 मृगशिरा २५-२६
 कुम्भ १
 मृगशिरा २५-२६
 कुम्भ १
 मृगशिरा २५-२६
 कुम्भ १

कुंडलिनं ५१
 जन्म तारीख २३ जानेवारी १८६६
 सकाळी ८ वा १२ मि.
 लक्षाधिपती

मिथुन १
 मकर २८
 कुम्भ १
 मृगशिरा २५-२६
 कुम्भ १
 मृगशिरा २५-२६
 कुम्भ १

कन्या ९

कुंडलिनं-२२
 लक्षाधिपती.
 जन्म तारीख १५ मार्च १८६६
 सामंकार्जो ७ भाजून १ मिनिटं.

शनि ११-२४
 बुध १६-२७
 राहू १२-२७
 शुक १६-२७
 मकर १७
 पुन २२-२४
 कुम १७
 मंगल २०-२७
 वृ २१-२२
 मीन १८
 राहू १३-२०
 शनि १६-२७
 बुध १६-२७
 राहू १६-२७
 शुक १६-२७
 वृषभ १८
 शनि १७-२४
 पुन २२-२४
 कुम १७
 मंगल २०-२७
 वृ २१-२२
 मीन १८

कुंडलिनं-२३
 जन्म तारीख १२ ऑगस्ट १८७४
 सकाळीं ८ भाजून २१ मि.पि.
 रक्षी नठ.

शनि ११-२४
 बुध १६-२७
 राहू १२-२७
 शुक १६-२७
 मकर १७
 पुन २२-२४
 कुम १७
 मंगल २०-२७
 वृ २१-२२
 मीन १८
 राहू १३-२०
 शनि १६-२७
 बुध १६-२७
 राहू १६-२७
 शुक १६-२७
 वृषभ १८
 शनि १७-२४
 पुन २२-२४
 कुम १७
 मंगल २०-२७
 वृ २१-२२
 मीन १८

कुंडलिनं-२४
 जन्म तारीख ४ जुलै १८७८
 सु.नंतर ६ कलाक ४५ मि.पि.
 सर्व कामें पामाजें करता.

शनि ११-२४
 बुध १६-२७
 राहू १२-२७
 शुक १६-२७
 मकर १७
 पुन २२-२४
 कुम १७
 मंगल २०-२७
 वृ २१-२२
 मीन १८
 राहू १३-२०
 शनि १६-२७
 बुध १६-२७
 राहू १६-२७
 शुक १६-२७
 वृषभ १८
 शनि १७-२४
 पुन २२-२४
 कुम १७
 मंगल २०-२७
 वृ २१-२२
 मीन १८

सिंह ७
 अश्लेषा २३
 मकर १७
 मेष ०-३०
 मिथुन २१-३०
 वृषभ १३
 मीन २२
 कुंभ २४
 कुंभ ३

कुंडलिनं. ६१
 पुत्रक
 जन्म तारीख २० मे १८०६
 सकाळीं ८ वाजून २० मिनिटिं प्रि
 पत्नीचा स्मृत निदयतेने केला.

शनि २३ व.
 शिव २२ व.
 बुध २३
 मकर १७
 मेष ०-३०
 मिथुन २१-३०
 वृषभ १३
 मीन २२

मकर ३६
 मिथुन २०
 वृषभ १२-१३
 मीन १२
 मकर २१
 कुंभ ३

कुंडलिनं. ६२
 स्त्री.
 जन्म तारीख ३० ऑगस्ट १८७९
 सकाळीं १०-१० मिनिटिं प्रि
 नातेमाहितीस विषयसंगानें वारसादि

शनि १
 मकर २६
 मीन १२
 कुंभ ३

सिंह ७
 बुध २२-२३ व.
 शनि २३ व.
 मकर २१
 मेष ०-३०
 मिथुन २१-३०
 वृषभ १३
 मीन २२

मकर २१
 मिथुन २०
 वृषभ १२-१३
 मीन १२
 मकर २१
 कुंभ ३

कुंडलिनं ६३
 स्त्री
 जन्म तारीख १० एप्रिल १८७०
 सकाळीं ११ नंतर ११ कालक
 पत्नीचा विषयसंगानें वारसादि

शनि १
 मकर २६
 मीन १२
 कुंभ ३

सिंह ७
 बुध २२-२३ व.
 शनि २३ व.
 मकर २१
 मेष ०-३०
 मिथुन २१-३०
 वृषभ १३
 मीन २२

हर्शल-नेपचून.

परिशिष्ट २रें.

जन्मकुंडल्यांची स्पष्टता.

नं० १ ची कुंडलि महाराष्ट्र-स्वराज्य स्थापन करणारे श्रीशिवछत्रपति महाराज यांची आहे.* महाराजांचे चरित्र सर्वांस माहांत आहेच. कुंडल-भूतं व कपटपट्ट औरंगजेबासारख्या जबरदस्त प्रातस्पर्ध्यांशी सतत तांन तप महाराज झगडले आहेत व त्यांत त्यांचें राजकारण, कडक शास्त्र, असाधारण प्रसंगावधान, दुर्दर्शापणा, युद्धकौशल्य वगैरे अनेक गुणच फार उपयोगी पडले आहेत. १६६५ चे साल महाराजास अत्यंत बार्ड व धोक्याचे गेले आहे. २० वर्षांत मिळाविलेले मुख्य मुंगूय किले व मुलुख मोगलांच्या स्वाधीन करून वीळीस जाणे व तेथे नजरपेदेवून धुतपणानें मुटका करून घेऊन परत येणें (डिसेंबर १६६६), हा तो प्रसंग होय.

कुंडलींत हर्शल ३१११ नेपचून, हर्शल त्रिकोण बुध; हर्शलच्यासमोर मंगळ; बुध प्रतियोग नेपचून; हर्शलच्या द्वितीयांत शनि, शनीच्या द्वितीयांत नेपचून व नेपचूनच्या द्वितीयांत गुरु असे योग झाले आहेत. (या वर्षांत फक्त हर्शल-नेपचूनचेच योग दिले आहेत.)

नं० २ ची कुंडलि श्रीशिवछत्रपति महाराजांच्या ज्येष्ठ चिरंजीवाची आहे. महाराजांनी सतत ४ तपांच्या धर्मानें स्वराज्यवृक्ष वाडवावा व तो योज्याव

* महाराजांच्या जन्मतारखेविषयी बराच मतभेद उत्पन्न झाल्य आहे. ज्योतिर्विद जीवनराव शिंदणीस-महाज्वर वगैरे मंडळींनी १७ तारीख ठरविली आहे; व तीन आजपर्यंत ग्राह्य शाळे होती परंतु इतिहास संशोधक प्रोफेसर जदुनाथ सरकार यांना अनेक अस्तळ पत्राधारें १० तारीख सिद्ध केली आहे व त्याच तारखेची आम्ही कुंडलि दिली आहे. दक्षिण व चाफेकर द्वयांनी जन्मकालाविषयी नवीनच प्रथम उभा केला असून महाराजांचा जन्म शके १५५१ (मग १६३०) फाल्गुन (फेब्रुवारी) वज ३ राह ४ जन्मघटि ४६ पळे ५३ हा काल ठरवून त्याप्रमाणे निरयन ३ अंश धनु उभ्याची कुंडलि पण पुढे मांडली आहे. (विशेष माहिती भा. इ. सं. मंडळ्याच्या जून १९१२ च्या ३१ मार्चिंशी याच काली पहिली) हा काल आम्हांत ग्राह्य नाही.

कालत संभाजीने उलयून पाठण्याच्या रियातिला आणावा हें महापट्टाचें दुर्दैवच म्हटलें पाहोंजे. संभाजीच्याअंर्गी पुष्कळ चांगले गुण होते परंतु व्यसनामुळें त्या गुणाचा दुरुयायोग झाल्. तो अत्यंत निधच्या छातीचा-शिपाई बाप्याचा व करापी स्वभावाचा मनुष्य होता. त्याच्या हातून अत्यंत निरकृत्य जें घडलें तें म्हणजे आंपल्या सावत्र मातेवर मर्तुहत्येचा आरोप ठेवून तीला तारीख १९ जून १६८० रोजी भिर्तीत जिवंतपणें चिनणें (राजारामाची मातोथी सोयराबाई) तंनि अन्नपाण्यावाचून ३ दिवसात तेंयेंच प्राण सोडणें ही होय. त्याच प्रमाणें संभाजीचा शेवटहि फार बाईट तऱ्हेनें झाला आहे. औरंगजेब यानें त्याचे अत्यंत हाल करून त्याला उर मारलें तरी तो प्रत्येक नशीबाचा सोहळा त्यानें घेयांनै व सहनशीलतेनें सहन केला आहे परंतु तो शरण गेला नाहीं.

याच्या कुंडलींत मातृस्थानावर राहु-हराल व नेपचून हे तीन पापग्रह जन्मस्थ राखिच्या समोर आहेत. रवि प्रतियोग नेपचून शुक्र त्रिकोण हरील, भाग्येश बुधाच्या समोर हरील, राहु नेपच्यून युति एबडेच हरील नेपचूनचे योग आहेत.

नं० ३ ची कुंडलि श्रीशिवछत्रपति महाराजाचे दुसरे चिरंजीव राजाराम याची आहे. याचें आयुष्य झणजे महाराष्ट्र स्वराज्य स्थापना पुन्हा करण्या करिता फार दगदगीचें व त्रासाचें गेलें आहे. याचा स्वभाव शात-विचारी होता. याच दगदगीच्या स्वारीत रक्षाच्या उलटया होऊन त्याच अज्ञा-रात तो ३९ व्या वर्षी झणजे तारीख २ जून १७०० बारला. याला ३ बायका होत्या. १६९२ ते १६९९ पर्यंतच्या सात वर्षांत याला अंजीच्या वेढयात राहावें लागले

याच्या कुंडलीत नेपचून ३।११ मंगळ, हराल त्रिकोण गुरु व गुरु नेपचून केन्द्र असे तीनच योग आहेत. धनु रातीवाचून वाकीच्या वृत्त तें वृषभेपर्यंत दरेक राशीत एकेक ग्रह एकापुढे एक आहेत.

नं० ४ ची कुंडली इंग्लंडचा राजा चार्लस १ ला याची आहे. हा लहानपणां अत्यंत अशक्त होता. ७ व्या वर्षी पावेतो चालत नसे. पुढें मात्र शशक्त झाला. १६ व्या वर्षी प्रिन्स ऑफ वेल्स झाला. जेम्स १ त्या नंतर हा तारीख १७ मार्च १६२५ ला गादीवर आला. या पुर्वीच १॥ म्हणिना त्याचा निवाह झाला होता यानें तानिदां पार्लमेन्ट बोलावून तिनदां तें मोडलें, व

पुढे ११ वर्षे पार्लेमेन्ट वाचून राज्यकारभार करूं लागला. यामुळे बंडे होऊं लागली. त्यांत याचा पराभव झाला. व तो ५ मे १६४६ ला पार्लेमेन्टला शरण गेला. सहा सात महिने कैदेत; जुलमी राजा म्हणून तारीख ३० जानेवारी १६४९ रोजी जाहीरपणे त्याचा वध करण्यांत आला व हा प्रयोग त्याने संभाजी प्रमाणे करारी याण्याने धर्याने सहन केला परंतु पार्लेमेन्टच्या अटी त्याने मान्य केल्या नाहींत.

याच्या कुंडलांत भाग्यस्थानी हर्शल वक्रि व त्याचा लप्रस्थ वदणाशीं त्रिकोण, चंद्र २।१२ नेपचून; हर्शल ६।८ चंद्र; * शनि हर्शल प्रतिपुति, शनि ३।११ वरुण, असे मुख्य योग झाले आहेत. १६४९ मध्ये गोचर हर्शल-वरुणाचा धनूराशीत प्रतियोग होत होता.

नं० ५ ची कुंडलि फ्रान्सचा राजा १६ लुई याची आहे. दरबारचा थाट व ऐपाराम वाढल्यामुळे ख्यतेवर फार कराचा बोजा पडत चालला व यामुळे जुलूमहि वाढले फ्रेंच प्रजेने बंड उभे केले, राज्यक्रांति शाली व १६ व्या लुईचा त्याची पत्नी मेरो अँटानिटेसह जाहीरपणे तारीख २१ जानेवारी १७९३ रोजी वध करण्यांत आला

याच्या कुंडलांत मंगळाच्या समोर हर्शल सप्तमात जलराशीत वक्रि; चंद्र नेपच्यून अंशात्मक केंद्रयोग, नेपच्यून मघा तीत्र नक्षत्रात, भाग्य द्वितीयाधिपति शुक्र ६।८ हर्शल, शनि ३।११ हर्शल, हर्शल ६।८ वरुण, चंद्र हर्शल त्रिकोण, एवढेच योग आहेत.

नं० ६ चा कुंडलि नेपोलियन बोनापार्ट या प्रसिद्ध योध्याची आहे. याला युद्धशास्त्रात तोडीचा प्रतिस्पर्धी गव्हता व सर्व युरोपचे बातावरण याने २० वर्षे शुद्ध करून सोडीले होते; आलेल्या प्रत्येक रांधीचा फायदा घेणे, कामाची तडफ व तीत्र स्वभाव, लोकांवर वर्चस्व सद्दज ठेवण्याची हातोटी वगैरे गुणांत तो प्रसिद्ध आहे. १८०५ पर्यंत याचा फाल उरुफाचा चडता होता. उच्च शिक्षणाला पोहोचून पुन्हा एकदम अध.पात होणे या तत्वाचे त्याचे चरित्र आहे. याची पत्नी जोनेफार्डन याच्यापेक्षा ६ वर्षांनी मोठी

* या स्पष्टिकरणात सौर्य व स्थल संश्लेषासाठी योग वराल प्रमाणे दोषविले आहेत. २।१२=द्विर्वादश योग, ३।११=तृतीयरेकादश योग अथे सप्तमार्थे.

व तीला प्रथम संबंभापासून २ मुलें होती. नेपोलियनानें तीच्याशी १८०९ डिसेंबरला घटस्फोट केला.

याच्या कुंडलींत मंगळ नेपच्यूनयुति सप्तमस्थानाच्या (युद्धस्थानाच्या) पंचमात व त्यांच्याशी सप्तमस्थ हर्शलचा त्रिकोण योग झाला आहे. हर्शल सप्तमांत रोहिणी नक्षत्रात व त्याच्या तृतीयात शुक्र अमत्यामुळे याचें वर्तन फारें व्यभिचारी होतें असा गवगवा आहे.

७ ची कुंडलि बग्हेरीयाचा राजा लुई १ ला याची आहे. याला चित्रकलेचें फार बेट होतें. इमारती व नित्रे यात अतोनात यानें खर्च केला; स्वभाव ऐपारामी पण होता. लोला मॉन्टेस नांवाच्या एका सुंदर खीनतकीच्या सहवासातच हा सर्व काळ रहात असे यामुळे लोकांनी दोनदा बंड केलें तेव्हां मुलाच्या नावानें याने स्वसुपानें सिंहासन १८४८ मध्ये सोडून दिलें.

याच्या कुंडलींत शुक्र-राहु युति व त्यांचा वरुणाशी त्रिकोण; रवि-बुध-हर्शल युति, हर्शल ३१११ नेपच्यून; हर्शल गुरू प्रतियुति व दोघेहि वकि; शुक्र ३१११ हर्शल असे योग आहेत.

८ ची कुंडलि जर्मनीचे प्रिन्स बिस्मार्क याची आहे. हे मोठे राजकारणी मुत्सद्दी असून सर्व जर्मन राष्ट्रांचे प्रधान होते. " राजकारणाचे प्रथम तल बारीच्या जोरावरच सोडविले पाहिजेत " हा गुरुमंत्र यांनी जर्मनीला शिकविला. जर्मन राष्ट्र ऑस्ट्रियाची सत्ता धुगाहन स्वतंत्र जें झालें तें यांच्या कर्तबगारीनेच होय. हे जसे राजकारणी मुत्सद्दी तसे मोल्त्के तें युद्धकलाविशारद सेनापति प्रशियाला मिळाले होते. राजकारणाच्य जोरावर बिस्मार्कनी कुरापत काढावी व मोल्त्के यानें शेवटास न्याव अशी ही द्वयी होती. यांचा दुसऱ्या राष्ट्रावर फार दरारा असे. ह्याच जर्मनी झणजे या द्वयांची कर्तबगारी होय.

यांच्या कुंडलींत राजकारण मह रवि उरुचीचा मान्यस्थानी व त्याच त्रिकोणांत हर्शल, गुरू ३१११ हर्शल असे फक्त हर्शलचे योग जात आहेत.

९ ची कुंडली आस्ट्रीयाचे बादशहा कार्ले फ्रान्सीस जोसेफ यांची आहे, स युरोपियन राजापेशा याची कारकीर्द दीर्घ कालाची आहे व त्यांत अने क स्थित्यंतरे झालेली यांनी पाहिली आहेत. जन्मसालावर ४ तांघांनी

प्रदण होतें. यास कुटुंबसुखाची फारच क्वमतरता असून त्याविषयी तडाखेपण बसले आहेत याचा बंधू कप्तलीत मारला गेला, मुल्गा शिकारीस गेला तो मेलेला सापडला पत्नीचा अनार्किस्टनें खून केला, मेव्हणी पॅरीस बजारच्या आर्गांत मेली, राज्याचा वारस पुतण्याचा त्याच्या पत्नीसह अनार्किस्टनें खून केला व तेंच प्रस्तुत महायुद्धाचें कारण होऊन बसलें. अशारीतीनें कुटुंबसुखाचे कट्टे अनुभव घेऊन १९१६ मध्ये ८६ व्या वर्षी हे शुद्ध बादशाहा निवर्तले.

याच्या कुडळीत लग्नाटमेश शुक्र व नेपच्यून प्रतियुति, पचमेश गुरू २११२ हर्शल, बुध ६१८ हर्शल, शनि-रवि-चंद्र युति ६१८ नेपच्यून एवढेच योग आहेत.

नं० १० ची कुडळि बडोद्याचे आधिपति श्रीमत् मल्हारराव गायकवाड याची आहे. याचा अमल प्रजेवर फार अदाधुर्दाचा व वाईट होता त्यामुळे तें नालायक ठरून १८७५ एप्रिलमध्ये मद्रासला त्यांची रवानगी झाली व तेथेंच नजर कैदेत २५ जुलै १८८२ रोजी त्याचे देहावसान झालें. यांनी आपल्या बुद्धीचा नेहेमीं दुरुपयोग केला आहे.

याच्या कुंडळीत नेपच्यून हर्शल तृतीयात आहेत. चंद्र २११२ हर्शल, राहू नेपच्यून प्रतियुति, शनि नेपच्यून मगळ त्रिकोण, बुध ३१११ हर्शल, बुध २११२ नेपच्यून, गुरू २११२ हर्शल एवढेच योग झाले आहेत

नं० ११ ची कुडळि झाशीच्या लक्ष्मीबाई राणासाहेब याची आहे. यांचा जन्म साधारण वारकूंगी पेशाच्या घराण्यात झाला पण विवाह श्रीमत् गंगाधरपंत (झाशीचे अधिपति) याच्याशी ८ व्या वर्षी झाला. याचा चेहेरा निमगौर पण अत्यंत देखणा होता. स्वभाव तापट व तडफी-शिपाई बाण्याचा-करारी होता याच्या अठराव्या वर्षी गंगाधरपंत वारले. पुत्रसंतान नसल्यामुळे त्यांनी दत्तक घेतला परंतु तो त्रिटीश सरकारनें मान्य केला नाही. त्यामुळे त्या बडात सामील झाल्या व म्वाल्हेर जवळ त्यांस झोक्यावर वार लागूळ तारीख १८ जून १८५७ रोजी त्यांचे देहावसान झालें. " शिस्तोनें व शहाणपणानें रुढणारा पुढारी बंडखोरा-बायल कायत्या लक्ष्मीबाई होला " असे त्या वेळच्या ब्रिटिश अधिका-र्यांनी उद्गार काढले आहेत.

याच्या कुंडलीत चंद्र नेपच्यून केंद्रयोग, रवि हर्शल केंद्रयोग, मंगळ ३।११ नेपचून, शनि हर्शल त्रिकोण एवढेच योग झाले आहेत.

१२ ची कुंडलि ऑस्ट्रीयाचे वृद्ध बादशाह कार्ल फ्रान्सीस जोसेफ याच्या पत्नीची आहे जुबिलीच्या शुभ प्रसंगात असता हीचा सप्टेंबर १८९८ मध्ये एका धनाकिंस्टने खून केल्या

हा कुंडलीत हर्शल गुरु प्रतियोग, रवि २।१२ नेपचून, हर्शल २।१२ नेपच्यून, गुरु ६।८ नेपचून, रवि ३।११ हर्शल एवढेच योग आहे.

३ ची कुंडलि बव्हेरीआच्या राजाची आहे हा १ त्या लुईचा मुलगा १८६४ मध्य गादीवर आला, परंतु राज्यव्यवस्थेकडे मुळीच लक्ष्य नव्हते; याला गाण्याचा खत्यत नाद असून बॅंगर नावाच्या गवयाच्या संगतिमध्ये कालक्रमणा करू लागला याने स्वसुखीने राज्य सोडले व ते प्रशियाच्या युझ्वियम १ ला यास ते अर्पण केले तो एकातात राहू लागला. हा राजवाडेबाधण्यात फार खर्च करित अग्रे. स्वभाव विक्षिप्त व लहरी होता व तो कधी कधी वेदेषणापर्यंत त्याचा मजल जाई. १८८६ जूनमध्ये तो वेढा झाला व त्याने तलावात उभी टाकून तो बुडून मेल्या

या कुंडलीत अष्टमांस शनि-मंगळ व नेपचून अमे तीन ग्रह असून नेपचून मंगळ युति झाली आहे दशमात हर्शल वक्रि व त्याचा २।१२ गुरुशी योग, बुध ६।८ नेपचून, शुक्र ६।८ नेपचून एवढे योग झाले आहेत.

१४ ची कुंडलि प्रस्तुतचे जर्मन कॅसर याची आहे. हे प्रिन्स बिस्मार्कच्या तालमीत तयार झाले आहेत. महायुद्धामुळे याची सर्वांस माहिती झाली आहे १८९८ ते १९०५ पर्यंत यानीं आरमार प्रयत्न २ कोटी १५ लक्ष पाँड खर्च केले व उत्तरोत्तर तो खर्च वाढतच गेला. याचा कांही बाबतीत प्रिन्स बिस्मार्कशी मतभेद होता याची महत्ताकांक्षा जबरदस्त आहे, परंतु तीस नेपोलियन प्रमाणेच परिणाम पहावा लगला.

याच्या कुंडलीत मंगळ नेपचून युति जलराशीत दशमात, मंगळ ३।११ हर्शल, चंद्र हर्शल प्रतियोग, शुक्र नेपचून केंद्र, शुक्र ६।८ हर्शल एवढे योग झाले आहेत.

१५ ची कुंडलि आस्ट्रीयाच्या वृद्ध बादशाहच्या पुतण्याची आहे, व ती आस्ट्रीयाच्या गादीला वारस होता परंतु त्याचा त्याच्या सुंदर

पत्नीसह तारीख २७ जून १९१४ अनार्किस्टने खून केला व प्रस्तुत युद्धाचे ते कारण होऊन बसले.

याच्या कुंडलमध्ये चंद्र-नेपचून युति, रवि-हर्शल प्रतिभुति, नेपचून-मंगळ त्रिकोण, राहू ६।८ हर्शल; बुध ३।११ नेपचून एवढे योग आहेत.

नं० १६ ची कुंडलि रशियाचे बादशहा शार यांची आहे यास ५।६ भाषा अवगत आहेत, स्वभाव फार विनोदी आहे. अनेक अनार्किस्टचे प्रयत्न फुकट गेले आहेत, पितृनिधना नंतर तारीख १ जानेवारी १८९६ रोजी राज्याभिषेक झाला. प्रस्तुत महायुद्धात रशियात राज्यघाति होऊन याच्या नशिबी कारागृहवास आला.

यांच्या कुंडलीत जलराशीत दशमात हर्शल-व शुभ यांची युति, चंद्र हर्शल केंद्रयोग, गुरू हर्शल केंद्र, शुभ नेपचून केंद्र, एवढे योग झाले आहेत.

नं० १७ ची कुंडलि बडोद्याचे महाराज श्रीमंत सयाजीराव यांची आहे. प्रथमाश्रमीचे नाव गोपाळराव, खडेराव महाराजाची पत्नी श्रीमंत जमनाबाई स हेव यांनी गोपाळरावाना तारीख २७ मे १८७५ रोजा दत्तक घेतले. महाराजाचा पहिला विवाह तारीख २०-१-७९ रोजी झाला पण प्रथम पत्नी ता. ७ मे १८८५ रोजी निवर्तली तेव्हा दुसरा विवाह लागूच झाला. बहुधुनता, विद्या, परदेश गमन राजकीय सुधारणा या गुणामुळे त्यास 'सुमहत्त राजा' [Enlightened-Prince] म्हणतात. याचा प्रथम पुत्र व राज्याचा धारक १९०८ मध्ये एकाएकी वारला.

यांच्या कुंडलीत शनि उच्चोष्ण भाग्यस्थानी व स्याच्याशी नेपचूनचा प्रतियोग; मंगळ ३।११ नेपचून, नेपचून-शुक्राच्या त्रिकोणात व हर्शलच्या समोर चंद्र, रवि-हर्शल केंद्र, एवढे योग झाले आहेत.

नं० १८ ची कुंडलि बडोद्याचे युवराज व श्रीमंत सयाजीराव महाराजाचे नातू प्रतापसिंह यांची आहे. ज्यावर्षी जन्म त्याच साली पितृ निधन, १२ व्या वर्षी मातृनिधन झाले आहे.

यांच्या कुंडलीत एकेका पक्ष राशीत लग्नात ५ ग्रह आहेत व चंद्र-नेपचून-बुध यांची युति व त्यांच्याशी सप्तमस्य हर्शलची प्रतिभुति ज्ञेय

आहे. गुरु २११२ नेपचून; गुरु ६१८ हर्शल; शनि-नेपचून केंद्र असे योग झाले आहेत.

नं० १९ ची कुंडलि त्रिटीश सेनापति डब्लु ऑफ वेलिंगटनची आहे. नेपोलियन सारख्या प्रबल युद्धविशारद वीराला अपयश देऊन पदचोळ महत्वाकांक्षेचा डोलारा कोसळून पाडण्या करितां सृष्टिदेवता दुसऱ्या भ्याकिला दुसरीकडे जन्म देत असते. दोघांचा जन्म एकाच सालांत साडेचार महिन्यांच्या परवाने झाल्यामुळे प्रजापति-वरुणाचा त्रिकोण दोघांच्या कुंडल्यांत कायम आहे फक्त स्थाने बदलली आहेत.

याच्या कुंडलीत सप्तमांत नीचीचा मंगळ शनीशी युति करावयास जात असतां त्याच्या तृतीयात नेपचून व लाभस्थानी हर्शल आहे. रवि हर्शल युति होत आहे; रवि नेपचून व हर्शल-नेपचून त्रिकोण; चंद्र-नेपचूनच्या प्रतियुतीतून गेला आहे; असे योग झाले आहेत.

नं० २० ची कुंडलि श्रीमंत सखाराम महाराज योग्याची आहे. मागील जन्मी पण योगी होते असे म्हणतात दीड तप खडतर योगसाधन त्यांनी केले. वयोवर्ष ९२ मध्ये समाधिस्त झाले. पुष्टळ चमत्कार करीत असत.

आत्मकारक रवि उच्चराशीत व त्याचा पंचमस्थ धौदिक राशीतील नेपचूनशी प्रतियोग; रवि हर्शल केंद्र; हर्शल नेपचून केंद्र; शनि ६१८ नेपचून; शनि ६१८ हर्शल; चंद्र ३१११ नेपचून, चंद्र १११२ हर्शल असे योग झाले आहेत.

नं० २१ ची कुंडलि श्रीमंत रामकृष्ण परमहंस यांची आहे. हे फार प्रेमळ भक्त व योगी होते. आजन्म व्रतस्थ राहून श्लेष्मोपदेशाचे कार्य यांना केले आहे. तारीख १६ ऑगस्ट १८९६ रोजी ६३ व्या वर्षी समाधि घेतली. यांच्या कुंडलीत शुभ हर्शल युति; शुभ ३१११ हर्शल; नेपचून ३१११ गुरु; शनि नेपचून त्रिकोण, एवढेच योग झाले आहेत.

नं० २२ ची कुंडलि श्रीमंत रामकृष्ण परमहंस यांचे पश्चिम्य स्वामी विवेकानंद यांची आहे. पूर्वांधमांचे नाव चोरेश्वर पण सहाध्यायी नैरद्रक्षणत. १६ व्या वर्षी मॅट्रिक २१ व्या वर्षी बी. ए. काही काळ प्रहोसमाजिस्ट होते. अमेरिकेंतील सर्व धर्मांच्या परिपदंत पौर्वांत वेदान्ताचे उज्ज्वल स्वरूप त्यांनी भोजस्वी बाणीने पुढे मांडून हिंदुस्थाना विषयी माहिती करून

दिली, यांचे गुरु रामकृष्ण परमहंस होत. यांनी १९०२ च्या जुलै मध्ये समाधी ३९ व्या वर्षी घेतली. यांच्या कुडलीत शनि उभीचा भाग्यस्थानी चंद्राच्या सुतीत असून समोरच नेपचून प्रतियुतीत आहे. राहू हर्शलची प्रतियुति, बुध-शुक्र ३।११ नेपचून, रवि ६।८ हर्शल असे योग आहेत.

न० २३ चा कुडली अरविंद बाबु घोष याचा आहे वडील कृष्णधन घोष डाक्टर होते, व त्याची मत फारच सुधारली होती. अरविंदाचे बालशिक्षण मिशनमध्ये झाले असतांना ते त्रिधन होण्यात नशिवानेच सुटले ७ व्या वर्षी मॅन्चेस्टरला शिक्षणास रवाना झाले. १६ व्या वर्षी सिव्हिल सर्व्हिसच्या परीक्षेत १२ वा नंबर आला परंतु अश्वरोहण परिक्षेत नापास झाले वडाल निर्वृताल्यामुळे १८९१ ला परत हिंदुस्थानाला आल्यावर १८९२ ते १९०६ पर्यंत १४ वर्षे गायकवाडी राज्यात प्रोफेसर, प्रिन्सिपाल व खानगी अधिकारी अशी कामे त्यांनी केली. यथेच त्याचा विवाह १५ वर्षांच्या सुशिक्षित कन्येशी झाला. यथेपासून त्याच्या डोक्यात विचारक्रांति सुरू झाली व रहाणी अगदी साधी झाली. धर्मप्रसाराचे कार्य स्वामी विवेकानंदानंतर आपण करावे असे वाटू लागले. वंदेमातरम् पत्राचे संपादक झाले व बंगालच्या फाळणीवर फार कडक लेख लिहील्यामुळे त्याच्यावर सरकारचा रोष होऊन काही काळ कैदत पाड्यावा लागली. दैवी सामर्थ्यावाचून राष्ट्रीय कार्य शेषटास पोहोचत नाही असे निश्चित वाटल्यावर ते पॉडेचरीम निवासस्थान म्हणू योगभ्यास करण्यास १९१० त गेले. ह्या ते आर्यपत्र स्वता काढीत असतात. याची परी १९१८ मध्ये निवृत्तली. अरविंदाचे इंग्रजीभाषेवर फार प्रभुत्व आहे. दहा मुमते आर्यपत्रर झाले आहेत. यांच्या कुडलीत नेपचून मंगळ वेंद्र, चंद्र ६।८ हर्शल, शुक्र २।११ हर्शल, रवि नेपचून त्रिकोण, एवढे योग आहेत.

न० २४ ची कुडलि स्वामी रामतीर्थ याची आहे. रामभक्त तुळशीदास याच्या घराण्यात त्याचा जन्म झाला माता अगदी रुढानपणी वारल्यामुळे ते अशक्त होते परंतु पुढे प्रकृति इनकी मुग्ध केली की पहाडावरून ५० मैलांची मजल मारणे, अमेरिकन शिपाया बरोबर ३० मैल पावून त्याच्यापुढे येणे, समुद्रान २० मैल पोहणे वशा कृती त्यांनी म्हणून दाखविल्या आहेत. प्रत्येक परीक्षेत चरस्वोपणे उत्तीर्ण होते २१ व्या

- वर्षांच एम्. ए. झाले. ६० रु. दरमहा स्कॉलरशिप मिळते ती बहुतेक परी पाठवांत व आपण अगदी थोडा खर्च करीत. खाणें झणजे दुध व फळे होत. काही दिवस गणिताचे अध्यापक होते १८९७ च्या दीपवालीच्या २ च्या दिवशी आपला आत्मा व सर्वस्व रामाला अर्पण करून ते आध्यात्मिक साधित शिरले. हिमालयात ३ वर्षे खडतर तपश्चर्या व योग साधन केल्यावर पुढें २ वर्षे अमेरिका मिसर, जपानात जाऊन वेदान्तोपदेश केला. १९०५ मध्ये पुन्हां हिमालयाकडे चालते झाले. तारीख १७ ऑक्टोबर १९०६ रोजी जौला प्रेमानें ते गंगी म्हणत त्या मंगोत्रीच्या प्रचंड ओघांत स्वदेह टाकून जलसमाधि घेतली व त्याचा देह ७ दिवसांनी वहात वहात आला. याच्या आयुष्यात दीपावलीचा दुसरा दिवस महत्वाचा आहे.* याच्या कुंडलीत शनि-नेपचून वेंद्र, रवि-नेपचून प्रतियुति; हर्शल ६।८ मंगळ, चंद्र हर्शल व बुध-हर्शल वेंद्र, नेपचून गुरु प्रतियोग होणारा आहे, शुक्र नेपचून प्रतियुति, असे योग आहेत.

न० २५ ची कुंडलि केडगावचे नारायण व हाराजाची असून हे राजयोगी आहेत. प्रथमतः यांनी बरेच चमत्कार केले होते, व त्यावेळी 'यांची प्रसिद्धि पुढळ होती.

यांच्या कुंडलीत हर्शल-नेपचून त्रिकोण प्रथमनवमात आहे; रवि-हर्शल त्रिकोण, रवि-नेपचूनशुक्र युति वरून पुढें गेला आहे. शनि-हर्शल वेंद्र, गुरु २।१२ हर्शल, शनि २।१२ नेपचून, गुरु नेपचून वेंद्र असे योग झाले आहे.

न० २६ ची कुंडलि दादाभाई नौरोजी यांची आहे. नवमात हर्शल-नेपचून, रवि-नेपचून त्रिकोण, शनि ६।८ हर्शल, मंगळ ६।८ नेपचून; मंगळ ६।८ हर्शल एवढेच योग आहेत. यांचा कोणताही भागदारी भंडा यशस्वी न होता त्यात गुनासान झाले आहे.

न० २७ ची कुंडलि ज्योतिर्गणित शंकर-वाट्टृष्ण-दीक्षित यांची आहे. " भारतीय ज्योतिषशास्त्राचा इतिहास " हा यांचा ग्रंथ निकित्सक माहितीचा तुलनात्मक शार्दीय विवेचनाचा प्रसिद्ध आहे. यांस ' गणिताचें यंत्र '

* बादशाह ७ वे एडवर्ड याच्या आयुष्यांत मंगळवार महत्वाचा होता व त्या दिवशी बरेच महत्वाचे प्रसंग घडले आहेत तसाच हा प्रकार आहे.

म्हणत. कितीही मागील ग्रह ते ताबडतोब तयार करित. यांच्या कुडलीत हर्शल ३१११ नेपचून, मंगळ-नेपचून केंद्र, शुक्र ६१८ हर्शल केंद्र, गुरू-नेपचून केंद्र, गुरू ६१८ हर्शल असे योग आहेत.

न० २८ ची कुडलि अण्णाभटजी जेरे यांची आहे हे उपजत गणिति होते. यांच्या कुडलीत शनि-नेपचून प्रतियुति, नेपचूनच्या समोर बुध व शुक्र आहेत, गुरू-हर्शल त्रिकोण, रवि हर्शल व मंगळ हर्शल केंद्र, राहु नेपचून त्रिकोण एवढे योग झाले आहेत.

न० २९ ची कुडलि शेठ तुकाराम जावजा जे पी यांची आहे शास्त्रीयप्रथ प्रकाशन, वाढमयशुद्धि या कामात जशा त्याची प्रसिद्धि आहे त्यांच्या टाईप-फाल्क्रीताल टाईपा इतके सुंदर व मनोहर मालबोध टाईप कोठेही निघत नाहीत अशापण प्रसिद्धि आहे या कुडलीत बौद्धिक राशात हर्शल-मंगळ असून त्याचा त्रिकोण स्थान-महत्त्वदर्शक झाला आहे रवि-नेपचून युति होऊन गेली असून समोर उच्चीचा शनि आहे बुध ३१११ हर्शल, शुक्र हर्शल केंद्र असे योग झाले आहे.

न० ३० ची कुडलि फलज्योतिषी महाडकर पटवधन यांची आहे. नेहरा पाहून कुडलि मांडण्यात यास बरेच यश मिळाले होते यांच्या कुडलीत गुरू हर्शल प्रतियुति, चंद्र ३१११ हर्शल, शनि हर्शल त्रिकोण, नेपचून २११२ बुध-शुक्र, नेपचूनच्या तृतीयात रवि व रविच्या तृतीयात मंगळ, मंगळाच्या तृतीयात शनि व शनिच्या तृतीयात गुरू असे योग आहेत पण अश-परतें फार अंतर आहे

न० ३१ ची कुडली महात्मा गांधी यांची आहे यांच्या कुडलीत चंद्र-शनि-नेपचून त्रिकोण स्थानात, गुरू ३१११ हर्शल, -मंगळ त्रिकोण, हर्शल बुध त्रिकोण, चंद्र २११२ हर्शल, नेपचून २११२ गुरू, असे योग झाले आहेत.

न० ३२ ची कुडलि प्रोफेसर नार्सिक यांची असून हे गणिति आहेत यांच्या कुडलीत नेपचून हर्शल त्रिकोण स्थानमहत्त्वमुक्त, रवि २११२ नेपचून, नेपचून २११२ मंगळ, रवि हर्शल प्रतियुति, शनि २११२ नेपचून असे योग झाले आहेत

न० ३३ ची कुडली ज्या पुण्याची आहे तो आपल्या वयाच्या ५० वर्षे ८ मास झाल्यावर स्टेशनवर ट्रेन खाती सांपडून मेलाला. यांच्या कुडलीत मंगळ

सुप्रौ व स्याच्या अष्टमात नेपचून, हर्शलच्या अष्टमांत शनि, राहु, मंगळ व हर्शल राहु केंद्र, हर्शलच्या व्ययात नेपचून, असे योग झाले आहेत

नं० १४ ची कुंडलि रिच्यु ऑफ रिच्युथे संपादक युद्धलियम स्टेड याची आहे. प्रसिद्ध टीटॅनीक बोट बुडाली त्यामध्ये तारीख १५ एप्रिल १९१२ रोजी जलप्रवासात बुडून मृत्यू ६३ व्या वर्षी झाला. यांच्या संपादकीय ज्ञानाबद्दल व विद्वत्तेबद्दल सर्व जगात प्रसिद्धी आहे. यांच्या कुंडल्यंत नेपचून २११२ शान, नेपचून-३१११ मंगळ, नेपचून बुध त्रिकोण, नेपचून राहु प्रतियुति, हर्शल २११२ शुक, हर्शल गुरू त्रिकोण असे योग आहे.

नं० १५ ची कुंडलि ब्रिटीश युद्धमंत्री लॉर्ड किचनेर याची आहे यांचा शेवट तारीख ५ मे १९१६ रोजी हे रशियाशी महायुद्धाच्या कामाच्या महत्त्वाच्या कामगिरीवर जात असता रात्री अचानक बोट फुटून पाण्यात झाला. यांच्या कुंडल्यंत रवि-नेपचून त्रिकोण, नेपचून ६१८ शुक, नेपचून ३१११ चंद्र, चंद्र हर्शल त्रिकोण, हर्शलच्या केंद्रात मंगळ असे योग आहेत. वरील दोन्ही कुंडल्यांत जलराशीत नेपचून आहे, दोघांसहि जल प्रवासात मृत्यू आला आहे.

नं० १६ ची कुंडलि एका मजुराची आहे. खाणीच्या भडक्यात हा मुलगा १७ व्या वर्षी जख्म झाला याच्या कुंडल्यंत शनि नेपचून प्रतियुति, नेपचून २११२ चंद्र; नेपचून ६१८ मंगळ, हर्शल शुक केंद्र योग; असे योग झाले आहेत अथरेःशानने हे योग ज्यास्त तीन झाले आहेत.

नं० १७ ची कुंडलि ज्या महत्त्वाची आहे त्याला तारीख २६ जून १९०६ रोजी रात्री ३ वाजता ट्रेन टक्करीत भयंकर आघात झाला. अपघातात त्याची आजी मेली व जाळगळ जख्मानी. यांचे शरीर इतके ठेंबलें की कापसांत घालून त्याला घरी आणवे लागले. सहा महिने आजारात काढले तरी शरीराचा उजवा भाग कायमचा अशु झाला आहे याच्या कुंडल्यंत सुप्रौ शनि-राहु मघा नक्षत्रांत, हर्शल नेपचून प्रतियुति, एवढेच योग आहेत.

नं० १८ ची कुंडलि ज्या गृहस्थाची आहे त्याला विषम झाला व त्यांत त्याचे पाय आंखडले ते सरळ करण्या करिता डॉक्टरने सिंगचा ताणा दिली तो एकदम बुद्ध्यामुळे दलट त्याचे पाय पायमचे उतरले व लुले झाले.

याच्या कुंडलित हर्शल पंचमात शुद्धित व त्याची राहूची प्रतियुति, हर्शल ६।८ नेपचून, चंद्र २।१२ हर्शल, शनि २।१२ हर्शल, शुक्र ३।११ हर्शल, नेपचून मंगळ त्रिकोन, असे योग झाले आहेत.

- नं० ३९ ची कुंडलि ज्याची आहे त्याला दोमरा ट्रेनचे अपघात, मानेचे हाड मोडून ती छुली झाली, जठराचे ऑपरेशन दोनदा करावे लागले, एकदा पाण्यात बुडून मरता मरता बांधला, याला एकेक तास फीट्स येतात याचे सर्व जीवित दुःखी झाले आहे. याच्या कुंडलीत लग्नेश बुध रवीच्या सुतीत व समोर नेपचून प्रतियुतीत आहे. नेपचून ६।८ हर्शल रवि दुघ २।१२ हर्शल, हर्शल ६।८ मंगळ, असे योग असून दुष्टरे पण अनेक योग आहेत.
- नं० ४० ची कुंडलि ज्या स्त्रीची आहे ती गडमाळा रोगाने मेली इच्या कुंडलीत द्वितीयात शनि-हर्शल शुद्धित आहे, शनि ६।८ नेपचून, हर्शलच्या वेदात मंगळ, चंद्रन्या तृतीयात व रवीच्या अष्टमात शनि हर्शल आहेत.
- नं० ४१ ची कुंडली ज्याची आहे त्याला काजपुळी १९१६ मध्य झाली ऑपरेश करून ती बरी झाली व र्वस्व नीचीचा मंगळ हर्शलची युति करावयास जात आहे, रवि नेपचून प्रतियुति लग्नांशावर व रवि नीचीचा, शनि ६।८ हर्शल, हर्शल नेपचून केंद्रात असे योग आहेत
- नं० ४२ ची कुंडली मुलीची आहे जून १९१८ मध्ये इतक्या रवी आल्या की अगावर नुसता थर होता. ती जुलाई २० ला मृत झाली हर्शल राहु-युति, नेपचून मंगळयुति मघा या तीव्र नक्षत्रात व समोर हर्शल-राहु शनि ६।८ हर्शल, बुध नेपचून केंद्र असे योग आहेत.
- नं० ४३ ची कुंडली मुलाची आहे यालाहि भयकर र्वी आल्या व तो तारीख ३ ऑगस्ट १९१८ ला मेल्या. शुक्र हर्शलयुति, नेपचून शनि मघानक्षत्रात तृतीयात, एवढेच योग आहेत व दुसरे योग आहेतच.
- नं० ४४ ची कुंडलि ज्या स्त्रीची आहे तीचा विवाह ३० मार्च १८९६ रोजी झाला व ४ महिन्यात तीला वैधव्य प्राप्त झाले. या कुंडलीत सप्तमेश शनि समोर चक्रि हर्शल राशीत, नवमात चंद्र-नेपचूनयुति व जवळच मंगळ, मंगळहर्शल केंद्र, शनि नेपचून केंद्र असे योग आहेत.
- नं० ४५ ची कुंडलि ज्या मुलीची आहे तीची माता २ व्या वर्षी वारली, व त्या-वेळी हीच्या कुंडलात ४।५ मार्गसे प्लेगने १० दिवसांत निवृत्ती, पाप

वर्षापर्यंत अघरुणांत मूर्धेरमर्ग करण्याची संवय, आठव्या वर्षी हीला पिशाचबाधा झाली, ३ व्या वर्षी भयंकर देवी आस्त्रा होला; पिता मॉ-
निक, सौमार्थावस्थेत वर्तन थिगडले होते असे म्हणतात. हीच्या कुंड-
लित हर्शल-नेपचून प्रतियोग होत असून त्याला लमेश गुरु भाषणी
मदत करीत आहे. भाग्यस्थानी मंगल नक्षत्रात नेपचूनच्या द्वितीयांत
राहु व राहुच्या द्वितीयांत मंगळ, मंगळाच्या द्वितीयात रवि-बुध असे
प्रह आहेत रवि-हर्शल व नेपचून रवि केंद्र आहे.

नं० ४६ ज्या स्त्रीची आहे तीचा विवाह १९०६ साली झाला. वर्तन अशुद्ध या-
वरून पतीने त्याम केला, पति अकू-गात्रेबाज पण दरिद्र आहे. ही स्त्री
हुशार व कर्तबगार असून स्वतंत्ररीत्या कामाई करीते.

सप्तमेश शुक्र मूळ नक्षत्रातील प्रजापतीच्या प्रतियुतीत आहे व हर्शल
वक्रि कुटुब स्थानात, रवि-नेपचून युति अष्टमात, चंद्र-नेपचून केंद्र,
राहु नेपचून प्रतियुति असे योग आहेत.

नं० ४७ ह्या स्त्रीला ऋतुप्राप्ती झाल्यार तीचा पति निवर्तला आहे. सप्तमांत शनि-
नेपचून युति व दोघे वक्रि, सप्तमेश मंगळ नांचीचा व गुरु हर्शलशी
युति करावयास जात आहे, नेपचूनच्या केंद्रात चंद्र, रवीच्या न्ययात गुरु
हर्शल, असे योग आहेत.

नं० ४८ या स्त्रीला तिजवर पति मिळाला तरी अठराव्या वर्षी वैधव्य प्राप्त झाले.
हीच्याहि सप्तमांत शनि-नेपचून वक्रि सप्तमात युतीत आहे. रवि हर्शल
युति व समोर चंद्र, हर्शल मंगळाच्या केंद्रांत शुक्र मघा नक्षत्रात नेप-
चूनच्या केंद्रांत असे योग झाले आहेत.

नं० ४९ कुटुलि एका कोट्याधीशाची आहे व त्याने व्यापारांत ४० वर्षांत लाखो
पौंड मिळविले आहे.

लमेश रवि-नेपचून युति; व्यापारकारक बुध हर्शलशी युक्त सप्तमांत.
भाग्येश मंगळाच्या द्वितीयांत बुधहर्शल, नेपचून-रवीच्या द्वितीयात
शुक्र उषीचा एवढेच योग आहेत. यापेश बलवान योग लाभस्थानी
झाला आहे.

नं० ५० ची कुंडलि एका हाटेलावल्यानी आहे प्रथमत मोठ्या कष्टाचे दिवस
काढले. या धंद्यांत ३४ लाखांचे मालक झाले आहेत. पाकशास्त्रकारक
गुरु-शुक्र यांची युति हर्शलच्या त्रिकोणात व नेपचूनच्या सप्तमात स्थान
अदृत्वदर्शक आहे मंगळ नेपचूनशी युति कच्चन गेला आहे.

नं० ५१ ची कुंडलि ज्याची आहे त्यानीं रसायनिक औषध वाहन त्याच्यावर
) लाखों रुपये कमविले आहेत या कुंडलीत एकादश स्थान फार बलवान
 आहे. नेपचूनच्या द्वितीयात चंद्र उच्च राशीत धनस्थानी, चंद्राच्या
 तृतीयात हर्शल व हर्शलच्या त्रिकोणात शनि आहे. नेपचून ३।११
 रवि आहे.

नं० ५२ ज्याची आहे ते एका सख्यानात १५ रुपयापासून नौवरीवर राहिले
 व आज दरमहा दीडहजार प्राप्ता आहे १५।२० लाखाची इस्टेट केली
 आहे. बुद्धि फार चलाय आहे याच्या कुंडलीत चंद्रमंगळयुति पंचमात
 बौद्धिक राशीत व त्याच्या त्रिकोणात बौद्धिक राशीत हर्शल अशात्मक
 भाग्यस्थानी आहे,

नं० ५३ ची कुंडलि एका युरोपियन स्त्री नटाची आहे ही स्त्री युरोपांत अंत्यत
 देखणी व अभिनयकुशलनर्तकी असल्यामुळे हीला पैसा अतोनात
 मिळत गेला अल्पावधीत श्रीमान् झाली. एका मोठ्या
 सरदाराशी तीचा विवाह झाल्यामुळे तीचें बंधव आणखी द्विगु-
 णित झाले हीला सुंदर व अत्यंत देखणी बर्हाण असून ती पण
 ह्याच धंद्यात हजारों रुपये मीळवीत आहे. हिच्या कुंडलीत स्वर्गुहाचा
 शुभ लगनी व जवळच हर्शल; शुभ-गुरु-नेपचून त्रिकोण बौद्धिक राशीत
 स्थानमहत्त्वदर्शक आहे रवि-३।११ हर्शल, चंद्र ३।११ हर्शल, नेपचून
 मंगळ प्रतियुति, शनि नेपचून केंद्र असे योग झाले आहेत

नं० ५४ ची कुंडलि आहे त्याला हात नाहीत. सर्व कामें पायानें उत्तम करतो,
 पायाने बळणदार अक्षर काढतो व चित्रकलाभिज्ञ असल्यामुळे चित्रपण
 काढतो. नेपचून लग्नाशला पूर्ण पाहातो, चंद्र २।१२ हर्शल, हर्शल
 ३।११ नेपचून, रवि ३।११ हर्शल, हर्शल २।१२ शनिमंगळ व नेपचून-
 च्या केंद्रात शनिमंगळयुति, रवि नेपचून त्रिकोण, शुभ नेपचून त्रिकोण
 असे अनेक योग आहेत.

नं० ५५ ची कुंडलि ज्याची आहे त्याचा जठरामि राजसी होता. कावाची मुकी,
 लोखंड-खिळे-मुचें वगैरे खाण्यास दी-यास खात असे.

मंगळ-नेपचून प्रतियुति, मंगळ हर्शल त्रिकोण, नेपचूनच्या केंद्रात
 रविचंद्रयुति होत आहे, हर्शल शुक्रेत एवढच योग या दोन
 प्रहाये आहेत.

- नं० ५६ ची कुंडलि एका अत्यंत ठेंगु मनुष्याची आहे. उंची फक्त ३६ इंच आहे व वजन ४२ पौंड आहे. याचा विवाह पण अशाच प्रकारच्या स्त्रीशी झाल्य आहे व तीची उंची ४२ इंच आहे. सप्तमांतांल चार ग्रह लग्नाला पहातात. रविहर्शल्युति षष्ठात व त्यांचा नेपचूनशी केंद्र योग; चंद्र नेपचूनप्रतियुति या शिवाय दुसरे महत्त्वाचे योग दिसत नाहीत.
- नं० ५७ ची कुंडलि ज्याची आहे ती शतहास-विद्यार्थि आहे. पहिल्या प्रथम वर्तमानपत्रे विकत होता. याला जगातील मुख्य घडलेल्या ऐतिहासिक प्रसंगांचे सर्व सन माहीत आहेत व हे ज्ञान शिक्षणाचे नाही. हल्ली तो दुसरी नोकरी करतो. वाचण्याचा नाद शतका आहे की जो वागद दातात येईल तो वाचत सुटतो. याच्या कुंडलीत हर्शल-शनि प्रतियुति तृतीय-नवमात आहे चंद्र नेपचून केंद्र; नेपचूनच्या तृतीयात बुध-शुक्र -रवि लगीं एकत्र, एवढेच योग आहेत
- नं० ५८ ची कुंडलि एका जोड मुलीची आहे, कमरेवर शरीराचे उबल अवयव आहेत व कमरेपुढे एकच शरीर आहे. एक मुलगी जन्म झाल्यावर ४ तासांत वारली व दुसरी दुसऱ्या दिवशी २४ तासांनी वारली हे आश्चर्य आहे. कुंडलीत चंद्र-हर्शल व गुरु यांची युति शनीच्या समोर व त्यांचा नेपचूनशी केंद्र झाल्य आहे.
- नं० ५९ ची कुंडली ज्या गृहस्थ्याची आहे ते अनेकावधानी आहेत. एकाच वेळी मेंदूची तीन कामे स्वस्थित करूं शकतात. त्रिगुणस्वभावसादी (Triplicity of brain) मेंदू आहे. यांच्या कुंडलीत शनि-नेपचून युति व त्यांचा हर्शलशी त्रिकोण आहे; नेपचूनच्या तृतीयांत मंगळ व मंगळ्याच्या तृतीयात हर्शल अंशारमक आहे.
- नं० ६० ची कुंडलि ज्याची आहे त्याचा लठ्ठपणा जगांत १ ला नंबर पटकावील असे म्हणतात. जालणें कठीण जाते व त्याच्या कमरेला हाताचा वेढसा बसत नाही. लठ्ठपणा देणारा गुरु वायुराशीत हर्शल्युक्त व बुध, नेपचून त्रिकोण, रवि चंद्र पण वायुराशीत आहेत. शनि जलराशीत व त्याचा हर्शलशी केंद्र, चंद्र हर्शल, रवि हर्शल त्रिकोणांत आहेत.
- नं० ६१ ची कुंडलि ज्याची आहे त्याने आपल्या पत्नीचा खून तीचे हाल करून घेतला आहे. याच्या कुंडलीत सप्तमेरा शनि बाकि असून बाकि हर्शलच्या युतीत आहे, त्यांच्या द्वितीयांत नेपचून उपेष्टा नक्षत्रांत बाकि; शनि हर्शल चंद्राच्या केंद्रांत आहेत.

- न० ६२ ची कुंडलि ज्या स्त्रीची आहे तीने घरातील नातेवाईकास वीपयोगाने विम्याच्या पैशाकरिता ठार मारील. कुटुंबेश चंद्र हर्शलच्या प्रति युतीत; रवि हर्शलची युति, शनि नेपचून व्ययस्थानी असून त्यांची २११२ योग, असे योग झाले आहेत
- न० ६३ ची कुंडलि ज्या स्त्रीची आहे तीने तीचा पति झोंपेत असता खून केला व पुरावा नाहीसा करण्याकरिता शरीराने तुकडे करून ते जाळून टाकिले पतिसाठी आत्मयज्ञ करणाऱ्या हिंदू स्त्रीया कोणीकडे व ही सा कोणी फटे २ इतकेच नव्हे तर पतीचे काळाज हीने तळून खाल्ले। हीच्या कुंडलीत लग्नाजवळ नेपचूनबुधयुति जन्मस्थ चंद्राच्या व्ययात, दशमस्थ भगळाचा नेपचूनशी केंद्र, शनि हर्शल ६१८ योग एवढेच योग आहेत.
- ० ६४ ची कुंडलि ज्याचा आहे तो शाळा मास्तर असून याने सहावर्षापूर्वी लिहून ठेवल्या प्रमाणे तारीख ४ सप्टेंबर १९१३ रोजी रात्री अनेक खून केले. प्रथमतः पत्नी व ४ मुले यांचे गळे कापून खून केल्यावर त्याने पोलीसला स्वकृत्याची पत्राने जाहीरात दिली व तो सायकलने पत्नीच्या माहेरी जाऊन त्या गावच्या परास व गवताला तो भाग लावीत सुटला, लोकांवर रिवाहाल-दर झाडु लागला, व असे ३६ खून त्याने केल्यावर तो पोलीसच्या कवजात आला, तो भ्रमिष्ठ ठरून वेध्याच्या इतिवजात त्याची रवानगी झाली याच्या कुंडलीत लग्नी चंद्र शनि युति सप्तमांतील हर्शल समोर होत आहे, शुक्र हर्शल केंद्र, रवि नेपचून व नेपचून भगळ ६१८ योग आहे.
- न० ६५ ची कुंडलि ज्या गृहस्थाची आहे त्याने विम्याच्या पैशाकरिता २ बायका-आई व दुसरे नातेवाईक यांत विषप्रयोग त्याने केले कुंडलीत रवि-नेपचून युति सप्तमात, शनीच्या प्रतियुतीत, भगळ हर्शलशी युति करावयास जात आहे व समोर राहू, शुक्राच्या व्ययांत नेपचून व नेपचूनच्या व्ययात बुध आहे.
- न० ६६ ची कुंडली वेदान्ततीर्थ कान्हेरेशास्त्री यांची आहे. २५ वर्षां नंतर स्वपरिश्रमाने वेदान्ताभ्यासाला शुद्धात केनी व पदवी मिळाली; गीतेवर शब्दने उत्तम दिली १९१३ साली इंग्रजी अभ्यासाला सुरवात करून १९१५ ला इंग्लंडला गेले व तेथे विद्वत्तेच्या बलावर संस्कृत-मराठी व

गायनचें अध्यापकत्व तेषां मिळविलें. दोन विवाह झाले दोन्ही पत्न्या वारल्या. यांच्या कुंडलींत शुक-नेपचून युति गुरुच्या त्रिकोणांत लगीं, चंद्र-दृशल प्रतियुति, शनि दृशलच्या त्रिकोणांत स्वगृहांचा येत आहे.

वरील प्रमाणें ज्या कुंडल्या दीक्षा आहेत त्यांत दृशल-नेपचून संबंधाचे जेवढे योग आहेत तेवढाच नामानिर्देश केला आहे व फलिताच्या बाबतींत कित्येक ठिकाणी दुसरे योग बलवत्तर आहेत. त्याच प्रमाणें काही कुंडल्यांत जन्मस्थ दृशल-नेपचूनचे योग बलवान् विशेष नसून ते हायरेक्शन-परिभ्रमण पद्धतीनें अथवा गोचरीनें ज्यास्त तीव्र झाले आहेत काही गोचर ग्रह शेवटीं मुद्दाम एकत्र दिले आहेत; व सर्व सामुग्री पुढें ठेवली आहे ती निरीक्षणासाठीं आहे

परिशिष्ट ३ र.
तीन शतकांतोळ द्वैमासिक प्रजापति.

बक ३ र	१६७१	१६७२	१६७३	१६७४	१६७५	१६७६	१६७७	१६७८	१६७९	१६८०	१६८१
बक २ र	१७५५	१७५६	१७५७	१७५८	१७५९	१७६०	१७६१	१७६२	१७६३	१७६४	१७६५
बक १ से	१८३९	१८४०	१८४१	१८४२	१८४३	१८४४	१८४५	१८४६	१८४७	१८४८	१८४९
मास	प. अं. मीन	प. अ. मीन मा.	प. अं. मीन मा.	प. अ. मीन मा.	प. अ. मीन मा.	प. अं. मेप मा.	प. अं. मेप मा.	प. अ. मेप	प. अं. मेप	प. अ. मेप	प. अं. मेप
जनेवरी	९-३१	१३-२९	१७-३२	२१-१९	२७-१२	३१-३९	३-७	६-७	१०-४२	१४-३	१८-९
माघ	१३-१७	१५-४५	२०-१	२३-५९	२७-१२	३१-३२	५-७	९-१	१२-१७	१६-९	१९-३६
फेब्रुवारी	१५-४३	१९-१५	२३-५५	२७-१२	३१-३२	३-५९	६-१७	१०-३२	१५-४३	१९-५७	२३-६
मार्च	१६-५३	२०-५५	२४-५२	२८-४२	३१-३२	३-१७	६-१७	१०-३२	१४-५	२२-१५	२५-३२
एप्रिल	१५-४३	१९-३३	२३-३१	२७-३२	३१-३२	३-१२	६-१२	१०-३२	१४-७	२३-३८	२५-५२
मे	१३-२५	१७-१२	२१-१७	२५-१७	२९-१७	३-४१	७-१७	११-३९	१६-१७	२०-३२	२३-५२
जून	१९-२३	२३-२५	२७-२६	३१-२६	३-२७	७-२७	११-२७	१५-२७	१९-२७	२३-२७	२७-२७
जुलै	२३-२७	२७-२७	३१-२७	३-२७	७-२७	११-२७	१५-२७	१९-२७	२३-२७	२७-२७	३१-२७
ऑगस्ट	३१-२७	३-२७	७-२७	११-२७	१५-२७	१९-२७	२३-२७	२७-२७	३१-२७	३-२७	७-२७
सप्टेंबर	३-२७	७-२७	११-२७	१५-२७	१९-२७	२३-२७	२७-२७	३१-२७	३-२७	७-२७	११-२७
ऑक्टोबर	७-२७	११-२७	१५-२७	१९-२७	२३-२७	२७-२७	३१-२७	३-२७	७-२७	११-२७	१५-२७
नोव्हेंबर	११-२७	१५-२७	१९-२७	२३-२७	२७-२७	३१-२७	३-२७	७-२७	११-२७	१५-२७	१९-२७
डिसेंबर	१५-२७	१९-२७	२३-२७	२७-२७	३१-२७	३-२७	७-२७	११-२७	१५-२७	१९-२७	२३-२७
एकूट	३१-२७	३-२७	७-२७	११-२७	१५-२७	१९-२७	२३-२७	२७-२७	३१-२७	३-२७	७-२७
एकूट	३१-२७	३-२७	७-२७	११-२७	१५-२७	१९-२७	२३-२७	२७-२७	३१-२७	३-२७	७-२७

बक ३ र	१६८२	१६८३	१६८४	१०८५	१६८६	१६८७	१६८८	१६८९	१६९०	१६९१	१६९२
बक ३ र	१७६६	१७६७	१७६९	१७६९	१७७०	१७७१	१७७२	१७७३	१७७४	१७७५	१७७६
बक १ ७	१८५०	१८५१	१८५२	१८५३	१८५४	१८५५	१८५६	१८५७	१८५८	१८५९	१८६०
मास	रा अ	रा अ	रा अ	रा अ	रा अ	रा अ	रा अ	रा अ	रा अ	रा अ	रा अ
जानेवारी	मास	मेघ	शुभ	शुभ	शुभ	शुभ	शुभ	शुभ	शुभ	शुभ	शुभ
माई	२३-४८	२०-१६	१-३३	५-३०	६-२५	१३-२४	१७-२८	२१-३१	२५-३६	२९-४४	३-५६
मे	२७-२	०-५२	४-४६	८-४०	१२-२७	१८-२१	२०-३०	२४-१६	२८-१३	२-१३	६-१७
जुलै	२६-५०	३-४८	७-३१	११-४०	१५-३७	१९-३७	२३-३८	२७-३८	१-३६	२१-४१	६-४७
नवंबर	०-५	४-१४	८-२३	१२-३०	१६-४०	२०-५०	२५-४	२९-१८	३-२६	७-४३	११-५९
नवंबर	२७-५६	२-१०	६-२५	१०-४२	१५-०	१९-१६	२३-३७	२८-२	२-२५	६-५०	११-१६
१९३४	१९३४	१९३५	१९३६	१९३७	१९३८	१९३९	१९४०	१९४१	१९४२	१९४३	१९४४
अशुभ	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२

वक्र ३ रं	१००४	१००५	१००६	१००७	१००८	१००९	१०१०	१०११	१०१२	१०१३	१०१४	१०१५
वक्र ३ रं	१०८८	१०८९	१०९०	१०९१	१०९२	१०९३	१०९४	१०९५	१०९६	१०९७	१०९८	१०९९
वक्र १ ले	१८०२	१८०३	१८०४	१८०५	१८०६	१८०७	१८०८	१८०९	१८१०	१८११	१८१२	१८१३
मास	रा. अ मिह	रा. अ मिह	रा. अ सिह व	रा. अ सिह ष	रा. अ मिह व	रा. अं. सिह व	रा. अ. सिह व	रा. अ. सिह व	रा. अ. सिह व	रा. अ. सिह व	रा. अ. सिह व	रा. अ. सिह व
जातेवारी	०-०	४-४९	९-४९	१४-३३	१९-२७	२४-१६	२९-५९	३५-१९	४०-३५	४५-५५	५०-३५	५५-५५
मांच	२७-३९	२-२६	७-१५	१३-९	१७-०	२१-५४	२६-५९	३१-५९	३६-५९	४१-५९	४६-५९	५१-५९
मे	२७-३०	३-९	६-३८	११-१५	१५-५५	२०-३५	२५-१९	३०-६	३५-५९	४०-३५	४५-५९	५०-३५
जुलई	०-१०	४-३३	८-५८	१३-३३	१७-५३	२३-१९	२९-५९	३५-५९	४०-३५	४५-५९	५०-३५	५५-५९
सप्टेंबर	३-५३	८-१५	१३-४३	१७-६	२१-३५	२५-५९	३०-३६	३५-५९	४०-३५	४५-५९	५०-३५	५५-५९
नव्हेंबर	५-२४	१०-३	१५-९	१९-४५	२४-३३	२८-५८	३३-३५	३८-५९	४३-५९	४८-५९	५३-५९	५८-५९
वक्र ४ ये	१९६६	१९५७	१९५८	१९५९	१९६०	१९६१	१९६२	१९६३	१९६४	१९६५	१९६६	१९६७
अनुक्रम	२४	२५	२६	२७	२८	२९	३०	३१	३२	३३	३४	३५

चक्र ३ रे	१७१५	१७१६	१७१७	१७१८	१७१९	१७२०	१७२१	१७२२	१७२३	१७२४	१७२५
चक्र २ रे	१७५६	१७५७	१७५८	१७५९	१७६०	१७६१	१७६२	१७६३	१७६४	१७६५	१७६६
चक्र १ ले	१८०१	१८०२	१८०३	१८०४	१८०५	१८०६	१८०७	१८०८	१८०९	१८१०	१८११
नाम	रा. अं.	रा. अं.	रा. अं.	रा. अं.	रा. अं.	रा. अं.	रा. अं.	रा. अं.	रा. अं.	रा. अं.	रा. अं.
जनिवरी	बन्या	कन्या	तूल	तूल	तूल	तूल	तूल	तूल	वृश्चिक	वृश्चिक	वृश्चिक
	२३-२१	२८-२९	२-५५	७-४०	१३-२३	१७-३	२१-२८	२६-१९	०-५३	५-२४	६-५४
	२१-४७	२६-४५	१-४४	६-४३	११-४०	१६-३४	२१-३८	२६-१९	१-८	५-५३	१०-३७
	१९-३०	२४-२४	२९-१९	४-१६	९-१३	१४-७	१९-३	२३-५९	२८-५३	३-४४	८-३५
	मा.	मा.	मा.	मा.	मा.	मा.	मा.	मा.	मा.	मा.	मा.
	१८-४५	२४-२५	२९-५	३-४६	८-२८	१३-११	१७-५	२२-३६	२७-१८	३-०	६-४१
	२२-४७	२७-१९	१-४८	६-१७	१०-४६	१५-१८	१९-४६	२४-१४	२८-४१	३-१०	७-३७
	२६-२६	१-१	५-३३	१०-१	१४-१९	१९-०	२३-२६	२७-५०	३-१२	६-३६	१०-५७
	१९६७	१९६८	१९६९	१९७०	१९७१	१९७२	१९७३	१९७४	१९७५	१९७६	१९७७
चक्र ४ से	३५	३६	३७	३८	३९	४०	४१	४२	४३	४४	४५
अनुक्रम											

बक ३ रे	१७३८	१७३७	१७३८	१७३९	१७३९	१७३९	१७३९	१७३९	१७३९	१७३९	१७३९	१७३९	१७३९
बक ३ रे	१८१०	१८११	१८१२	१८१३	१८१४	१८१५	१८१६	१८१७	१८१८	१८१९	१८२०	१८२०	१८२०
बक ३ रे	१८९४	१८९५	१८९६	१८९७	१८९८	१८९९	१९००	१९०१	१९०२	१९०३	१९०३	१९०४	१९०४
मास	रा अ. वृश्चिक	रा. अ. वृश्चिक	रा. अ. वृश्चिक	रा. अ. वृश्चिक	रा अ. धनु	रा अ. धनु	रा अ. धनु	रा अ. धनु	रा अ. धनु	रा. अ. धनु	रा. अ. धनु	रा. अ. धनु	रा. अ. धनु
जानेशरी	१४-२१	१८-४४	२३-६	२७-२८	१-४४	५-५८	१०-१०	१४-२१	१८-२९	२२-३४	२६-३८	२९-३८	२९-३८
माचं	१५-१७	१९-५६	२४-३२	२९-३	३-३३	७-५८	१२-२३	१६-४२	२१-१	२५-१५	२९-२८	२९-२८	२९-२८
जे	१३-३६	१८-१४	२३-०	२७-४३	२-२६	७-४	११-४१	१६-१५	२०-४५	२५-१५	२९-३९	२९-३९	२९-३९
सुभाइ	११-२४	१६-५	२०-४७	२५-३६	०-५	४-४३	९-१९	१३-५७	१८-३१	२३-१	२७-३०	२७-३०	२७-३०
मप्टेशर	११-५	१६-३१	२०-५८	२५-३१	२९-४८	४-१०	८-३३	१२-५४	१७-१७	२१-३८	२५-५८	२५-५८	२५-५८
मठेशर	१५-१६	१९-३३	२३-५१	२८-६	३-३१	६-३३	१०-४३	१४-५१	१८-५८	२३-१०	२७-१९	२७-१९	२७-१९
बक ४ ये	१९७८	१९७९	१९८०	१९८१	१९८२	१९८३	१९८४	१९८५	१९८६	१९८७	१९८८	१९८८	१९८८
अनुक्रम	४६	४७	४८	६९	५०	५१	५२	५३	५४	५५	५६	५६	५६

चक्र २ ई	१७३७	१७३८	१७३९	१७४०	१७४१	१७४२	१७४३	१७४४	१७४५	१७४६	१७४७
चक्र २ ई	१८२१	१८२३	१८२५	१८२४	१८२५	१८२६	१८२७	१८२८	१८२९	१८३०	१८३१
चक्र १ छे	१९०५	१९०६	१९०७	१९०८	१९०९	१९१०	१९११	१९१२	१९१३	१९१४	१९१५
मास	रा. अं.	रा. अं.	रा. अं.	रा. अं.	रा. अं.	रा. अं.	रा. अं.	रा. अं.	रा. अं.	रा. अं.	रा. अं.
अनिवारि	मकर	मकर	मकर	मकर	मकर	मकर	मकर	मकर	शुभ	कुंभ	कुंभ
मास	०-४३	४-४४	५-४५	१०-३८	१५-५१	२०-३०	२४-२५	२८-१७	२-१२	६-३	९-५३
मास	३-३७	५-४५	११-४७	१५-५१	१९-४९	२३-४८	२७-४३	३-४०	५-३३	९-२४	१३-१३
मास	४-२३	६-२१	१२-३८	१६-५३	२१-४	२५-१४	२९-२१	३-२६	७-३०	११-३१	१५-३०
मास	१-५८	६-९	१०-४६	१५-१०	१९-३१	२३-५१	२८-८	३-३३	६-३७	१०-५०	१५-३
मास	०-१६	४-३३	८-५१	१३-७	१७-३३	२१-३८	२५-५३	०-५	४-१९	८-३३	१२-४४
मास	१-२४	५-२६	९-३२	१३-३७	१७-३९	२१-४१	२५-४३	२९-४५	३-४६	७-४६	११-४७
मास	१५-४६	१९-०	१९-९१	१९-९२	१९-९३	१९-९४	१९-९५	१९-९६	१९-९७	१९-९८	१९-९९
मास	१८	१९	१९	५०	६१	६२	६३	६४	६५	६६	६७

रोटवें चक्र आहे. ज्या मनाचा प्रजापति पाहिले त्या सनास ८४ नी भागून जी बाकी मेईल तोच अनुक्रमअंकांन अक्र पाहणे व त्याच कोष्टकांतील द्वैमासिक प्रजा-पतिवरून तारनेप्रमाणे २२८ हरील काढून जितकी चक्रे हरीलमागे अमेल तितक्या देव चक्राम १ अश पाच कला प्रमाणे वजा करून घ्यावा.

उदाहरण:-ता. १० एप्रिल १९२७ चा हरील काढणे झाल्यास ८४ नी १९२७ ला भागता बाकी ३१ राहते व रोन्टच्या कोष्टकांत अनुक्रम अक्र ३१ पन १७११-१७९५-१८७९ च्या खाली येतो आहे किंवा $१९२७ + ८४ = १७११$ हा पन सन चाच मदरात येतो झणून या सदरातील मार्च १ तारीख व मे तारीख १ वा प्रजापति मध्ये १ अश ४४ कला अंतर उर्फ ९१ दिवसाची ही गति आहे परंतु ता. १ मार्च ते एप्रील १० पर्यंत ४० दिवस वेतात तेव्हा साध्या वैराशिकाने जवळ जवळ ६४ कला झणजे १ अश ४ कला तो १ मार्च पासून १० एप्रिल पर्यंत गेला येथे तो वक्रि असल्याने मार्च ता. १ च्या कन्या १ अंश ५० कलामध्ये तो वजा केल्यास कन्या ० अश ४६ कलामध्ये तो येतो; परंतु १९२७ सन ३ चक्रे मागे झणून दर चक्रास १ अंश ५ कला प्रमाणे ३ अंश १५ कला मागील झणून वजा करीतां सिद्ध ३७ अश ३१ कलेंत तो वक्रि अमा येतो. हा आलेला हरील अर्थां ते पाळव अशापेक्षां सूक्ष्म दृष्ट्या बुद्धगार नाही

परिशिष्ट ४ थें.

तीन शतमातील वार्षिक नेपव्यूनची रपटस्थिती.

अनुक्रम नंबर	सन	सन	राज्यघ	सन	अनुक्रम नंबर	सन	सन	राज्यघ	सन.	
			सिंह					तूल		
११२	१५१७	१७६२	२५-८	१९२७	१३१	१६१६	०७८१	६-२७	१९४६	
११३	१५१८	१७६३	२८	१५१९२८	१३२	१८१७	१७८२	८-२४	१९४७	
			र-या							
११४	१५१९	१७६४	०-२४	१९२९	१३३	१६१८	१७८३	१०-२९	१९४८	
११५	१६००	१७६५	०-३१	१९३०	१३४	१६१९	०७८४	१२-३६	१९४९	
११६	१६०१	१७६६	४	३७	१९३१	०३५	१६२०	१७८५	१४-४४	१९५०
११७	१६०२	१७६७	१-४७	१९३२	०२२	६२१	०७८६	१८-४९	१९५१	
११८	६०३	१७६८	८	४५	१९३३	३७	०२२	१७८७	१८-५३	१९५२
११९	१६०४	१७६९	११-१	१९३४	१३८	१५२३	१७८८	२०-५९	१९५३	
१२०	१६०५	१७७०	१३-७	१९३५	१३९	१६२४	०७८९	२३-४	१९५४	
१२१	१६०६	१७७०	१५-१३	१९३६	१४०	१६२५	१७९०	२५-१०	१९५५	
१२२	१६०७	१७७१	१७-२०	०९३७	१४१	१६२६	१७९१	२७-१६	१९५६	
१२३	१६०८	१७७२	१९-२८	१९३८	०४२	१६२७	७९२	२९-२३	१९५७	
								वृथिक		
१२४	१६०९	१७७४	२१	३४	१९३९	१४३	१६२८	१७९३	१-३०	१९५८
१२५	१६१०	१७७५	२३-२९	१४०	०४४	१६२९	७९४	३-२५	१९५९	
१२६	१६११	१७७६	२५-४७	१४१	१४६	१६३०	१७९५	५-४९	१९६०	
१२७	१६१२	१७७७	२७-५२	१९४२	१४६	१६३१	१७९६	७-५०	१९६१	
			तूल							
१२८	१६१३	१७७८	०-१	०९४३	१४७	६३९	१७९७	१०-११	१९६२	
१२९	१६०४	१७७९	२-५	१९४४	४८	१६३१	१७९८	१२-२१	१९६३	
१३०	१६१५	१७८०	४-१३	१९४५	१४९	१६३२	१७९९	१४-२७	१९६४	

चक्र २१	१६६८	१६६९	१६७०	१६७१	१६७२	१६७३	१६७४	१६७५	१६७६	१६७७	१६७८
चक्र १८	१८३३	१८३४	१८३५	१८३६	१८३७	१८३८	१८३९	१८४०	१८४१	१८४२	१८४३
	रा. अ.	र. अ.	रा. अ.	रा. अं.	रा. अं.	रा. अ.	रा. अ.	रा. अ.	रा. अं.	रा. अं.	रा. अ.
जानेमारी	२६-१६	२८-२४	०-३१	२-४७	४-४७	६-५६	९-२	११-११	१३-३९	१५-२९	१७-३३
एप्रिल	२९-८	१-१७	३-२७	५-३९	७-४८	९-५८	१२-९	१४-२०	१६-२६	१८-३७	२०-४३
जुलाई	२८-३२	०-४७	३-५	४-२९	७-३५	९-५०	१२-७	१४-२२	१६-२८	१८-५३	२१-०
अक्टोबर	२६-३९	२८-५१	१-६	३-१९	५-३२	७-४५	१०-१	१२-१४	१४-२५	१६-४४	१८-५७
अनुक्रम	३५	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५	२६	२७	२८

बक २७	१६०९	१६६०	१६६१	१६६१	१६६३	१६६४	१६६६	१६६७	१६६८	१६६९
बक १६	१६४४	१६४५	१६४६	१६४७	१६४८	१६४९	१६५१	१६५२	१६५३	१६५४
	रा. अ.	रा. अ.	रा. अ.	रा. अ.	रा. अ.	रा. अं	रा. अं.	रा अं.	रा अ.	रा. अं.
जानेवारी	कुम					मीन				
	१६-४४	२१-५४	२४-२	२६-११	२८-२२	०-३१	४-५१	७-१	९-१३	११-२३
एप्रिल					मीन					
	२२-५६	२५-२	२७-१३	२९-२२	१-३२	३-३६	७-५६	१०-८	१२-१७	१४-२५
	व.	व.	व.	मीन	व.	व	व	व.		
जुलै										
	२३-२३	२५-३४	२७-५४	०-११	२-१५	४-२६	९-१०	११-२४	१३-३६	१५-५५
ऑक्टोबर										
	२१-१२	२३-२६	२४-४४	२८-०	०-१४	२-३०	७-४१	९-२०	११-३६	१३-५५
	मा.	फा.	मा.	मा.	मा.	मा.	मा.	मा.	मा.	मा.
भद्रकर्म										
	२६	३०	३१	३२	३३	३४	३६	३७	३८	३९

बस ३ रे	१७०१	१७०२	१७०३	१७०४	१७०५	१७०६	१७०७	१७०८	१७०९	१७१०	१७११
बस १ ले	१८६६	१८६७	१८६८	१८६९	१८७०	१८७१	१८७२	१८७३	१८७४	१८७५	१८७६
आनिवार *	७-४९	९-१८	१२-१८	१४-३४	१६-४८	१९-२	२१-१७	२३-३२	२५-४७	२८-४	०-१७
दशरि	१०-१९	१२-३९	१४-३९	१६-४९	१८-५७	२१-७	२३-१८	२५-२८	२७-३७	३१-४६	३-०
बुले	१२-४७	१५-०	१७-१५	१९-३०	२१-४३	२३-३५	२६-९	२८-२०	०-३२	२-४४	४-५६
अक्टोबर	११-३१	१३-५१	१६-७	१८-२७	२०-४७	२३-४	२५-२३	२७-४१	२९-५९	३-१८	४-३७
अनुक्रम	५१	५२	५३	५४	५५	५६	५७	५८	५९	६०	६१

वर्ष २३	१७१२	१७१४	१७१५	१७१६	१७१७	१७१८	१७१९	१७२०	१७२१	१७२२
वर्ष ६६	१८७३	१८७५	१८८०	१८८१	१८८२	१८८३	१८८४	१८८५	१८८६	१८८७
आदिवासी	रा. अं. वृषभ २-३२	रा. अं. ७-१८	रा. अं. ९-२१	रा. अ. ११-३८	रा अ. १३-५५	रा. अ. १६-१२	रा. अं. १८-२९	रा. अं. २०-४६	रा. अं. २३-३	रा. अं. २५-२०
एशियन	मा. ४-८	मा. ६-१७	मा. ९-३९	मा. १२-४९	मा १५-०	मा. १७-१०	मा. १९-२२	मा. २१-३३	मा. २४-४३	मा. २५-५३
कुले	७-१०	१-२१	१३-४५	१५-५७	१८-८	२०-३०	२२-३२	२४-४३	२६-५३	२९-०३
अक्टोबर	६-५६	६-१२	१३-४८	१४-५५	१६-२५	२०-४३	२३-०	२५-१८	२७-३५	२९-५२
०११११	६२	६३	६५	६६	६७	६८	६९	७०	७१	७२

बक १ रे	१७३३	१७३४	१७२७	१७३६	१७३७	१७३८	१७२९	१७३०	१७३१	१७३२	१७३३
बक १ ते -	१८८८	१८८९	१८९०	१८९१	१८९२	१८९३	१८९४	१८९५	१८९६	१८९७	१८९८
जानेवारी	रा. अ. दृषम २७-३८	रा. अ दृषम २९-५४	रा. अं. मिथुन २-१२	रा. अं. मिथुन ४-३०	रा. अ. मिथुन ६-४८	रा. अं. मिथुन ९-५	रा. अ. मिथुन ११-२४	रा. अं. मिथुन १३-४२	रा. अं. मिथुन १६-१	रा. अं. मिथुन १८-१९	रा. अं. मिथुन २०-३७
एप्रिल	मा. २८-५	मिथुन ०-१६	मा. २-१६	मा. ४-३७	मा ६-५०	मा. ९-२	मा. ११-१३	मा. १३-३५	मा १५-३८	मा. १७-५१	मा. २०-२
जुलै	१-१५	३-२४	५-३४	७-४४	९-५६	१२-६	१४-१६	१६-२६	१८-३८	२०-४६	२२-५५
ऑक्टोबर	२-८	४-२५	६-४१	८-५८	११-१४	१३-३०	१५-४६	१८-२	२०-१८	२२-३४	२४-४८
नवम्बर	७३	७४	७५	७६	७७	७८	७९	८०	८१	८२	८३

वक्र २ रे	१७३४	१७३५	१७३६	१७३७	१७३८	१७३९	१७४०	१७४१	१७४२	१७४३	१७४४
वक्र १ ले	१८९९	१९००	१९०१	१९०२	१९०३	१९०४	१९०५	१९०६	१९०७	१९०८	१९०९
जानिवारी	रा. अं. मिथुन	रा. अं. मिथुन	रा. अ. मिथुन	रा. अ. मिथुन	रा. अं. वर्क	रा. अं. वर्क	रा. अं. वर्क	रा. अ. वर्क	रा. अं. वर्क	रा. अं. वर्क	रा. अं. वर्क
एप्रिल	१२-१३	१४-१५	१६-१७	१८-१९	२०-२१	२२-२३	२४-२५	२६-२७	२८-२९	३०-३१	३२-३३
शुलाई	मा.	मा.	मा	वर्क मां.	३-३७	५-४५	७-४६	९-४७	११-४८	१३-४९	१५-५०
अक्टोबर	१७-१२	१९-१६	क	३-४३	५-४६	७-४७	९-४८	११-४९	१३-५०	१५-५१	१७-५२
	-व.	व.	व.	व.	व.	व.	व.	व	व.	व.	व.
अनुक्रम	८४	८५	८६	८७	८८	८९	९०	९१	९२	९३	९४

चक्र २ रे	१७४५	१७४६	१७४७	१७४८	१७४९	१७५०	१७५१	१७५२	१७५३	१७५४	१७५५
चक्र १ ले	१९१०	१९११	१९१२	१९१३	१९१४	१९१५	१९१६	१९१७	१९१८	१९१९	१९२०
	रा. अं. कर्म	रा. अं. कर्म	रा. अं. कर्म	रा. अ. कर्म	रा. अ. कर्म	रा. अ. कर्म	रा अ सिद्ध	रा अ. सिद्ध	रा अ. सिद्ध	रा. अ. सिद्ध	रा. अं. सिद्ध
जानेवरी	१८-१०	२०-२७	२२-४५	२५-१	२७-१८	२९-३५	१-५१	४-७	६-२३	८-४०	१०-५६
एप्रिल	१६-३३	१८-४६	२०-५९	२३-१३	२५-२६	२७-४०	२९-५३	३-७	४-२२	६-३६	८-५०
जुलाई	१८-४०	२०-४८	२२-५८	२५-६	२७-१३	२९-२१	१-३१	३-३८	५-४७	७-५७	१०-५
ऑक्टोबर	२१-३५	२३-३६	२५-४८	२७-५९	०-६	२-१९	४-३१	६-४१	८-५१	११-०	१३-११
	व.	व.	व.	व.	व.	व	व.	व.	व	व.	व.
अनुक्रम	९५	९६	९७	९८	९९	१००	१०१	१०२	१०३	१०४	१०५

प्रजापति उर्फ हरीप्रसाणेश नेप-
चुनवें चक १६५ वर्षांचे आहे व मागील
दोस चवथीत सनाचा नेपचून काढ-
तांना १ अंश ५१ कला वजा करून
नेपचून घ्यावा व पुढील चक्रांतिल
सनाचा काटांनां दर वजायागे १ अंश
५१ कला मिळवून घेत आवा. असा
आलेला नेपचून फार तर ०॥ ते ०॥
अंश पर्यंतच चुकिल या पैसां ज्यास्त
फारक पडणार नाही.

चक्र २ रे	१७५६	१७५७	१७५८	१७५९	१७६०	१७६१
चक्र १ ले	१९२१	१९२२	१९२३	१९२४	१९२५	१९२६
	रा अ.	रा. अ	र. अ	रा. जं.	रा. अ	रा. अ
	सिंह	सिंह	सिंह	सिंह	सिंह	सिंह
जानेवारी	१३-१२	१५ २०	१७-२३	१९-५९	२२-१३	२४-२७
एप्रिल	११-४	१३-१९	१५-३३	१७-४७	२०-१	२२-१६
जुलई	१२-१३	१४-३१	१६-२९	१८-३८	२०-४६	२२-५४
ऑक्टोबर	१५-२०	१७-२९	१९-३८	२१-४८	२३-५५	२६-३
अनुक्रम	१०६	१०७	१०८	१०९	११०	१११

परिशिष्ट ५ वें.

देशांच्या व शहरांच्या राशीं

इटॅल, डेन्मार्क, जर्मनी, पोलंड, जपान, सिरिया.	मेघ
आयरलंड इराण, आशियामायनर युरोपातील राशिया.	वृषभ.
बोमारेकेची समुक्त राश्यां. बेलज्यू, इभिस, वेल्स, आर्मेनिया. मिथुन	मिथुन
स्काटलंड, हालड, पश्चिम व उत्तर आफ्रिका	कर्क.
मान्य, इताली, रुमानिया.	सिंह.
युरोपातील तुर्कस्थान, स्वित्झरलंड, मेसापेटोमिया.	कन्या.
ऑस्ट्रिया, चान, तिबेट	तुळ
बल्गेरिया, नॉर्वे, ट्रान्सवाल.	वृश्चिक
अरबस्थान, ऑस्ट्रेलिया, हंगेरी, स्पेन	धनु.
हिंदुस्थान, अफगाण, बल्गेरिया, ग्रीस	मकर.
प्रशिया, रशिया, स्वित्झर ऑपिसिनिया	कुंभ.
पोर्तुगाल, साहारा, गॅलेशिया	मीन

हिंदुस्थानांतर्गत प्रांत व त्यांच्या राशी.

आसाम=वृश्चिक,	बंगाल=मकर,	बोरोसा=वृश्चिक,
काश्मीर=सिंह,	काठेवाड=धनु,	ब्रह्मदेश=वृषभ,
महाराष्ट्र=धनु.	पंजाब=मीन	

प्रसिद्ध शहरांच्या राशी.

मॉसेलिस=मेघ	बोस्टन=कन्या
बर्मिंघम=मेघ	कोपनहेगन=तुळ
ब्रिज=वृषभ	बेजिङ=धनु
नेपल्स=मेघ	लिंडरगुल=वृश्चिक
लंडन=मिथुन	आवराफोर्ड=मकर
आमस्टर्डॅम=कर्क	बार्सिलोन=वृश्चिक
रोम=सिंह	न्युकॅसल=वृश्चिक
सेनमॉन्टिस्को=मिथुन	मुसल्स=मकर
व्हेनीस=कर्क	ब्रायटन=कुंभ
मिलन=कर्क	अलेक्झांड्रीया=मीन

मेंचेस्टर=कक
दसास्त्रस=सिंह
शिकागो=सिंह
पॅरिस=कन्या

मिस्टर=सिंह
न्यूयार्क=कक
जेरुसलेम=कन्या
लिस्बन=वृळ

हिंदुस्थानांतोळ फांहीं प्रसिद्ध शहरांच्या राशी.

अमृतसर=मेष
पंढरपूर=कक (अमच्या मतें-
मीन)

मुंबई=वृथिक
दिल्ली=वृषभ
कलकत्ता=कक
मद्रास=मेष
अलाहाबाद=नकर
म्हैसूर=मेष
पानिपत=मीन
बनारस=मीन
हैद्राबाद (निजाम)=कक

वराची=कक
द्वारका=वृषभ
अगनायपुरी=वृथिक
पुणे=कन्या
नागपूर=कन्या
सुरत=वृथिक
महाड=वृथिक
कोल्हापुर=धनु
जळगाव=मिथुन
बडोदे=मेष
जंजिरा=वृथिक

ऐतिहासिक प्रसंगाची कुंडली ज्या देशाची अथवा शहराची करवयाची असेल त्या देशाची अथवा शहराची वर दिलेली राशि, लग्नां माहून गोचरांचे स्थावळचें ग्रह माहावैत.

परिशिष्ट ६ वें.

मोठ्याल्या प्रहांच्या युत्या.
दर्शल-नेपच्यून.

युति-सन	राशि.	प्रतियुति-सन	राशि.
१६५०	धनु १७ ते १८ अश	१७३५-३६	मिथुन धनु २१ ते २२ अश.
१८२१	मकर १ ते २ अश.	१९०४-८	कर्क मकर ११ ते १२ अंश.
१९९१-९२	११ मकर ते १२ अंश.		

दर्शल नेपच्यूनची युति व प्रतियुति एकदा झाल्यावर दुसऱ्यानदा १७१ वर्षांनीं होत.

नेपच्यून-शनि.

युति-सन	राशि	प्रतियुति-सन	राशि.
१८०९	धनु	१८२७	कर्क-मकर
१८४६	कुंभ	१८६३	मेष-तुला
१८८२	वृषभ	१९००	मिथुन-धनु
१९१७-१८	सिंह	१९३६-३७	कन्या-मीन
१९५३	तुल		

नेपच्यून-शनीची युति व प्रतियुति दर ३६ वर्षांनीं होत असते.

दर्शल शनि.

युति-सन	राशि	प्रतियुति-सन	राशि
१८०५-६	तुल	१८२८	मकर-कर्क
१८५२	वृषभ	१८७३	सिंह-कुंभ
१८९७	वृश्चिक	१९१८-१९	सिंह-कुंभ
१९४१-४२	पृषभ	१९६४	कन्या-मीन

दर्शल-शनि युति व प्रतियुति दर ४५ वर्षांनीं होत असते. कोणत्याहि दोन प्रहांच्या युति अथवा प्रतियुति एकदा झाल्यावर ता पुन्हा किते वर्षांनीं होणार हें स्थूलमानानें काढावयाचें असल्यास दोन्ही प्रहांस १२ राशि फिरण्यास लागणाऱ्या शुणाकारास त्याच्या अंतरानें भागून निघते. उदाहरणार्थ दर्शलास बारा राशि फिरण्यास ८४ वर्षे $\times$ शुद्ध बारा राशि फिरण्यास बारा वर्षे=१००८ $\div$ दोघामधील अंतर ७२ = १४ हा सांगाकार आला इतक्यांत वर्षांनीं दर्शल-शुनी युति व प्रतियुति पुन्हा होणार व युति व प्रतियुति यामध्ये ७ वर्षांचे अंतर रहाणार.

परिशिष्ट ७ वे.

आपत उर्फ इमिज् यार्चा म्यष्ट म्यिति.

१८०५ घनु	१७-१६	१८८० मीन	४-४६
१८१० घनु	२२-४६	१८८५ "	९-१६
१८१५ घनु	२८-१६	१८९० "	१४-४६
१८२० मकर	३-८६	१८९५ "	१९-१६
१८२५ मकर	९-१६	१९०० "	२४-४६
१८३० मकर	१३-४६	१९०५ "	२९-१६
१८३५ मकर	१९-१६	१९१० मेष	४-४६
१८४० मकर	२४-४६	१९१५ "	९-१६
१८४५ "	३०-१६	१९२० मेष	१४-१६
१८५० कुंभ	४-४६	१९२५ "	१९-१६
१८५५ "	१०-१६	१९३० "	२४-४६
१८६० "	१४-४६	१९३५ "	२९-१६
१८६५ "	२०-१६	१९४० वृषभ	४-४६
१८७० "	०४-४६	१९४५ "	१०-१६
१८७५ कुंभ	३०-१६	१९५० "	१४-४६

या ग्रहास १२ राशि आक्रमण्यास ३६० वर्षे लागतात. वर्षांत तो एक वंश चालतो. सध्या निदान हा ग्रह राहू प्रमाणे बाल्पनिक घटन चालणे योग्य आहे. फलजातकांत असा ग्रह घेऊन काय निष्पन्न होतें त्याचे निरीक्षण करण्यास उपयोग व्हावा म्हणून त्याची स्पष्टस्थिति वाचकांपुढे ठेवली आहे. श्री शिवछत्रपति यांच्या जन्मकुंडलीत ग्रह दाखल करावयाचा असल्यास तो वरील दिशेबाजें मिथुन २१-२२ अंशात म्हणजे (कुं. नं. १ पहा) व्यवस्थानें मेळू शकेल व मंगळ, नेफच्यून आणि इमिज् याचा त्रिकोण होईल या प्रमाणें कोणत्याही कुंडलीत तो बसविता येईल.

परिशिष्ट ८ वें.

विशिष्ट कुंडल्यांतील विशिष्ट प्रसंगांचे स्पष्टग्रह.

१	शिवराज्याभिषेक तारिख ६ जून १६७४	रावे मिथुन १६	चंद्र सिंह १०	मंगळ मीन २८॥	बुध शुभ २७	गुरु शुक्र १० व	शुक्र कर्क १६	शनि शेप २५	राहू कुंभ ३	हशोल मीन २२	नेपचुन कुंभ १०
२	सम्राज्ये सायत माता सोयरावाइस जीवत मि- तीत विनले तारिख १६	मिथुन २९	कर्क ०	मिथुन २९	मंगळ १३	शुक्र २	शनि कर्क ८	शनि कर्क ८	वृत्त ५	शेप १५	कुंभ २२
३	जून १६८० संमालाचा वध तारिख ११ मार्च १६८९	मीन २०	शुभ १०	मकर १६	मंगळ ६	शुभ १९	शुक्र ३	शुक्र ५	शेप १७	शुभ २१	मीन ११
४	नेपोलियनचा स्विटीकन पराजय आक्टोबर १८१२	शुक्र ०	०	कुंभ १८	शुक्र ६ व	शुक्र ६ व	शुक्र १३	शुक्र १३	शुक्र ५	शुक्र २९	शुक्र १६
५	साठुंगा नेपोलियनचा पराजय. तारिख १६- १७-१८ जून १८१५	मिथुन १६	शुक्र शुक्र	मीन १८	शुक्र १७	शुक्र १	शुक्र ७	शुक्र १२ व	शुक्र ३	शुक्र ४ व	शुक्र १८

६	आरटीयन वादलहाचा पुत्र रमलक मेरेला ली-पडला. तारीख ३० जा-नेवारी १८८१.	रवि कुंभ ११	चंद्र कुंभ ८	मंगळ मीन १६-४९	जुष कुंभ २९-५२	गुरू धनू १८-४९	शुक्र मीन २७	शनी सिंह व १७-२२	राहु शुक २१	हंगल वृषभ व. २९-१२	नेपचून
७	श्रीमंत मन्हारराव गाय. कवाच पदच्युत झाले. एप्रिल १८७५	मेघ वृषभ	०	धनू मकर	मीन	तूल २६, २५	मीन	कुंभ २३; २४	मेघ १८	सिंह ११	वृषभ १
८	आरटीयन वादलहाच्या पत्नीचा मृत झाला. गप्टेंबर १८९८	कन्या तूल	०	वृक	कन्या	गज १४; १५	वृश्चिक	धनू ६, ७	मकर १४	धनू १	मिथुन २४
९	आरटीयन राग्याचा वाररा आवि ड्यूक फर्डिनेंडचा मृत झाल्याने महाकुडा-चे कारण उभय झाले तारीख २७ जून १९१४	सिंह ५	सिंह	धनू १	वृक २८	कुंभ २१-५२	सिंह ९	मिथुन २२-३४	मीन ७	कुंभ ७०	वृक २७-६
१०	श्रीमंत लक्ष्मीबाई साहेब यास वैश्य प्रात झाले तारीख १८ नव्हेंबर १८५३	वृश्चिक २७	वृक ७	कन्या १	धनू १८	मकर ४	धनू	वृषभ व. ३०	मिथुन १३	वृषभ १०	मीन ११

११	श्रीमत् लक्ष्मीबाई रण-मिथुन भैदानाबर मृत शाल्या तारीख १८ जून १८५७	रवि	चंद्र,	मंगळ,	बुध	गुरु	शुक्र	शनि	राह	हरीश	नेपचून
		२८	१०	२४॥	७॥	७॥	१६॥	१५	२	२७	२३
		मिथुन	शुक्र	मकर	मिथुन	तुल	मेप	कुंभ	मेप	शिह	शुभ
		३	३	४	६	२३	२३	२६	१५	१३॥	१॥
१२	श्रीमत् मयाजीराव महा- राजाचे दत्तविधान ता- रात १७ मे १८७५		धनू	मिथुन	कन्या	शिह	कन्या	वृश्चिक	कुंभ	वृश्चिक	मिथुन
		२४	१	१	१०	२१	४॥	१३	२५	२०॥	२०
		शिह	धनू	मिथुन	कन्या	शिह	मिथुन	मकर	कुंभ	वृश्चिक	कर्क
		२४	१	१	१०	२१	४॥	२४:२५	२५	२०॥	२
१३	श्रीमत्प्रम कृष्णपरमहंस समाधिस्त झाले तारीख १६ ऑगस्ट १८९६		०	मिथुन	मिथुन	कुंभ	मिथुन	मकर	वृश्चिक	धनू	कर्क
		२४	०	कर्क	कर्क	१४, १५	मिथुन	२४:२५	१	१८:१७	२
		शिह	०	मिथुन	मिथुन	कुंभ	मिथुन	२४:२५	१	१८:१७	२
१४	श्रीमत्प्रमत्तीर्थ यांनी जल समाधि घेतली, तारीख १७ ऑक्टोबर १९०६		तुल	कन्या	वृश्चिक	कर्क	धनू	मीन	शिह	मकर	कर्क
		२४	१७-२२	२२	९	११	६	६ व.	७	५	१२॥
		तुल	१७-२२	कन्या	वृश्चिक	कर्क	धनू	६ व.	७	५	१२॥
१६	बुडलियस स्टेड समुद्रांत बुडाले तारीख १५ एप्रि- ल १९१२		मेप	धनू	मेप	धनू	मेप	शुभ	मेप	कुंभ	कर्क
		२५	१, ९	६	२६	१५	४	२०	२१	४	२१
		मेप	१, ९	६	२६	१५	४	२०	२१	४	२१

१०	टॉले निचनेर रमुद्राति मुद्रा तारील ५ से १९१६	रवि. शुभम १५	चंद्र. मिथुन २८	मंगल सिंह ३०	बुध मिथुन ६	शुक्र मेघ ११॥	शुक्र वर्क ०-७	शनि वर्क १०	राह मकर २९	हर्षल कुंभ ११॥	नेपचून सिंह ०-३
१८	ट्रेनफरीत आपधात शारा मुद्राति न, ३७ तारील २६ जून १९०६	वर्क ४	वज्या ३	वर्क १०	वर्क ३३	मिथुन २२॥	सिंह ७	मीन १५	सिंह १४	मकर ६॥व	वर्क १०
१९	देवीने मय्यु बुडलि, ४३ तारील ३ अगस्ट १९१८	सिंह ११	वर्क ७	तृत् २२	वज्या ८	वर्क ४॥	वर्क १२	सिंह ७७	धनु १९	कुंभ २६॥	सिंह ७
२१	खानक खून केले बुडलि न ६४ तारील ४ सप्टे. बर १९१३ राती	वज्या १२	शुक्र ९	मिथुन २४	वज्या ०-६	मकर ८	शुक्र ४	मिथुन १७॥	मीन २३	कुंभ ४	वर्क २७॥

APPENDIX IX

Herschel.

If, therefore, the sun be put aside and the classification of influences be confined to the Planets, Uranus has better claims than any other to present the King or ruler. The influence of Uranus may be summed up under the three heads of action, feeling and thought. It is doubtful, whether, when considered alone, it has very direct effect upon the accumulation of money. The invariable suddenness and unexpectedness of Uranus' action is quite peculiar to this planet and distinguishes it from all the rest.

Here, we have a close analogy to the mode of action of Uranus like a violent explosive, we have to look upon the planet as containing an unusual large quantity of energy, apparently ready to exert its characteristic effects suddenly and on slight provocation...just as a small spark falling upon gun powder. When well aspected this liberation of energy will, of course, act through harmonious and fortunate channels, and the planet will prove the Regenerator, but when afflicted, its disruptive effects will truly entitle it to the name of the Destroyer.

ALLEN-LIO

For although no figure of his horoscope can be obtained, still judging from the nature of the afflictions that fell upon him, one arrives at the conclusion that Uranus only could have produced such a series of sudden and unlooked for calamities.

And so Saturn and Uranus, the malefics serve to awaken the soul, may termed dumbbells as it were, by which spiritual life is developed and maintained.

The mission of Uranus, then, is to quicken the life in every form, to destroy every idol, to dethrone superstition and to drive out the money-changers from the temple, and to make us, whether we will or not realise that there is a God within as well as a God without

-BESSIE LEO-

Herschel may be said to be, the native is abrupt in manners, changeable in mind and temper, difficult to please, impulsive precipitate, and very independent. The mind appears to be made up of contraries, and he acts more from impulse than from reason, always ready for quarrel and such persons are often estranged from their kindred, lead a roaming and unsettled life, when in ascendent at birth, wayward-stubborn, conceited-possessing, some original talent, talkative, proud, malicious and jealous.

-RAPHAEL-

NEPTUNE.

It is a planet of confusion. Neptune has little or no influence over action upon the physical planet, its sphere of influence being largely confined to the psychic or emotional plane

So sublime are the vibrations of this planet that only few can raise their consciousness to its kind of expression.

The child of Neptune is imitative, thinks the thoughts of others, is too much influenced by the example of others. Neptune thus provides actors of all sorts, visionary enthusiasts, detectives, who reflect in themselves the thought of criminal.

-ALFN LEO-

Neptune's influence we believe to be of a feminine or negative character, acting on the psychic or astral plane, and directly connected with the mediumistic powers of humanity and with what people usually term the "Sixth Sense." Neptune's influence causes receptivity to finer vibrations than the densest physical matter can translate, and hence Neptunian people are as it were more loosely put together than most persons.

Neptune's children are imitative and impressionable. They are all lovers of sensation of resorting to opium and other drugs to produce visions, dreams etc.

Neptune influences all moods, dreams, premonitions, trances, obsessions, visions, mediumism, spiritualism ect; impure magnetism of theirs, causing peculiar obstructions, disturbances, hysteria, fainting fits, cerebrad apoplexy and serious nervous Diseases.

-BASSIE LEO.-

It seems to be the general opinion that this (Neptune) of a malefic nature, but producing worry rather than actual event. At present much of it is conjecture, and the young student should not rely too much even on the remarks on Neptune.

-RAPHAEL.-

BIBLIOGRAPHY.

हा ग्रंथ तयार करण्याच्या कामी खालील प्रथांचो फार मदद झाली आहे.

ग्रंथ	प्रकाशक.	गुजराती.
अकटाकट अस्ट्रॉलॉजी	होमीधार	मराठी.
ज्यातिर्माळा मासिक अंक	श्रीधुत रा के. प्रधान	"
कुंडलि विज्ञान मासिक अंक	" वि गो नवाथे	"
योगमाला अंक	"	"
जलकसग्रह अंक	"	"
भेदानय ज्योतिष	" रामनारायण	"
ज्यातिर्विजय मासिक अंक	" गणेश शास्त्री देशिंगकर	"
अॅलन ए आंचे मुख्य सर्व ग्रंथ		इंग्रजी
Planetary Influences	Bessie Leo	"
Astrology	Sepharial	"
Primer of Natal Astrology	Geo Wilde	"
The Key to your Star	"	"
Character and success	"	"
Guid to Astrology	Raphael	"
Mind and Astrology	"	"

खगोल शास्त्रावरील ग्रंथ.

ज्योतिर्विलास	ड. वा दिक्षित	मराठी.
अंतरिक्षातील चमत्कार	म. खडे चिटणीस	"
Solar System	Samuel Cooke	इंग्रजी.
Astronomy of to-day	Cecil G. Dolmage	"
Encyclopadia Britanica		"

ज्योतिर्गणित ग्रंथ.

ज्योतिर्गणित	श्रीधुत रा ध्यं वा केतकर	मराठी.
ग्रहसाधन	" जी चिटणीस	"
Ephemeris पुस्तकें	Raphael	इंग्रजी.
Ephemeris पुस्तकें	Zadkiel	"
इ. स. सन याची तिथि तारीखवार जर्ना	च. प्र. मोडक	मराठी
या दिवाय हार माहिती करिता	थेम्बरची Biographical	

Dictionery, भा. इ. सें मडळाची वार्षिक वृत्तपुस्तकें, ग्रंथमालेचे वृत्तित अंक
 श्रीधुत रा रा सर देसाई याची मराठी मों १७ रोयासद अखे दुसरे १५। २०
 ग्रंथ व २०सरे फलजानकावरील इंग्रजी मराठी ग्रंथ पण लेखकांन पाहून अवश्यक
 माहिती घेतली आहे.

उपसंहार.

Full often learn the art to know,
Of future weal, of future woe,
By word, or sign, or star— *Scott.*

दर्शक-नेपचून अथवा प्रजापति-वरुणाच्या फलासबधी आतापर्यंत पुष्कळ विवेचन आणि चिकित्सा केली असून फलाचें एकत्र सार झालून या दोन प्रहाची जातकट्ट्या तुला पण स्वतंत्र प्रकरण जोडून शक्य केली असता केवळ या प्रहाच्या फलसंशोधनाच्या कार्यांत मदत झालून आणि ग्रह आठ महीनं प्रेसमध्ये हल्लहल्ले छापला जात असता तेवढ्या अवधीत लेखकाला हरीच माहिती मिळाली व आणखी अनेक कुडक्या पण पहावयास मिळाल्या त्याचें एकीकरण दील्याशिवाय जातक वर्णनाचें कार्य पूर्ण होत नाहीं. प्रजापति व वरुण यात पाप व खल कोण त्याचें शुभाशुभत्व कोणत्या दर्जाचें त्याचें विशिष्ट गुणधर्म कोणते या बाबतीत कोणतीही निश्चितता न झाल्यामुळे अनेक पाश्चिमात्य विद्वानांचे फल निरीक्षणाच्या बाबतीत पुष्कळ मनभेद आहे, तसा तो आपल्याकड जे ज्योतिर्विद या प्रहाच्या फलाचा विचार करितात त्यांच्यातही ता कोठें कोठें असणारच कित्येकांस दर्शक उर्फ प्रजापति सरळ मोकळ्यामनाचा व स्वैर वर्तनाचा आणि उघड्या छातीचा ग्रह वाटतो तर वरुण उर्फ नेपचून हा ग्रह खल-विश्वासपातळी-कपटी-फसवा व लपूनछपून कार्ये करण्यास प्रोत्साहन देणारा आणि अनर्थाची परंपरा उत्पन्न करणारा वाटतो, अर्थात आमच्या ग्रथातील विवेचन विरुद्ध असलेले त्यामुळे वाटणें सहाजिक आहे, आम्हीं जी चिकित्सा केली आहे तीचा अगदीं बारकाईने विचार न करता वरवर पहाणारास असे आढळून येईच, परंतु जेथें जेथें आम्हांस आमचें मत स्वतंत्र देणें वाटलें तेथें तेथें आम्हीं तें देतांना निश्चयारम ठिहीलें असून सूचना विचारसरणीत प्रगट केल्या आहेत दोन्ही प्रहाच्या फलाची निश्चितता अनुभवाच्या भरपूर सामुग्रीवांचून आज ती होणें शक्य नाहीं व हें कार्य पाच पन्नास अथवा एका शतकानेंही पूर्ण हाणारेंनाहीं, तो पर्यंत आमच्या जातकात या प्रहाच्या फलास काहीं तरी जागा मिळावी आणि आमचे कित्येक जुन्या परंपरेचे विद्वान या प्रहाविषयी अज्ञानही जे सुप्त असलेले दिसतात त्या सर्वांचें चित्त वेधण्यास सामुग्री त्यांस मिळावी असा एक उद्देश हा ग्रह प्रकाशित करण्यांत आहे तसाच फलसंशोधनाच्या कार्याला योग्य चालन या दोन प्रहाच्या बाबतीत मिळावें हा पण उद्देश आहे तिसरा उद्देश एवढाच कीं ग्रहकाराचे आनपर्यंतचें आनुष्य प्रजापतीच्या क्रांतिचक्राच्या फेऱ्यांत गेलें असून दोन्हीन वेळ

इसच्या प्रहांशी बहणाचे गुमागुम झालेल्या योगांस मात्र वितरणां कामा नये ” असे द्वागतांना आढळते. त्याच प्रमाणे तो आपल्या ‘ प्रायःश्रेष्ठ इन्ट्रुसान्स इन अस्ट्रॉलॉजी ’ या स्वागुमशाच्या खास प्रयात प्रजापतीची फले जितकी दतो त्या मानाने बहणाची फले फार टोकळ दते, ही फले अगुमच विन्म्य आहत व त्याचा जोर व विशिष्टता या विषयी तो त्रोटक स्वागुमच त्यात देत आहे हे त्याचे स्वागुमच झणून विशय महत्वाचे असल्यामुळे त्याचा उच्च करण जरूर आहे. तो द्वागता “ सप्तमात प्रजापति असून चंद्राचा पुढशी अथवा गुक्राशी गुमसवय असले तर विवाह सौख्य वाईट लागत नाही (पुढपास) परंतु स्त्रीचा अत फक्त तो अकस्मात करवीजे तसें जर नसले तर विवाहसौख्यही वाडण्च मिळते. स्त्रीयाच्या कुडलीत रविपुढशी शुभयोग करीत असल्यासही सप्तमस्य प्रजापति बरील फक्त फक्त देईल (पतिनिघन अकस्मात होणे) सप्तमस्य प्रजापति भाग्यदी धंदे व दाव यांत फार नुकसान व फसवणूक कातो (heavy losses, fraud or collusion) व अशानी वकील, कपऱ्या-लोक समाज सस्या अथवा अपरिचित मनुष्याशी व्यवहार प्रत्यक्ष न ठवता लेखनव्यवहार ठवावा पुढपाच्या वागतीत प्रजापतिने रवि पीडीत असतां जितकी दुष्टफले तो दतो तितकी क्रियाच्या बाबतीत तो दतोच परंतु क्रियांच्या कुडलीत प्रजापतीने अत्र पीडीत असल्यास तितकी अनिष्ट फले पहावयात मिळत नाहीत पुढपाच्या वा तीत अशी स्थिती जन्मत असून जेव्हां बायरेदरने तसाच रवि प्रजापतीचा अगुमयोग यतो तेव्हा अशा मनुष्या पुढे एकादी अत्यंत मोहक वस्तू दिसून तीला बळी पडून तो ती बरावयास गला वी आपल्या सर्वस्वाचा नास मात्र त्याच्या पदरी यतो असें नहेमी घडते. आत्महत्या विनाशक प्रजापतीने घडून येत त (suicides are caused chiefly by Uranus) तर सप्तमसुखाच्या बाबतीत प्रजापति मनुष्याला भरल्या दिशाला नरो व सप्तमसुखाची वाताहात अतो (In domestic life its chief effect is to lead astray, and destroy domestic felicity) प्रणयी प्रेमात हा दुखाच्या वागण्याच दत असतो व त्यात म तर आणि आविश्वास कारणावाचून असतो (generating jealousy and distrust, not always without reason) घेण्यामध्ये तो पत घालविता पण जेव्हा तो बलवान व शुभ स्थितीत असतो तेव्हा उत्कर्षाल

* I have observed many times that when first evil direction is formed between the Sun and Uranus that the native has some scheme or enterprise before him of a most promising appearance but which if he engages in it entails his ultimate ruin this is invariably the case when Uranus is an afflicting planet at birth or in 7th house

(Private Instructions in Astrology Page 5).

सीमाच राहत नाहीं व कोणताही उच्च दर्जा त्याला कमीच असतो. " वरील प्रकारचे रॅकेलसचे उद्गार नसून अनुभव आहेत पंतु वरुणाच्या बाबतीत मात्र तो तसें लिहीत नसून मागे लिहील्याप्रमाणे ' वरुण कांहींसा अशुभ व पाप प्रद असता (malefic to a certain extent) असें येथे पण तो म्हणतो आणि वरुणाच्या फळाचे परिणाम अजून इतके निरीक्षण केले नाहीत असें पण पुन्हां म्हणत आहेच व सध्याच्या स्थितीत फक्त प्रत्यक्ष एकाच दुष्परिणाम न घडवितां तो काळजीत पार दाखणारा प्रद आहे अशी त्याची कल्पना आहे. प्रजापतीच्या बाबतीतही रॅकेल अनिश्चिंत असून प्रजापति शनिप्रमाणे घंड व शुष्क प्रद आहे असें त्याचे मत आहे."

हा शेन्ही प्रहां विपर्या रॅकेलसारख्या एका अनुभव ज्योतिर्विदाची मते वर प्रमाणे आहेत. यानंतर अल्फ्रेड जॉन पिअर्स (दुसरे ब्रडकील) यांच्या मतांचा विचार करितां प्रजापति विपर्या वर एक त्यांचे मत आम्हां उघृत केले आहेच, वरुणाच्या बाबतीत " शनिप्रमाणे हा प्रद उदासी आणि हटवादी नाही, मंगळ प्रजापति प्रमाणे अतिरेक-अविचार करणारा नाही, त्याचप्रमाणे बुधाशी संबंधित असता मंगळ प्रजापतिप्रमाणे भौतिकशास्त्रासम देत नाही." अशा या विद्वानाचा कल दिसत आहे. * या नंतर दुसरे विद्वानपाश्चिमात्य ज्योतिर्विद डॉक्टर सिमोनाईट हे आहेत. यांच्या मतांचा विचार केल्यास ते तर वरुणाला पूर्ण पाप व अशुभ प्रदच समजून आहेत व त्यांनी तशा प्रकारचे फल वर्णन विशेष केले आहे. प्रजापतिप्रमाणे नेच-चूनडो दुष्ट परिणामाची परमवधि करतांना सीमा ठेवीत नाही व अशावेळी ते आयर्लंडची राशि वृषभ हीत रवि-शनि यांच्या युतीत तारीख ६ मे १८८१ च्या दिवशी हा प्रद असताना फोनीक्स पार्कमध्ये झालेल्या अनेक अमानुष मृत्यू एक दांडगे उदाहरण आपल्या अर्जांना या ग्रंथांत देतात, त्याप्रमाणे १८७३ मध्ये वरुण वृषभेत शिरल्यापामून आयर्लंडमध्ये अनेक राजकीय प्रकरणे उगमिच होवून सुरवात जोराची झाली असे पण ते म्हणतात. रवि-शनि युति हा संघ दुष्ट अर्नाष्ट किंवा नेचचून तेथे तीव्र झाला या गोष्टी वी चिकित्सा माय लर्नी व्हर्ग्यु.

आहेत व गुंम असला तर नाविन्य आणि शोच रेणारा, अशुभ असला तर भयकर नुकसान व्हाणारा असें डॉ. सिमोनाइटचे मत आहे व प्रजापतीचे उद्योग म्हणजे 'पुराणवस्तु सशोधन, ज्योतिषशास्त्र, मातृत्वशास्त्र, रसायनशास्त्र, व्याख्याते, मूर्ती खोदणारे, मस्मीरीशम बागेरे शास्त्रे' अस त्याचें मत आहे रोगाच्या बाबतीत प्रजापतीचे स्पष्टीकरण विशद व विस्तृत व स्पष्ट त्यांनी केलेले नाही

इ.सी. पञ्जातकात नाचानलले असे पाश्चिमात्य ज्योतिर्विद अँलनलिओ प्रजापतीइतका वरुण पापग्रह मानीत नाहीत वरुणाचा गोल पृथ्वीतील प्रत्यक्ष घडणाऱ्या गोष्टीशी इतका संबंधित नाही त्याच्या संबंध अज्ञात व आत्मिक संबंदनाही आहे असे त्याचें म्हणणें आहे १ त्याच प्रमाणें वरुण अँलनलिओच्या मते पापग्रह दिसत नाही त्यांनी ग्रहाचे गुणधर्म आपल्या ग्रथात (The Art of Synthesis) जे वर्णन केले आहेत त्यात पञ्चगणाच्या दोन दृष्टि ठेवलेल्या नजरेस येतात एक दृष्टि म्हणजे प्रजापती पापग्रहाचें फलवर्णन करितांना त्याची अगुम फलें भौतिक व षड्वादृष्ट्या दिली आहेत गुंमग्रहाचीपण अगुम फलें आहेत अध्यात्मिकदृष्ट्या व मृष्टीचें कार्य यादृष्ट्या पुन्हां त्यान प्रत्येक ग्रहाचें चांगलें कार्य कोणतें व कसें होतें हें पण त्यांनी दाखविलें आहे ही फलें दुहरी जरी असली तरी त्या दृष्ट्यासुद्धा वरुणाचें फल वर्णन करताना हे विद्वान ग्रथकार वरुणाला पापग्रह मानीत नाहीत * परंतु उलट त्याचें म्हणणें असें की तरी या ग्रहाची अगुम फलें आहेत तरी त्यामुळे तो पापग्रह आहे असें दाखवावयाचें नसून वरुणाचा प्रत्यक्ष जड जबाबी पार शब्ध नसून तो सर्वथ विनायक अध्यात्मिक व अनात शक्तिक्क आहे हेंच दाखवावयाचें आहे या ग्रहाच्या फलवर्णनाच्या व गुणधर्माच्या बाबतीत म्हणून आम्हीं बऱ्याचवेळा फसतो १ अँलनलिओ या ग्रहाविषयी आणखी वरुणाची दीड्यता पवित्रता व दिव्य प्रेमाचे गोंडव पण गाण्यापर्यंत गेण आहे २हाच ग्रथकार या ग्रहाची शुभफलें दण्यात पार पुढें गला आहे. हा ग्रह बलवान असेल तर क्षीलसंपन्नता,

अंतरज्ञानजाणीव व तदंगभूत स्फूर्ति दगारा हा आहे * नेपचूनच्या अंगी चांगले गुणधर्म उत्पन्न करण्याची कारणे झटलीं द्वाणजे त्याची अनुकरणप्राप्त्यद्वारे, मोकळेपणा, नि सत्व व जीर्ण गोष्टींचा त्याग आणि नव्या सुसंस्कृत गोष्टी स्वीकारणे स पान्वेशाकडे असलेली सुसंस्कृष्टि, जडजगाच्या जडप्रगतिपुढे अध्यात्मिक स्थिति-कडे असलेली प्रवृत्ति हेंच मुख्य कारण होय असेपण बॅलन लोओ द्वाणजे १ हें सर्व वर्णन करण्यापूर्वी तो वाचकांत प्रथमतः " या प्रहाचे दिलेले गुणधर्म केवळ या शास्त्राशी परिचय असलेल्या व्यामंगी विद्वानाची मने आहेत तीं निश्चित फलें नाहींत" असा इशारा देऊनच मग वर्णन करित आहे (Art of synthesis,) page 103 पहा) हें लक्ष्यात ठेवण्या सारखे आहे.

प्रजापतीचे गुणधर्म वर्णन करिताना हाच ग्रंथकार वरणाशीं जेव्हा प्रजापतीची तुलना करता तेव्हा प्रजापतीला ' विहार भावनाविहीन बुद्धि व काठिप्य ' असे द्वाणत आहे, * तर वरुणाला ' भावना विहार प्रधान व अंत वरणाची कोमलता ' म्हणतो. वरील प्रथकाराचीं आणखी पुढेकळ मने आहेत परंतु विस्तारभयास्तव देतां येत नाहीं. अमेरिकनां पैकी काहींची मते देणें पण जरूर आहे. एकांने या दोन प्रहाची तुलना करिताना अगदीं सक्षिप्त शब्दांत तो म्हणतो ' नेपचून-अध्यात्मिक व दैवी स्फूर्ती तर प्रजापति-गुण विद्याशास्त्र, नेपचून-स्वता अज्ञात व गूढ शक्ति तर प्रजापति-अज्ञात व गूढ शक्तीचे ज्ञान करून दगारा वस्ताद, वरुण-विश्वध्यापन-प्रेम व सारंगीव मात्तशीं सम होऊन जाणें तर दर्शल-गूढ शास्त्रीयतरवाचे विकरण करणें, त्याचप्रमाणे ' हुण्यमवादा व्यतिरिक्त वरुण हा समतोल असा कुंडल्यात अशुभ व पापग्रह वेव्हांही नसतो ' असे पण हा विद्वान म्हणतो. १ प्रजापति फक्त रूपांतर वरविणारा तर वरुण स्वभायत मुक्त्या स्थितींतच उत्क्रांति करविणारा असे पण (translation and transmutation) एक मत एकाचें आहे. हा ग्रह मोहाने जाळे असून शिवाय मगीतप्रिय-स्फूर्तिजनक व यन करणारा पण आहे, २

* When prominent for good, therefore Neptune may reveal the manifested of genius may inspire the mind with ideas derived from inner planes of nature and may attract towards spiritual (page 103)

1 Neptune's power for good is due to its receptivity, openness to absorption that which is old and useless and accept that which is old and improved to its intuitive perception of truth is able to rise above merely material towards ideal imaginative and spiritual conditions.

(The Art of synthesis)

त्याचप्रमाण वरुण म्हणजे गारुड्याचें मोहकजालें होय; वगैरे अनेक मनें आहेत. इच्छाशक्ति, दांडगा उत्साह आणि बुद्धिसामर्थ्य हे तीन मुख्यधर्म अनुक्रमे शनि-मंगळ आणि बुध यांत स्वतंत्र आहेत तर ते तीनही प्रजापतींत एकवटलेले आहेत असें पण एक मत आहे. * मॅक्स हीन्डेल यानें नुक्ताच ' मिसेज ऑफ धी स्टार्स,) हा ग्रंथ प्रकाशित केला आहे त्यात तो हर्शल उर्फ प्रजापतीलाच तीव्रशुक्र व वरुणाला तीव्रबुध म्हणत आहे म्हणजे वरील २।३ ग्रंथकारांच्या संपन्न विरुद्ध हें मत आहे व आम्हांलाही तें मान्य नाहीं. हाच ग्रंथकार वरुणाला इच्छाशक्ति १ व प्रजापतीला प्रेम आणि कल्पनाचातुर्य पण म्हणतो. अॅलनलिथो प्रजापतीला ' जागृति करणारा ' (Awakener) हें सूत्र लावतो तर मॅक्स हीन्डेल त्याला ' पशामोड करणारा ' (The planet of Altruism) म्हणतो. अॅलनलिथो व दुसरे काहीं वरुणाला ' गुण अज्ञेय ' या शब्दानें संबोधतात तर हा ग्रंथकार त्याला ' देवत्वाचा ग्रह ' (The planet of divinity) या शब्दानें संबोधित आहे हा पण ग्रंथकार म्हणतो कीं या ग्रहाचे खरे गुण धर्म जाणण्याची पात्रता फार थोड्यांच्या अंगी आहे बहुतेक जग अजून भौतिक दृष्टिपेरित अगल्यामुळे वरुणाचें खरें ज्ञान होण्यास अवकाश आहे; परंतु जगाची प्रवृत्ति दृढवेगाने अध्यात्मिक वादांइत्यालली आहे व ती जशीजशी जाईल तसतशी वरुणाच्या किरणाचें महत्त्व आम्हांस समजू लागेल * या ग्रंथकाराच्या मताप्रमाणे वरुणाचें युग यावयाचें आहे व ह्मी प्रजापतीचें युग आहे असें म्हणावें लागतें. काहीं ठिकाणीं या ग्रंथकाराचा विचार सरणी जरी संमत होत नसली तरी तात्विकचिकि सा फार उत्तम आहे.

- * Intellect without emotion, the judge, dispassionate but ruthless.
 1 Neptune is not malefic in harmonious horoscope except bad Karma
 2 Neptune is connected with enchantments and enchanters. It is the spider's web of humanity, the toils of the ensnarer's and deceiver's net.

The planet is highly musical and conduces of inspirational composition, dream melodies ect.

(Art of Synthesis page 113)

Uranus is the only one that is equally strong in all, it manifests a passionate energy not unlike that of Mars, intellectual power at times equal to that of Mercury, and a will that can be as determined as that of Saturn.

(page 99, Art of Synthesis)

Q Uranus is the higher octave of Venus and Neptune the higher octave of Mercury

(The message of the Stars page 311 and 313)

सफारियल आपल्या अनुभवान्या दृष्टीने या दोन ग्रहाविषयी सक्षित चिकित्सा जी करित आहे तीच फार महत्वाची आहे. प्रजापतिविषयी तो म्हणतो की प्रजापतिमुळे हाड उतरणे—मोडणे, वियोग होणे, मेंदुचा विकार व मृत्यू अशा गोष्टी थाडून आल्या आहेत, त्याचप्रमाणे कुंडलिमध्ये इतर ग्रहाची परिस्थिती डायरेक्शनने चांगली असताना आयुष्याची दोरी प्रारब्ध म्हणून किंवा देवी प्रकोप या दृष्ट्या तोडणारा किंवा कार्यकारणाव्यतिरिक्त गोष्टी घडविणारा हा ग्रह आहे, तर बरुण गुप्त व क्रांति करविणारा असून विकाराची परमावधि करणारा आहे (जेव्हा पीडित किंवा चत्रबुधने अशुभदृष्ट असले तर) किंवा शक्तीचा—व्हास करविणारे रोगुदी तो उत्पन्न करितो त्याचप्रमाणे याची शुभफळे म्हणजे संस्कृति, कला वाडमय वृद्धि, भावना—स्मृतिजन्य काव्य—गीत, तत्वाद्याकडे प्रवृत्ति, असे आहेत. सफारियल वरुणाच्या वाक्तीत 'हैनपणा जवना नपूसकत्व आणि नीतीमत्तेचा लवचिकपणा' याकडे काही ठिकाणी वरुणाचा सबंध असलेला दर्शवीत आहे याकडे जरूर शोधकबुद्धीने रक्ष्य देण्याची आनची सूचना आहे वारण अगदी हा नवीन गुणधर्म त्याने दर्शवीला आहे, असे आम्हास वाटते. याशिवाय, आणखी पुष्कळ मते या ग्रंथा-राची आहेत.

लुवेनीन जॉर्ज (लुवलीन अस्टॉलॉजी—कॉलेजचे प्रिन्सिपाल, अमेरिका) यांनी आपल्या ' हारस्कॉप डलिनियर ' ग्रंथात या दोन ग्रहाची बरीच माहिती दिली आहे परंतु ती या दोन ग्रहाचे शुभ व अशुभ अशा दोन स्वतंत्र वर्गांत दोली आहे. ती सर्वच यथे देणे असक्य आहे या गृहस्थाने या दोन ग्रहाची राशीपरत्वे—मघन-परत्वे—योगपरत्वे स्वतंत्र फळे देण्याचा प्रयत्न पण केला आहे परंतु, त्यापैकी बरीच

* But we should err greatly if we supposed the influence ascribed to it fitious on that account for as the person born blind lacks the organ to see the sunlight and colors so most humanity is still lacking the sensibility which makes them amenable to the vibrations of Neptune. But we are gradually developing finer feelings and becoming more able to respond to his influence

(The message of the Stars. page 33)

* It then became evident that Uranus was the cause of violent dislocations fractures separations mental disturbances and deaths. A new interpretation was put upon the old phrase, 'death by the visitation of God' for although the end of life is determined by the Divine plan and brought about by the agencies of Nature astrologers failed to find any adequate indication of the event in some cases in the current 'directions', and thus some supernatural cause had to be brought into the scheme of thought since an effect without a cause was logically untenable .... It is frequently in evidence in the production of sybaritic effeminacy, and moral introversion

तत्त्वतः तद्वशाचीत्या धरुन केलेली आहेत, स्वतंत्र अनुभव अशी या ग्रंथांतही पार शोधीच फलें आहेत.

ग्रंथकाराने याप्रमाणें जितके ग्रंथ मिळतील तितके वाचनांत घेऊन व योग्य माहिती एवत्र वेळी परंतु वरील प्रमाणें जेव्हां परस्पर विरोधी मतें दिसून येऊं लागली व पाश्चिमात्यार्थ्या मन्भेदाच्या विचार स्वरुणोंच जणें म्हणजे व्होळ मिटून चालण्यामासुवें वाटू लागलें तेव्हा अनेक ग्रंथकारांनी दीनेली सर्व माहिती एकत्र करून तींच वरीं ह्मण केले व त्यांही द्विती अनुभवला पटने हें पाहण्या करिता कुंडल्याचे निरीक्षण करण्याच्या उद्योगान आम्हीं लागलों. या सर्व नव्या उपकामासुळें ग्रंथ प्रकाशनकार्याला विलंब लागला, वरीच टाचणें परत वारंवार लिहावीं लागलीं, दुसऱ्या संसारिक अडचणी पण फार तेवटयात आल्याच त्या सर्वास तोंड देऊन कुंडलि संग्रह केला. हा संग्रह करण्यात बराच काल रतर्च झाला, परंतु शास्त्रीय तत्त्वचिकित्सकतेच्या कामात विलंब चालतो पण अपूर्ण माहिती चाळू शकत नाही. आता पर्यंत लेखदानें १२ शें वर कुंडल्या निरीक्षणात घेतल्या त्यांत या दोन प्रहाची विशिष्ट फलें पटाण्यासारख्या फक्त १२५ पर्यंत कुंडल्या आटळल्या, ही सामुग्री अर्थात् अपुरोच आहे परंतु तेवज्यानें सुद्धा या प्रस्तुत ग्रंथाला बरीच मदत होण्यासारखी होती या कुंडल्यापैकी सूनी १२, अकस्मातमृत्यू १०, व्यभिचार व ब्यसवे ९, नष्ट १२, कवि १०, वजे ६, वार्दबरीकार ६, चित्रकार ८, साधु-योगी ६२, राजे ३५, ऐतिहासिक विशिष्ट प्रसंग ५, श्रीमंत व संपत्तिलाम ७, शोधक व कल्पक ८, चमत्कारिक अनुभव ८, दरोडखोर चोर ४ अशा या कुंडल्या होत्या, या शिवाय या दोन प्रहाच्या फलांच्या अशा राशि कुंडल्या व याच करिता आल्या.

डॉ. मिमोनाइटचा वृषभेचा नेपथून आयर्लंडला पार नामदायक झाला तर झडकील मिथुनेचा हर्शल अमेरिकेला पार पश्यदेशीर झाला हें लक्ष्यात टेवण्यासारखें आहे, तर सिंहेचा हर्शल प्रान्सला १७८९-९४ मध्ये इतका जाचक झाला कीं ' भेसूर राज्य ' (Reign of Terror) फ्रेंच लोक म्हणूं लागले.

पाश्चिमांत्याची फलवर्णन माहिती व मतभेद व या कुंडल्या मिळून चिकित्सक युद्धिला जें पटले तेवढें विवेचन आम्हीं केले आहे अर्थात हा ग्रंथ केवळ पाश्चिमांत्यांचे अनुकरण या सदरानदी येत नाही त्याचप्रमाणें तो पूर्ण स्वतंत्र विचारांचा व शोधांचा

[New Dictionary of Astrology page 104 and 105]

Americans have good reason to remember the power of this planet in 1775 and again 1800-6, which were the last two of his periodical visits to Gemini, the sign ruling America

(Textbook of Astrology by J. A. Pearce, page 105)

पण नाही हें उघड आहे. संशोधनांस न या शाखाची ज्यास आवड आहे त्यांस विरीक्षण करण्यास सद्दज सामुग्री मिळावी व अजूनही या ग्रहांच्या फलांचा निधिनपणा व्हावा या हेतुनें परिशिष्टमध्यें जशा ६६ कुडल्या दिल्या त्याच प्रमाणें या दोन ग्रहांचे कांहीं ठिकाणी जे योग आढळून आले ते पण येथे उघटत करीत आहे.

चित्रकारः—फोस्टर चंद्र-वरुण त्रिकोण (२१६), शुक्र शनि तृतीयेकादश योग (११३); रॅन्डल्फ कॉल्डकॉट शनि-शुक्र-वरुण युति (११), बुध हर्शल युति (१); चॅन्ट्री चंद्र वरुणयुति (७) प्रतियोग शुक्राशी, रवि बुधयुति (१) जॉन कान्स्टेबल शुक्र हर्शल मंगळ युति (३) त्रिकोणात चंद्र (७), राजा रविचर्मा हर्शल शुक्र युति (१); सरफ्रान्सिस बर्नहार्ड (माजी इंग्लिशपब्लिश) शुक्र हर्शल त्रिकोण (८१२) व्हा. का. फडके (हिंदुपब्लिश) नेपचून रवि त्रिकोण (११९) हर्शलनेपचूनकेंद्र (४११).

कवीः—एस. टी. कोलरीज नेपचून शुक्रयुति (६), शोले नेपचून शुक्रमंगळ युति (७), फिट्स नेपचून रविशुक्रयुति (८), रविन्द्र नाथ टागोर नेपचूनचंद्रयुति (१) बकीमचंद्र चतुरजी नेपचून मंगळत्रिकोण (११३) चंद्र शुक्रयुति (६) प्रतियुतीत हर्शल (१२) विठोवाआण्णा दफ्तरदार (शीघ्र पदालित्परसक्वी) हर्शल-मंगळ नेपचून-शुक्र युति (९) रविशनि चंद्र युति (११)

कवि-साधु-योगीः—नामदेव नेपचून चंद्र प्रतियोग (६१२); तेपचून रविशुक्र तृतीयेकादश (६१८), मंगळ शनि युति (५) त्रिकोणात हर्शल (१); ज्ञानेश्वर बुध नेपचून युति (६) मंगळ हर्शल प्रतियोग (११३) तुकाराम चंद्रनेपचून प्रतियुति (१२१६), बुध रवि (११) त्रिकोण हर्शल (३), शुक्रहर्शल तृतीयेकादश योग (११११) नेपचून शुक्रकेंद्र (६१९), कॅप्ट टॉलस्टॉय नेपचून शुक्र त्रिकोण; कृष्णानंद ग्रहचारि हर्शल गुरुत्रिकोण (११५) रविशनि त्रिकोण (५११)

लेखक-चके-कादवरीकारः—जेन ऑस्टीन (सी कादवरीकार) हर्शल बुध प्रतियोग (३१९) शनिनेपचून तृतीयेकादश (७१९); हरि ना. आपट बुध हर्शल शनि त्रिकोण (११-३-७); प्रभात कुमार चतुरजी नेपचून गुरु त्रिकोण (१-५) शुक्र हर्शल त्रिकोण (१-५) प्रतियोगांत बुध (११); डी. क्रन्स हर्शल शुक्र, त्रिकोण (८-१२), हर्शल बुध तृतीयेकादश (८-१०); नेपचून मंगळ त्रिकोण (९-१),

भावना आणि सहृदयता यांच्या सहाय्याने मनाच्या एकतानतेत स्वता मिळून दुसऱ्यासही मिळवू पहाणारा वरून आहे, याच्या वर्गात अर्थात कवि-मठ-नाट्यकार-कादंबरीकार-गवई आणि चित्रकार वगैरे मंडळी येऊ शकतात यांच्या कृतींचे स्वर्णयुग कलेत रूपांतर करून जनसमाजासहि घटकाभर डोलविण्यास लावण्यास वरुणाची देणगी पाहिले. ह्याचैकी कादंबरीकार चित्रकार वगैरे मंडळीस कल्पना नाविन्य व कल्पकतेकरिता दर्शकसोपाना जहर आहे तर मार्मिक विनोद काण्सासही तोच पाहिले प्रजापतीची माणसे दुनयाची कामगुरु विनोदाने काण्णस बीच मदन कच शकतात. स्फूर्तीच्या आवेशात बोलणारा वक्ता श्रोत्यांची मने जशी स्वातीशी समरस करून शकतो त्याच प्रमाणे समचौरप ज्ञान व अनुभवपूर्ण विनोदी भाषणानेही श्रोत्यांची मने रिसवितारा वक्ता कमी दर्जाचा नाही. मठाच्या कुडळीत वरुणाच्या गुरुक नपचूनशी असतेला सवध त्याच्या अभिनयाच्या कामात कथानकातील वरुण एव प्रत्यक्ष घटकावयव समजून अभिनय करिताना स्वताला विसरून भूमि वरुणाच्या दृष्टीस पूर्ण मिळून जातो तर दर्शकानुवाचा सवध अमल्यास बुद्धिसामर्थ्य वरुणाचा व शहाणपणाच्या जोरावर अभिनय करून जरी लोकांस तो रिसवितो तरी स्वताला मात्र विसरत नाही

अतो वरुण प्रमाणे स्पष्ट भेद जो जास्न पहाण्यात आला तो वावकाच्या पुढे ठेवला आहे. ग्रथ प्रकाशित वला ह्याजे या दोन प्रश्नांच्या कल सशोधनाच्या बाबतीत सुक झाले असं काही आम्ही समजत नाही त्याच प्रमाणे वरील अनेक प्रश्नांची जी टोटक मत दोली आहेत त्या वरुण ग्रथकारांचे प्रस्तुतचें कार्य कसे नाम चें झाले याचीपण कल्पना जशी घेतल तत्तच स शोधनास आपल्या दृष्टीचा कोन मुक्त करणाऱ्याही पुस्तक क्षम गित्या प्रमाणे दिमेल वरुणाचे खरे गुण रम जाणण्यास वरुण आम्ही असमर्थ आहोत हेच खरे आहे एकोणीसाव शतक व विसाव्या शतकाचा पूर्वाव प्रजापति उर्फ हंगलच्याच अमलाखालचें आहे अनेक वही विद्वानांचे प्रमाणे वरुण सरी प्राण्य अ हे. वरुण उर्फ नेपचूनचा अमत्र पणपणे होण्यास अनुज विनाश्याच्या उत्तमभाष्येन वार पहाणच सध्यां दस्य वार. प्रजापति कुभेत शिरतांच व गुरुशी त्यागी युनि आणि रवीच्या प्रियुगी हात असताना १९१४ आगष्टमध्ये महायुद्धाचा वगवा अकस्मात पेटला व तो जो पर्यंत कुभेत होता तोपर्यंत युद्धाची पुनश्चकि चालत होती हे महायुद्ध प्रजापतीच्या अमला खालचें आहे. या युद्धात मनुष्यहानी कण्याची शक्य खे जेट उपयोनांत आली त्यापेकी बरीच प्रजापतीच्याच गुणममाची हेती युद्धापूर्वी विमानांत असून नेहेमीचा व्यवहार चाल टाले वरुणाची धानुक वाटत होते, युद्धाच्या परिस्थितीत विमाने हे एक माटे साधन होऊन बसले,

नेपचूनवि तृतीयेकादश (९-११); इमरसन चंद्रनेपचूनवि (४-८), तृतीयेकादश गुरु (६); शिष्ट (वक्ता) चंद्रनेप तृतीयेकादश (३-५), हर्शल बुध तृतीयकादश (१२-२), न शुक्र तृतीयेकादश (२-४), गुरुहर्शल तृतीयकादश (१०-१२) फॉक्स (वक्ता) चंद्रहर्शल प्रतियोग (५-११) नेपचून बुध प्रतिय (४-१०), मगळहर्शल केंद्र (८-११)

गायक व नटः—झेना डेअर (स्त्री) हर्शल गुरु युति (७) शुक्र (१२) नेपचून (२); गणपतराय बोडस नेपचूनचंद्र युति (२); शु हर्शल तृतीयेकादश (४-६); भाऊराय कान्हडकर नेपचून शु युति (१) शनि प्रतियुतीत (७), हर्शल बुध त्रिकोण (३-११) स हा. रोझरीना (स्त्री) रवि बुध युति (५) त्रिकोण नेपचून (९) त्रिकोण चंद्र (१); बालगंधर्व हर्शल चंद्र त्रिकोण (१-१), नेपचून शनि तृतीयेकादश (३-५); गणपतराय जोशी (हॅम्ब्लेट) चंद्रनेपचून तृतीयेकादश (११-१) त्रिकोण शुक्र (५), हर्शलगुरु त्रिकोण (४-१२),

या शिवाय ज्योतिर्विद-मेस्नेरिस्ट वर्ग अनेक कुडल्या आहेत त्या सर्वांच्या येथे उत्तरे करता येणे अशक्य आहे. वर कमान जे आरुढ झाले असे त राशीचे समजावेत वरील प्रमाणे प्रयत्न जरी काण्यात आला तरी या दोन ग्रहांच्या फाट्या निश्चितपणा झाला असें लेखक मुझीच मानत नाही. एकेका विशिष्टकगळ्या कुडल्या निश्चिन ५० या प्रमाणे नेव्हा सत्रह होईल तेव्हाच विशिष्ट कलाचा निश्चिनता होईल व त्या कार्नी लेखाचे आयुष्यही पुरेणें अशक्य आहे वरील सर्व सामुचीच्या सहायानें एवढी एक स्पष्ट गोष्ट आम्हास दिवून यत्ने कीं हर्शलचा सत्रह सिर म्हणजे मॅडु-बुद्धिकडे यत्ने व त्या मुळे बुद्धिबन्ध ज्ञानाला विकाराची अवश्यक्यता नसते. शास्त्रज्ञासगळ्या मार्गाने बुद्धिचा परिपाक करून भौतिकवादान अत्रेतरत्व मिळविण्याकडे प्रजापतीची प्रवृत्ति आहे तर स्फूर्तिजन्य विकार अथवा हृदयच्या उत्पन्न भावना किंवा सहृदयतेच्या सहायानें मनाची तन्नता होऊन सारा होऊन जाणे हे वस्त्राचे कार्य आहे त्या भेदामुळे शोधकविद्या व शास्त्र व्यसंगी तत्त्वज्ञाने आणि ज्ञानसागराच्या खोलीत उतरण्यापा असांना व बुद्धि व लोकात प्रजापतीच्या किरणावाचून उत्पत्ति करून घेता याग्याची नाही त्याप्रमाणे त्यांच्या उल प्रवृत्तिहडे असेल, स्वताला ते विपरत नाहीं तसेच प्रत्यक्ष कृति- व अनुभवांची कात पग घरू शकतात. वस्त्राचे धर्म निवृत्तिहडे व निवृत्तप्रवृत्तिहडे आहेत.